

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

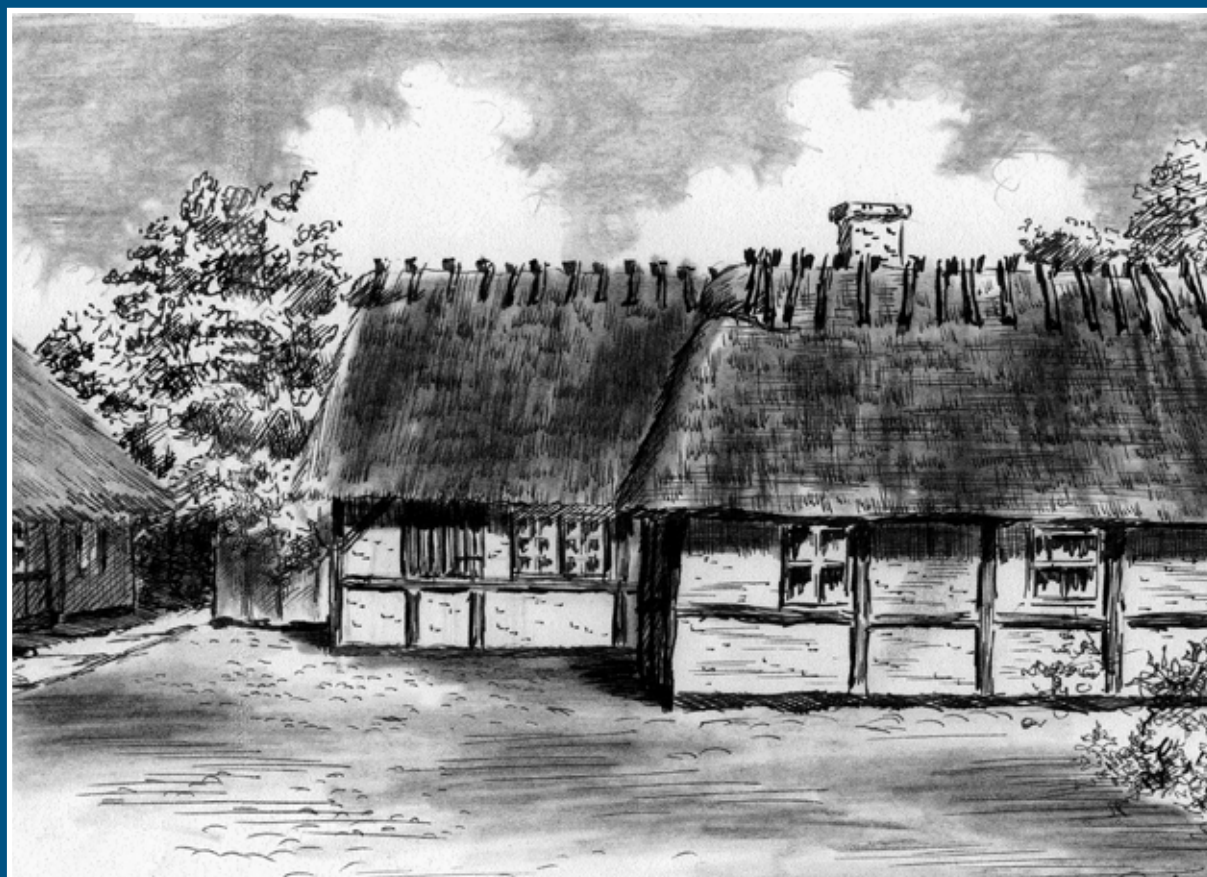
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

GÅRDE OG ÆLDRE HUSE PÅ KÆR HALVØ

HELMER SANDER-LARSEN
ULKEBØL LOKALHISTORISK ARKIV

GÅRDE OG ÆLDRE HUSE PÅ KÆR HALVØ

HELMER SANDER-LARSEN
ULKEBØL LOKALHISTORISK ARKIV

Helmer Sander-Larsen
Gårde og ældre huse på Kær Halvø
Ulkebøl Lokalhistorisk Arkiv 2016
3. udgave, august 2017, med ændringer og tilføjelser

Udgivet 2017 af Forlaget Fløe for Lokalhistorisk Arkiv i Ulkebøl

Billedskanning og -redaktion: Palle Fløe
Billeder tilhører Ulkebøl Lokalhistorisk Arkiv og private

Layout og sats: Solvejg Ravn
Tryk og indbinding: TopTryk Grafisk
Bogen er sat med Cambria/Calibri og trykt på SingleMat/Cromokarton
© Forfatteren og udgiveren
ISBN: 978-87-995289-5

Forsidebillede: Smedestedet i Kær, Tombølgaardvej 1. Kultegning af P. Chr. Fangel

GÅRDE OG ÆLDRE HUSE PÅ KÆR HALVØ

Dette er en beskrivelse af gårde, husmandssteder og ældre huse på Kær Halvø. Gårdene og husene er placeret i det nuværende gadenet efter nuværende husnumre.

Der er fortrinsvist medtaget gårde og huse, som er bygget før 1950, men Ulkebøl Lokalhistorisk Arkiv har oplysninger om de fleste huse og deres historier.

Materialet og historierne er fundet på Lokalhistorisk Arkiv, hvor der er et righoldigt materiale. Der er også hentet oplysninger fra kirkebøger, folketællinger, bibøger fra Augustenborg Godsarkiv og matikel-/grundbøger. På arkivet har Hans Petersen samlet disse oplysninger i en database, som jeg har kunnet trække på. Palle Fløe har bidraget med billedbehandling og Solvejg Ravn med grafisk layout og opsætning.

Endvidere har mange andre personer bidraget med oplysninger, blandt andre Hans Jørgen Petersen, Egegaard i Kær, som har skrevet om Kær. Marie og Hans Aarøe-Hansen har hjulpet med oplysninger om husmændene, og Hans Peter Frost har bidraget med oplysninger om ejendommene i Ormstoft.

En særlig tak skal rettes til Gunnar Solvang, ph.d. et mag.art., Søborg, fordi jeg fik lov at bruge hans to bøger, "Husmandsliv" og "Husmandsliv under afvikling", som kilde til omtalen af husmændene ved Rønhave. Det har været værdifuldt for mig.

Der er mulighed for at få flere oplysninger om de enkelte gårde på Lokalhistorisk Arkiv. I mange tilfælde kan man samtidig få udskrift af ejendomsbesidderne og anetavler.

Bagest i bogen er der en ordliste med forklaring på gamle udtryk.

*Ulkebøl Lokalhistorisk Arkiv
Tørvet 12, Ulkebølcenteret
Helmer Sander-Larsen*

Tak til følgende som har støttet projektet økonomisk

- Allan Høeg Paulsen, Beka Auto
- Fabrikant Mads Clausens Fond
- Sydbank Fonden
- Svend Kæstel, København
- Hestehavegård Frugtplantage
- Servodan A/S
- Hans Otto Ewers, Brødr. Ewers
- Kær Vandværk
- Sønderjysk Forsikring
- Inger Pallesen (født Kæstel)
- Torben Golles, SIB
- N.H. Jespersen

Kær Halvø

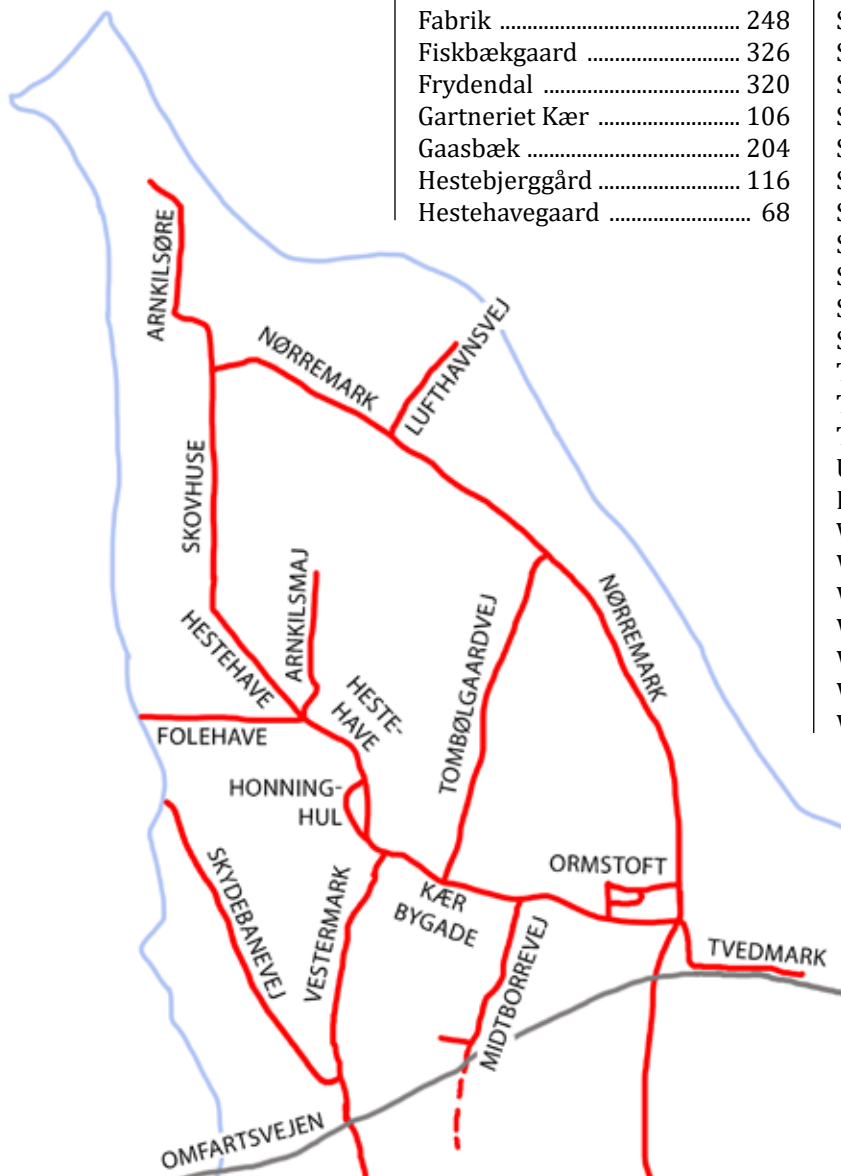
Arnkilsmaj	7
Arnkilsøre	25
Folehave	39
Hestehave	53
Honninghul	85
Kær Bygade	97
Kær Halvøs udvikling gennem tiderne	334
Midtborrevej	167
Nørremark	179
Ormstoft	241
Rønhave husmandskoloni	273
Skovhuse	277
Tombølgårdvej	289
Tvedmark	299
Vestermark	309

Ordliste

Ordliste	338
----------------	-----

Gårde, huse og virksomheder

Air Alsie	239	Hjemly	122
Alsisk Frøavl	202	Højbo	48
Als Ægekspert	203	Iver B's Købmandsforretning	77
Andelsfrysehuset	78	Kilagergaard	158
Annesminde	33	Krakhushuset eller e Kraghus	246
Arbejdsholt	235	Kydsminde, tidl. Kovgaard	306
Arnkilhus	31	Kær Mølle	131
Arnkilsøre Frugtplantage	38	Kær Skole	148
Bagmose	185	Kær Vandværk	142
Bagmose	188	Kær Vig	51
Bertelsminde	134	Kær Vig eller Kær Hoved	328
Bokegegaard	225	Lindegaard	316
Bosager	312	Lysmosegaard	177
Bungalowen	304	Løkkegaard	322
Bygegaard	324	Møllestedgaard	331
Egegaard	125	Norlund	305
E Greg	139	Ormstoft Handelsgartneri	105
E Kranshus	249	Ormstoft Kro	257
Elholm (Barsevrå)	174	Ormstoft Mølle	103
Ellegaard	170	Rendbæk	317
Engelshøj	315	Rønhave	71
E Vinkel	250	Saxgaard	191
Fabrik	248	Skelbækgaard	228
Fiskbækgaard	326	Skovhuse Skole	281
Frydendal	320	Skovly	36
Gartneriet Kær	106	Smedestedet i Kær	291
Gaasbæk	204	Smedeværkstedet	151
Hestebjerggård	116	Snedkeriet	245
Hestehavegaard	68	Solvang	46
		Stensgaard	169
		Stødager	172
		Svinget	80
		Sønderborg Lufthavn	240
		Thomsens Minde	150
		Tombølgaard	296
		Tvedgaard	301
		Ulkebøl-Kær og Omegns Brugsforening	258
		Veesbæk	235
		Vestergaard	54
		Vibæk	208
		Villaen	67
		Villinggaard	216
		Villinghøj	212
		Vranglandgaard	220

Adresser

Arnkilsmaj 1	8	Kær Bygade 12	110	Ormstoft 13a	255
Arnkilsmaj 2	9	Kær Bygade 13	111	Ormstoft 15	259
Arnkilsmaj 3	10	Kær Bygade 14	113	Ormstoft 17	260
Arnkilsmaj 5	11	Kær Bygade 20	116	Ormstoft 25	262
Arnkilsmaj 7	12	Kær Bygade 22	121	Ormstoft 27	264
Arnkilsmaj 9	15	Kær Bygade 24	122	Ormstoft 29	266
Arnkilsmaj 11	16	Kær Bygade 24b	123	Ormstoft 43	268
Arnkilsmaj 13	17	Kær Bygade 26	124	Ormstoft 47	270
Arnkilsmaj 15	19	Kær Bygade 28	125	Skovhuse 1	278
Arnkilsmaj 17	21	Kær Bygade 30	128	Skovhuse 2	279
Arnkilsmaj 19	23	Kær Bygade 32	131	Skovhuse 3	281
Arnkilsmaj 21	24	Kær Bygade 34a	132	Skovhuse 4	283
Arnkilsmaj (mellem 7 og 9) ...	14	Kær Bygade 40	134	Skovhuse 7	284
Arnkilsøre 1	28	Kær Bygade 42	136	Skovhuse 9	286
Arnkilsøre 3	30	Kær Bygade 43	137	Skovhuse 11	287
Arnkilsøre 5	31	Kær Bygade 44	138	Skydebanevej 1	320
Arnkilsøre 7	33	Kær Bygade 48	139	Skydebanevej 2	322
Arnkilsøre 9	35	Kær Bygade 50	141	Skydebanevej 3	326
Arnkilsøre 11	36	Kær Bygade 51	142	Skydebanevej 4	324
Arnkilsøre 13	38	Kær Bygade 52	143	Skydebanevej 5	328
Folehave 1	41	Kær Bygade 54	144	Tombølgårdvej 1	291
Folehave 2	42	Kær Bygade 56	145	Tombølgårdvej 2	294
Folehave 3	43	Kær Bygade 56 a	147	Tombølgårdvej 4	296
Folehave 4	44	Kær Bygade 58	148	Tvedmark 1	300
Folehave 5	45	Kær Bygade 59	150	Tvedmark 2	301
Folehave 6	46	Kær Bygade 60	151	Tvedmark 3	304
Folehave 7	48	Kær Bygade 62d	153	Tvedmark 5	305
Folehave 8	49	Kær Bygade 64	155	Tvedmark 7	306
Folehave 9	50	Kær Bygade 66b	160	Tvedmark 7a	308
Folehave 11	51	Kær Bygade 66 og 66a	158	Vestermark 7	331
Hestehave 2	54	Kær Bygade 68	161	Vestermark 20	333
Hestehave 2a	57	Kær Bygade 70	164		
Hestehave 8	57	Kær Bygade 72	166		
Hestehave 10	59	Lufthavnsvej 1	235		
Hestehave 11	60	Midtborrevej 1	168		
Hestehave 12	61	Midtborrevej 2	169		
Hestehave 15	63	Nørremark 3	185		
Hestehave 15a	65	Nørremark 5	188		
Hestehave 17	66	Nørremark 7	191		
Hestehave 18	67	Nørremark 8	204		
Hestehave 19	68	Nørremark 9	208		
Hestehave 20	71	Nørremark 10	210		
Hestehave 21	76	Nørremark 11	212		
Hestehave 23	77	Nørremark 12	214		
Hestehave 27	79	Nørremark 14	215		
Hestehave 29	80	Nørremark 16	216		
Hestehave 31	82	Nørremark 18	220		
Hestehave 33	83	Nørremark 20	225		
Honninghul 1	86	Nørremark 22	228		
Honninghul 1a	88	Ormstoft 2	243		
Honninghul 3	89	Ormstoft 3a	244		
Honninghul 5	91	Ormstoft 3b	245		
Honninghul 7	92	Ormstoft 4	246		
Honninghul 9	94	Ormstoft 5	248		
Kær Bygade 1	99	Ormstoft 6	249		
Kær Bygade 1a	102	Ormstoft 7	250		
Kær Bygade 8	103	Ormstoft 9	252		
Kær Bygade 10	108	Ormstoft 11	254		

Arnkilsmaj

Arnkilsmaj

Arnkilsmaj er en meget gammel vej. De fleste ejendomme på vejen har været inderste eller kåd-
nere til Rønhave, senere er der kommet medarbejderboliger.

Arnkilsmaj 1

Matr. nr. 41, Kær
Areal: 0,1370 ha

Ejendommen er bygget omkring
1850 som arbejderbolig til
Rønhave.

Ejere

- 1878-1897** *Christian Jørgensen Clausen* fra Vollerup (1823-1896) gift 1858 med *Marie Kirstine Christiansen* fra Vollerup (1828-1873). Gift anden gang 1876 med *Johanne Christine Hansen* fra Tranderup, Ærø (1830-1894).
- 1897-1911** *Christen Jørgensen* fra Vollerup (1854-1912) gift 1883 med *Anne Kirstine Frost* fra Kær (1860-1928). De fik tre børn.
- 1911-1964** *Christen Jørgensen* fra Kær (1885-1964) gift 1909 med *Marie Hansen* fra Kær (1886-1981). De fik tre børn.
- 1964-1970** Enke *Marie Hansen*
- 1970-1976** *Hans Hellesøe Jørgensen*
- 1976-** *Jørgen Andreasen* gift med *Inge-Lise*. De har to børn.
De har gennemrenoveret ejendommen. Inge-Lise havde Iver B. Jensens køb-
mandsforretning i Hestehave forpagtet fra 1986 til 1992. Jørgen arbejdede den-
gang i Cykelkompagniet i Sønderborg. I dag har de Kop og Kande i Sønderborg.

Arnkilsmaj 2

Matr. nr. 37, Kær
Areal: 12,3162 ha

Det er en tidligere frugtplantage, der oprindeligt hørte til Jørgen Petersen, Arnkilsmaj 13, men blev frastykket i 1980 og lagt til Hestehave 17 tilhørende nevøen Svend Petersen fra Hestehavegaard.

Han drev den indtil 2003, hvor han frastykkede plantagen igen og solgte den til Allan

Christensen, som byggede et træhus til bolig og drev frugtplantagen videre. Han solgte den i 2005 til Laila Gisela Schleich og hendes mand. De fjernede frugtplantagen og såede græs i arealet, idet de driver hesteavl. De har ombygget frugthuset til hestestald.

Ejere

1980-2003 *Svend og Ingeborg Petersen.* De boede på Hestehave 17

2003-2005 *Allan Christensen,* som var gartner og blev oplært af Svend til frugtavl

2005- *Jürgen Johannes Schleich* fra Berlin, opvokset i Bremen (1939) gift 1968 med *Laila Gisela Phillipsen* fra Sønderborg (1944). De har et barn.

Jürgen er uddannet lærer og har undervist i Højer og Tønder. Laila er også lærer og har undervist i Højer og Tønder. De har i mange år drevet avl med Frieser heste, men er stoppet med det nu. Jorden er udlejet.

Frugthuset der er ombygget til hestestald

I østenden af ejendommens jorde står der en mindesten over syv engelske flyvere, der døde under et flystyrt den 25. juli 1943. Flyet styrtede ned i frugtplantagen. Det var en Halifax flyvemaskine fra Royal Air Force. Den var blevet skudt i brand over Flensborg og holdt sig i luften indtil den nødlandede i plantagen og brændte. To flyvere overlevede, men døde senere på Sønderborg Sygehus. Tyskerne kom til, og så eksploderede to bomber, der dræbte to tyske soldater og ødelagde taget på Arnkilsmaj 21.

Mindestenen

Tyske soldater i bombekrateret

Arnkilsmaj 3

Matr. nr. 81, Kær
Areal: 539 m²

Ejendommen var et inderste eller et kåd under Rønhave.
I 1796 boede Jørgen Keine her.
Fra 1909 til 1925 var det en medarbejderbolig til Rønhave.

Ejere

- 1909-1925** *Otto Christian Simon Schwertfeger* (1875 til efter 1925) ejer af Rønhave gift 1909 *Marie Margrethe Stein* fra Sønderborg (1882 til efter 1925). De fik fem børn.
- 1925-1937** *Emil Welcke* fra Wielkopez, Rusland (1874-1937) gift 1899 med *Mathilde Madelda Banz* fra Ukraine (1876-1948). De fik fire børn.
- 1937-1946** Enken *Mathilde Madelda Welcke* i uskiftet bo
- 1946-1984** Søn *August Welcke* fra Tutschin, Rowo, Rusland (1906-1984). August var ugift men boede sammen med *Erna Pedersen*, som havde to børn fra et tidligere ægteskab. Huset brændte ned omkring 1950 og blev opbygget i nuværende stil. Huset blev solgt, da August døde døde.
- 1984-2008** *Erik og Lilly Jensen*. Han var vejmand
- 2008-** *Jan Jensen*. Han er nevø af Erik Jensen.
Ejendommen er lejet ud til Kims Sydalsanlæg IVS.

Arnkilsmaj 5

Matr. nr. 82, Kær
Areal: 345 m²

Huset var tidligere
medarbejderbolig til Rønhave.

Ejere

- 187-1908** *Diederich Wilhelm Colmorgen* fra Hüklühn, Lýtjenburg, Holsten (1837-1908 gift 1872 med *Karen Sophie Hansen* fra Ærø (1847-1931). De fik fire børn.
- 1908-1923** Enke *Karen Sophie Colmorgen*
- 1923-1937** *Carl Reichwald* fra Michelsdorf, Polen (1894-1937) gift 1919 med *Susanne Duwa* fra Roshischl, Rusland (1897-1960). De fik seks børn.
- 1837-1949** Enken *Susanne Reichwald*
- 1949-1950** *Carl Knudsen*, renteyder fra Kær
- 1950-1999** *Hans Phillipsen* fra Ullerup (1917 til efter 1956) gift 1944 med *Helga Steppard* fra Ullerup (1920 til efter 1956). De fik et barn. Hans var fabriksarbejder.
- 1999-** *Kenneth Bonde Clifford Friberg*. (1964). Kenneth er automatikmekaniker og er rejsemontør ved Gramkow i Ulkebøl.

Arnkilsmaj 7

Matr. nr. 33, Kær
Areal: 0,1624 ha

Det var oprindeligt et inderste til Rønhave. Det fik tillagt jord ved Rønhaveudstyknngen i 1925, så det blev et husmandssted.

Det meste af jorden er senere solgt fra til Arnkilsmaj 17.

Ejere

- 1767-1777** *Hans Petersen Hestehav* fra Kær (1748-1777) gift 1767 med *Anne Margrethe Petersdatter* fra Kær (1743-1808). De fik fem børn.
- 1777-1784** Enke *Anne Margrethe Petersdatter*
- 1784-1797** Enke *Anne Margrethe Petersdatter* (1743-1808) gift anden gang 1785 med *Jørgen Christiansen Keinis* fra Kegnæs (1752-1816). De fik et barn.
- 1797-1825** Søn *Peter Hansen Hestehave* (1772-1824) gift 1797 med *Anne Marie Petersdatter* fra Skovby (1767-1797). Gift anden gang 1798 med *Anne Hansesdatter* fra Kær (1773-1813). De fik fire børn. Gift tredje gang 1813 med *Anne Marie Jacobsen* fra Kær (1787-1879). De fik fem børn.
- 1825-1825** *Karsten Davidsen* fra Ulkebøl (1760-1831) gift 1791 med *Marie Hansdatter Brock* fra Ulkebøl (1769-1830). De fik ni børn. De købte ejendommen på auktion 20. januar og solgte den igen 24. oktober.
- 1825-1870** *Christen Nielsen* fra Dyndved (1797-1880) gift 1817 med *Anne Dorothea Petersdatter* fra Fiskbækgaard (1798-1821). De fik to børn. Gift anden gang 1825 med *Anne Benedicte Christensen Hess* fra Vollerup (1799-1881). De fik otte børn.
- 1870-1893** Søn *Christen Nielsen* (1833 til efter 1893), flyttede til Canada
- 1893-1914** Svigersøn *Jørgen Jørgensen* fra Kær (1837-1925) gift 1864 med *Caroline Marie Nielsen* fra Arnkilsmaj (1836-1914). De fik et barn. Jørgen var murer. Den 21. april 1913 købte de matr. nr. 26.

1914-1968 *Hans Nielsen* fra Spang Kro (1888-1968) gift 1910 med *Marie Jacobsen* fra Sottrupskov (1888-1958). De fik syv børn.
Han fik tillagt jord i 1925 ved Rønhaveudstykningsen, så det blev et husmandssted. Han var medlem af sognerådet og fik i 1927 diplom for markafgrøder af "De samvirkende jyske Husmandsforeninger".
Deres søn, Johan C. Nielsen, startede byggefirmaet JCN i Sønderborg, og sognefoged Andreas Nielsen, Bjørnemosen 3 i Ulkebøl, var en bror til Johan, der også er født her.

1968-1986 Søn *Johan Christian Nielsen* (1920-2007) gift 1944 med *Christine Cathrine Margrethe Johansen* fra Kværs (1913-1980). De fik to børn.
De ejede byggefirmaet JCN i Sønderborg.

Forpagtere

1946-1954. *Hans Hansen* fra Lysabild (1922-?) gift 1946 med *Anna Elisabeth Petersen* fra Svenstrup (1923-?)

1954-1961. *Mogens Christian Rasmussen* (1923-1991) gift med *Helene "Lene" Sørensen* (1929-).
De forpagtede ejendommen, indtil de købte Skovhuse 9.

1986- *Gunnar Jørgensen* fra Sønderborg (9. december 1941) gift med *Ruth Petersen* fra Sønderborg (11. december 1944). De har tre børn.
Gunnar er uddannet mekaniker, han havde i en årrække Battericentralen på Møllebakken og sluttede med at arbejde hos Sønderborg Jern.
Ruth er uddannet kontorassistent hos blandt andet Blomberg i Sønderborg.
De har gennemrenoveret huset, fjernet en gammel lade og bygget den op igen, så den ikke tog udsigten fra stuen.
I 2010 købte de 1500 m² jord omkring huset af Nicolai Iversen, Folehave 6. Her blev nedlagt jordvarme.

Bygningerne er bygget af Gunnar Jørgensen

Arnkilsmaj (mellem 7 og 9)

Det er en nedlagt ejendom, der lå mellem Arnkilsmaj 7 og 9.
Den blev fjernet 3. juni 1913. Der findes ingen billeder.

Matr. nr. 26, Kær

Ejendommen og ejerne er fundet af Hans Petersen.

Ejere

- 1765-1774** *Matthias Jacobsen* fra Ulkebøl (1727-1773) gift 1753 med *Mette Matthieses* fra Ulkebøl (1728-1800). De fik ni børn.
- 1774-1792** Enke *Mette Matthieses*
- 1792-1812** Søn *Jacob Matthiesen* (1756-1812) gift 1785 med *Ingeborg Nicolaisdatter* fra Blans. De fik fem børn.
- 1812-1821** Enke *Ingeborg Nicolaisdatter*
- 1821-1822** Søn *Hans Peter Jacobsen* (1788 til efter 1822)
- 1822-1831** *Jørgen Christiansen* fra Vollerup (1794-1845) gift 1822 med *Kirstine Marie Møllers* fra Kegnæs (1800-efter 1845). De fik seks børn.
- 1831-1869** *Claus Christensen Brock* fra Bagmose (1796-1855) gift 1829 med *Anne Marie Christensen Brock* fra Stensgaard (1803-1942). De fik tre børn.
- 1869-1870** Søn *Christen Clausen Brock* (1831 til efter 1870 i Californien) gift 1842 med *Dorothea Duus* fra Kær (1808-1867 i Kær).
- 1870-1871** Søn *Peter Clausen Brock* (1843-1870 i H. Avold, Lazaret). Han var ugift
- 1871-1872** Igen søn *Christen Clausen Brock* gift med *Dorothea Duus*. Christen må være rejst alene til Californien efter 1872.
- 1872-1891** *Andreas Hansen*, måske fra Ulkebøl, der er ingen oplysninger
- 1891-1901** *Hans Jørgen Hansen* var murer i Kær, ellers ingen oplysninger
- 1901-1907** *Chresten Kaad* fra Hørup (1875 til efter 1930), gift 1901 med *Anne Marie Hell* fra Hørup (1877 til efter 1930).
- 1907-1913** *Jacob Hansen*. Han var ejer af Arnkilsmaj 15. Han købte ejendommen her, matr. 26, i 1907, og lagde jorden ind til sin ejendom i 1913. Bygningerne er fjernet, det vides ikke hvornår.

Arnkilsmaj 9

Matr. nr. 20 Kær, 0,2508 ha.

Oprindeligt var det et kåd under Rønhave.

Ejere

- 1764-1822** *Peter Iversen* (1736-1823) gift 1764 med *Karen Clausdatter Beck* (1736-1809). De fik fem børn.
- 1822-1825** *Peter Iversen* fra Ullerup (1801-1880) gift 1821 med *Marie Nicolaisen Kyd* fra Stødager (1801-1876). De fik tre børn.
- 1825-1839** *Berthel Lassen Berthelsen* fra Ulkebøl (1793-1848) gift 1816 med *Anne Nicolaisen Kyd* fra Stødager (1797-1876). De fik elleve børn.
- 1839-1867** *Christen Jørgensen Arvidsen* fra ved Kirken (1805-1882) gift 1833 med *Anne Margrethe Kock* fra Bygegaard (1810-1851). De fik seks børn.
- 1867-1880** Søn *Jens Peter Avildsen* fra Kær (1833-1880) gift 1856 med *Anne Christine Lind* fra Lysmosegaard (1835-1896). De fik tre børn.
- 1880-1890** Enke *Anne Christine Lind*
- 1890-1930** Svigersøn *Jørgen Lassen* fra Lavensby (1862-1947) gift 1890 med *Anne Margrethe Avildsen* (1859-1910). De fik ingen børn. Jørgen var tagtækker. I 1925 fik han tillagt jord ved Rønhaveudstykningsen.
- 1930-1943** *Johan With* fra Barmstedt, Ellerhoop, Holsten (1882-1930) gift 1912 med *Cecilie Marie Lorenzen* fra Bagmose (1891-1931). De fik ni børn. Hun sad i uskiftet bo fra 1930, da Johan døde kort efter overtagelsen.
- 1943-1956** Søn *Jørgen Joachim With* (1913-1956). Jørgen var ugift. Han drev gården for sin moder, da faderen døde i 1930.
- 1956-1971** Barnebarn *Inge Margrethe With* (1929) gift 1952 med gartner *Bonde Friberg*, som kom fra Sverige (1924-2007). De fik tre børn. Inge er datter af Christine Marie With, født uden for ægteskabet og opdraget hos sine bedsteforældre, Johan og Cecilie Marie. De startede med at opbygge et gartneri på ejendommens jorde, og ydede altid en stor indsats gennem alle år. I 1960 blev der udstykket ca. 600 m² ny byggegrund (Arnkilsmaj 11) til Hans Jørgensen, han var søn fra Arnkilsmaj 19. I 1971 blev resten af jorden, undtagen det nuværende areal, tillagt Arnkilsmaj 11.
- 1971-** *Poul Bernhard Moeslund-Nielsen* fra Aabenra (1941) gift med *Jonna Moeslund* fra Aarhus (1941). De har to børn. Poul er uddannet tømrer. Han har været rådgivende ingeniør hos Sloth-Møller i Sønderborg. Jonna har været lægesekretær Sønderborg Sygehus. De har ombygget ejendommen totalt. Der var oprindeligt stråtag på ejendommen.

Arnkilsmaj 11

Matr. nr. 20, Kær
Areal: 6,3105 ha

Det er et forhenværende
gartneri, som nu er nedlagt.

Ejere

- 1960-1971** *Hans Christian Jørgensen* (1930) fra Arnkilsmaj 19.
Ejendommen blev oprettet i 1960, efter den var udstykket fra Arnkilsmaj 9.
Der blev bygget et parcelhus af Hans Jørgensen, som også byggede en lille garage.
- 1971-1987** *Bonde Friberg* fra Væxjød, Sverige (1924-2007) gift 1952 med *Inge Margrethe Witt* (1929). De fik tre børn.
Parret købte huset og lagde jorden fra Arnkilsmaj 9 til ejendommen her. De byggede efterhånden tre drivhuse til avl af tomater og agurker og en lagerbygning. Der var ca. 1000 m² under glas. De leverede deres produkter til GASA i Sønderborg. Senere blev også produceret udplantningsplanter og blomster, men de blev solgt fra gartneriet. Inge Margrethe og Bonde stoppede med gartneriet i 1981 og lejede drivhusene ud til Kurt Clausen i fem år.
- 1987-** *Søn John Artur Friberg* født i Væxjød (1952) gift med *Birthe Samuelsen* fra Frørup (1950). De fik to børn.
John fjernede det store drivhus, de andre er delvis ombygget til lager. John er uddannet gartner, men havde ikke lyst til at drive gartneriet videre. Han blev uddannet til ejendomsservicetekniker og har været ansat 25 år i Sønderborg Andels Boligforening. Birthe var beskæftigelsesterapeut og social og sundheds-hjælper.
I 1993 købte han 1,5 ha skov i Moseskoven af Jørgen Hansen, Vestergaard, som lå ind til ejendommens mark.

Arnkilsmaj 13

Matr. nr. 34, Kær
Areal: 1,9552 ha

Ejendommen var oprindeligt et inderste under Rønhave.

I 1925 blev der tillagt jord fra Rønhave og det blev et husmandssted.

I 1937 blev der tillagt jord fra Hestehavegaard og blev oprettet som frugtplantage.

Plantagen er nu nedlagt.

Øverst:

Det gamle, oprindelige stuehus

Nederst:

Stuehus bygget af Jørgen Petersen i 1951

Ejere

1796-1804 *Peter Knudsen* boede her

1804-1811 *Peter Christensen Smed* fra Kær (1738-1810) gift 1763 med *Anna Jørgensdatter* fra Ulkebøl (1736-1806).

1811-1818 *Peter Petersen* fra Ulkebøl (1742-1818) gift 1766 med *Dorothea Christensdatter* fra Ulkebøl (1745-1794). De fik tolv børn. Gift anden gang 1797 med *Malene Marie Hansdatter* fra Ulkebøl (1761-1833). De fik tre børn. Peter Petersen havde Fiskebækgaard fra 1765 til 1816, gården blev i 1794 udflyttet fra Kær Bygade til Vestermark.

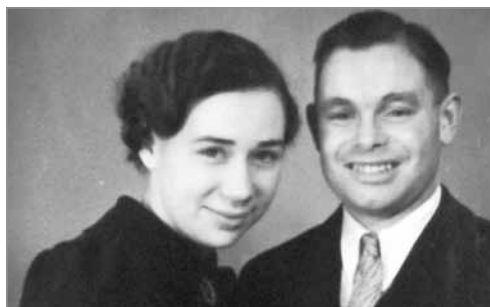
1818-1840 Søn *Jens Petersen* fra Fiskebækgaard (1785-1840) gift 1817 med *Catharine Dorothea Christensdatter* fra Ulkebøl. De fik tre børn.

1840-1851 Enke *Catharina Dorothea Petersen*

1851-1900 Søn *Peter Petersen* (1819-1900) gift 1843 med *Marthe Margarethe Jacobsen* fra Kær (1818-1913). De fik to børn.

1900-1937 *Carl Petersen* fra Kær (1876-1949) gift 1900 med *Dorothea Margaretha Rath* fra Kær (1879-1974). De fik to børn. Han blev formand for Husmandskommisionen, der virkede ved udstykningen i 1925. Han fik tillagt jord ved Rønhaveudstyknigen, så ejendommen kom op på 5,2559 ha. Carl og hustruen blev udnævnt til æresmedlemmer af Ulkebøl Husmandsforening. I 1925 fik de diplom af første klasse ved en planteudstilling i Vollerup (der er to diplomer).

1937-1994 *Jørgen Petersen* fra Hestehavegaard (1906-1986) gift 1937 med *Rigmor Kirsten Østergrenn* fra København (1914-2005). De fik tre børn.

Ved købet fik de tillagt 5 ha fra Hestehavegaard. Ejendommen var nu på 14,2714 ha, som var blevet tilplantet med frugttræer allerede midt i 1920'erne.

Her startede han frugtplantagen "Hestehave Frugtplantage" og fik hurtigt jorden plantet til med æbletræer, kirsebærtræer og frugtbuske, selv om

han til at begynde med også drev landbrug med malkekøer på ejendommen. Han leverede fortrinsvis til butikker i Sønderborg og til hospitalet. Der blev også eksporteret æbler til England og Finland i samarbejde med Æblebjerg Frugtplantage ved Høruphav og Hestehavegård. Senere leverede han til Danfoss og GASA. Ved siden af arbejdet med frugtavl, som blev klaret med to ansatte, udviklede han stor teknisk snilde, som han udnyttede til at bygge nye maskiner til frugtplantagen.

Sprøjtning af frugttræer af Jørgen Petersen *Jørgen Petersen malker køerne i marken*

Jørgen var en dygtig frugtavl, der i 1936, året før han købte Arnkilmaj 13, fik en ærespræmie ved Dansk Frugtavl's Efterårsudstilling. I 1941 fik han igen ærespræmie ved grossistfirmaet A. W. Kirkebye A/S, København.

De byggede frugthus m.m. i 1943 og et nyt stuehus i 1951. De solgte frugtplantagen i 1980 til brorsønnen, Svend Petersen, og beholdt stuehuset med lidt jord til.

1994- Datter *Gunn Petersen* (1944) gift 1968 med *Tommaso "Nino" Marchegiani* fra Pescara, region Abruzzo, Italien (1940). De har to børn. Gunn er uddannet ved fotograf Grønning i Sønderborg. Hun arbejdede to år i USA og et år i Geneve, hvor hun traf Nino. Fra 1987 arbejdede hun i en årrække på Scandic, nu hos Comwell i Sønderborg.

Nino er uddannet tjener og har været otte år i Schweiz. Han kom til Danmark 1. januar 1969. Han arbejdede så i 37 år som tjener på Bella Italia i Sønderborg. I 1994 blev der ombygget og udvidet til en lejlighed til 13a. Efterfølgende har de renoveret huset og fik indlagt jordvarme i 1996. Der er en lille frugtplantage til ejendommen.

Tilbygninger til stuehuset

Frugthuset der i dag tilhører Arnkilmaj 2

Arnkilsmaj 15

Matr. nr. 25, Kær
Areal: 3,3356 ha

Det var der oprindeligt et kåd under Rønhave. Det blev senere et selvstændigt husmandssted. Ejendommen fremtræder i dag som en særdeles fin bolig-ejendom.

1955

2016

Ejere

- 17xx-1781** *Jacob Christensen*
- 1781-1815** *Peter Petersen* fra Kær (1745-1816) gift 1778 med *Kiersten Jens Peter Højsdatter* fra Ulkebøl (1756-1839). De fik to børn.
- 1815-1818** *Søn Jens Peter Petersen* (1779 til efter 1818) gift 1811 med *Anne Kiestina Christensen* fra Kær (1786 til efter 1818).
- 1818-1839** *Hans Jensen Frost* fra Sundsmark (1782-1839) gift 1818 med *Anne Christine Christiansdatter* fra Vollerup (1791-1958). De fik seks børn.
- 1839-1847** Enke *Anne Christine Frost*
- 1847-1885** *Søn Jens Peter Frost* (1825-1885) gift 1846 med *Ingeborg Jacobsen* fra Kær Vig (1823-1899). De fik fire børn.
- 1885-1902** *Søn Hans Petersen Frost* (1855-1906) gift 1879 med *Kirstine Marie Jørgensen* fra Vollerup (1854-1887). De fik fire børn. Gift anden gang med *Anne Margrethe Christensen* fra Hørup (1865-1910). De fik seks børn.
- 1902-1947** *Jacob Hansen* fra Kær (1879-1961) gift 1901 med *Marie Cecilie Petersen* fra Snogbæk (1877-1954). De fik elleve børn.
De købte naboejendommen matr. 26 i 1907, den lå mellem Arnkilsmaj 7 og 9. Den blev lagt ind til ejendommen her og nedlagt i 1913.

1947-1988 Søn *Heinrich Hansen* (1911-1988) gift inden 1937 med *Marie Christine Hansen* fra Broager (1913-1996). De fik et barn.

1988-1996 Enke *Marie Christine Hansen*

1996-1999 *Birthe og Claus Ottesen*. De lavede den indvendige ombygning

1999-2015 *Anne og Mogens Worm* (1943) fra København. De har to børn.
Mogens er overlæge for neurologisk afdeling på Vejle Sygehus, har tidligere været på Sønderborg Sygehus.

De har ombygget væsentligt udvendigt, en vinterhave for enden af stuehuset, drivhus ved laden, en lille vingård, solceller og jordvarme. Loftsetagen blev udbygget, og der kom nyt tag på udbygningerne.

2015- *Mogens Worm* blev skilt og ejer huset selv

Udestue

Drivhus

Solceller og vingård

Arnkilsmaj 17

Matr. nr. 119, Kær
Areal: 22,5762 ha

Ejere

1926-1955 *Kristian Aarø-Hansen* fra Tandslet (1902-1955) gift 1923 med *Marie Christine Hansen* fra Brandsbøl (1903-1980). De fik fire børn. De fik i 1929 "De Samvirkende Husmandsforeningers" diplom for veldrevet husmandsbrug. Kristian blev sognefoged i 1937 og sognerådsformand for Ulkebøl Sogn i 1951 til hans død i 1955.

1955-2006 Søn *Hans Christian Aarø-Hansen* (1928) gift 1957 med *Marie Clausen* fra Madehuset (1934). De fik tre børn.

Marie er uddannet laborant. De byggede en aftægtsbolig på loftet af stuehuset, og samtidig udvidede de stalden til 12 køer og 15 søer, smågrisene blev solgt til handelsmand. Fra 1967 til 1978 byggedes der stalde til 140 SPF søer med salg af smågrise for 500.000 kr. Hans var medlem af FAF's besty-

relse, i bestyrelsen for Ulkebøl Forsamlingshus og formand der fra 1970-80. Marie var medlem af skolenævnet i Ulkebøl Skole i fire år, i UIU's bestyrelse i ti år og formand for gymnastikafdelingen i fire år. I 1965 købtes Arnkilsmaj 19, bygningerne blev solgt til Doris og Villy Berg i 1971. 1987 købtes 6 ha af Holger Andersen, Arnkilsmaj 21, og i 1992 købes 4½ ha af Johan C. Nielsen, Arnkilsmaj 7.

Familiebillede Clausen, Spangvade og Petersen, Øst Hesselgaard

Hans kører mejetærsker og Henrik kører korn

2006-2009 Søn *Henrik Aarø-Hansen* (1958) gift 1983 med *Inge Hansen* fra Ulkebøl (1960). De fik fire børn. De boede på Folehave 6, hvor de havde en større svineproduktion. Efter købet lejede de stuehuset ud. De brugte den ene stald til karantænestald.

Henrik og Inge med børnene

2009- *Nikolaj Iversen* fra Klinting købte ejendommen sammen med deres egen ejendom, Folehave 6. Han fjernede i 2015 den gamle drægtighedsstald, så de oprindelige bygninger ligger for sig selv og kan sælges.

Nord for haven ligger der en krigsgrav fra den 29. juni 1864 med 64 faldne danske soldater

Arnkilsmaj 19

Matr. nr. 203, Kær
Areal oprindeligt: Godt 6 ha
Areal 2015: 0,1806 ha

Ejere

- 1926-1965** *Hans Peter Jørgensen* fra Vollerup (1900-1990) gift 1921 med *Catharine Neupert* fra Stenholt (1899-1969). De fik fire børn.
De kom fra Vollerup, hvor Hans Peter arbejdede ved Amtsbanen, indtil de byggede husmandsstedet. Hans Peter kørte "Brugsvogn" for Ormstoft Brugs og mælk for Mejeriet. Fællestærskværket for husmændene i Hestehave, Folehave og Arnkilsmaj stod i en lade her på ejendommen, så Hans Peter fik ret til at tærskes først, og naboen Hans Aarø-Hansen var altid fast mand på tærskværket fra 1950.
- 1965-1971** *Hans Aarø-Hansen*, der var nabo, købte ejendommen og solgte bygningerne til Doris og Villy Berg.
- 1971-1987** *Doris og Villy Berg* købte bygningerne. De fjernede stalden og byggede en bolig med fladt tag til Doris' forældre. De hed Mary og Viktor Madsen.
Doris og Villy var lærere på Ulkebøl Skole og deltog meget i sognets foreningsliv, særligt i Ulkebøl Idræts- og Ungdomsforening.
- 1987-** *Jens Christian Hansen* fra København (1961) gift med *Karen Mørkhøj Hansen* fra Sønderborg (1958). De har fire drenge.
Jens Christian er uddannet landmand, men fik allergi over for stalde, så han har arbejdet på Sønderborg Matrielgård. Han er nu skolebuschauffør.
Karen er laborant og har arbejdet på Solofabriken.

Arnkilsmaj 21

Matr. nr. 121, Kær
Areal oprindeligt: Godt 6 ha
Areal 2015: 0,2446 ha

1950

2009

Ejere

1926-1960 *Hans Peter Meier* fra Vollerup (1900-1979) gift 1926 med *Margrethe Wilhelmine Christensen* fra Kær (1903-2005). De fik syv børn. De drev et traditionelt landbrug med seks køer og to søer. Hans Peter kørte mælk for mejeriet.

Taget på ejendommen her blev blæst af, da flyvemaskinen faldt ned den 25. juli 1943 ved Arnkilsmaj 2.

Sønnen *Verner Meier* har fortalt om hændelsen i sin bog "Husmandsliv set fra børnehøjde". I 1960 købte de et hus i Kær.

1960-1990 *Holger og Else Andersen*, der kom fra Øster Højst. Holger arbejdede på JF Fabrikken og Else i cafeteriet på Sønderborg Lufthavn. De solgte i 1990 jorden til *Hans Aarøe-Hansen* og bygningerne til *Carsten Lundhøj*.

1990- *Carsten Marinus Lundhøj*, der moderniserede ejendommen. Carsten er projekt-ingeniør asfaltfabrikker ved NCC Roads A/S.

Arnkilsøre

Arnkilsøre

Arnkil er et naturskønt og historisk område nord for Sønderborg. Det ligger på den nordligste del af Kær Halvø på øen Als ved Als Sund, overfor Sottrupskov på Sundeved.

Arnkil skal ifølge et sagn have fået navn efter Arno, der boede på Sundeved. Arno blev forelsket i pigen på Rønhave, da han var til fest på Nordborg slot. De aftalte, at han skulle komme og besøge hende. Han roede over Alssund i en efterårsstorm, men han druknede. Først flere dage efter fandt man ham.

Yderst på Arnkil ligger det ca. 30 ha store offentligt tilgængelige engområde Arnkilsøre. Området blev fredet i 1924 og har været anvendt som militært øvelsesterræn og som fællesareal for lokale landmænd til hø og græsning.

Slaget om Als

Efter tyskernes storm på Dybbøl den 18. april 1864 trak den danske hær sig over til Als. Tidligt om morgenen den 29. juni satte den preussiske hær 2.600 mand over Als Sund i 166 robåde og pontonfærger.

Hovedstyrken startede fra Sottrup Storskov kl. 2:00 i 95 fartøjer og gik ti minutter

senere i land ved Skovfogedhuset på Arnkil. Den danske styrke på 50 mand ved Skovfogedhuset blev hurtigt nedkæmpet af de 1.450 preussere, der stormede op ad kystskråningen.

På Kær Halvø stod i de tidlige morgentimer det sidste store slag, Danmark har deltaget i på dansk jord. Særligt ved landsbyen Kær blev der kæmpet hårdt. På få timer mistede den danske hær godt 3.000 af de 12.000 soldater på Als. 216 var dræbte, resten var sårede, taget til fange eller forsvundet. De danske soldater, der faldt under kampen om Als, blev begravet af lokalbefolkningen, efterhånden som de blev fundet på markerne. Derfor er der så mange grave på Arnkil og Kær Halvø i modsætning til Dybbøl, hvor der er få, store fællesgrave. Gravene er blevet passet af lokalbefolkningen siden 1864.

I 1872 indviedes syd for Arnkilsøre ud til Als Sund det preussiske mindesmærke for overgangen til Als den 29. juni 1864. Mindesmærket blev i juni 1945 sprængt i luften af tre frihedskæmpere, hvoraf den ene var Jørgen Brock fra Ulkebøl.

Det tyske mindesmærke "Denkmal" opsat i 1872

Resterne efter sprængningen i 1945 foretaget af frihedskæmpere fra Ulkebøl-gruppen

Arnkil Skov

På Kær Halvø driver Gråsten Statsskovdistrikt tre skove.

- Arnkil Skov på 75 ha, der består af Arnkil Fredskov, der ligger nord for vejen Arnkilsøre og Arnkil Folekobbøl, der ligger syd for vejen
- Arnkilsmaj eller Arnkilsmade på 12 ha, der ligger over for lufthavnen
- Rønhave Skov på 5 ha.

De har alle oprindeligt tilhørt Domænegården Rønhave, som har ført et omskifteligt ejerskab mellem den danske konge og hertugen af Augustenborg. Efter 1866 var Rønhave under tysk ejerskab indtil 1920, hvor staten overtog Rønhave med tilhørende skove. Siden dengang har skovene været drevet af staten og er i dag drevet af Gråsten Statsskovdistrikt.

Der er nogle få gravhøje, tuegrave, en skålstens samt et anlæg af ukendt oprindelse i skoven.

Til skoven hører et græsareal på ca 33 ha, som også har tilhørt Rønhave. På græsarealet findes en krigergrav, en skanse og spor efter højryggede agre fra oldtiden. Derudover er der en del mindsten om preussernes overgang til Als den 29. juni 1864.

Skovvæsnet har anlagt et stisystem i skoven og rundt om Arnkilsøre. Der er en parkeringsplads, hvor vejen går gennem skoven. Derfra går der en stor sti, "e Liin", ned til Augustenborg Fjord. Langs fjorden kan man gå i kanten af skoven, ud på græsarealet, rundt om Østerhagen til Vesterhagen og tilbage til vejen Arnkilsøre.

Hagerne

Før i tiden blev der hentet meget sand på Arnkilsøre Vesterhage og Østerhage. Husmændene hentede sand, når de byggede deres ejendomme. Gårdene hentede også sand

Her ses Christian Due der henter sand på Vesterhagen

til byggeri og til at strø på gangene bag ved køerne. I 1955, da Saxgaard blev bygget op efter branden, blev der hentet mellem 70 og 90 m³ sand på Østerhagen. Nu er det forbudt at hente sand ved stranden.

Dambrug

I 1980'erne var der et ørreddambrug i Alsund ud for Arnkilsøre. Det blev drevet af Knud Brockdorff, der drev havdambrug, blandt andet i Storstrømmen.

Levering af ørredyngel

Knud Brockdorffs søn, Dan

Arnkilsøre 1

Matr. nr. 116, Kær
Areal: 2,8243 ha

1926

Efter branden i 1987

Ejere

- 1925-1927** *Peter Christian Høj* (Høj) (1887-1927) fra Frydendal, Vestermark. Gift 1915 med *Louise Birgitte Thygesen* fra Nybøl (1885 til efter 1927). De fik to børn.
- 1927-1931** *Carlo Jensen* fra Vejle (1897-efter 1931) gift 1923 med *Cathrine Margrethe Kjær* fra Nybøl (1900 til efter 1931). De fik tre børn.
- 1931-1971** *Christian Clausen* fra Handved, Flensborg (1903-1970) gift 1932 med *Klara Poulsen Rasmussen* fra Tåsinge (1915-2001). De fik fem børn. Christian var medlem af skolekommissionen.
- 1971-1986** *Frode og Margit Otten*, og samtidig solgtes noget af jorden til Svend Aage Voss, Skovhuse. Frode var glarmester i Sønderborg.
- 1986-2010** *Uffe og Lillian Paulsen*. 1. september 1986 købte de ejendommen. De havde bryllup den 30. september 1988 og har to drenge, Rasmus født 23. januar 1992 og Anders født 26. januar 1993. Den 4. februar 1987 brændte alle bygninger af uopklarede årsager. Under branden væltede skorstenen og dræbte en brandmand. Ejendommen byggedes op i en utraditionel stil, som bryder den omkringliggende byggestil. Lillian og Uffe blev skilt, og Lillian flyttede i 2003. Uffe er bygmester og har arbejdet meget i Norge.
- 2010-** *Niels Kristian Bendsen* fra Vamdrup (1979) gift 2014 med *Anette Marcussen* fra Grøngrøft (1977). De har to drenge. Niels er uddannet software-/elektronikingeniør og har en MBA. Han driver et rådgivningsfirma, ST-Consult, med fem ansatte fra ejendommen her.

ST-Consult blev i september 2013 kåret som gazellevirksomhed af Børsen på grund af en god fire-årig periode.

Anette er uddannet kemiingeniør med HD i økonomi. Hun er i dag lærer på Ulkebøl Skole. De ombyggede ejendommen totalt indvendigt.

2015

*ST-Consults kontor
2015*

Arnkilsøre 3

Matr. nr. 111, Kær
Areal: 20,3973 ha

2010

2010

Ejere

- 1925-1970** *Jørgen Petersen* fra Nymølle (1900-1971) gift 1921 med *Oline Christine Møller* fra Sundsmark (1900-1955). De fik et barn. De byggede ejendommen. Oline døde tidligt, og Jørgen havde i mange år en husholderske. Datteren Marie Kathrine solgte ejendommen til Kaj Lange.
- 1970-1972** Civilingeniør *Kaj Lange*
- 1972-1973** *Nis Kr. Nissen*, Skelbækgaard. Han beholdt jorden og solgte bygningerne med 6.000 m² jord.
- 1973-** *Frede Schmidt* fra Skovhuse 1 (1949) gift med *Agnes Davidsen* (1952) fra Lavensby. Agnes er sygeplejerske. Ejendommen fik nu matr. nr. 221 Kær. Frede er kontoruddannet og har været ansat ved Sønderborg kommune i skatteforvaltningen. Her stoppede han i 1993 og begyndte fuldtids med frugtplantagen. Frede købte Arnkilsøre 13 i 1986 og oprettede Arnkilsøre Frugtplantage, senere købtes jorden fra faderens ejendom, Skovhuse 1. Begge ejendomme blev lagt til her. Ejendommen drives nu som frugtplantage af Frede Schmidt. Sønnen Henrik bor på Arnkilsøre 13.

Areal: 3,5 ha

Skovløberhuset

Skovløberhuset nævnes første gang i 1742, da blev huset opført af Kong Christian den Sjette, han ejede Rønhave på dette tidspunkt. Det var da otte fag langt og 14 alen bred. Der var en stue, et kammer, et køkken, stald til to køer, fem får, en so og en hest. Der var en skorsten med bageovn. Huset var opført med lerklinede vægge og stråtag.

Øverst:
Arnkilhus med Jørgen Clausen

Nederst:
Arnkilhus

Jacob Jacobsen Bruun (1691-1766), gift med *Anne Marie Petersen* (1702-1791), blev ansat som skovfoged i Arnkil Skov i **1742**. Han havde haft et kåd i nærheden af Rønhave, og hver sommer var han sømand.

I **1764** overtog hans søn *Jacob Jacobsen Bruun* (1727-1805) embedet som hertugelig skovfoged, idet hertug Christian August den Første af Augustenborg havde fået Rønhave af kongen i 1746.

Jacob Hansen Bruhn (1727-1805) gift første gang med *Anna Petersdatter* (1724-1783), de fik to børn. Gift anden gang 1783 med *Marie Kiestine Petersdatter*. Han flyttede med familien til Sønderborg i 1788.

Ved begravelsen den 4. februar 1805 står der i kirkebogen:

Jacob Bruhn Hochfürstlich Augustenburgischer Pensionist in der hiesigen Schloss Pforten.

Han efterlod sig enken Marie Christina og en søn Christian August Jacobsen Bruun i Kær.

Det fortælles, at lodsejerne i Ulkebøl og Kær blev enige om at drive hertugens vildt bort fra deres marker, da de gjorde stor skade. Det skete den 15. og 16. april 1779. Jacob Bruhn havde den første dag anmodet de 200 klappere, som blev ledet af 12 mand til hest, om at gå tilbage, men de lystrede ikke, og gav ham grove usømmelige svar. Peter Hansen i Ulkebøl og Christian Hansen i Kær, blev den 21. maj 1781 hver idømt en bøde på 50 Rdl., fordi en del vildt løb ud i vandet og måtte dræbes.

Der har før i tiden været rokarle, som fragtede folk fra Sottrupskov til Arnkilsøre. Der var en beværtning i Skovløberhuset, som folk besøgte.

I folketællingen i **1803** var *Hans Peter Maag* Fürstl. Hegereiter på Arnkil. *Hans Peter Maag* fra Aabenraa (1769-1841) gift 1796 med *Metha Marie Jørgensdatter* (1774-1830). De fik otte børn.

I Folketællingen i **1840** og **1845** var *Christian Friedrich Jens Beck* Holzvogt på Arnkil.

Christian Friedrich Beck fra Tyrstrup (1796-) gift 1821 med *Elisabeth Dorothea Thomsen* (1805-). De fik elleve børn. Børnene nr. fem til elleve er født på Arnkil (1832-1845).

I folketællingen i **1855** og **1860** var *Jes Jacobsen* Skovfoged på Arnkil.

Jes Jacobsen fra Bovrup (1816-1867) gift 1838 med *Kirsten Petersen Christensen* fra Notmark (1814-1865). De havde seks børn.

I **1866** grundlagdes et Dampskibsselskab, som sejlede fra Flensborg til Aabenraa. Den lagde blandt andet til ved Arnkil. Før genforeningen var der fire dobbeltture om sommeren og tre om vinteren.

Den 1. december 1886 fik förster på Arnkil *Ludwig Friedrich Georg Voss* og hustru *Minna Dorothea Plagmann* en søn, *Fritz Voss*, døbt i Ulkebøl Kirke.

I **1925** hed skovløberen *Christian Wilhelm Jensen* født (1873-) i Lysabild gift 1901 med *Marie Cathrine Bonefeldt* fra Mommærk født 1872. De havde fire børn.

Skovløberparret *Jørgen Clausen* fra Vollerup og *Marie Clausen f. Thomsen* fra Flensborg flyttede ind på ejendommen i 1939. De havde to børn.

Jørgen havde arbejdet ved skovvæsnet siden 1924. De havde en hest, tre køer og tre grise. Jørgen hjalp meget til ved husmændene i området

Beværtningen var meget brugt om sommeren. Folk kom sejlede, kørende i hestevogn eller cyklende, så der var brug for ekstra hjælp i den tid.

De havde altid en pige til at hjælpe med serveringen samt deres to døtre, da de blev større.

Den gamle kobberkaffemaskine fra kroen har Birthe Clausen afleveret til Arkivet i Ulkebøl

Til venstre: Rita Christensen, der blev gift Wortmann.

Hun blev meldt til politiet, da hun kun var 14 år, fordi hun ikke var gammel nok til at servere spiritus

Til højre: Datteren Birthe Clausen serverer

Beværtningen lukkede omkring **1955**

I **1975** flyttede skovfoged Trier Mørk, da huset blev brugt som aftægtsbolig. Efter at Trier Mørk var flyttet, blev ejendommen fjernet af skovvæsnet i **1993**.

På arealet, der tilhører Arnkilhus, rejste preusserne i 1872 en mindestøtte over sejren i 1864. Den blev sprængt af frihedskæmper Jørgen Brock fra Ulkebøl og to andre i 1945.

Arnkilsøre 7

Matr. nr. 115, Kær
Areal: 0,9003 ha

Annesminde

Ejere

1925-1954 *Christian Andersen Due* søn af Smed Due i Kær (1898-1974) gift 1918 med *Elise Christensen* fra Brandsbøl (1892-1975). De fik tre børn.

Christian interesserede sig meget for opdræt af føl.

1954-1985 Svigersøn *Eklund Kjærgaard* fra Hjørring (1924) gift 1945 med *Erna Due* født i Hjortspring (1924-1996). De fik tre børn.

Eklund arbejdede hos Alsisk Frøavl, og senere havde han købmandsbutik i Sønderborg. Senere flyttede Eklund, idet de blev skilt.

Erna og Aage (Aage var en god ven af Erna og boede sammen med hende i en årrække) inddrog en del af stalden til et dejligt stort badeværelse og nyt bryggers.

Eklund Kjærgaard i stalden

I 1985 var Erna alene igen og solgte ejendommen til Helga og Andreas Dinesen Skovhuse, der straks solgte bygningerne og ca. 3.000 m² jord til Alice Brink og Tommy Knudsen.

1985-1991 *Tommy Knudsen og Alice Brinck.* Alice og Tommy gjorde et stort restaureringsarbejde i huset med dejligt stort køkken/spiserum og yderligere en del af stalden til to værelser og gæstetoilet. I 1991 flyttede Alice og Tommy hver til sit og solgte Annesminde til Kirsten og Klaus Wahlgreen.

1991-1994 *Kirsten og Klaus Wahlgreen,* de arbejdede på Sønderborg Sygehus, men flyttede til Svendborg.

1994-2013 *Nis Kristian Nissen* fra Skelbækgaard (1934) gift 1959 med *Lene Kjærgaard Pedersen* fra Thy (1932). De adopterede et barn.

Nis Kristian fortæller

Vi havde altid ønsket os at flytte fra "Skelbækgård" ved et generationsskifte, idet vi mener, at nye kræfter skal have frie hænder fremover. Men at vi skulle komme til at bo så tæt ved, var noget af en ønsketænkning.

Vi var endnu ikke færdige til et generationsskifte, så i de første fem år var Annesminde udlejet. Året 1999 brugte vi til at forberede flytningen. Vi fik lavet en stue på den sydvestlige ende af staldloftet, så vi derfra har en fin udsigt over Allsund, og flyttede herom den 9. oktober 1999.

2013- *Søn Hans Peter Nissen* (1969) gift med *Rosemarie Tanner* (1968) fra St. Gallen i Schweiz. De fik to børn.

Da Hans Peter solgte Skelbækgaard til Hans Otto Ewers, købte Nis Kristian og Lene et hus i Ulkebøl, og flyttede dertil.

Hans Peter og Rosemarie købte ejendommen her.

Loftstuen

Arnkilsøre 9

Matr. nr. 113 Kær.
Areal: 6,3352 ha

Ejere

1925-1954 *Franz Carl Høttges* fra Kær (1888-1960) gift 1913 med *Margarethe Karoline Josephsen* fra Sønderborg (1893-1960). De fik tre børn. De startede med en besætning på to heste, seks køer og 15 svin. Franz har deltaget i verdenskrigen 1914-18. Efter krigen arbejde han som arbejdsmand i Sønderborg, inden de byggede ejendommen her.

1954- *Hans Christian Petersen* fra Avnbøl (1925) gift 1954 med *Birgit Hedegaard Jørgensen* fra Falsled, Fyn. De fik fire børn.

De startede med seks køer, to heste og to søer med grise. Forlængede stalden ad to gange, fik plads til 18 køer med opdræt og nogle grise. Gik over til opfeding af tyrekalve i 1975 og stoppede med besætningen i 1985. I begyndelsen arbejdede Hans Christian på JF om vinteren,

senere arbejde han ved Dybbøl Kirke. Birgit var en kort overgang på Sønderborg Lufthavn og senere på Sønderborg Posthus.

I 1955 købte de en President traktor sammen med naboen Eklund Kjærgaard. Senere havde de en Ferguson traktor sammen med en anden nabo, Christian Jørgensen. Havde en overgang mejetærsker sammen med Sven Aage Voss, Skovhuse. De har indtil 2016 ejet ejendommen i 62 år. Det er rekord på Kær Halvø. Da de holdt op med at drive ejendommen, lejede de jorden ud til Hans Peter Nissen, Skelbækgaard, nu er den lejet ud til Jacob Sander-Laren, Saxgaard.

Matr. nr. 112, Kær.
Areal: 6,6558 ha

1926

1955

Ejere

1925-1955 *Peter Christian Petersen Hansen* fra Gråsten (1887-1955) gift 1913 med *Marie Christine Christensen* fra Sarupskov (1897-1955). De fik fem børn. Peter Christian deltog i krigen 1914-18. Efter krigen var han fisker i Mommark. De fik diplom for veldrevet husmandsbrug fra de Samvirkende Jyske Husmandsforeninger seks gange.

1955-1955 *Johannes Juhl* var i en kort tid ejer i 1955

1955-1989 *Christian Jørgensen* fra Genner (1928-1989) gift 1955 med *Hilda Christine Hessler* fra Hoptrup (1932). De fik fem børn.

De udbyggede ejendommen i 1968 til 14 køer, søer og grise.

Christian arbejdede først som nattevægter, senere kørte han mælketankbil sammen med Hans Christian Brinck, Folehaven. Senere arbejdede han nogle år hos Alsisk Frøavl i Sønderborg og hos Thomas Skøt, Ragebøl. Hilda arbejdede en overgang i frugtplantagen hos Rigmor og Jørgen Petersen. Man havde i en periode lejet jorden fra Arnkilsøre 13.

1989-

Enke *Hilda Jørgensen*

Besætningen blev solgt i 1989, da Christian døde. Mælkekvoten blev solgt, og jorden bortforpagtet til Jørgen Detlefsen, Tombølgaard.

I dag, 2017, er jorden udlejet til Jacob Sander-Larsen, Saxgaard.

Arnkilsøre 13

Arnkilsøre Frugtplantage

Matr. nr. 111 Kær
Areal: 6,6 ha

Stuehus

Frugtlager/butik

Ejere

1925-1970 *Johan Jørgensen Schmidt* fra Midtkobbel, Kegnæs (1888-1960) gift 1925 med *Marie Katharine Clausen Schmidt* fra Sarup (1897-1967). De fik et barn.

De var meget sparsommelige folk.

*Til venstre:
Johan og Marie Schmidt*

*Til højre:
Mathias Jørgensen Schmidt*

1970-1986 Søn *Mathias Jørgensen Schmidt* (1927-2007). Han drev den videre og fik til sidst arbejde på JF-fabrikken i Sønderborg.

1986- *Frede Schmidt* fra Arnkilsøre 3 købte ejendommen og lagde den ind herunder. I dag er den plantet til med frugttræer, og der er bygget en bygning med frugtlager og butik i stueetagen og værelser til æbleplukkerne i loftetagen.

Plantagen drives fortrinsvis med arbejdere fra Rumænien, som bor på loftet over frugtlageret. Fredes søn, Henrik, bor på ejendommen sammen med sin familie og var tidligere med i driften.

Frede Schmidt med sin salgsvogn på Rønhave Plads i Sønderborg

Folehave

Folehave

Folehave var oprindeligt en markvej, den blev anlagt som en rigtig vej, da husmandsstederne blev bygget i 1925. Blev i mange år kaldt "Persillegade", da mange af husmændene avlede grøntsager.

Den er også blevet kaldt "Strandvejen", fordi det var den vej, husmændene gik for at komme til stranden.

Navnet Folehave kommer af navnet på marken, som lå her og tilhørte Rønhave.

I 1925-26 blev der bygget ni husmandssteder ved vejen. Alle blev på ca. 5,5 ha. I dag har de fleste solgt deres jord. Folehave 6 er

den eneste i drift og har købt jord fra syv husmandsbrug.

For enden af vejen ligger Fiskelaug Folehave ned til Alssund.

Fiskelaug Folehave

For enden af Folehave går der en sti ned til vandet, hvor der er broer, som benyttes af fritidsfiskere. I dette naturskønne område er der et dejligt fristed for mange mennesker. Her er skure, hyggekroge og bænke, som blev flittigt brugt af de lokale beboere, dog ikke så meget mere i 2016.

Lystbådehavnen i Sønderborg var flyttet herud i 1978, mens den nye havn blev bygget

Folehave 1

Matr. nr. 104, Kær
Areal 2009: 7,9726 ha

Ejere

1925-1959 *Marius Kristian Andersen Skov* fra Gjerrild, Randers (1891-1978) gift 1918 med *Agnes Marie Vagner* fra Vejstrup (1897-1980). De fik to børn. Marius var grænsegendarm fra 1917-1925. De drev ejendommen på traditionel vis. De solgte ejendommen i 1959 og flyttede til Præstegårdsvej i Ulkebøl.

1959-1991 *Hans Christian Brink* fra Vedsted, Haderslev (1934) gift 1957 med *Bodil Marie Sørensen* fra Stepping (1936), De fik tre børn. Hans Christian havde forskellige jobs, var på Sønderborg Mejeri, Alsisk Frøavl og FAF Langdel. Fra 1968 til 1974 var de bestyrere på Bosagergaard, hvor de boede i bestyrerboligen. Stuehuset på Folehave var lejet ud til Hans Christians søster. I 1974 kom de tilbage til Folehave, byggede stalde i 1975 og 78 og havde smågriseproduktion.

1991- *Henrik Bock Petersen* fra Hestehavegaard (1965) gift 1992 med *Conny Schmidt* fra Kegnæs (1965). De fik tre børn. De ejer Hestehavegaard Frugtplantage og driver den herfra. Da de flyttede ind, plantede de en del frugttræer på ejendommen. De byggede staldene om til heste, da Conny går meget op i frieserheste og ringridning. Henrik er formand for herolderne ved Sønderborg Ringridning. I 2007 købte de 4 ha hos Kenn Wrang Thomsen.

Conny Petersen

Herolderne 2015. Henrik står længst til højre

Folehave 2

Matr. nr. 93, Kær
Areal: 0,4726 ha

Margrethe og Andreas Nielsen

Ejere

- 1925-1936** *Christian Nielsen* fra Nybøl (1884-1963) gift 1905 med *Louise Cecilie Lausen* fra Lysabild (1875-1963). De fik tre børn.
Christians søn, *Andreas*, byggede ejendommen, men han var kun 20 år, og kunne derfor ikke stå som ejer. Så faderen stod som ejer indtil 10. februar 1936. Faderen havde en ejendom i Klinting.
- 1936-1989** *Andreas Nielsen* fra Klinting (1905-1987) gift 1934 med *Dorthea Margrethe Hansen* fra Asserballe (1912-1999). De fik fem børn.
Andreas gik meget op i køer. Udvidede med 80 m², så der blev plads til otte køer. Andreas var formand for Sønderborg Amts Husdyrudvalg og dyrskuedommer og dommer for svineavlscetret for Sønderjylland. Han var også meget aktiv inden for husmandsbevægelsen. Han kørte en overgang mælk til Sønderborg Mejeri. I oktober 1933 skete der et skuddrama på ejendommen. En 50-årig mand fra Felsted skød en 28-årig husholderske, som var ansat af Andreas Nielsen. Det var et jalousidrab. Morderen skød sig selv bagefter.
- 1989-1993** Søn *Frede Christian Nielsen* (1941-1993) overtog ejendommen, men døde allerede i 1993. Han var ugift.
- 1993-** Bror *Helge Nielsen* (1945) gift med *Gunhild Lauerborg Mikkelsen* (1943) overtog bygningerne og *Henrik Aarø-Hansen* købte jorden. Gunhild og Helge anlagde en meget flot have. Helge arbejdede i mange på Statens Forsøgsstation Rønhave.

Folehave 3

Matr. nr. 97, Kær
Areal: 2,0020 ha

Line og Karl Jacobsen

Ejere

- 1925-1979** *Karl Georg Jacobsen* fra Voldby, Skanderborg (1902-2001) gift 1925 med *Caroline "Line" Clausen* fra Asserballe (1900-1979). De fik syv børn. De byggede ejendommen næsten selv. De startede med at bo i et træskur på grunden under byggeriet, der senere blev til et hønsehus. De drev ejendommen med seks køer, to heste og grise. De købte en traktor i 1963. Karl kørte mælk for mejeriet. I 1969 forpagtede de jorden ud til Thomas Figge, Hestehave 27. De drev ejendommen i 44 år.
- 1979-1990** Bygmester *Christian Christiansen*.
Bygningerne brændte i 1982 og blev opført i en anden stil. Branden skyldtes ufor-sigtighed med en knallert i laden.
- 1990-** *Asmus Hamborg Petersen* fra Asserballe (1945) gift 1969 med *Bente Hamborg Petersen* fra Brønderslev, opvokset i Sønderborg (1946). De har to børn.
De byggede i 1991 en to-etages fløj mod syd og senere en bygning mod øst, hvor der er garage og en lille lejlighed, der lejes ud til et ungt menneske, der deltids hjælper med at passe heste. I den sidste bygning er der hestestald.
Asmus er cand.ocon, og har været ansat på Danfoss, men ejer og driver elektronikfirmaet Styromatic, der har en afdeling i Aarhus og én i Thailand.
Bente har læst til læge i Aarhus og har været administrerende overlæge på børneafdelingen på Sønderborg Sygehus. Hun har tre heste og driver dressur- og konkurrenceridning.

Folehave 4

Matr. nr. 105, Kær
Areal: 0,4495 ha

Ejere

- 1925-1948** *Peter Petersen Nissen* fra Høruphav (1884-1963) gift 1904 med *Anne Cathrine Hansen* fra Mintebjerg (1884-1959). De fik seks børn. Han var tysk soldat på torpedostationen i Høruphav fra 1914-18. De byggede ejendommen og drev den traditionelt. Byttede i 1948 Folehave 4 med Jacob og Anna Duus' ejendom, Mommarkvej 16.
- 1948-1983** *Jacob Christian Duus* fra Vollerup (1919-1995) gift 1945 med *Anna (Tarp) Friis* fra Brede, Tønder (1922-2002). De fik to børn. Jacob aflæste lys for elselskabet ESS i mange år. I 1982 solgte han jorden til naboen Svend Skov, Folehave 6.
- 1983-1993** *Gustav Frølich* gift med *Jytte Simonsen* fra Skovhuse. De moderniserede ejendommen.
- 1993-** *Johny Sørensen Auerbach* fra Sønderborg (1956) gift 1977 med *Catrine Marie Roth* fra Sønderborg (1957). De har to børn. Johny er uddannet elektroniktekniker og er nu værkfører hos Damm Cellular System i Sønderborg, der laver basisstationer til avancerede mobiltelefoner. Catrine Marie er ernæringsassistent og kostfaglig eneansvarlig.

Folehave 5

Matr. nr. 103, Kær
Areal: 5,5200 ha

Ca. 1930

Ejere

- 1925-1972** *Jørgen Ernst Jørgensen* fra Asserballeskov (1890-1975) gift 1914 med *Hansine Sofie Petersen* fra Gråsten (1896-1934). De fik fire børn. Han var soldat i første verdenskrig. Gift anden gang med *Jensine Johannsen* (1901-1982). De fik to børn sammen. Ejendommen blev bygget med det største stuehus i kolonien. De havde Jørgens mor, Anna Dorthea og onkel Chresten Friis Rasmussen på aftægt. De fik hver deres rum, kaldet bedstemors og onkels rum. Sofie døde som 38-årig, og Jørgen fik en husholder, Jensine, kaldet Sidde, hun havde en datter, Else Marie, med. Da Jørgen døde, udlejede Sidde jorden til Egon Hansen Kær, der driver jorden endnu i 2015.
- 1972-** *Walter og Edith "Didde" Brix Kronborg*. De har bevaret ejendommen i næsten uændret udvendig stil.

Matr. nr. 96 m. fl., Kær
Areal: 51,0530 ha

1980

Ca. 1990

Ejere

- 1925-1959** *Chresten Peter Christiansen* fra Kær (1900-1976) gift 1925 med *Anne Marie Nielsine Jacobsen* fra Sønderborg (1902-1984). De fik tre børn. De drev ejendommen med seks køer grise og høns. Chresten kørte mælk for mejeriet.
- 1959-1986** *Svend Aage Skov* (1930-2013) gift med *Ingrid Flebbe* (1934). De fik tre børn. De solgte ret hurtigt køerne og byggede til og om til 40 søer.

- I 1978 byggede de en stald til fedesvin.
I 1967 købte de 5,1 ha jord fra Erik Witte, Folehave 8.
I 1982 købte de ca. 5 ha fra Jacob Duus, Folehave 4. De havde nu 15,7 ha.

1986-2009 *Henrik Aarø-Hansen* fra Arnkilmaj 17 (1958) gift 1983 med *Inge Hansen* fra Ulkebøl. De fik fire børn.

I deres tid skete der en stor udvikling på ejendommen. Indtil 2006 købtes der jord fra syv husmandsbrug,

1996 fra Folehave 3	1997 fra Hestehave 12
2001 fra Hestehave 27	2002 fra Folehave 9
2004 fra Folehave 7	2005 fra Hestehave 33
2006 fra Arnkilmaj 17 og Hestehave 31.	

Henrik kører mejetærsker, og Inge kører korn. 1998

Samtidig købte de Henriks forældres ejendom Arnkilmaj 17, der havde jord fra fire brug. Besætningen udvidedes hurtigt med nybyggeri til 280 søer med salg af 30 kg grise. I 1989 indgik de en griseringsaftale med Helmer Sander-Larsen, Saxgaard.

I 2004-05 udvidedes besætningen til 615 søer med en produktion af ca. 17.000 stk. 30 kg grise.

2009- *Nikolaj Iversen* (1982) fra Klinting og *Rikke Sommer Larsen* (1982) fra Svendborg. De har to børn. Rikke er agrarøkonom og er ansat ved LandboSyd som svine-rådgiver. Nicolai fortsatte med uændret drift. Aftager af grise var Hans Iversen, Vranglandgaard, Jacob Sander-Larsen, Saxgaard og Nicolais far, Erik Iversen, Klinting. Samarbejdet med Jacob Sander-Larsen stoppede i efteråret 2015, da Jacob holdt op med at have grise og lejede staldene ud. Samarbejdet varede i 26 år uden problemer. Nicolais bror, Frederik, der bor i Sebbelev, aftager nu de overskydende grise. Rikke og Nicolai har ombygget stuehuset med ny tagkonstruktion og udvidet med frontspice i 2015.

Matr. nr. 102, Kær
Areal: 0,6827 ha

Ejere

- 1925-1938** *Friederich "Frede" Thomsen* fra Skeldemark (1872 til efter 1944) gift 1895 med *Mathilde Christine Christensen* fra Gråsten (1876-1899). Ingen børn. Gift anden gang 1900 med *Elisabeth Frost* fra Villinggaard (1872 til efter 1944). Ingen børn. De byggede ejendommen, og han kørte mælk for mejeriet.
- 1938-1945** *Jørgen Møller* (1914) fra Kær gift med *Kathrine Kaad* (1918) fra Nydambro. De havde en hest, fem køer og fem svin.
- 1945-1948** *Peter Clausen* fra Tandslet (1912 til efter 1948), der i 1948 solgte ejendommen til sin fætter, *Jørgen Clausen*.
- 1948-1984** *Jørgen Clausen* fra Kær (1922-1981) gift 1948 med *Helga Petersen* fra Asserballe (1925-2008). De fik fem børn. De drev gården med en produktion af grøntsager.
- 1984-** Søn *Kurt Clausen* (1951) gift med *Cornelia Petschz* (1950) fra Berlin. De fik fire børn. De blev skilt i 2010.

Kurt fortsatte med grøntsager. Byggede pakkerum og kølerum. I 1993 byggedes nogle store drivhuse af jernrør og plastik til en produktion af kinakål. Der ydedes en stor indsats. Den store konkurrence fra udlandet gjorde, at man i 2004 solgte jorden til Henrik Aarø-Hansen og Kurt tog arbejde på JF Fabrikken i Sønderborg.

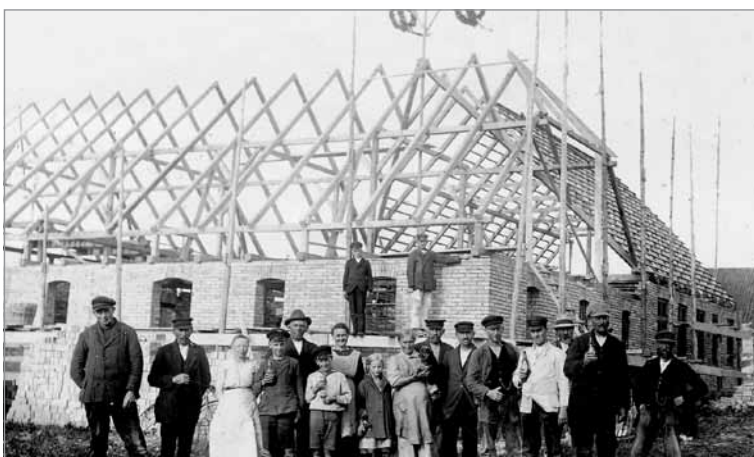
Han gik på pension i 2015 og rejste til Kenya i 2016. Her virker han som landbrugs- og gartnerkonsulent for at hjælpe de små landmænd dernede med at udvikle deres landbrug. Det sker gennem den katolske kirke i området. Kurt var også i Kenya for 40 år siden.

Dette er også omtalt i bogen "Frugt og grønt i Ulkebøl Sogn"

Drivhuse bygget i 1993

Folehave 8

Matr. nr. 99, Kær
Areal: 0,7570 ha

Byggeri i 1925

Ejere

- 1925-1942** *Hans Petersen* fra Kær (1878-1962) gift 1902 med *Anne Catharine Christensen* fra Kær (1878-1937). De fik otte børn.
Han var den ældste husmand, der startede i kolonien. Han var med i første verdenskrig og arbejdede senere på Sønderborg Margarinefabrik, indtil han byggede husmandsstedet. Det var bygmester Hans Jacobsen, Ulkebøl, der byggede ejendommen i Flensborgsten. Hans havde seks køer, to heste og lidt grise. Han kørte også mælk for mejeriet i Sønderborg.
- 1942-1969** Svigersøn *Erik Christian Witte* fra Oksbøl (1906-1987) gift ca. 1939 med *Christine Petersen* fra "Honnehul" (1906-1982). De fik ingen børn.
De fortsatte med den samme produktion, havde dog en del høns.
Erik arbejdede i sine unge dage som batterimontør hos Brd. Egholm i Sønderborg og kørte senere "Brugsvogn" for Ormstoff Brugs.
- 1969-1991** *Peter Slot Møller* fra Sønderborg.
Peter ombyggede og moderniserede med stråtag på alle bygninger og anlagde en park ned til vandet.
- 1991-** *Sønderborg Skokontor A/S*, et tysk firma. Ejeren bruger huset som sommerhus

Folehave 9

Matr. nr. 100, Kær
Areal: 0,7746 ha

1980

Ejere

- 1925-1951** *Gustav Blaudzun* fra Stoppenberg, Essen, Tyskland (1885-1967) gift 1908 med *Wilhelmine Lheder* fra Augustpoenau, Østpreussen (1887-1957). De fik to børn. Han var tysk soldat fra 1905-07. Derefter var han i en kulmine til 1910, var med i krigen 1914-18. Efter krigen købte de en lille ejendom på Angel. Gustav tog på et tidspunkt arbejde på Rønhave og søgte derigennem om tilladelse til at bygge husmandsstedet her, som de til at begynde med drev med seks køer, grise og en hest. Gustav var en dygtig og sparsommelig landmand, som fik den forsømte jord i god drift. Deres søn, Hans, byggede en overgang et træhønsehus til 400 høns og havde en rugemaskine. Han solgte æg og kyllinger, men var ikke interesseret i at drive ejendommen videre.
- 1951-1985** Barnebarn *Asmus Hymøller* fra Lysabild (1929-1986) gift 1955 med *Karen Margrethe Gefke* fra Sønderborg (1927-1978). De fik fire børn. De byggede en aftægtslejlighed til bedsteforældrene. Asmus kørte mælk for Sønderborg Mejeri i mange år og drev maskinstation med aftopning af roer, skår-lagde græs og sprøjtede korn, m.m. Siden 1974 havde Asmus fuldtidsjob hos en maskinhandler.
- 1985-** Søn *Herluf Hymøller* (1960) gift med *Lone Asmussen* fra Mommark (1964). De har to børn. Herluf drev ejendommen indtil 2002, hvor han solgte jorden til Henrik Aarø-Hansen. Herluf er karosseri- og pladesmed, men har arbejdet i mange år hos sin farbror, der ejer firmaet Scan-Pot i Sønderborg, her er han lagerchef. Lone er uddannet køkkenassistent og arbejder også hos Scan-Pot. De har renoveret ejendommen meget, og aftægtslejligheden er udlejet.

Matr. nr. 29, Kær
Areal: 11,1472 ha

Kær Vig er en inddæmmet sø, som er omkring 400 år gammel. Den har været åbnet flere gange.

I 1596 overtog Hertug Hans den Yngre Rønhave. Han opførte en dæmning over Kær Vig med henblik på at tørlægge arealet.

Man ved ikke præcis, hvornår hertugen lod Kær Vig inddæmme, men dæmningen er

angivet på Johannes Meyers håndtegnede landkort fra 1650-53.

Videnskabernes kort fra 1783 viser, at dæmningen var gennembrudt, så vigen var gået tilbage til den oprindelige tilstand som saltvandsfyldt fjorddam og sump.

I Traps udgave fra 1930 omtales *Kærvig Fiskedam*, der lokalt benævnes *Hoveddammen*. Formentligt har dammen været anvendt til opdræt af krebs og spisefisk, som det også kendes fra Farresdam på Nordals.

I fyrrerne og halvtredserne blev den flittigt brugt som skøjtebane af ungdommen fra omegnen i de hårde vintre.

I 1864 var vigen skillelinje mellem fjerde og femte regiment, hvor fjerde lå ind mod Arnkilsøre og femte ind mod Sønderborg.

Der var lavet syv bævne, som skulle antændes ved angreb og derved alarmere tropperne. Bavnene lå ved Sønderborg Ladegård, Baraklejren ved Sundsmark, ved Engelhøj, ved Kær Hoved, ved Folehave, ved Arnkilsøre og ved Skelbækgaard.

Kortet fra 1848 viser, at dæmningen var fjernet. Kortet fra 1902 viser, at dæmningen var blevet genoprettet, formentlig af Otto Schwerdtfeger, som ejede Rønhave dengang. Den har eksisteret siden den tid.

På kortet fra 1995 er gårdene i Vestermark vist.

Kort fra 1848

Kort fra 1902

Kort fra 1995

Ejere

18xx- 1874 Hans Peter Jacobsen fra Kær Hoved (1837-1874) gift 1865 med Christine Marie Matthiesen fra Lillemølle (1837-1885). De fik otte børn.

1874-1892 Marcus Petersen fra Gallehus (1818-1896) gift 1844 med Marie Hansen fra Sønderborg (1823-1894). De fik otte børn.
Marcus Petersen var møllelejer i Mølby. Han købte dæmning med sluser og et stykke jord.

§1 af købekontrakt af 2. juli 1874

Jeg Kaadner Hans Peter Jacobsen ved Kjærvig sælger og overlader hermed den hele mig tilhørende i Nærheden af Landsbyen Kjer beliggende, nu af mig inddigte og indfyldte og saaledes i et stykke Land omskabte forhenværende Bugd af Allsund, kaldet "Kjærvig" som der nu er beliggende og begrændset med Huus, Dæmning og Mølle med ald Tilbehør, fremdeles med alle til det nævnte Stykke Land hørende Friheder og Rettigheder, men ogsaa med alle derpaa hvilende Skatter, Afgifter og Byrder til Mølleieier Marcus Petersen i Mølbye for den velvourderede Kjøbesum af 2000 Th. Ps, skriver to Tusinde Thaler Pr S og under følgende nærmere Betingelser og Bestemmelser.

- 1892-1906. Halvpart-a:** Barthold Stein fra Aabenraa (1811 til efter 1909) gift 1845 med Ida Auguste Margrethe Prehn fra Broager (1818 til efter 1892). Købmand i Sønderborg.
- 1892-1906 Halvpart-b:** Claus Hansen Schättiger fra Strübbel, Ditmarsken (1823-1902) gift 1850 med Friederika Christine Sophie Petersen fra Sønderborg (1821-1883). Købmand i Sønderborg (Kornfirma Schattiger).
- 1906-1914 Halvpart-a:** Ida Auguste Margrethe Prehn, enke efter Barthold Stein
- 1906-1919 Halvpart-b**
- 1914-1920 Halvpart-a:** Johannes Heinrich Theodor Ewers fra Oldenburg gift med Clarine Mathilde Schättiger fra Sønderborg (1862-1933). Købmand i Sønderborg og kalder sig Hans Ewers.
- 1914-1935. Halvpart-a og Halvpart-b:** Clarine Mathilde Schättiger, enke efter Johannes Heinrich Theodor Ewers.
- 1935-1936. Halvpart-a og Halvpart-b:** Johannes Max Karl Ewers (1890-1935) gift med Signe Mathilde Bergqvist fra Sverige (1895-1971).
- 1936-1954 Halvpart-a:** Nis H Nissen, gårdejer på Tommersgaard i Skovby
- 1936-1937 Halvpart-b:** Jørgen Christensen Schmidt, gæstgiver i Sønderborg.
- 1937-1951 Halvpart-b:** Axel Stenderup-Jensen, ingeniør i Sønderborg
- 1951-1953 Halvpart-b:** Svend Astrup, direktør i Sønderborg
- 1953-19xx Halvpart-b:** Axel Stenderup-Jensen
- 1954-19xx Halvpart-a:** Axel Stenderup-Jensen
- 1997-** Jacob Stenderup-Jensen, søn

Jagthytte

På den nordlige side af hoveddammen, ude ved dæmningen, lå en jagthytte, hvortil der var adgang på en sti over dæmningen.

Der var en markvej fra købmanden i Hestehave til markerne ved hoveddammen, derfra er der en sti langs nordsiden af søen til jagthytten. Jagthytten nedbrændte i 2017.

Langs stien var der anlagt flere broer, der førte ud til kanten af sivskoven. Broerne benyttedes under andejagt.

I dag er der kun adgang fra Skydebanevej på det tidligere militære øvelsesareal. Arealet benævnes som en privat institution.

Hestehave

Matr. nr. 17, Kær
Areal 1793: 36 tdr, 6 sk
Areal 2015: 3.283 m²

Gården var et fæstebol, som formodentlig har hørt under Rønhave og dermed under hertugdømmet i Augustenborg. Gården har altid ligget samme sted, men er i dag nedlagt som landbrug.

Det er vestligste gård i Kær, deraf navnet.

Ejere

- 174?-1752** *Peter Christensen Matzen* (1722-1752) gift med *Anna* gift første gang *Peters* eller *Marie Hansdatter Christensen*. De fik tre børn.
- 1752-1776** Broder *Christen Christensen* (1720-1812) gift 1752 med enke *Marie Hansdatter Christensen* (1727-1801). De fik ni børn.
De var sættefolk for forrige ejers søn.
- 1776-1819** Søn af Peter, *Christen Petersen* (1749-1828) gift første gang i 1776 med *Anne Clausdatter Beck* fra Kær (1751-1790). De fik ni børn. Gift anden gang i 1790 med *Mette Marie Berthelsdatter* fra Ulkebøl (1764-1822). De fik tre børn.
- 1819-1844** Søn *Peter Christensen* (1777-1840) og partner *Kiesten Christiansdatter* fra Vollerup (1775-1828). De fik et barn. Gift 1807 med *Dorothea Petersdatter* fra Fiskbækgaard (1780-1850). De fik fem børn.
- 1844-1876** Søn *Christen Petersen* (1809-1874) gift i 1842 med *Marie Jensdatter Kock* fra Kær (1819-1883). De fik syv børn.
Han overtog gården sammen med broderen *Christian Petersen* (1817-1870) gift i 1866 med *Marie Karstensen* (1818-1896).
- 1864** Gården nedbrændte under krigshandlingerne. Den nyopførtes i 1865-1866
- 1876-1876** Christen Petersens enke, *Marie Petersen Kock* skiftede boet efter sin afdøde mand mellem sine seks børn den 3. juni:
1. Afdød datter *Dorthea* og hendes mand boelsmand *Christian Peter Mathiesen*

2. Datter Ellen Eriksen Petersen og hendes mand Clemens Eriksen Weilstrup (Kiel)
3. Anne Kirstine Eriksen Petersen og hendes mand Claus Nielsen, Ulkebølskov
4. Marie Jacobsen Petersen og hendes mand Nicolai Jacobsen, Kjer
5. Søn *Peter Christensen Petersen*, der overtog ejendommen for en sum af 15.000 mark, som fordeltes med 5.100 mark til hans bror og 2.100 mark til hver af hans søstre eller deres arvinger, desuden aftægt til sin moder
6. Jens Petersen, der senere har overtaget Nicolai Jacobsens gård i Kjer (må have fået 5.400 mark)

- 1876-1906** *Peter Christensen Petersen* (1849-1925) gift 1876 med *Catharine Marie Hansen* fra Kær (1848-1913). De fik et barn.
- 1906-1920** *Christen Petersen* (1878-1920) gift 1906 med *Anne Cathrine Petersen* fra Snogbæk (1886-1936). De fik ingen børn. Christen Petersen døde i 1920 og enken Anne Cathrine fortsatte som ejer.
- 1920-1927** Enke *Anne Cathrine Petersen*. Hun havde en forpagter 1920-27: *Hans Kaad* fra Købingsmark (1877-1941) gift 1902 med *Amanda Helene Marie Thecla Lyth* fra Faaborg (1876-1936). De fik to børn.
- 1927-1936** *Jørgen Hansen* fra Ulkebøl (1870-1965) gift 1927 med enke *Anne Cathrine Petersen*. De fik ingen børn. Han havde først været gift i 1895 med *Marie Elisabeth Jacobsen* (1869-1921). De fik fem børn. Deres søn Peter blev ejer i 1961.
- 1936-1938** *Jørgen Hansen* og Anne Cathrines søster *Marie Cecilie Petersen* i fællesskab
- 1938-1961** Enkemand *Jørgen Hansen*
- 1961-1968** Søn *Peter Hansen* (1900-1990) gift 1922 med *Kirstine Marie Hansen* fra Kegnæs (1902-1989). De fik fire børn.

Peter Hansen var forpagter på ejendommen fra 1938, da hans far blev enkemand og købte ejendommen, da hans far døde.

1968-1992 *Jørgen Hansen* (søn af Peter Hansen) (1933-1992) gift 1960 med *Christiane Jensine Marschall* fra Tønder (1937-2001). De fik to børn. Jorden til gården på ca 13 ha blev solgt til Hans Otto Ewers, Kær Bygade 68 i 1992. Det skete i forbindelse med salget af bygningerne til næste ejer.

1992-1995 *Steen Jæger Nielsen og Conni Alnor*

1995- *Torben Golles* (1956) fra Sønderborg gift 1979 med *Randi Krogh* (1957) fra Sønderborg. De har to børn.
Torben ejer SIB a/s byggeforretning i Sønderborg. Randi er medhjælpende hustru i SIB a/s byggeforretning. De købte gården uden jordtilliggende.
Efter overtagelse af gården er der til stadighed sket ombygning. Oprindeligt lå der en garage/værkstedsbygning i gårdspladsen, ligesom der var et skur bag bygningen, disse blev revet ned straks efter overtagelsen .
Ejendommen består af stuehus med en beboelse på ca. 330 m² samt tilhørende lo, lade og staldbygning. En del af stalden er indrettet med hestebåse. En anden del af stalden står næsten autentisk hen med spiltov til kalve.
Bygningerne fremstår i muret tegl, som er vandskuret i farven gul. Taget på stuehuset er belagt med rød tegl fra det tidligere lokale teglværk, Island. Taget på de tidligere driftsbygninger er skiftet i starten af 2000 til sorte stålplader med bølgeprofil.
Torben fortæller, at der på ejendommen ligger en kanonkugle fra 1864, den har siddet i gavlen på laden. Gården brændte engang, og man har gemt kuglen.

Hestehave 2a

Matr. nr. 285, Kær
Areal: 1.296 m²

Bygget i 1870.

Huset var tidligere aftægtsbolig til Hestehave 2, Vestergaard, men blev frastykket og solgt i 1993 til Finn Brodersen.

Hestehave 8

Matr. nr. 92, Kær
Areal: 0,56 ha

Ejere

1905-1935 *Peter Vehl* fra Tandslet (1864-1935) gift 1896 med *Maren Petersen* fra Søby, Ærø (1871-1947). De fik De fik fire børn.

Peter Vehl var gartner, han arbejdede på blandt andet i gartneriet på Saxgaard. Han kørte på torvet i Sønderborg med grøntsager fra Saxgaard og var den første, der samlede æg ind til Als Ægekspor. Han havde en lille æblehave ved huset, hvor han solgte æbler fra. Peter Vehl var en lille, pukkelrygget mand.

Peter Vehl og Jørgen Sander-Larsen

Peter Vehl

1935-1963 Sønnen *Peter Wehl* (1902-1969). Peter var ugift

1963-1983 *Günther Refslund Clausen* fra Arrild (1936-1985) gift 1961 med *Agnete Thomsen* fra Ellum (1939-2012). De fik tre børn.

Günther var postbud alle dage, Agnete hjalp til forskellige steder blandt andet i Ulkebøl Forsamlingshus og på Tandsbjerg Plejehjem

1935-2010 Enke *Agnete Clausen*

2010- *Tina Callesen* fra Klinting (1968) og *Henrik Stefansen* fra Korsør (1966). Tina har et barn, og Henrik har tre. Tine er civilingeniør i byggeri og er afdelingsleder for Land, By og Kultur i Sønderborg Kommunes tekniske forvaltning.. Henrik er maskinmester og driftsleder på Sønderborg Kraftvarmeværk og Sønderborg Fjernvarme. De er i gang med at renoveret huset

2016

Udhuset der tidligere var en lille svinestald

Hestehave 10

Matr. nr. 95, Kær
Areal: 1,8548 ha

Ca. 1925

2014

Ejere

1925-1934 *Rasmus Peter Madsen Rasmussen* fra Broager (1877-1934) gift 1904 med *Hanne Margrethe Jacobsen* fra Ulkebøl (1883-1958). De fik fem børn. De kom fra Mindebjerg, og de byggede ejendommen i 1925. Rasmus Peter Madsen Rasmussen døde på Aabenraa tuberkulosehospital i 1934

1934-1976 *Joseph Peter Rasmussen* fra Fuglsang (1912-1976) gift 1937 med *Mette Marie Wrang* fra Stolbro (1913-1996) overtog bruget. De fik et barn.

De havde syv køer, fire søer og to heste. Peter byggede koloniens første maskinhus af brugte materialer, blandt andet jernplader fra det gamle vandværk i Sønderborg. Han arbejdede sammen med naboen Thomas Figge om markdriften.

Peter var meget aktiv inden for husmandsbevægelsen og landbrugets organisationer.

1976-1996 Enken *Mette Marie Rasmussen*. Peter døde i 1976, Mette blev boende og lejede jorden ud.

1996- Barnebarn *Kenn Wrang Thomsen* og *Ann Karina Thomsen*. De moderniserede den i 2008 med nyt tag. Der blev solgt ca. 4 ha til Henrik Petersen, Folehave 1. Det er én af de få ejendomme, der er blevet i familien og har den oprindelige byggestil.

Hestehave 11

Matr. nr. 89, Kær
Areal: 572 m²

Bygget i 1900 og ombygget i 1977.

Det er et parcelhus kaldet Fogedhuset og har oprindeligt tilhørt Rønhave.

Ejere

- 1927-1946** *Hans Bonde* fra Haderslev (1899 til efter 1930) gift efter 1921 med *Amalie Reichwald* fra Rusland (1898-efter 1930). De fik et barn.
- 1946-1949** *Stephan Sibuscka (Siboska)* fra Sønderborg (1908 til efter 1925) gift ca. 1942 med *Eline Wilhelmine Reichwald* fra Hestehave (1923 til efter 1946). De fik to børn, der blev døbt Siboska.
- 1949-1951** *Max Schou*
- 1951-1963** *Maryana Marie Kranzyk*. Hun kom fra Bøhmen og blev gift med *Heinrich Schmidt* fra Kværs (1880-1952). De havde været gårdejere i Adsbøl og flyttede hertil. Han døde ved et uheld i høsten hos naboen Nicolai Clausen i 1952. Han faldt ned fra et kornlæs og brækkede halsen.
- 1963-1973** *Fredinant Schmit* (Maler)
- 1973-1974** *Niels Peter og Eva Jørgensen*. Niels Peter var snedker og Eva bankassistent
- 1974-** *Ronald Grønne* fra Vilsbæk (19. august 1946) gift med *Dinne Herum* fra Holbøl (15. maj 1947). De fik to børn. Ronald var snedker og har moderniseret huset væsentligt. Han har blandt andet været ansat hos SIB i Sønderborg og sluttede ved snedker Frost i Ormstoft.

Dinne er uddannet skrædder og har haft forretningen Astor på Perlegade 19 fra 1970 til 1974. Senere var hun ansat på Bruhns Æskefabrik i Ormstoft.

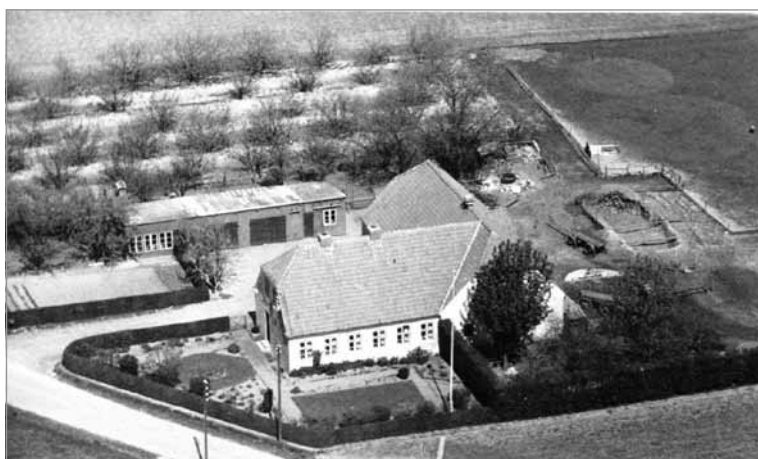

1975

2008

Hestehave 12

Matr. nr. 101, Kær
Areal: 5,7865 ha

Ejendommen er bygget af bygmester August Brügge i Kær.

Ejere

1925-1965 *Andreas Christensen* fra Stovgård (1902-1984) gift 1925 med *Anne Marie Boysen* fra Ladelund, Sydslesvig (1900-1988). De fik tre børn.

De startede med syv køer, to heste og fire søer. Andreas kørte mælk fra mejeriet til udsalgssteder og havde egen salgsrute. I 1930 tjente han 30 kr. om ugen.

I 1952 byggede de 60 m² stald og lade. Andreas var formand for Ulkebøl Husmandsforening og rejsefører for Jyske Husmandsforeninger.

1965-1980 Sønnen *Viggo Christensen* (1935-1973) gift med *Catharina "Cathrine" Nielsen* fra Jynde vad Mark (1935). De fik tre børn.
De startede i 1955 på en ejendom i Nørreløkke ved Holm. Viggo havde forskelligt arbejde ved siden af, først fodermester, senere havde han en mælketur og sluttede som chauffør hos FAF.
Viggo blev ramt af en hjernesvulst i 1960 og blev opereret flere gange i Odense. Den forårsagede en del invaliditet, så Catharina fik noget hjemmearbejde for Danfoss. Viggo opgav ikke drømmen om at drive hjemmet i Hestehave, så i 1964 solgte de ejendommen og flyttede til Hestehave, som de købte i 1965.
Her byggede de aftægt på loftet til forældrene og drev ejendommen videre.

I 1970 byggede de en udestue, som nu er fjernet igen. Viggo blev efterhånden så præget af sygdommen, at de måtte sælge besætningen, og i 1970 forpagtede Andreas Dinsen jorden.

1971-1980 Enke *Catharina Christensen*
Viggo døde i 1971 hjemme på gården, hvor han til sidst var fuld plejepatient. Cathrine solgte i 1980 jorden til Andreas Dinsen, Skovhuse, som i 1997 solgte jorden videre til Henrik Aarø-Hansen.

1980- *Arne Andresen* (1950) fra Sønderborg gift 1972 med *Edith Catrine Ernst* (1951) fra Lambjergskov. De har to børn.

Arne er uddannet landbrugs- og bygningsmed ved smeden i Kær. Edith har arbejdet på Solofabriken og i cafeteriet på Sønderborg Lufthavn. De har ombygget en del på bygningerne for at føre dem tilbage til oprindelig stil.

De fjernede tilbygningen for gavlen i 2000. Jordvarmen er fra 2008 og solcellerne fra 2011.

De købte 5,3 ha jord af genboen Jens Peter Solvang i 1990 og byttede i 2008 jord med Henrik Aarø-Hansen, så det oprindelige jordareal er tilbage igen.

De har opsat to fine figurer lavet af deres genbo, Jens Peter Solvang, de forestiller en so med grise og Arne på sin ridehest.

Arne til hest med tilbygning i baggrunden. 1994

Hestehave 15

Matr. nr. 4, Kær ejerlav
Areal 1793: 37 tdr, 5 sk.
Areal 2015: 32,5132 ha

Gården har altid ligget her, og er ejet af familien Clausen fra 1749. (250 år i 2015).

1981

Det gamle stuehus

Ejere

- 1749-1773** Christian Clausen (1715-1798) gift 1749 med Ingeborg Christensdatter (1728-1773). De fik tre børn.
- 1773-1818** Søn Claus Christensen (1752-1830) gift 1776 med Karen Clausdatter fra Ulkebøl (1753-1812). De fik syv børn.
- 1818-1857** Søn Christen Clausen (1783-1877) gift 1818 med Anne Friderica Petersdatter fra Ulkebølsskov (1796-1826). De fik fem børn. Gift anden gang 1827 med Catharine Marie Detlefsen fra Tombølgaard (1795-1877). De fik fire børn.
- 1857-1899** Christen Christensen Clausen (Boelsmand på Stødager) gift med Catharin Marie Jørgensen Andresen. Han gik meget op i kvægavl RDM.
- 1899-1933** Christen Clausen fra Stødager (1859-1933) gift 1897 med Marie Dorothea Kock fra Bygegaard, Vestermark (1859-1938). De fik ingen børn.
Han byggede et nyt, stateligt hus i 1910, som han brugte som aftægtsbolig. I 1933 blev det til stuehus. Det gamle stuehus brugtes som karlekammer, fyrrum, garage og kornlager. De forpagtede gården ud fra 1911 til 1930 til Christen Clausen, der overtog Stødager i 1930.
- 1933-1933** Enke Marie Dorothea Clausen ejede gården fra 26. maj til 21. november 1933. Claus Clausen forpagtede ejendommen efter sin storebror Christen Clausen fra 1930 til 1938.

1933-1970 Søn *Nicolai Clausen* (1912-1970) gift 1938 med *Mathilde Iversen* fra Vranglandgaard (1912-1999). De fik to børn. Nicolai var søn af Christen Clausen, som havde Støddager fra 1930. Nicolai startede med at drive gården fra 1938. Han byggede ny svinestald vest for gården og havestue til stuehuset. I hans tid købtes den første traktor i 1952 en Volvo T 25. I 1962 købtes en bugseret Termænius mejetærsker.

1970-1971 Enke *Mathilde Clausen*. Hun byggede en ny aftægtsbolig oppe ved vejen, Hestehave 13, som frastykkedes ejendommen.

1971-2008 Søn *Arne Clausen* (1939-2017) gift 1965 med *Dorthea Marie Schmidt Jørgensen* fra Brandsbøl (1938). De fik to børn.

Arne og Dorthea startede i 1965 med at forpagte Kær Bygade 64, hvor de boede. Da Arnes far døde, overtog de Hestehave 15 og fortsatte med at forpagte jorden fra Kær Bygade 64. I 1972 byggede de et trækornsiloanlæg til 1.000 tdr. De købte jord fra Jørgen Godts husmandssted i Honninghullet.

Kostalden blev indrettet med riste i grebningen og udvidet til 28 køer. Der blev bygget gyllebeholder i 1977. I 1987 solgte de køerne, og staldene blev ombygget til 120 SPF søer og laden til løbeafdeling og drægtstald. Der blev bygget en gyllebeholder i 1992. I 1987 blev der bygget et maskinhus nord for bygningerne.

Dorthea er uddannet økonoma, men har ikke brugt sin uddannelse meget. Hun har altid gjort meget ud af haven, en gammel branddam er integreret i det ene hjørne, og hun havde også en stor køkkenhave. De har altid deltaget i sognets foreningsliv. Arne var med i landboforeningens regnskabsudvalg, Dorthea var i bestyrelsen for UIU, Sydals Husholdningsforening og i menighedsrådet.

Arne bygger gyllebeholder i 1992

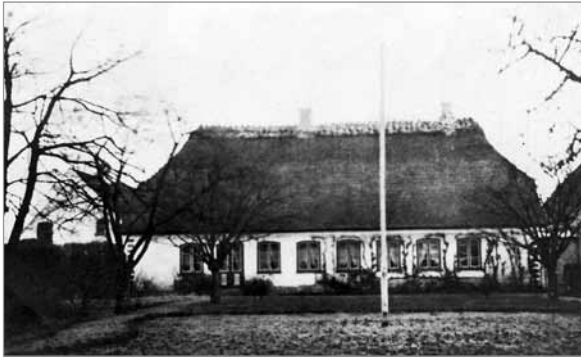
Arne og Dorthea høster

2008- Søn *Claus Clausen* (1968) gift 1997 med *Hanne Asmussen* fra Svenstrup (1972). De har tre børn.

De havde først en større svineproduktion med søer på Nordals. De solgte ejendommen og flyttede hjem til Claus' fødehjem.

De har gennemrenoveret hele ejendommen med nye tage. Der er ingen dyr på ejendommen i 2014. De har lejet jorden ud til Stolbroløkke Maskinstation, og Claus har et fuldtidsjob. Hanne er lærer på Svenstrup Friskole.

Det gamle stuehus

Det nye stuehus fra 1910

Det gamle stuehus er nu gildesal i 2016

Stuehuset 2016

Hestehave 15a

Matr. nr. 4, Kær

Er bygget i 1850. Det var oprindeligt en arbejderbolig. Tilhører stadig Hestehave 15 og er udlejet.

Hestehave 17

Matr. nr. 46, Kær
Areal: 2006 m²

Huset var i 1894 gartnerhus til Rønhave.
Det har også været fodermesterhus til Rønhave.

Ejere

1876-1910 *Hans Jacobsen*

1910-1919 *Johan Stahl* fra Tyskland (1886 til efter 1937). Gift 1912 med *Dorothea Margrethe Friederikke Næve* fra Tyskland (1890 til efter 1937). De fik fire børn.

1919-1938 *Carl Petersen*

1938-1949 Hans søn, *Karl Petersen* (1876-1949). Gift 1900 med *Dorothea Margarethe Rath* fra Kær (1879-1974). De fik to børn. De kom fra Arnkilmaj 13, hvor de boede fra 1901 til 1938.

1949-1962 *Mathias Petersen* fra Hestehavegaard. Han brugte den som fodermesterbolig.

1962- Søn *Svend Petersen* (1933) gift 1958 med *Ingeborg Lyk*, født i Farsø (1933). De adopterede et barn.

Ingeborg og Svend i 1992

Svend Petersen fra Hestehavegaard byggede et nyt hus på grunden i 1967. Han købte i 1980 sin farbrors frugtplantage på Arnkilmaj 13, dvs. kun jorden med frugttræer og frugthus, og lagde den sammen med parcelhuset her.

Plantagen drives herfra. Han solgte sin part af Hestehavegaard til broderen Erik. I 2003 solgte han jorden med frugttræerne til Allan Christensen. Jorden blev oprettet som selvstændig ejendom, Arnkilmaj 2.

Huset i 1967

Hestehave 18

Villaen

Matr. nr. 149, Kær
Areal: 1.063 m²

1949-1955 Huset blev opført i 1949 som bolig til forpagter *Jørgen Lorentzen*, Rønhave. Han kom fra Egen Mølle (1882-1949) gift 1913 med *Cecilie Christine Sandersen* fra Nydam, Ketting (1883-1955). De fik to børn. De var forpagtere på Rønhave fra 1924 til 1949. Jørgen Lorentzen var en markant personlighed, der var velanset i sognet. De havde en søn, Knud Bjarke Lorenzen. Han blev født 13 juli 1913 på Cabbina Gods i Dorpat, Rusland. Forældrene må have været ansat der. Jørgen Lorenzen byggede en villa ved Rønhave, Hestehave 18, som aftægtsbolig. Jørgen døde kort efter indflytning, og hans hustru fortsatte med at bo der til 1955.

1955-1993 *Rønhave* køber ejendommen af boet

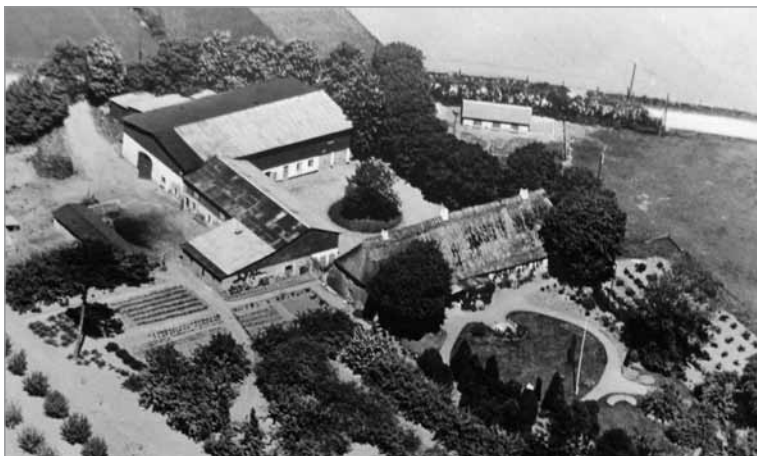
Lejere

- 1957** Kørelærer *Jensen*
- 1958** Pastor *Jens Iversen*, Ulkebøl
- 1960** *Forskellige lejere*
- 1962** *P. Fynbo Hansen*, agronom på Rønhave
- 1969** *Helge Nielsen*, medhjælper på Rønhave
- 1970** *Ove Lunden*, teknisk assistent på Rønhave
- 1989** *Forskellige lejere* med tilknytning til Rønhave

Ejere

- 1993-1996** *Marianne, Kaj og Svend Åge*
- 1996-** *Janne Kvist Lachenmeier Mattesen og Per Lachenmeier*

Hestehave 19

Hestehavegaard

Matr. nr. 8, Kær ejerlav
Areal i 1793: 36 tdr, 7 sk.
Areal i 2015: 26,4604 ha

Hestehavegaard har altid ligget her.

Gården har udviklet sig fra et traditionelt landbrug til effektiv frugtplantage/gartneri med et stort stalddørssalg.

Ejere

- Ca. 1601** *Jes Paulsen*. Det første stuehus blev bygget. Det stod til 1791
- ? *Christian Christensen Paulsen* gift med *Maren Christens*
- ? *Søn Peder C. Paulsen* gift med en fra Sundsmark
- 1723-1766** *Peter Clausen*, gift med enken efter Peder C. Paulsen. Gift anden gang med *Chatrine* fra Fjeldby.
Han plantede æblehave og byggede et aftægtshus.
Solgte jord til inderste Peter Hattsen i 1738.
- 1766-1788** *Jørgen Iversen* (1718-1792) fra Ormstoft gift 1748 med *Anna Christensdatter Paulsen* (1715-1789) De fik fire børn.
Byggede et fag med kælder i vestenden.
- 1788-1816** En søn, *Christen Jørgensen* (1751-1813). Gift 1787 med *Maria Jørgensdatter* (1763-1859). De fik tre børn.
De byggede nyt stuehus i 1791. Ved udskiftning i 1793-94 afgav de syv skæpper til deres inderste. Solgte tre skæpper til inderste Marie Jensen.
De ryddede den 75 år gamle æblehave og plantede ny i 1800. Byggede baghus (stald og lo) 1804. Vognhuset nord for laden blev bygget i 1806.
De byggede en stald til heste ved kirken 1807. De solgte 4½ skæppe til David D. Davidsen i 1807.
- 1816-1854** En søn, *Jørgen Christensen Iversen* (1788-1864). Gift 1816 med *Cathrine Marie Christensdatter* fra Vranglandgaard (1794-1855). De fik to børn.

Han skrev dagbøger fra 1806 til 1854. Heri kan blandt andet læses om gårdens drift, hoveri, afgifter, opskrifter, familien og hans tid som forstander for Kær 1827-1853.

Her et lille udpluk fra dagbogen

Starter med mergling. Udkørte 11.326 læs i årene 1828-1839.*

Nyt fæstebrev den 20. februar 1828. Der blev lagt nye gulve og maling af vinduer og stuer blev gjort i 1835-1837. Datteren Marie blev gift med Jørgen Hansen 22. november 1839.

Kong Frederik død 3. december 1839 kl. 8½ om formiddagen.

Nye vinduer i æ dønsk (stuen) 1852.

*Mergling: Lerjord, indeholdende en del kalk. Den opgraves og bruges som gødning (heraf også ordet mergelgrav).

1854-1894 En søn, *Christen Jørgensen Iversen* (1817-1903). Han var ugift. Hoveriet ophørte 1. maj 1855.

Her startede familien Petersen, som ejer gården endnu i dag

1894-1937 *Peter Petersen* fra Stenderup i Sundeved (1870-1950). Gift 1894 med *Maria Catharine Petersen* fra Paakjær i Nybøl (1868-1963). De fik seks børn. De ydede aftægt til den forrige ejer Christen Jørgensen Iversen indtil 7. juni 1903. De ombyggede gården med blandt andet nyt stuehus efter 1903. Peter var en meget aktiv mand, han var formand for Alsisk Landboforening, formand for Kær Elektricitetsværk og formand for Sønderborg Andelssvine-slagteri, der blev indviet i 1925.

1937-1965 *Mathias Petersen* (1899-1986) gift 1927 med *Marie Thomsen* fra gården Borsbøl, Kværs. De fik fem børn. Forpagter af villaen i Kværs 1927-1937.

Stråtag på stuehuset blev udskiftet med tegl i 1944.

De indrettede frugtlager på loftet af laden med Danfoss køling i 1940.

De plantede frugttræer på mange af gårdens marker og byggede frugtlager på den anden side af vejen i 1950.

Mathias var med i første verdenskrig og medlem af DSK, De Sønderjyske Krigsdeltagere

1965-1980 Sønnerne *Svend* og *Erik Petersen*
Svend (1933) gift 1958 med *Ingeborg Lyk* fra Tandslet (1933).
De adopterede et barn.

Svend og en medarbejder

Erik (1941) gift 1964 med *Kirsten Margrethe Bock* fra Brede (1942).
De har tre børn.

I 1962 købte Svend og Ingeborg nabohuset, Hestehave 17, fjernede det gamle hus og byggede et nyt parcelhus. Svend købte nabohusmandsstedet, Hestehave 21, af boet efter Hans Karstensen. Jorden blev tilplantet med frugttræer.

I 1980 overtog han farbroderen, Jørgen Petersens, frugtplantage. Frugthuset blev udvidet, de sidste marker blev tilplantet med frugttræer, og almindelig landbrugsdrift ophørte.

1980-2002 *Erik og Kirsten Petersen* De startede stalddørssalg dette år og fortsatte med at udvikle frugtplantagen.

De er begge meget involveret i sognets liv, blandt andet i Ulkebølkoret.

2002- *Henrik Bock Petersen* (1965) gift 1992 med *Conny Schmidt* fra Kegnæs (1965).
De har tre børn.

Henrik købte husmandsstedet, Folehave 2, og flyttede ind her. Han udvidede stalddørssalget med æbler og diverse grøntsager. De har en transportabel salgsbod i Sønderborg på gågaden ud for Kop og Kande.

Hestehavegaard er også omtalt i bogen "Frugt og grønt i Ulkebøl Sogn"

Matr. nr. 1, Kær
Areal oprindeligt: 318 ha
Areal 2015: 60,1754 ha

Rønhave er den ældste gård der er registreret på Kær Halvø.

Den var oprindeligt på 318 ha. Efter udstykning af husmandsbrugene, blev den på godt 60 ha.

Gunnar Solvang har skrevet en god tekst over Rønhaves lange historie i hans bog "Husmandsliv under afvikling".

Rønhave 2014

Ejere

Fra 1300 til 1589 tilhørte Rønhave slægten Holk

1450-1500 *Godske Holk*

1500-1535 *Bertel Holk*

1535-1579 *Henrik Holk*

1579-1589 *To af Henriks sønner*

1589-1590 *Hans Blome*

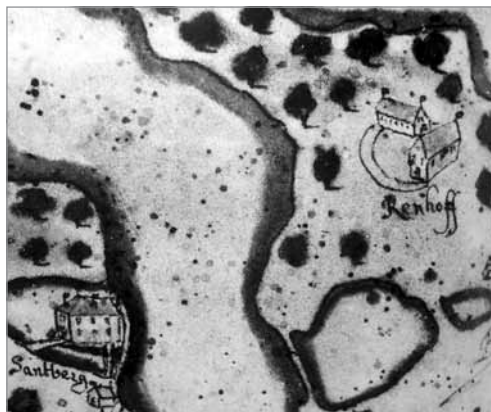
1590-1622 *Hertug Hans den yngre, hertugdømmet Sønderborg. Han nedlagde landsbyen Skovhuse med tre gårde og tre kåd og lagde jorden ind under Rønhave.*

1622-1627 *Hertug Alexander*

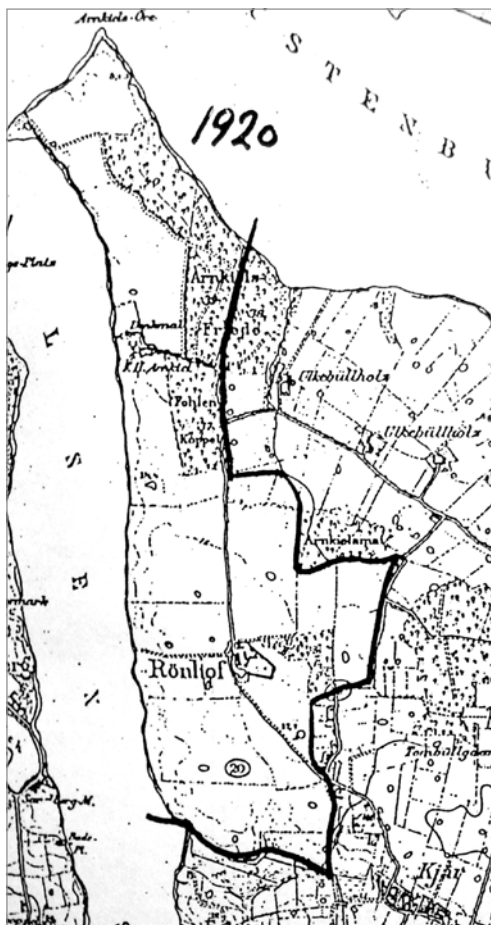
1627-1653 *Hertug Hans Christian*

1653-1667 *Hertug Christian Adolf*

Den 13. august 1666 erklæredes hertugdømmet konkurs. I november 1667 fradømtes hertug Christian Adolf sine lensrettigheder. Kong Frederik III overtog fyrsterettighederne og Sønderborg Slot.

På et kort fra 1655 ses to teglhængte bygninger med en halvcirkelformet voldgrav mod vest. Endvidere vises to dæmninger over hoveddammen. Den ene har været brugt som vej til Rønhave. Herremændene på Rønhave havde deres egen vej til Sønderborg, som kun måtte benyttes af dem. I 1936 afdækkede museet dele af den middelalderlige vej.

Kort fra ca. 1855

1920: rød markering, 2014: sort markering

- 1667-1670** Kong Frederik III
- 1670-1699** Kong Christian V, der omlagde driften, så flere Ulkebølgårde kom under Sønderborg Ladegaard med pligt til hoveritjeneste.
- 1699-1730** Kong Frederik IV, der gjorde det muligt at betale sig fri for en del af hoveriet.
- 1730-1746** Kong Christian VI, hvor han skænkede Kær halvø med Rønhave og underliggende bøndergods – 34 gårde og 33 kåd i Ulkebøl og Kær – til hertug Christian August den Første af Augustenborg på livstid.
- 1746-1754** Hertug Christian August den Første af Augustenborg
- 1754-1764** Kong Frederik V

- 1764-1794** *Hertug Frederik Christian den Første af Augustenborg*
- 1794-1814** *Hertug Frederik Christian den Anden af Augustenborg.* Forpagter var Georg Chr. Meyer
- 1814-1852** *Hertug Christian August 2.,* der måtte afstå Rønhave på grund af sin medvirken i det slesvigholstenske oprør.
- 1852-1855** *Den Danske Stat,* der i 1850-1855 lod herredsfogeden i Augustenborg ophæve den sidste del af hoveripligten over en 25-årig periode.
- 1855-1859** Enke efter bogtrykker Joh. Chr. Berling, *Hedevig Sophie født Glasing.* Rønhave var da på 527 tdr. land.
- 1859-1866** Svigersøn, orlogskaptajn *Chr. H. Møller.* Den 14. april 1864 brændte Rønhave, antændt af en tysk granat. Inden jul 1864 var det meste af gården opført igen. Der var 150 malkekøer på gården. Af ansatte var der en mejerske og seks mejeripiger. Der var eget mejeri på gården. Der var en husjomfru, kokkepige, stuepige, barnepige og 16 mandlige tjenestefolk på kost.
- 1866-1904** *Otto Schwertfeger* fra Tyskland
- 1904-1920** *Tysk Domæneforvaltning* med Theodor Schwertfeger, forpagter indtil 1920
- 1920-1953** *Den danske Stat,* med *Jørgen Lorenzen* som forpagter indtil 1949.

I 1925 udstykkedes 27 husmandsbrug og 10 ældre husmandsbrug fik tillægsparceller. I 1950 oprettedes yderligere tre husmandsbrug.

Jørgen og Cecilie Lorenzen

I 1936 afdækkede museet dele af den middelalderlige vej, som gik mellem østenden af Hoveddammen og Honninghullet.

Det var herremændene på Rønhave, der havde deres egen vej til Søndersborg, som kun måtte benyttes af dem. Den var brolagt med sten. Her ses et kort, som museet har lavet over vejen.

- 1953-1967** Statens Planteavlfsforsøg under Blangstedgaard med *Poul Rasmussen* som leder

1967-2003 Forsøgsstation under Statens Planteavlssudvalg med forstander *Hans Jepsen* som leder indtil 1989, hvor *Carl Chr. Olsen* blev afdelingsleder. Der blev udført plan-teavlsforsøg med korndyrkning og sædskifte som opgaver. Én gang om året kom landboforeningen på driftsbesøg, og fik gennemgået alle forsøg. Det var altid meget velbesøgt, Hans Jepsen var særdeles god til at formidle resultaterne. I 1997 blev *John Hansen* leder indtil salget i 2003.

Forstander Hans Jepsen og Carl Chr. Olsen

I 1988 blev der afholdt et stort arrangement i anledning af 200-års jubilæet for stavnsbåndets ophævelse. På hesten sidder Hans Jørgen Clausen, Kettingskov og Ejnar Hansen, Stovgård.

Partiet Venstre har i mange år holdt grundlovsmøde i parken, og det fortsætter under den nye ejer.

2003- *Hans Iversen, Vranglandgaard.*

I august 2003 købte Marianne og Hans Iversen gården fra staten, som dengang brugte den som forsøgsgård. Siden overtagelsen har gården været brugt til udlejning, men tanken om at skabe mere aktivitet på Rønhave, der engang var fuld af liv, blev ved med at være i deres overvejelse.

I efteråret 2010 bød der sig en mulighed. Deres datter Susanne Iversen syntes, det lød som en spændende idé at omdanne Rønhave til et sted, som både lokale og udefrakommende ville kunne få glæde af. Efter endt uddannelse flyttede Susanne tilbage til Sønderborg, hvor projektet blev påbegyndt.

Det blev en gennemgående og spændende renovering, hvor førstesalen kun beholdt de yderste rå vægge, og hvor der blev fundet flere ting, der havde ligget under gulvet og på loftet i mange år. I juni 2011 stod de første tre lejligheder klar. Et år efter var alle otte lejligheder klar til at modtage gæster.

Ved at åbne dørene til gården håber man på at skabe et dejligt sted, hvor der er mulighed for at nyde naturen, den gamle gård og ikke mindst slappe af, mens der bliver ladet op til en ny dag.

Deres ene svigersøn, Sune, har indrettet en slagterbutik, Rønhaveslagteren, i den ene længe, og datteren Susanne har indrettet en gavebutik, Olde A.

På loftet af stalden er der indrettet et lokalhistorisk museum med gamle ting inden for landbrug med mere, det er under Lokalhistorisk Arkiv i Ulkebøl. Alle de andre rum og lader er udlejet.

Her er der landbrugsmuseum på loftet

Udendørs udstilling af ældre landbrugsmaskiner

Indgang til gavebutik OLDE A og Rønhaveslagteren

OLDE A

Rønhaveslagteren

Hestehave 21

Matr. nr. 242, Kær
Tidligere matr. nr. 37, Kær
Areal: 2.082 m²

Ejendommen er opført i 1802 og er nok det ældste hus på Kær Halvø.

Det er et tidligere inderstested, der har hørt under Hestehavegaard. Det fik tillagt jord, da husmandsstederne blev oprettet i 1926.

Der indførtes da en påtegning om jordrenteydelse:
En vekslende jordrente som erlægges halvårligt i hver 11. juni og 11. december termin. Indført til fordel for statskassen under henvisning til indførelsesbevilling i købekontrakten af 13. marts 1926. den 24. juni 1926 med rang forud for Hypoteket. Afdeling III nr. 3 på seks tusind kroner, men i rang sideordnet med hæftelserne. Afdeling II nr. 6 og 7.

Günzel Bøwadt

Ejere

- 1810-1823** *David Nicolay Davidsen* (1762-1832). Gift 1788 med *Anna Jørgensdatter* fra Kær (1756-1797). De fik et barn. Gift anden gang 1798 med *Anna Paulsdatter* (1762-1840). De fik et barn.
- 1823-1862** Svigersøn *Berthel Christensen* fra Kær (1792-1877). Gift 1823 med *Anne Marie Davidsdatter* (1800-1872). De fik seks børn.
- 1862-1886** Søn *Christen Bertelsen Christensen* (1831-1890). Gift 1861 med *Anne Marie Clausen* fra Vollerup. De fik to børn. De flyttede til Stenholt i 1886.
- 1886-1905** *Kristen Karstensen* fra Kær (1842-1929). Gift 1872 med *Marie Cathrine Svensen* fra Ketting. De fik syv børn.
- 1905-1933** Søn *Hans Karstensen* (1873-1962). Gift 1894 med *Anne Marie Brock* fra Mølby (1870-1950). De fik tre børn.
- 1933-1963** Søn *Chresten Karstensen* (1899-1991). Gift 1933 med *Edith Elisa Petterson* fra Fredens Sogn, København (1911-1987). De fik tre børn.
- 1963-1987** *Svend Petersen* fra Hestehavegaard. Svend og Ingeborg bor på Hestehave 17. Efter at Svend Petersen købte ejendommen, blev jorden frastykket i 1980, lagt til frugtplantagen, Arnkilmaj 13, og tilplantet med frugttræer.
- 1987-** *Johannes Christian og Karen Riisager Dahl*. Johannes Dahl er snedker og har renoveret stuehuset meget flot.

Matr. nr. 98, Kær
Areal: 1.669 m²

Det var oprindeligt en håndværker, Anker Hansen, der byggede huset med en hestestald, han ville køre varetur, men døde inden byggeriet var færdigt, så bygmester Frost måtte overtage ejendommen. Han lejede ud til forskellige, Fritz/Lydia og Jacob Hansen som startede en købmandsbutik. Der var behov for en butik i nærheden af de nybyggede husmandssteder.

Ejere

- 1927-1940** Muremester *Peter Hansen Frost* fra Kær (1885-1951) gift 1909 med *Catharine Marie Rasmussen* fra Kegnæs (1889-1961). De fik seks børn.
- 1940-1946** *Anker Jensen* fra Sidemose, Langeland (1904 til efter 1946) gift 1927 med *Cathrine Hansen* fra Dybbøl (1908 til efter 1946). De fik et barn. Anker Jensen var snedkersvend hos Frost, mens konen passede købmandsbutikken på 15 m².
- 1946-1951** *Lauritz og Midde Jørgensen*, typograf og købmand. De udviklede forretningen til salg af kolonial og isenkram.
- 1951-2011** *Iver Bertelsen Jensen* fra Toftlund (1926-2011) Gift 1951 med *Jørga Bjerre Mortensen* fra Herslev, Vejle (1928-1966). De fik to børn.

Iver B. Jensen udvidede butikken i 1955 med 35 m², så butiksarealet blev på 50 m², senere udvidede han sit sortiment betragteligt, han solgte en overgang både hvidevarer, tøj, sko og byggematerialer med mere. I 1965 udvidedes forretningen til 250 m².

I 1968 brændte butikken, som blev bygget op igen. Mange husmandssønner var bydreng hos Iver B, som han blev kaldt. Butikken hed til sidst Centra Marked.

Iver holdt som købmand i 1986 og lejede butikken ud til genboen Ingelise Andersen, som startede Lises Nærbutik, som holdt op i 1992.

Iver B var med til at starte Ulkebøl Lokalhistorisk Arkiv. Han var meget aktiv med at interviewe mennesker i kommunen. Han var i en årrække formand for menighedsrådet ved Ulkebøl Kirke.

2011- Antje og Claus Nørregaard

I dag er der møbelopbevaring

Andelsfrysehuset

Andelsfrysehuset blev oprettet i 1950 på en grund udstykket fra Hestehave 23, købmansbutikken. Det var husmændene, der oprettede det. Der var 36 bokse til at begynde med.

Andelsfrysehuset blev nedlagt i slutningen af 1960'erne og solgt til Eva og Svend Aage Dueholm, Hestehave 25. Han arbejdede på Rønhave Forsøgsstation. De brugte det som garage.

I 1994 købte Per Boysen Hestehave 25. Han nedrev garagen i 2014 og byggede en større bygning med forbindelse til huset.

Hestehave 27

Matr. nr. 94, Kær
Areal oprindeligt: ca. 6 ha
Areal 2015: 4.999 m²

2012

Ejere

1925-1959 *Peter Kallesøe* fra Lomborg, Ringkøbing (1895-1965). Gift 1920 med *Anne Marie Marcussen* fra Tønder. De fik fire børn. De kom fra Asserballe og byggede husmandsstedet i 1925. De havde almindelig drift med seks køer, to ungdyr, ti svin og en hest.

Peter kom som 17-årig til Sønderjylland som karl ved landbruget. Han var meget aktiv inden for det danske arbejde i grænselandet, hvorfra han blev udvist af tyskerne. Sin kone Anne Marie traf han på Ryslinge Højskole.

Peter var medlem af Ulkebøl Sogneråd i 16 år for socialdemokratiet, og han var medlem af bestyrelsen i Ulkebøl Sogns Husmandsforening.

Han var også formand for Driftslåneforeningen. Den 25. oktober 1947 havde de besøg af dagbladet Sønderjyden. Der fortalte de om livet som husmandsfamilie. Begge arbejde hårdt og længe hver dag. Brugene var efter deres mening alt for små, så de skulle spare hele tiden, dog ville de ikke bytte med et liv i byen. Artiklen ligger på Ulkebøl Lokalhistorisk Arkiv.

1959-2001 *Thomas Figge* (1924-2003) fra Agerskov gift 1954 med *Dagny Ravn* (1923-1981) fra Kolding. De fik et barn.
Dagny arbejdede som sygeplejerske på Sønderborg Sygehus.
I 1967 købte de jorden fra Karl Jacobsen, Folehave, og udbyggede stalden bagud og senere et maskinhus, så de har plads til 15 køer med opdræt. Thomas kørte en del ud og mejetærskede for naboerne.
Fra 1973 gik de over til en produktion af kødkvæg med en besætning på ca. 100 kreaturer.

2001- *Henning Waldemar* fra Sønderborg (1961) gift med *Ursula Refslund Thomsen* fra Hestehave (1965). De har et barn.

De købte ejendommen af Henrik Aarøe-Hansen, der havde købt hele ejendommen og beholdt jorden.

Henning og Ursula har ombygget ejendommen gennemgribende. De fjernede alle bygningerne bag ved den oprindelige ejendom.

Henning arbejder ved Sønderborg Forsyning, og Ursula er sekretær ved Judica Advokater i Sønderborg.

I en årrække havde de kalkuner til opfodning, som de selv slagtede i laden, hvor der blev indrettet et lille slagteri og kølerum. Kalkunerne blev solgt til jul.

I 2015 blev der bygget et stort maskinhus på 240 m², hvor halvtagsgaragen havde ligget.

Nyt maskinhus fra 2015

Hestehave 29

Svinget

Matr. nr. 109, Kær
Areal: 2.748 m²

Ejere

1925-1956 *Jørgen Andersen* fra Gammelgård (1889-1970). Gift 1913 med *Clara Welk* fra Sønderborg (1895-1982). De fik fire børn. De kom fra Almsted og byggede ejendommen. De havde seks køer, to heste og grise til opfeding. Han var i bestyrelsen for husmandsforeningen og medlem af sognerådet.

1956-1971 *Thomas Thomsen Brink* fra Gram (1901-1968). Gift 1930 med *Anne Marie Cathrine Rudbeck* fra Flovt (1905 til efter 1971). De fik et barn. De drev stedet videre uændret.

1971-1999 *Jens Peter Solvang* fra Hørve (1911-1999). Gift 1936 med *Nana Dalgaard Rasmussen Korsager* fra Voldby, Randers (1911-2005).

De havde først en gård ved Ragebøl, så købte de husmandsstedet her. De havde jersey køer og søer, men endte med kun søer. De havde en lille grå Ferguson til markarbejdet. Jens Peter arbejdede meget i værkstedet med jernskulpturer med mere. Jens Peter kaldte ejendommen "Svinget" og lavede selv skiltet.

Den ene af deres sønner, Gunnar Solvang, har skrevet to bøger om husmandsbrugene ved Rønhave. I 1990 solgte de jorden til genboen, Arne Andresen.

1999-2012 *Jimmi K. Johannsen* og *Birgitte Tørnes*. De har adopteret to piger fra Kina. Jimmi var flyvemekaniker hos Cimber Air og Birgitte var lærer. De gennemrenoverede stuehuset.

2012- *Rune* og *Helle Petersen*. De har tre børn. Rune er kok og Helle er ansat ved kommunen. De reparerede staldmuren mod gårdspladsen, den var ved at falde sammen. Ejendommen fremstår i oprindelig stil.

Hestehave 31

Matr. nr. 157, Kær
Areal: 2,2060 ha

Stuehuset er fra 1907. Dengang var det ejet af den tyske stat og Rønhave. Det blev brugt til bolig for fodermesteren og kaldtes "Polakhuset", idet man tit havde fodermestre fra Polen. Der var oprindeligt to lejligheder i stuehuset

I 1950 blev det udstykket som husmandsbrug, og der blev bygget en stald til syv køer, lidt grise og en hest.

Ejere

1950-1980 *Helge Høyer* (1906-1980). Gift med *Ellen Hemmet* (1904-1980). De fik et barn.

De kom fra Øster Højst, hvor han var forpagter på "Adelvad". Helge var meget glad for at arbejde med heste og havde som én af de få ikke arbejde ved siden af landbruget.

1980- *Svend Høyer* (1938) gift med *Elisabeth Schwaller* fra Recherwil, Solothurn, Schweiz (1945).

Svend er typograf og var ansat ved DyPo tryk. Elisabeth er kontoruddannet og har arbejdet blandt andet hos Servodan i Ulkebøl. De har renoveret ejendommen i 1981. De solgte 4,4 ha til Henrik Aarø-Hansen i 2006.

Hestehave 33

Matr. nr. 156a, Kær
Areal: 0,3346 ha

Husmandsstedet blev udstykket i 1950 fra Rønhave sammen med naboen Hestehave 31 og Skovhuse 1.

1984

2016

Ejere

- 1950-2005** *Carl Christian Clausen* fra Ullerup (1916-2005). Gift 1940 med *Dora Sophie Hansen* fra Egen (1921-2008). De fik tre børn. De kom fra en lille ejendom, "Trolldhøj", i Nørreskoven. De havde syv køer og fem søer. Dora arbejdede 12 år i cafeteriet ved Sønderborg Lufthavn. I 1998 stoppede de med landbruget lejede jorden ud til Henrik Aarø-Hansen, som købte ejendommen i 2005 og solgte bygningerne fra.
- 2005-** *Poul Friis Evald* fra Nordborg (1961) gift med *Jinnie Vegner Friis Evald* fra Hundslev (1972). De har et barn. Poul er uddannet maskinarbejder, automatiktekniker og er i dag teamleder hos Alfa Laval i Kolding. Jinnie er uddannet automatiktekniker og har lige afsluttet en uddannelse som ergoterapeut. De har ombygget ejendommen totalt og bor i overetagen på stuehuset og stalden. I stueetagen i stuehuset og en del af stalden er der indrettet en butik med salg af dykkerudstyr. Ægteparrets store hobby er dykning. Poul har butikken PFT Dive solution. På gårdspladsen ligger der to store skibsankre. Der er opsat en husstandsvindmølle, og træpillefyr.

Den nye bolig i tagetagen med fantastisk udsigt

Reklame for dykkerbutikken

De to skibsankre på gårdspladsen. De har ligget foran indgangspartiet til Sønderborg Søfartsskole, men ingen ved, hvor de oprindeligt kommer fra

Inskription på et af ankrene

Honninghul

Historien om Honninghul “e Honnehol”

Som man i risengrøden har et smørhul, har man også i Ulkebøl et smørhul, Honninghullet ved Kær. Der har altid ligget nogle inderste ejendomme, og historien fortæller, at de havde mange bier her, og de laver honning, på alsisk honne, derfor hedder stedet i folkemunde “e Honnehol”.

Engang var det også et lille fiskerleje. Der ses stadig rester af en lille dæmning ved Kær Vig, hvor fiskerne/indersterne holdt til. Det er i dag et attraktivt område, hvor der er en fin udsigt over Kær Vig og et roligt område uden gennemgående trafik.

Honninghul 1

Matr. nr. 70, Kær
Areal: 1.098 m²

Bygget efter krigen i 1864.

Ejere

- 1897-1900** *Henrik Petersen Skau* fra Hostrupskov (1860 til efter 1924) gift 1886 med *Ellen Christensen* fra Hørup (1861-1924). De fik et barn.
- 1900-1903** *Christian Frederik Wilhelm Schligting* fra Eutin (1872-1947) gift 1897 med *Anne Cathrine Louise Collmorgen* fra Ormstoft (1875-1950). De fik seks børn. I 1903 eller -06 købte de gartneriet Revlingbjerg på Alsgade, som deres datter Kamma og svigersøn Claus Mathiesen drev indtil ca. 1960.
- 1903-1905** *Otto Heinrich Friedrich Lydtke* (1880 til efter 1904) gift med *Justine Chaluppa* (ca. 1880 til efter 1904). De fik et barn.
- 1905-1933** *Hans Petersen* fra Kær (1878-1962) gift 1902 med *Anne Catharine Christensen* fra Kær (1878-1937). De fik otte børn. I 1925 byggede de husmandsstedet Folehave 8 og flyttede derud, men beholdt stedet her til 1933..

- 1933-1942** *Jens Christian Esmann* fra Kær (1896-1964) gift 1920 med *Mathilde Marie Kock* fra Ulkebøl (1896-1976). De fik seks børn.
- 1942-1966** *Hans Søren Rasmussen* fra Sønderborg (1888-1966) gift 1921 med *Cathrine Marie Due* fra Kær (1894-1973). De fik et barn. Hans var tækkemand.
- 1966-1969** Datter *Cathrine Rasmussen* (1924 til efter 1969) gift 1946 med *Arthur Vikkelsø Pedersen* fra Fåborg (1923 til efter 1948). De fik to børn. Cathrine døde i Esbjerg og Arthur i Fredericia
- 1969-1974** *Leif Rasmussen* (1943 til efter 1967). Han var søn af Cathrine Rasmussen, fader ukendt.
- 1974-1978** *Svend Pedersen*, søn af Cathrine og Arthur Vikkelsø Pedersen. Han var murer og arbejdede en overgang på Grønland.
- 1978-1995** *Søren Petersen*, fotograf og *Janne Ostmann*, lærer. De ombyggede huset totalt og byggede en ny fløj med front mod vest. De købte også den fritliggende lade af kommunen og renoverede den til den oprindelige stil. Den havde oprindeligt tilhørt Honninghul 7.
- 1995-** *Lars Peter og Jette Hansen*. Lars er overlæge på sygehuset og Jette er lærer på sprogskolen i Sønderborg.

Den renoverede lade

Honninghul 1a

Bygningen er fjernet

Matr. nr. 22, Kær

Ejere

- 177x-1783** *Hans Nielsen* fra Vollerup (1752-1782) gift 1779 med *Anne Maria Poulsdatter* fra Kær (1754 til efter 1803). De fik et barn.
- 1783-1817** Enke *Anne Maria Poulsdatter* gift anden gang 1783 med *Christen Christiansen* fra Mintebjerg (ca.1750-1792 eller 1803). De fik fire børn.
- 1817-1831** Søn *Paul Christensen* (1792 til efter 1831) gift 1816 med *Marie Petersen* fra Blans (1788 til efter 1831). De fik fire børn.
- 1831-1835** *Hans Peter Petersen* fra Kær (1800-1835) gift 1829 med *Anne Petersdatter* fra Ulkebøl (1801-1833). De fik et barn. Gift anden gang 1834 med *Anne Christine Jørgensen* fra Ulkebøl (1806-1845). De fik ingen børn. Hun blev gift igen 1836 med *Christen Jørgensen Detlefsen* fra Tombølgaard.
- 1835-1852** Sættekontrakt for Peter Hansen Petersen og sættemand Christen Jørgensen Detlefsen.
Christen Jørgensen Detlefsen fra Tombølgard (1808-1858) gift 1836 med enke *Anne Christine Jørgensen* fra Ulkebøl (1806-1845). De fik tre børn. Gift anden gang 1846 med *Christine Marie Hansen* fra Vollerup (1811-1849). De fik to børn. Gift tredje gang 1849 med *Anne Marie Christensen* fra Vollerup (1821-1908). De fik ingen børn.
- 1852-1852** *Peter Hansen Petersen*, søn af Hans Peter Petersen ejer fra 1931-1935
Peter (1830-1870) gift 1862 med *Petrine Johanna Wilhelmina Bendt* (1839-1913). De arvede ejendommen den 10. maj og solgte den 10. maj til sættemanden Christen Jørgensen Detlefsen.
- 1852-1859** *Christen Jørgensen Detlefsen* og *Anne Marie Christensen* blev nu eneejer af ejendommen.
- 1859-1897** Svigersøn *Jens Nielsen Due* fra Smedjen i Kær (1833-1907) gift 1860 med *Marie Detlefsen* (1837-1896). De fik tre børn.
- 1897-1907** Enkemand *Jens Nielsen Due*
- 1907-1912** Søn *Christen Nielsen Due* (1864-1938) gift 1886 med *Dorothea Margarethe Hess* fra ved Kirken (1857-1942). De fik tre børn. De boede i Honninghul 3. Det antages, at de købte huset til deres søn og svigerdatter. *Jens Nielsen Due* (1887-1915) gift 1908 med *Anne Christine Sørensen* (1888 til efter 1925). Jens døde den 1. november 1915 i første verdenskrig i Frankrig.
- 1912-1913** *Peter Christensen Petersen*, gårdejer på Vestergaard, Hestehave 1, nedbrød huset i 1913 og grunden blev lagt ind til Vestergaards jord.

Honninghul 3

Matr. nr. 28, Kær
Areal: 1.801 m²

Bygget 1800. Ejendommen har været et kådner- og husmandssted indtil 1982.

Ejere

- 1800-1831** *Christen Matzen* fra Kær (1762-1834) gift 1791 med *Anne Marie Clausesdatter* fra Kær (1766-1844). De fik syv børn.
- 1831-1868** Svigersøn *Hans Peter Hansen* fra Fiskebækskov (1803-1871) gift 1831 med *Sille Marie Matzen* (1807-1864). De fik tre børn.
- 1868-1902** Søn *Hans Peter Hansen* (1841-1925) gift 1865 med *Sille Marie Nielsen* fra Vollerup (1843-1878). De fik seks børn. Gift anden gang 1878 med *Marie Sophie Christiansen Indkild* fra Ulkebøl (1847-1942). De fik et barn.
- 1902-1932** *Christen Nielsen Due* fra Hestehave (1864-1938) gift 1886 med *Dorothea Margarethe Hess* fra ved Kirken (1857-1942). De fik tre børn. De ejede også Honninghul 1a fra 1907-1912, som de solgte til Peter Christensen Petersen, Vestergaaard, der nedrev huset. Deres søn *Jens Nielsen Due* (1887-1915) gift 1908 med *Anne Christine Sørensen* fra Lambjergskov (1888 til efter 1956). De fik fem børn. De boede i huset fra 1910 til 1927, hvor Anne Christine købte Honninghul 7. Jens var født i 1887, han faldt i den første verdenskrig den 1. november 1915 i Frankrig. Deres søn, Niels Nielsen Due, startede på Ormstof 7 i 1950.
- 1932-1953** *Peter Petersen* landmand og husmand i Kær. Han fik den 23. januar 1934 meddelelse fra Finansministeriet om lån til sit husmandsbrug Honninghul 3, som så blev registreret som statshusmandsbrug.

- 1953-1984** *Jørgen Godt* fra Guderup (1909-1984) gift ca.1930 med *Marie Cathrine Rasmussen* fra Kliplev (1912-1996). De fik ingen børn. De drev landbrug indtil 1982, hvor de solgte jorden til naboen Arne Clausen, Hestehave 15.
- 1984-1995** *David Davidsen*. Familien kom fra Norge
- 1995-2008** *Henriette Ravn og Hans Jørgen Andreassen*. Henriette var ansat ved kommunen og Hans Jørgen var snedker. De har gennemrenoveret ejendommen, blandt andet har de sat nye vinduer i taget og udnyttet loftet til værelser.
- 2008-** *Henriette Frølich* fra Maglegård, Gentofte (1963) gift 2013 med *Michel Voldstelund* fra Hirtshals (1964). Henriette har fire og Michael to børn fra tidligere ægteskab. Henriette er uddannet jurist, har været ansat hos Advokat Kjems og undervist på handelsskolen. I 1997 blev hun dommer ved Retten i Sønderborg. Michael er uddannet landmand med grønt bevis, men startede ved politiet i 1993. Han er i 2016 politikommissær i Padborg. De fjernede laden, der lå nord for stuehuset i 2014 og byggede en dobbeltgarage og værksted af materialerne fra laden. Det gav en god udsigt fra stuehuset.

Før

2015

Honninghul 5

Matr. nr. 61, Kær
Areal: 473 m²

Honninghul 5 var oprindeligt en del af en syv-fags bolig i vestenden af Honninghul 7. Honninghul 5 blev oprettet den 22. november 1873.

Ejere

- 1872-1873** *Peter Frost* fra Snurum, Asserballe (1839-1924) gift 1869 med *Anne Marie Indkild* fra Ulkebøl (1843-1927). De fik et barn. De ejede Honninghul 7 og solgte vestenden af huset til Peter Nielsen Petersen 22. november 1873.
- 1873-1880** *Peter Nielsen Petersen* fra Kær (1838 til efter 1925) gift 1863 med *Cathrine Marie Brock* fra Krogen (1840-1898) De fik otte børn. Deres yngste søn, Jens, (1882-1916) døde ved fronten i første verdenskrig. Den ene datter, Anne Marie, emigrerede til USA.
- 1880-1900** *Jens Christensen* fra Nyled, Egen (1827-1922) gift 1851 med *Anne Cathrine Jacobsen* fra Hørup (1827-1893). De fik fem børn.
- 1900-1940** Svigersøn *Jørgen Christensen Esmann* fra Padholm (1867-1939) gift 1887 med *Catharine Marie Christensen* fra Notmark (1853-1920). De fik fem børn. En søn, Jørgen Jacob, døde 30. september 1914 i Frankrig.
- 1940-1964** Søn *Jens Christensen Esmann* (1896-1964) gift 1920 med *Mathilde Marie Kock* fra Ulkebøl (1896-1976). De fik seks børn.
- 1964-1973** Enke *Mathilde Marie Esmann*
- 1973-1978** Søn *Svend Aage Esmann* (1925-1988)
- 1978-2013** *Birgitte Egel* fra Svendborg (1958-) og *Peter Andersen* fra Vonsild (1950-2013), gift 1987. Birgitte er afdelingsleder på sprogskolen i Sønderborg. Peter var laborant. De fik tre børn.
- 2013-** Enke *Birgitte Egel*. Huset er renoveret i 2014

Honninghul 7

Matr. nr. 43, Kær
Areal: 638 m²

Bygget 1920. Her var oprindeligt høkeri. Her solgtes også rug- og franskbrød fra bager Peter Mathiesen og senere Jacob Nielsen Ulkebøl. Høkeriet blev nedlagt i 1910.

Ejere

- 17xx-1810** *Hinrich Jensen* fra Ulkebøl (1761-1830) gift 1785 med *Anne Marie Jørgensdatter* fra Tombølgaard (1755-1790). De fik et barn. Gift anden gang 1791 med *Anne Catharine Nisdatter* fra Vollerup (1763-1835). De fik to børn.
- 1810-1831** *Jørgen Jensen Hoy* fra Kær Hoved (1772-1838) gift 1801 med *Catharine Marie Frost* fra Ulkebøl (1768-1830). De fik et barn.
- 1831-1856** *Jørgen Jørgensen Brock* fra Klinting (1796-1879) gift 1825 med *Marie Dorothea Hansdatter* fra Ulkebøl (1802-1855). De fik to børn. Gift anden gang 1856 med *Anne Marie Clausen* fra ved Kirken (1812-1881). De fik ingen børn.
- 1856-1871** *Søn Jørgensen Brock* (1828 til efter 1871 i USA) gift 1852 med *Anne Charlotte Christiansen* fra Bro (1827-1864). De fik syv børn. Gift anden gang 1866 med *Anne Marie Brock* fra Ulkebøl (1833 til efter 1871 i USA). De fik to børn, der døde i USA. Familien emigrerede til USA i 1871.
- 1871-1872** *Christian Kæstel* fra Mølby (1838 til efter 1872) gift 1864 med *Anne Marie Brock* fra Ormstoft (1841 til efter 1866). De fik ingen børn.
- 1872-1905** *Peter Frost* fra Snorum (1839-1924) gift 1869 med *Anne Marie Indkild* fra Ulkebøl (1843-1927). De fik et barn.
22. november 1873 solgtes vestenden af huset til *Peter Nielsen Petersen* og vestenden blev Honninghul 5.

- 1905-1914** *Hans Kaad* fra Købingsmark (1877-1941) gift 1902 med *Amanda Helene Marie Thecia Lyth* fra Faaborg (1876-1936). De fik to børn. Der har været høkeri og bageriudsalg, det blev nedlagt i 1910.
- 1914-1915** *Alfred Fritz Pfeifer* fra Plauen, Sachsen (1890-1915) gift 1914 med *Sine Marie Ohlsen* fra Huholt (1889-1963). De fik et barn. Alfred Fritz døde den 16. juni 1915 i Moulin, Frankrig i første verdenskrig.
- 1915-1920** Enke *Sine Marie Ohlsen*
- 1920-1922** *Peter Hansen Knarhøj* fra Sønderborg (1855-1934) gift 1885 med *Margrethe Jørgensen Frost* fra Sønderborg (1861-1942). Peter var fabrikant i Sønderborg. Han startede Solofabrikken i Sønderborg i 1889. Han ombyggede huset i 1920 med nyt tegtag, flyttede hoveddøren og indrettede huset til skole, som Ulkebøl Kommune brugte og senere købte. De har aldrig selv boet i det.
- 1922-1927** *Ulkebøl Sognekommune*. Huset brugt som anneksskole for Kær Skole. Kær Skole har haft brug for mere plads. Peter Bonefeld fra Rendbæk har gået i skole her. Han var født i 1912. Da husmandskolonien ved Rønhave startede i 1925, begyndte de yngste elever her, de store gik i Kær Skole. Skovhuse Skole blev indviet i 1927, så huset her blev solgt igen.

Til højre skoleanneks til Kær Skole med skolebørn foran. Nummer to fra venstre er Simon Peter Severin fra Honninghul 9

- 1927-1956** Enke *Anne Christine Due f. Sørensen* fra Lambjergskov (1888 til efter 1956). Hun blev gift 1908 med *Jens Nielsen Due* (1887-1915). De fik fem børn. Jens døde den 1. november 1915 i Frankrig i første verdenskrig. Hun havde boet hos sine svigerforældre i Honninghul 3, så hun købte huset her, da det blev til salg.
- 1956-1973** Søn *Jens Nielsen Due* (1910-1973). Han var ugift og arbejdede på Sønderborg Kaserne.
- 1973-1974** *Poul E. Schultz*. Han var materialist
- 1974-1976** *John Inge Artur Friberg* født i Væksjø, Skåne (1952) gift med *Birthe Samuelsen* fra Frørup (1950). De fik to børn. Han blev uddannet til ejendomsservicetekniker, og har været ansat 25 år i Sønderborg Andels Boligforening. Birthe var beskæftigelsesterapeut og social og sundhedshjælper. I 1987 flyttede de til Arnkilmaj 11.
- 1976-1979** Montør *Lars E. Christensen og Bente Duus*
- 1979-** *Kenni Arne Nielsen* fra København (1950) gift med *Hanne Jørgensen* fra København (1953). De har to børn. Kenni er uddannet maskinmester, har sejlet hos DFDS, kom til toldvæsnet i Sønderborg og sejlede med patruljebåden i nogle år. Han endte ved Skat i spillemyndigheden. Har været med til at udvikle programmer til Skat. Hanne er pædagog og har arbejdet i Mågevængets Børnehave i Ulkebøl.

Kenni fortalte, at de som ærkekøbenhavnere skulle lære mange ting.

De var overraskede over den store gæstfrihed, der var ved at flytte på landet.

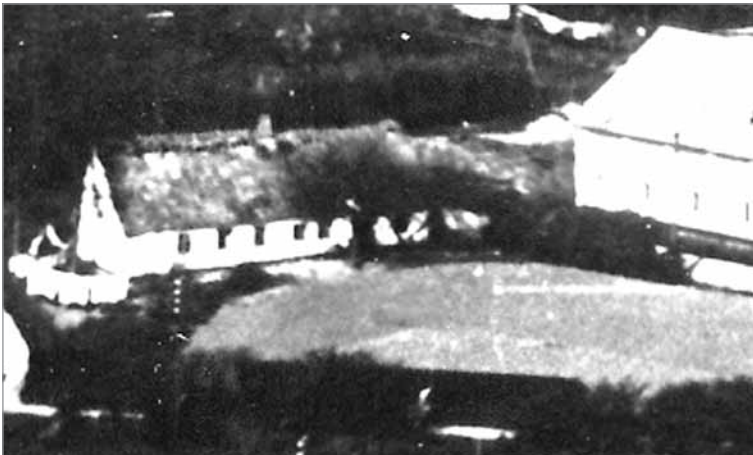
De havde givet en konfirmationsgave til naboens pige, der havde været barnepige for deres børn. De blev inviteret til kl. 19. Det syntes de var et mærkeligt tidspunkt. De skyndte sig at få aftensmad og børnene lagt i seng. De kom over til naboen i almindeligt tøj, blev inviteret indenfor og

blev meget overraskede over, at der var så mange gæster i pænt tøj med slips og fine kjoler, og de blev endnu mere overraskede, da de viste sig, at de skulle have tre retter mad.

Det var jo kutyme ved en efterkonfirmation her på egnen.

De har fundet ud af, at bliver man inviteret til kl 19, er det til stor spisning, er det kl. 19.30, er det et lettere traktament, og er det kl. 20, er det til kaffebord.

Honninghul 9

Matr. nr. 32, Kær
Areal: 1541 m²

Ejendommen var oprindeligt et inderste, der havde en smule jord i Vestermark.

Huset blev fjernet i 1954.

Det nye hus blev bygget i 1954.

Ejere

18xx-1850 *Christian Lassen*

1850-1866 *Mathias Christensen Brock* fra Kær (1794 til efter 1866) gift 1824 med *Elske Marie Christensen* fra Ellegaard (1797 til efter 1866). De fik tre børn.

1866-1873 Svigersøn *Christian Kæstel* fra Mølby (1838 til efter 1866) gift 1864 med *Anne Marie Brock* (1841 til efter 1866). De fik ingen børn.

1873-1905 *Jens Nielsen Due* fra Smedestedet i Kær (1833-1907) gift 1860 med *Marie Detlefsen* fra Kær (1837-1896). De fik tre børn.

Bror *Niels Andresen Nielsen Due* fra Kær (1831-1900) gift 1863 med *Helene Iversen* fra Vranglandgaard (1837-1902). De fik seks børn.
De havde smedestedet i Kær fra ca. 1863 til 1889.

1905-1923 (1921) *Johan Friedrich Severin* kaldet *Wriedt*. Han kom fra Seckendorf, Pløn, Tyskland (1848-1921) gift 1898-1917 med *Anne Marie Andersen* fra Birkholm, Svendborg (1864-1947). De fik tre børn.
De havde en søn, Peter Severin, født 1896, der faldt i Frankrig 6. september 1916.

1923-1937 Enke *Anne Marie Andersen* (1864-1947). Hun blev kaldt "Gammel Mari"
Svigersøn *Christian Severin Andersen* gift med *Cathrine Severin* (1898-1918).
De boede sammen med Cathrines moder Anne Marie.
Christian kørte brødvogn for bager Hansen på Augustenborg Landevej,

1937-1979 Søn *Simon Peter Severin* (1918-1991) gift med *Erna Bertha Wilhelmine Pape* fra Flensborg (1918-1980). De fik tre børn.

Simon var svejser. Han var frivillig tysk soldat og blev indkaldt i 1943. Var ved fronten i Rusland og blev taget til fange i 1945. Under fangenskabet arbejdede han med opbygning af olieindustrien i Baku. Kom til Danmark igen i 1952. I 1955 fjernede han det gamle hus og byggede et nyt hus for 43.000 kr.

1979- Søn *Wolfgang Simion Severin* (1945) gift 1973 med *Conny Nielsen* fra Broager (1953). De har et barn.
Wolfgang arbejdede på Sønderborg Skibsværft og kom ud for en svær ulykke i 1976, så han blev uarbejdsdygtig og fik pension fra den tid. Conny har været servicemedarbejder på Sønderborg Sygehus i 44 år.
De købte huset for 420.000 kr.

Kær Bygade

Kær Bygade

Kær nævnes første gang 1589 i et kirkeregnskab, det er måske en udflytterby fra Ulkebøl (Henning Matthiesen).

Landsbyen har haft mange stavemåder. I 1649 brugte man Kehr, derefter Keer og Kier.

Der mange tydinge af navnet, men alle kredser om et bevokset og moseagtigt areal.

Kær by er en såkaldt vejforsteby, hvor de gamle huse og gårde ligger som perler på en snor i modsætning til andre landsbyer, der er samlet om et gadekær.

Oprindeligt lå alle huse og gårde på nordsiden af vejen med stuehusene med front mod syd, så de fik sol og varme ind i stuerne. I dag, 2016, er der bygget mange parcelhuse på den anden side.

Her lå oprindeligt mange gårde. Inden udskiftningen var der atten gårde.

I 1793 blev seks gårde udflyttet. To blev flyttet til Vestermark, det var Løkkegaard, som blev overtaget af militæret og Lindegaard, som er blevet fjernet. Fire blev flyttet til Midtborrevej, der endte i Kærvej. Det var Ellegaard, Elholm og Stødager, som er fjernet og Stensgaard, som er nedlagt som landbrug og ejet af kommunen.

Så var der tolv gårde tilbage og nogle husmænd og inderste.

I 2015 er der tre gårde i drift, derudover er der fire gårde, der har jord, men jorden er udlejet, resten er nedlagte gårde og parcelhuse, i alt 63 boliger. Der til er der et gartneri, en VVS forretning, en frisørforretning og to institutioner.

Kær er blevet et eftertragtet boligområde, der ligger i en passende afstand fra Sønderborg.

Kær Bygade i 1800-tallet med Kær Skole i baggrunden

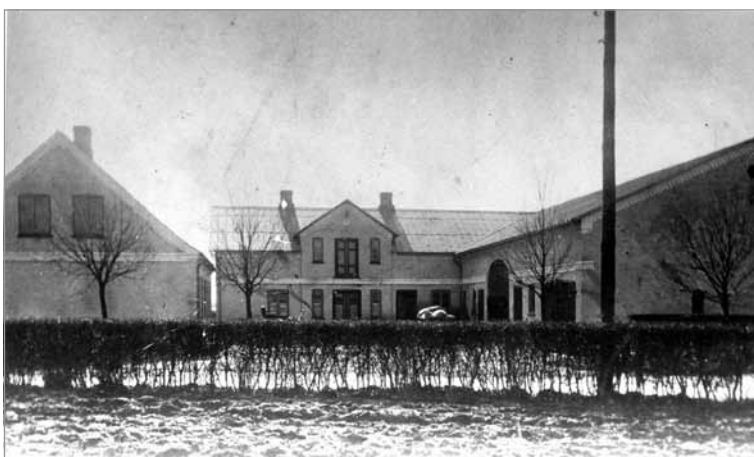

Samme parti fra Kær Bygade ca. 1910

Samme parti i 2016

Kær Bygade 1

Matr. nr. 287, Kær
Areal 1884: 9,6923 ha
Areal 2013: 0,4.715 ha
Matr. nr. 65, Kær indtil deling i
1997

Ejendommen er oprindeligt udstykket fra Hestbjerggaard i 1884.

I nyere tid blev stald og lade fjernet, og der blev bygget fire boliger på grundstykket.

Ejere

Nicolaj Jacobsen fra Hestbjerggaard (1854-1898) gift 1874 med *Marie Petersen* (1852-1902). De fik et barn.

Han ejede Hestbjerggaard, Kær Bygade 20, som han skulle sælge af økonomiske årsager. Han frastykkede da 9,6923 ha i 1884, som blev til Kær Bygade 1 og blev tilskødet hans søn *Christen*, der da var ti år. Familien flyttede herover.

1884-1898 Nicolaj Jacobsens søn, *Christian* (1874-1898). Da *Christian* var 24 år, druknede han sig i Hans Iversens dam. Se omtale under Kær Bygade 20.

1898-1899 *Christian* Jacobsens far, *Nicolai Jacobsen*, og farfar, *Christian Nicolaisen Jacobsen*, arvede gården efter den afdøde.

1899-1901 *Peter Petersen Schmidt* (1840-1901). Smedemester fra Snogbæk gift 1866 med *Ingeborg Jørgensen Hansen* fra Sottrup (1842-1921). De fik tolv børn. *Ingeborg* var halvsøster til *Marie Cathrine Marcussen* på Saxgård. En søn, *Christen Petersen*, døde i første verdenskrig den 18. oktober 1914. Man mener, at han har bygget aftægtsboligen, der nu er Kær Bygade 1A.

1901-1909 Søn *Jacob Petersen* fra Sottrup (1875-1923) gift 1901 med *Cathrine Marie Petersen* fra Kær (1868-1947) i Stovgaard. De fik fem børn.

1909-1941 *Nicolaj Petersen* fra Kær (1877-1943) gift 1909 med *Christine Frederikke Skov* fra Broager (1883-1962). De fik fem børn.

Fest for soldaterne fra Sønderborg Kaserne den 11. maj 1920

Garnisonen i Sønderborg havde den 11. maj udmarch til Kær Halvø. Kl. 11 blev der holdt hvil på Nicolai Petersens mark i Kær by (Kær Bygade 1), hvor soldaterne fik en forklaring om kampene på Kær Halvø den 29. juni 1864.

Der var samlet en stor skare mennesker for at hilse på soldaterne, og Dannebrog vajede fra hver eneste flagstang i byen.

Bataljonschef Oberstløjtnant Petersen talte her smukt om kampene på Kær Halvø og for de faldne soldater.

Herefter bød gårdejer Berthel Schmidt fra Skelbækgaard i hjertelige ord de danske tropper velkommen.

Endvidere forestillede han for soldaterne en gammel veteran fra krigen, Hans Peter Hansen, der dengang boede i aftægtsboligen på det gamle mejeri i Ulkebølskov (Nørremark 11), han havde tidligere boet i Kær by. Han havde med

stor tapperhed deltaget i kampene på Als. Oberstløjtnanten hædrede den gamle med en tale for ham, og soldaterne istemte et kraftigt leve for den gamle kriger.

Herefter blev soldaterne beværtet gæstfrit med kaffe, øl, kiks og cigarer.

Festlighederne sluttede med, at jenserne fik en svingom med landsbyens piger.

Uddrag fra Dybbøl Posten

1941-1984 Søn *Christen Petersen* (1913-1990) gift 1940 med *Helene Marie Michelsen* fra Klinting (1913-2007). De fik seks børn.

Helene og Christen drev et meget aktivt landbrug med gartnerafgrøder.

Der blev dyrket en del salgsafgrøder som hvidkål, rødkål, grønkål, rosenkål og kålrabi, som blev solgt gennem GASA og senere også ved en vejbod.

*Christen malet af naboen,
Ole Prip Hansen*

Områdets beboere vidste, at de altid fik friske varer, derfor så man altid Christen i kålmarken med sin lille traktor og med sin kurv og en kniv i hånden, regn og slud holdt ham ikke hjemme. Da de blev ældre, solgte de marken nord for ejendommen til naboen, Herluf Clausen.

*Havreneg i skov med Kær Bygade 1
og 14 i baggrunden*

Der høstes hør med Helene og Christen bagest

Christen og Helene var også naturelskere, og deres store hobby var haven, hvor de nød at være.

Slægtens og egnens historie har været deres store interesse. Landsarkivet i Aabenraa blev besøgt mange gange. De var med til at starte Ulkebøl Lokalhistorisk Arkiv, hvor de var meget aktive, og søgte man oplysninger, fik man altid svar hos Christen og Helene. Christen skrev flere artikler om Kær og Ormstoft. Helene var også meget aktiv i ungdomsarbejde i sognet samt en stor støtte i det daglige arbejde på gården. Helene fik kørekort i en sen alder, som de begge havde stor glæde af i forbindelse med deres hobbyer.

Christen og Helene på Ulkebøl Lokalhistorisk Arkiv

De er omtalt i bogen "Frugt og grønt i Ulkebøl Sogn"

- 1984-1994** Datter *Karen Petersen* (1941-1994) gift 1965 med *Benny Houe* fra Heltborg sogn (1940). De fik to børn. De blev skilt før 1990. Karen Houe overtog gården efter sine forældre, hvor først jorden blev forpagtet ud, senere fjernede hun stald- og ladebygningen. På det grundstykke blev der bygget to rækkehuse. Karen arbejdede på Sønderborg Sygehus, men en sygdom gjorde, at hun ikke kunne varetage sit arbejde.
- 1994-1997** *Karens børn*. Karen døde i 1994. Hun havde været narkosesygeplejerske i mange år og var skadet af narkosen. Hendes børn overtog ejendommen og solgte jorden til Sønderborg Kommune. Boligen og aftægtsboligen blev udstykket i to matrikler og solgt.
- 1997-** *Lars og Jette Andersen*

Kær Bygade 1a

Matr. nr. 65, Kær
Areal: 1.384 m²

Huset var oprindelig aftægtsbolig til Kær Bygade 1.
Det blev frastykket i 1997.

Kær Bygade 1a til venstre

Ejere

2003-

Brian Nielsen og Pernille Lund Brock

De nye ejere ombyggede først huset og senere byggede de en garage, som nu er ombygget til en frisørsalon.

*Frisørsalon, Frisør By P,
ved Pernille Lund Bock*

Kær Bygade 8

Matr. nr. 62 fra 1873 til 1950
Matr. nr. 21, Kær Ulkebøl
Areal: 1,3097 ha

Ormstoft Mølle tidligere Kær Mølle

Gartneriet 1951

Ormstoft Mølle

Ejendommen her har i mange år været Ormstoft Mølle. Den blev i mange år drevet af familien Jacobsen. Det vides ikke, hvornår den er bygget.

Da Jens P. Jørgensen købte møllen, drev han den i nogle år for senere at flytte møllen til Øster Sottrup, hvor den blev genopført, senere solgte han beboelsen til Peter Matthisen fra Ulkebøl Høkeri. Stuehuset er opført i 1900.

Ejere

Før 1880 *Hans Lorenzen*

1874-1897 *Hans Jacobsen* fra Frederiksgård (1821-1896) gift 1854 med *Maria Sophie Jørgensen* fra Sotrupskov (1832-1913). De fik fem børn. Hans Jacobsen var møllebygger og drev møllen fra 1874. De har haft et indersted på Revlingbjerg fra 1856 til 1877.

1897-1902 *Maria Sophie Jørgensen*

1897-1902 En datter, *Johanne Dorothea Jacobsen*. Hun er født på Revlingbjerg (1860-1931), gift 1902 med *Jens Peter Christian Jørgensen* fra Østerby, Modelby (1862-1939). De fik et barn. Jens Peter var møller. Mor og datter må have ejet møllen i fællesskab.

1902-1908 *Christian Jørgen Christensen* fra Ketting (1853-1927) gift 1883 med *Anne Marie Jørgensen* fra Tandslet (1852-1886). De fik ingen børn.

Gift anden gang 1887 med søsteren til den første kone, *Marie Amalie Jørgensen* fra Tandslet (1848-1922). De fik to børn.

- 1908-1912** Halvdel 1: *Christian Jacobsen* fra Elstrup Mølle
Halvdel 2: *Jens Peter Christian Jørgensen* landmand i Vester Sottrup, gift med *Johanne Dorothea Jacobsen*, se ejere 1897-1902.
De må have købt møllen i fællesskab. Jens Peter Christian Jørgensen skulle have drevet møllen i nogle år og så flyttet den til Øster Sottrup, sikkert omkring 1912. Hvor den er flyttet hen vides ikke.
En rentier i Flensborg skulle have ejet anden halvdel i én dag, den 10. december 1912.
Johan Ingwart Lorenzen fra Gråsten (1866-1952), han var gift med *Cathrine Marie Clausen* fra Stødager (1865-1925). Samme dag blev huset og jorden solgt til Peter Mathisen.
- 1912-1937** *Peter Mathisen* fra Ulkebøl (1856-1946) gift 1883 med *Marie Kirstine Clausen* fra Ulkebøl (1853-1929).
De havde haft Ulkebøl Høkeri, Ulkebøldam 10.
- 1937-1946** *Gustav Jørgensen* fra Sønderborg (1908-1946) gift 1937 med *Ella Katharine Christensen* fra Bjerndrup (1907 til efter 1947). De fik to børn.
Gustav Jørgensen var uddannet som gartner på Lerbjerg hos gartner Johann Jacobsen. De startede med gartneri i 1938.

Gurli Nissen (Brügge) skriver

Fra omkring 1940 til i dag var der gartneri. På gartneriet boede ejeren Gustav Jørgensen, hans hustru Ella og datteren Kirsten.

I den lille lejlighed boede en ældre mand, Peter Matthisen, den forrige ejer og hans niece, som var husholderske for ham. Hun hed Dora og var krigsenke fra krigen 1914-18.

Hun havde to børn, Willy, der var ingeniør og boede København, og datteren Mathilde var kontrolassistent. Dora klarede dagen og vejen med sin pension

og sit husholderjob. Og så var der en gammel mand, der gik til hånd i gartneriet og kørte til byen med grøntsager i en lille vogn forspændt et æsel.

Gustav Jørgensen døde i en ung alder, og Ella solgte gartneriet til Hans Mathisen, der kom fra Ormstoft. Gartneriet havde ikke det jordtilliggende, som det har i dag. Det fik det først i ca. 1947, da Hans Mathisen købte naboejendommen, Kær Bygade 10, af Christian Brügges arvinger.

- 1946-1947** Enke *Ella Kathrine Christensen*, hun sad i uskiftet bo
- 1947-1984** *Hans Matthiesen* fra ved Kirken (1906-2005) gift 1929 med *Anne Jørgensen* fra Egersund (1904-?). De fik tre børn.
Hans Matthisen havde en meget stor kundekreds, han var en person der kunne tale med alle sine kunder på en dejlig humoristisk måde. Hans kone, Anne, var en god hjælper i gartneriet.

Ormstoft Handelsgartneri

Ormstoft Handelsgartneri blev grundlagt af Hans Matthiesen i 1926. Hans M. var uddannet gartner hos J. J. Jensen, Sønderborg, Beder Gartneriskole i 1921-24, J. Pallesen, Kolding, og hos N. J. Schmidt på Amager.

Han begyndte i det gamle Ormstoft 43 på et lille stykke jord hos sine forældre. Her byggede han et lagerhus i det yderste sydøstlige hjørne, det er senere blevet ombygget til bolig (Ormstoft 6). Det lille stykke jord er senere bebygget med yderlig tre parcelhuse.

I begyndelsen tilbød han sig med anlæg af haver, beskæring af frugttræer, hækklipning og salg af udplantningsplanter til gårdene i området. Senere kom der rigtigt gang i handelsgartneriet med blomster, massevis af kranse og udplantningsplanter m.m., som blev produceret i mistbænke, drivhus og på friland. Arbejdskraften var en flittig kone samt deres tre døtre, som også blev sat i gang og hjalp flittigt til. Den mellemste af pigerne, Edith, var den der pr. budcykel leverede varer til Sønderborgs forretninger. Hun fik hurtigt tilnavnet "Svajerdronningen af Ormstoft".

I 1947 købte Hans Matthiesen ejendommen Ormstoft Gamle Mølle, det nuværende Kær Bygade 8. Den var ejet af Gustav Jørgensen,

som havde startet et gartneri i 1937. Her udvidede Hans Mathiesen det til et stort blomstergartneri med drivhuse og salgsløkkale. Han fortsatte indtil 1984, hvor han solgte gartneriet til Annette og Børge Sørensen, der fortsat har handelsgartneriet.

Hans Matthiesen byggede en ny aftægtsbolig i sydenden af haven. Han blev 99 år.

Hans Matthiesen var en foregangsmand op igennem 1940'erne, hvor han blandt andet var i bestyrelsen og kasserer for Ulkebøl Sogns Husmandsforening.

I hans tid blev der et større behov for blomster og grøntsager til de større brugsforeninger og andre butikker. Det var kommet på tale med en salgsforening for afsætning af blomster, frugt og grøntsager i området. Her gjorde Hans Matthiesen en stor indsats sammen med en flok husmænd og bønder for at skaffe startkapital til etablering.

Ulkebøl Sogns Sparekasse ville ikke låne foreningen pengene, men Hans Matthiesen tog kontakt til fabrikant Traugott Møller. Denne anbefalede Hans Matthiesen at gå til Handelsbanken, der skulle han sige at han havde talt med Traugott Møller. Herefter gav Handelsbanken grønt lys for en startkapital til foretaget. Resultatet blev Gartnernes Salgsforening (GASA), Sønderborg.

GASA blev etableret i nogle eksisterende bygninger på Skovvej den 1. marts 1949 med 52 garantanter (medlemmer). Hans Matthiesen var bestyrelsesformand gennem mange år. Foreningen havde god indtjening og overskud. Salgsforeningen GASA nedbrændte i 1970 og blev nyopført på en grund på Tingvej, Ragebøl, i 1971. GASA måtte lukke ned 25. juli 2003 på grund af andre salgsmåder og konkurrence.

Gartneriet Kær

1984-

Børge Sørensen fra Spjald (1956) gift 1981 med *Annette Brünning* fra Snogbæk Nederby (1960). De har to børn.

I 1984 købte Annette og Børge gartneriet af Hans og Anna Mathiesen, som på det tidspunkt var midt i halvfjerdserne, og gartneriet var lukket. Annette var på det tidspunkt postbud, og Børge var revisor ved KPMG.

De købte gartneriet for at komme lidt væk fra byen og få jord under neglene, da deres store hobby var blomster, og nu blev der mulighed for at udvide denne hobby. De startede med at renovere drivhusene lidt efter lidt.

I 1985 solgte de blomster og grøntsager med selvbetjening fra en vogn ved vejen.

I 1987 åbnede de drivhusene for publikum, hvor kunderne selv kunne finde deres varer. De første år var sortimentet begrænset, da det meste var produceret i drivhusene. De efterfølgende år blev udvalget udvidet med indkøb fra GASA og fra lokale blomsterproducenter, idet gartneriet langt fra var selvforsynende.

Gartneriet var i starten ikke den store kunde hos GASA, men blev med årene den største aftager af udplantningsplanter.

I 1997 stoppede Annette som postbud og tog et blomsterbinderkursus på Søhus Gartnerskole, herefter overtog Annette gartneriet og blev selvstændig. Annette udvidede gartneriet med en julesæson.

Gartneriet udvikledes løbende til det, det er i dag. Gartneriet består af en forårs-sæson fra omkring første april og til sankthans med udplantningsplanter, alt til hobbydrivhuset, krydderurter, krukker, havefigurer, m.m.

Desuden har man en julesæson fra sidst i oktober til den 22. december med diverse ting til julen, pyntegrønt, nips, lys, gravpynt, m.m.

Det meste pyntegrønt klippes ved ejendommen, hvor der med årene er plantet mange slags grønt.

Børge købte snedkeribygningerne med alle maskiner i 2003. Han bruger det til værksted og lager.

De er omtalt i bogen "Frugt og grønt i Ulkebøl Sogn"

Gartneriudsalget med henholdsvis forårs- og julevarer

Tidligere snedkeri med lagerbygninger

Gartneri med tidligere snedkerbygninger

Kær Bygade 10

Før matr. nr. 21, Kær Ulkebøl
Areal: 14206 m² 1,4 ha
Nu matr. nr. 171, Kær Ulkebøl
Areal: 1331 m²

Opført 1875. Det var oprindeligt et kådnersted og et bødkerværksted, indtil Hans Matthiesen i 1947 købte stedet og i 1954 lagde jorden ind til sin ejendom, Kær Bygade 8. Huset med have blev frasolgt efter 1954.

Øverst:
Stuehuset hvor der før var to lejlig-
heder og stald for enden

Nederst:
Her var før røgeri og bødker-
værksted

Ejere

- 1774-1799** Jørgen Christensen (173-1899) gift 1774 med Anna Hansdatter (1737-1777). De fik to børn, det ene døde et år gammel. Gift anden gang 1778 med Marie Jørgensenke. De fik ingen børn.
- 1799-1854** Eneste overlevende barn Ellen Jørgensdatter (1775-1854) gift 1798 med Christen Hansen Høj fra Kær Hoved (1771-1841). De fik to børn.
- 1854-1876** Datteren Anne Christine Christensen (1799-1882) gift 1833 med Berthel Clausen (1802-1880). De fik to børn, der døde som unge.
- 1876-1886** Claus Petersen Clausen (1825-1900) gift 1851 med Anne Kirstine Christensen (1829-1901). De fik seks børn. Den tidligere ejer, Berthel Clausen, var farbroder til Claus Petersen Clausen, der var gårdejer på Ulkebøldam 1 fra 1852. Claus var Hufner på Ulkebøldam og Kåthner i Ulkebøl.
- 1886-1936** Svigersøn Johan August Friedrik Brügge fra Bornhoved, Pløn (1859-1941) gift 1882 med Anne Marie "Anmai" Clausen fra Ulkebøl (1858-1944). De fik fem børn. August Brügge kom fra Pløn som bødkersvend til mejeriet i Ulkebølskov. Efter giftermålet med Anmai, der var datter af Claus Petersen Clausen, blev han husmand og husslagter, havde røgeri og bødkerværksted, hvor han også beskæftigede en svend. Der blev slagtet mange svin rundt på gårdene. Der fortælles, at når grisen var stukket og hængt op, så skulle der en stor snaps til, det hørte sig til.

- 1936-1947** Søn *Christian Brügge* (1882-1945) gift 1921 med *Anna Christine Hansen* fra Vollerup (1893-1947). De fik ingen børn.
Christian overtog husmandsstedet, bødkerværkstedet og røgeriet. Han var bevægelseshæmmet i venstre ben og venstre arm efter en knoglemarvssygdom, som han fik som ung. Han nåede derfor ikke at blive soldat og slap for krigen i 1914-18 i modsætning til sine to brødre, der dog begge kom uskadte hjem.
Christian døde i 1945. Ægteskabet var barnløst. Anna ernærede sig af forpagtningssafgiften fra husmandsstedet samt opkrævning af sygekassekontingent, og da hun var uddannet syerske, syede hun også for andre, og når der var behov for en kogekone til en familiefester på gaden, påtog hun sig også dette. Der var også en lille lejlighed i huset, som blev lejet ud. Hun døde i ca. 1948 efter et sygdomsforløb på mindre end et døgn af en forgiftning, muligvis salmonella, der dengang hed musetyfus. Arvingerne solgte ejendommen til gartner Hans Mathisen, der lagde jorden ind under gartneriet.
- 1947-1947** *Anna Christine Hansens arvinger*
Bror *Christen Hansen* (1884-1960) i Ulkebøl ved kirken
Søster *Mette Cathrine Hansen* (1891-1952) i Ulkebøl
Søster *Caroline Jørgensen f. Brügge* (1887 til efter 1947), i Sønderborg
Bror *August Brügge* (1890-1975), murermester i Kær
Søster *Anne Christine Johnsen f. Brügge* (1893 til efter 1947) enke i Sønderborg
Brorsøn *August Brügge* (1909 til efter 1979) i Sønderborg
Brordatter, *Anne Marie Christensen f. Brügge* (1907 til efter 1947) enke i Kongens Lyngby.
- 1947-1948** *Hans Mathiesen*. Gartner fra Kær Bygade 8. Han lagde i 1954 jorden fra ejendommen her til sin ejendom og fraskilte huset med have til en ny matrikel (nr. 171) som han solgte.
- 1948-1954** *Hans Mathiesen* og svogeren *Ludvig Reinecker* havde kaadnerstedet i fællesskab, Med henholdsvis elleve tolvtedele og én tolvtedel.
Ludvig Reinecker fra Egersund (1908 -1989) gift 1934 med *Eline Jørgensen* fra Egersund (1912-1999). De fik tre børn.
Ludvig arbejdede i en årrække hos svogeren, gartner Hans Matthiesen. Først sad han til leje i huset, senere købte han noget af det. Senere blev han ansat hos snedker Frost i Ormstoft. Ludvig var i en årrække medlem af Ulkebøl Sogneråd. Han var med til at stifte Ulkebøl Varmeværk. De havde tre sønner, den ældste, Bent, udvandrede til Canada, den næstældste, Gert, døde i 30-års alderen og den yngste, Børge, bor i Sønderborg.
- 1954-1963** *Franz Carl Høttges* fra Kær (1888-1960) gift 1913 med *Margarethe Karoline Josephsen* fra Sønderborg (1893-1960). De fik tre børn. De havde haft husmandsstedet Arnkilsøre 9, som de byggede i 1925.
- 1963-1988** *Johannes Christensen* og *Anne Lei*. Johannes var snedker. De ombyggede huset til en lejlighed.
- 1988-** *Carsten Dreier* fra Ulkebøl (1961) gift med *Sonja Petersen* (1959) fra Guderup. Carsten er født i Ormstoft. Hans far, Christian Dreier, var uddeler i Ulkebøl Kær Brugsforening, hans mor, Ingrid, var fra Hestbjerggaard. Carsten er uddannet elektriker og er ledende pedel på Alsund Gymnasium. Sonja er uddannet pædagog og er i dag socialpædagogisk vejleder.

Kær Bygade 12

Matr. nr. 88, Kær
Areal: 1.379 m²

Ejere

1927-1975 *August Brügge* (1890-1975) gift 1923 med *Marie Cathrine Jørgensen* fra Bagmose (1900-1982). De fik tre børn.

Grunden er udstykket fra Kær Bygade 10 af sønnen August Brügge. Huset var klar til indflytning i 1925. Det blev bygget sammen med en arbejdskollega, Hans Frost, fra Kær. Det antal timer, han lagde i huset, blev omregnet til penge, og så skulle han bo på første sal, indtil den aftalte husleje var blevet udlignet af arbejdsindsatsen. Hans Frost måtte flytte omkring 1936, da hans hustru på grund af gift ikke kunne klare trapperne.

August Brügge var murermester og byggede blandt andet flere af husmandsstederne ved Rønhave. August Brügge døde i 1975, og hans enke, Marie Cathrine Jørgensen fra Ormstoft, solgte huset til Harald Pedersen.

1975-1979 *Harald Petersen* gift med *Magda Hell*.

Harald var ekspeditionssekretær ved Sønderborg kommune. Magda var privatsekretær for Traugot Møller, Møller og Co.

1979 *Torben Vesti Esbensen*. (1948) fra Odense og *Kirsten Barsballe Esbensen* (1952) fra Barsballe. Torben har tre børn.

Torben er civilingeniør fra Danmarks Tekniske Universitet DTU. Han er med i Esbensen Rådgivende Ingeniører A/S, Sønderborg. Han er meget engageret inden for solenergi og energirigtigt byggeri, også på international plan, og skal være med til at gøre den store spejderlejr, som holdes i 2017 i Sønderborg, så energirigtig som muligt. Torben har gået til "karlegymnastik" i Ulkebøl i mange år.

Kirsten er bogholder i firmaet. Hun har været en meget aktiv håndboldspiller i Vidar.

I 2011 blev Torben udnævnt til Islandsk konsul for Sønderjylland og flager med det islandske flag fra Kær Bygade 12.

Kær Bygade 13

Matr. nr. 80, Kær Ulkebøl
Areal: 709 m²

Matriklen er oprettet 1901.
Huset er opført 1909.

Ejere

- 1901-1911** *Jacob Petersen* fra Sottrup (1875-1923) gift 1901 med *Catharine Marie Petersen* (1868-1947). De fik fem børn.
Bygget i 1909 af Jacob Petersen som bolig, hvorfra han ville drive handle med kreaturer.
Jacob Petersen ejede Hestbjerggaard fra 1910 til 1919
- 1911-1973** *Bernhardt Hansen* fra Uetersee Kirchspiel, Klein Wulfhagen (1882-1965) gift 1904 med *Mette Elonore Nielsen* fra Kær (1879-1931).
Gift anden gang 1933 med *Anne Marie Christensen* født i Buffalo, USA (1898-1946). De fik et barn.
Gift tredje gang efter 1946 med *Botilde Clausen* (1893-1981).
I 1912 købte Bernhardt Hansen huset, han havde været løsarbejder i området. Han var blandt andet glaser for områdets beboer og landmænd, man så ham med sin tunge glaskasse på ryggen, når han cyklede ud til opgaverne. Hjemme ved hans bolig var der store mængder af træ, som han fik i området. Det blev skåret op og sat hen i store stakke omkring huset, han havde til mange års forbrug der. En person med et godt humør.
- 1973-1973** *Arnold Nielsen*. Arnold Nielsen var bygmester og solgte hurtigt huset videre
- 1973-1976** *Karen og Jørgen Thomasen*. Jørgen Thomasen var automekaniker.
- 1976-** *Susanne Mørk Thorsen* fra Hasle, Bornholm (1950) gift 1986 med *Ole Prip Hansen* fra Aabenraa (1946). De har tre børn.
Ole Prip er kunstmaler og har gået seks år på Det Kongelige Danske Kunstakademi.
Han har været ansat på Statsskolen i Sønderborg, hvor han underviste i kunst. Han henter mange af sine motiver fra området, Han er medlem af Grænselandsudstillingen og Corner i København og udstiller mange andre steder.
Han har sammen med Johann Grassberger fra Østrig lavet et stort relief, som i 1979 blev opsat på Håndværkerskolen i Sønderborg, nu indgår det i boligforeningen B42's anlæg i Grundtvigsparken. Det hedder "Billeder fra en tid".
Ole har indrettet et atelier bagved huset, hvor Bernhard i sin tid havde bryggers og en lille svinesti.
Susanne er uddannet lærer fra seminariet i København og har været ansat på Ahlmann-Skolen i Sønderborg hele tiden.

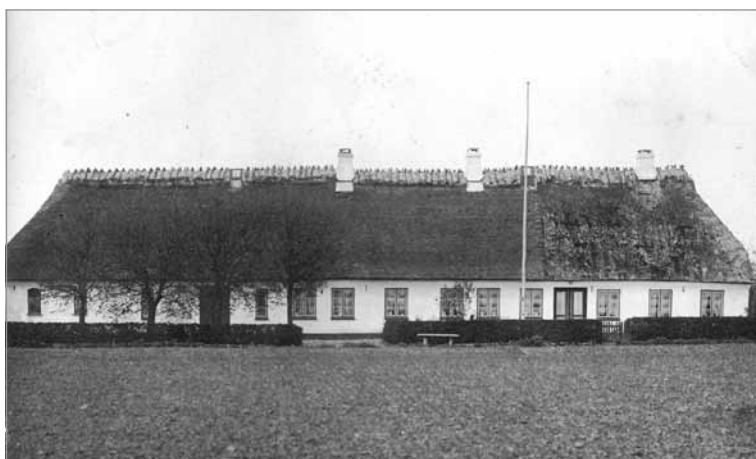

Et udsnit af "Billeder fra en tid"

*Kunsthærdigt malet dør.
Ved siden af døren hænger et udsnit
af relieffet "Billeder fra en tid"*

Kær Bygade 14

Matr. nr. 54, Kær Ulkebøl
Areal: 1948: 3,3443 ha
Areal: 2014: 1,7860 ha

Gården var et inderstested til Ellegaard, idet Ellegaard lå lige nord for huset her. Man pløjede for mange år siden en brønd fri, der hørte til Ellegaard. Den nuværende bygning er bygget i 1827.

Nedenstående er skrevet af Hans Jørgen Petersen, Egegaard

Denne ejendom er en af de ældste nuværende ejendomme på Kær Bygade.

Der er stald og to beboelser i samme bygning med en lille tilbygning til svin, og den står i dag næsten urørt fra fortiden. Det er en bygning, hvor man ser tegl-

belagte gulve samt et dengang meget brugt brændekomfur og gruekedel, hvor husets tøjvask foregik.

En ejendom med tre skorstene på rad gjorde, at der altid har været behov for stor brændeforsyning.

Ejere

- 1750-1794** *Matthias Petersen* (1728-1816) gift første gang med *Mette Jacobsdatter* fra Arnkil (1724-1774). De fik ni børn. Gift anden gang 1775 med *Elisabeth Christiansdatter* fra Hørup (1738 til efter 1893), de fik et barn.
- 1794-1810** Datter *Birthe Marie Matthiasdatter* fra Kær (1756-1820) gift 1794 med *Claus Christensen Kock* fra Ulkebøl (1769-1809), de fik ingen børn.
- 1810-1820** Enke *Birthe Marie Matthiasdatter* gift 1810 med *Johan Lorenz Jensen* fra Ulkebøl (1763-1838), de fik ingen børn.
- 1820-1838** *Johan Lorenz Jensen* gift anden gang 1820 med *Anne Kiestine Christiansen* fra Kær (1794 til efter 1853 i Øster Løgum). De fik to børn.
- 1838-1852** *Hans Peter Jensen Thomsen* (1780-1857) gift 1807 med *Catharine Marie Hansen* fra Sundsmark (1782-1838). De fik to børn. Gift anden gang 1838 med enke *Anne Kiestine Christiansen* (1794 til efter 1853 i Øster Løgum). De fik ingen børn. Hun var enke efter forrige ejer. Hans Peter var sættemand for steddatteren, Catharine Marie Jensen.
- 1852-1853** Steddatter *Catharine Marie Jensen* (1822-1853) gift 1851 med *Peter Andersen* fra Bårsø, Præstø (1823 til efter 1853). De fik et barn.
- 1853-1858** *Hans Jørgensen* fra Ærø (1796-1856) gift 1835 med *Mette Hansdatter* fra Ærø (1799-1856). De fik et barn.
- 1858-1886** *Peter Jensen Petersen* fra Ærø (1820-1889) gift 1858 med *Anne Marie Nielsen* fra Hørup (1829-1896). De fik tre børn.
- 1886-1947** Svigersøn *Jes Hansen Kock* fra Kær (1857-1945) gift 1886 med *Catharine Marie Petersen* fra Kær (1863-1947). De fik tre børn. Fra Jes Kocks tid findes der fotos, hvor man tydeligt kan se, hvor arbejdskrævende et landbrug fra den tid var for at bjærge høsten, som var levebrødet for en familie.

Jes Kock ses som nummer tre fra venstre

Høsten blev kørt hjem og sat i store stakke et passende sted ved ejendommen, derefter kom et tærskværk, hvor kornnegene igen kom gennem tærskværket for at skille korn og halm. Halmen blev bundtet og sat i lade eller halmstak til stråfoder eller strøelse, korn til foder.

Fra 1896-1948 ejede han også ca. 1,4 ha nordvest for Hestbjerggaard. Det havde tilhørt hans svigerfar, Jes Petersen. Her havde Ellegaard oprindeligt ligget. Jes Kocks store interesse var musik, han var en meget dygtig violinspiller og spillede sammen med sin søn.

Her er Jes Kock sammen med sønnen, Jes

- 1947-1948** Datteren *Anne Marie Kock* (1887-1967) gift 1909 med *Hans Hansen* (1884-1914) Hans faldt 20. september 1914 i Frankrig. Anne Marie blev på ejendommen til sin død.
Datteren *Catharine Marie Kock* (1891) gift 1919 med *Hans Christian Bork* (1893). Sønnen *Jes Hansen Kock* (1896) gift 1923 med *Eline Margrethe Witte* (1899). Børnene overtog gården og solgte den øjeblikkeligt videre.
- 1948-1972** Søren *Herman Petersen* fra Reerslev, Holbæk (1900-1972) gift 1924 med *Christine Elisabeth Ewers* fra Augustenborg (1902-1968). De fik fire børn. Herman Petersen købte den lille ejendom for 24.000 kr. plus boligret for Anne Marie Hansen f. Kock. Landbruget var ikke bæredygtigt, derfor blev der tilforpagtet jord blandt andet skolemarken ved Kær Skole, hvor deres kreaturer ofte blev koblet og trukket langs med vejen til marken ved skolen og hjem til malkning, det var meget arbejdskrævende. Herman Petersen byggede en ny hestestald og svine-stald til ejendommen. Han kørte også i mange år mælk til Sønderborg Mejeri med sine heste.
- 1972-2012** Søn *Hans Christian Petersen* (1926-2010). Hans Christian overtog ejendommen fra sine forældre. Hans interesse var ikke landbrug, så jorden blev bortforpagtet. Han havde flere forskellige jobs blandt andet på Sønderborg Kaserne. Til slut var han i mange år chauffør hos trælasthandel Villesen i Høruphav. Han var ugift. I nabolaget blev han altid kaldt "Onkel". Naboen Herluf Clausen havde i mange år forpagtet jorden og købte 1,5 ha i 2010.

2012- *Herluf Clausen, Hestebjerggaard.* Herluf Clausen (nabo) købte gården af dødsboet og lagde restjorden ind til sin ejendom. Bygningerne blev forsøgt solgt til nedbrydning med 2.750 m², hvor der kunne bygges to huse. Bygningerne blev fjernet i 2015.

Ovenstående billeder er fra salgsostillingen fra før bygningerne blev fjernet i 2015

Fra nedbrydningen september 2015

Her er grunden ryddet af byggefirmaet SIB og er til salg med to byggegrunde. I baggrunden blev et valnøddetræ stående, det blev plantet i 1975 af "Onkel"

Matr. nr. 9, Kær Ulkebøl
Areal oprindeligt: 28,9404 ha
Areal 1884: 19,2499 ha
Areal 1987: 14,6382 ha
Areal 2015: 31,4331 ha

Gården har navn efter det højeste punkt på Kær Halvø, som ligger midt på gårdens marker og hedder Hestbjerg. Derfra kan man se syv kirketårne. Ejendommen bestod oprindeligt af Kær Bygade 20 og 1, men blev delt i 1884. Ejendommen her er opført i 1849.

Øverst:
Den gamle gård med stråtag overalt

Nederst:
Branddammen nord for stuehuset blev fjernet i 1965

Ejere

- Før 1758** Den første kendte var *Claus Hansen (Smed)* gift med *Dorret Clauses*, der var en søster til boelsmand Hans Christensen, Kær. Deres søn arvede gården i 1757.
- 1758-1788** Søn *Christen Hansen (1728-1787)* gift 1758 med *Maren Esbendsdatter (1737-1773)*. De fik tre børn. Hun var datter af boelsmand Esben Clausen, Kær og Kirsten Hansdatter, Vollerup.
Gift anden gang 1773 med *Marie Clausdatter (1744-1835)*. De fik fem børn. Marie var datter af boelsmand Claus Hansen og Dorthea, Kær. Christen var syns- og tolvmand.
- 1788 -1826** Søn *Espen Christensen (1760-1833)* gift 1786 med *Anna Lausdatter* fra Ulkebøl (1761-1822). De fik tre børn. Esben var syns- og tolvmand som sin far.
- 1826-1851** Svigersøn *Nicolaj Jacobsen (1783-1868)* gift 1813 med *Birret Marie Esbendsdatter* fra Kær (1792-1824). De fik fire børn. Han var synsmand og var søn af selvejerbonde Christen Jacobsen, "Frigaarden", Sundsmark og Martha Margrethe Carstensen.
Gift anden gang 1826 med *Ellen Kirstine Hansdatter (1788-1832)*. De fik et barn. Hun var datter af Hans Mathiesen, Grønmark, Kegnæs og Cathrine Jørgensdatter Knudsen.
I 1849 blev der bygget nyt stuehus, måske efter en brand. Stuehuset står endnu i dag. Det er uændret udvendigt, men ombygget indvendigt.

Et oldebarn (C.N. Petersen) skriver om Nicolai Jacobsen og familie i Kær (dokument i Ulkebøl Lokalhistorisk Arkiv).

Fortælling af Jens Petersen, Kær: Om min Moders Slægt, 13. juni 1926

Oldefar, Kær stammer fra Gaarden i Kær. Hans Fader hed Nicolai, som stammer fra en lille Gaard (Frigaarden) i Sundsmark. Han var kendt som "Manden med den sorte Høne", der kurerede Folk for Gigt. Der blev taget et Ben ud af Hønen på en Torsdag Aften, som Gigtpatienten, i en Pose, skulle bære på sig.

Han skal også have været Krybskytte. Han skal have været så let og behændig, så han med Bøssen i den ene Haand, kunde sætte over et Led. Skal have haft mange Hagl i den ene Ben, da der var bleven skudt på ham. Han havde tre søstre, som hed Anne Kristine, som var gift på Ellegård,

Martha var gift i Hestehave (nu Brandt med P. Petersen, som arvede 10.000 Daler efter en gammel Købmand Petersen i Sønderborg).

Martha solgte Malt og andre Produkter i Sønderborg, og fik Spandene fyldt med Sølvdalere. Derfra stammer Moders Kusine Dorthea gift Jørgensen i Sundsmark, som havde to Døtre, Ana og Martha, gift med Jørgen Møller, Sundsmark og Jørgen Schmidt, Vestermark, Marie Sofie gift Sandsæk i Kær, ved Dammen, nu Høkeri, der var en Søn, som hed Nicolai, derfra en Datter gift paa Tomhave, og en Datter, som er gift med Smeden i Hørup.

- 1851-1879** Søn *Christian Nicolaisen Jacobsen* (1816-1899) gift 1844 med *Cecilie "Sille" Marie Christensen* fra Bagmose (1823-1865). De fik fire børn. Hun var datter af boelsmand Hans Peter Christensen, Bagmose og Cathrine Marie Clausdatter Christensen, "Engelshøj". Gift anden gang 1871 med *Mette Marie Christensen* (enke efter Jørgen Jepsen ved kirken) (1824-1906). Hun var datter af kådner Bertel Christensen, Kær, og Anne Davidsdatter Davidsen.

Fra samme dokument om Christian Nicolaisen Jacobsen

Bedstefar, Kær var gift med Sille Hansen fra "Mosen" som laa ved Bagmose. Der var tre Børn, Birte, Marie, Cathrine (min Moder) og Nicolai.

Oldemor fandtes druknet i Brønden. De havde været til Bryllup ved Jens Frost ved Kirken Dagen i forvejen.

Om Morgenen kom Mælkemanden Jens Due fra Hestehave og da der ingen Mælk var klar, gik han ind i Soveværelset til Bedstefar og spurgte efter Sille. Bedstefar sagde, at hun var staaet op. Efter Søgen kom han ind igen og fortalte, at hun ikke var der. Der blev saa søgt igen, og man fandt hende liggende i Brønden.

Det fortælles, at Tante Birte Maries Forlovede Hans Iversen, Vranglandgaard,

smed om med Forken paa Brogaarden. Derover blev Bedstefar vred og gav ham en Lusing. Derover blev Iversen vred og gik fra Gaarden, og Forlovelsen blev senere hævet.

Bedstemor Sille skal på omtalte Bryllup have forsøgt at få Forlovelsen i stand igen, og da det mislykkedes, skal hun have taget sig det saa nær, at hun begik denne fortvivlede Gerning.

Bedstefar giftede sig igen med Mette Marie Christensen, gift Jepsen. Hun stammede fra Hestehave, det sidste Hus paa venstre Haand før Rønhave. Tante Birthe Marie blev gift med Andr. Jørgensen, Smølmærk.

- 1879-1884** Søn *Nicolaj Jacobsen* (1854-1898) gift 1874 med *Marie Petersen* (1852-1902). De fik et barn. Hun var datter af Christen Petersen, Vestergaard, Kær og Marie Kock. Nicolai satte gården over styr på fem år og må sælge 19,2499 ha til svogeren Jens Petersen. Nicolajs søn, Christian (1874-1898), fik det resterende areal på 9,5738 ha. og 0,1185 ha blev tilskrevet hans mindreårige søn på ti år, født 24. marts 1874. Det blev til matr. 65 Kær, som i dag er Kær Bygade 1. Her byggede familien en ny gård over for den gamle gård og flyttede derover. Da Christian var 24 år, druknede han sig i Hans Iversens dam.

Fra samme dokument om hændelsen

Onkel Nicolai blev gift med Marie Petersen, Kær.

Der var en Søn, Chr. som druknede sig i Hans Iversens Dam. Han havde leveret en Kvie i Sønderborg og kom om Aftenen samme Dag til Ormstoft Kro, hvor han om Natten logerede hos Pigen, derfra gik han hen og druknede sig om Morgen. Folk havde hørt et Skrig. Han blev funden af Jens Petersen, som havde Fødegaarden, af hans Fader og flere Naboer. Det fortaltes, at Onkel Nicolai Dagen iforud havde forlangt flere Penge af Sønnen, og da det blev

ham nægtet, skal Onkel Nicolai have sagt, at han – Fætter Chr. – ikke fortjente bedre end at han skulle findes i en Vandrende.

Onkel Nicolai havde sat Fødegaarden overstyr i 5 Aar. Derefter blev der udlagt en mindre Gaard paa 9 Hektar med nye Bygninger, som Sønnen, Fætter Christian senere blev skrevet for.

Efter Sønnens Død tog Onkel Nicolai og Tante Marie fra Gaarden og flyttede ind i et lille Hus paa Hestehave. Onkel Nicolai arbejdede paa Rønhave og døde nogle Aar senere, før hans Forældre.

- 1884-1907** *Jens Petersen* fra Vestergaard, Kær (1854-1933), gift 1884 med *Leonora Marie Jørgensen* fra Ormstoft (1859-1912).
De forpligtede sig til at yde aftægt til sælgerens far, der først døde i 1899. Det er Jens Petersen, der har skrevet ovenstående beretninger om familien Jacobsen. Også på denne ejendom er der ca. 1885-86 frastykket jord, ca. 19 tdr. som ligger syd for bygaden, hvor der blev bygget en ejendom, Kær Bygade 1. Senere blev der igen inddraget jord fra Hestbjerggård denne gang nord for, dette medførte, at der skulle købes jord hos nabo Jes Kock for at få en adgangs vej til denne mark. Jes Kock ønskede ikke penge for jorden, men dobbelt jord.
- 1907-1910** *Peter Vehl* fra Tandslet (1864-1935) gift 1896 med *Maren Petersen* fra Søby på Ærø (1871-1947). De fik fire børn.
Peter Vehl skal yde aftægt til Jens Petersen og hustru. Peter var meget energisk, men pukkelrygget. Derfor kunne han ikke klare gården og måtte sælge den igen.
- 1910-1919** *Jacob Petersen* fra Sottrup (1875-1923) gift 1901 med *Cathrine Marie Petersen* fra Kær (1868-1947). De fik fem børn.
Han havde haft genbogården, Kær Bygade 1, fra 1901 til 1909 efter sin far smedemester Peter Petersen Schmidt. Jacob skal have bygget Bernharts hus, Kær Bygade 13, for at handle med kreaturer. Han kom med i første verdenskrig. Det gjorde, at de måtte sælge gården på tvangsauktion i 1919.
- 1919-1933** *Henry Utzon* fra Sønderborg (1873-1952) gift 1925 med *Marie Cathrine Busch* fra Broballe (1873-?). Han var købmand i Sønderborg, ejede en netfabrik og boede i 1925 på Perlegade 29. Han købte ejendommen på tvangsauktion for 34.000 kr. plus aftægt på 3.000 kr.
Han havde en stor dyrehave i St. Jørgensgade i Sønderborg. Han var meget glad for naturen, satte fisk ud i alle gårdens megelgrave og opsatte mange fuglekasser. De havde et forpagterpar **1919-1933**
Anne Marie Kock fra Ulkebøl (1887-1967) gift 1909 med *Hans Hansen* fra Lambjerg (1884-1914). De fik tre børn. Hans Hansen faldt den 20. september 1914 i første verdenskrig, så hustruen må have drevet gården selv.
- 1933-1935** *Andreas Hell* (1901-1975) gift 1927 med *Marie Dorothea "Midde" Kock* fra Lambjergskov (1902-1995). De fik tre børn. Andreas var søn af smeden i Sundsmark. Han ville være landmand og havde tjent på flere gårde, blandt andet Saxgaard. De startede, da den store landbrugskrise begyndte, og måtte sælge efter få år. De blev så bestyrerpar på Ulkebøl Forsamlinghus i mange år og var særdeles afholdt blandt sognets beboere.

1935-1941 *Jørgen Christensen Struck* fra Dybbøl (1910-1975) i Dybbøl gift 1936 med *Anna Dorothea Petersen Clausen* fra Felsted (1911-2002) i Dybbøl. De fik to børn. Købesummen var på 43.000 kr. deraf 9.000 kr. for løsøre. Jørgen Christensen Struck købte i 1941 Skansegården på Dybbølmark.

1941-1965 *Johann "Johannes" Clausen* fra Stødager (1904-1964) gift 1930 med *Cecilie "Sidde" Marie Petersen* fra Fårhus (1905-1997). De fik tre børn.

Johann blev kaldt Johannes og var søn af Christian Clausen fra Stødager. Købesummen var på 64.302 kr. deraf 25.202 kr. for løsøre.

Årstallet 1849 står indskrevet på gårdens gavl. Den er en af de ældste nuværende ejendomme i Kær, som der også er skrevet om.

I stuehusbygningen var der også hestestald samt vognport. Denne bygning var tækket med strå. Stald og ladebygning lå vinkelret på stuehus dog med en smal åbning til gennemkørsel til marken. Nord for stuehuset var der en meget stor branddam samt to små bygninger.

En aftægtsbolig lå parallelt vest for gården. Den blev solgt fra gården (nuværende Kær Bygade 22).

De startede med ni køer, fem kvier og fem søer. Der hørte 12 ha ager til gården. Til hjælp på gården var der både en karl og en pige. Da de fik traktor blev hestestalden i enden af stuehuset lavet om til 50 slagtesvin. Til slut havde de 12 køer og fik bygget roerum for enden af kostalden. I 1963 byggede de en ny aftægtsbolig i det, der dengang var gårdens køkkenhave.

Den nye aftægtsbolig som er udlejet

1965- Søn *Herluf Nicolai Clausen* (1935) gift 1966 med *Ane Marie Trabjerglund Bennedsgaard* fra Borbjerg (1941). De fik fire børn.

I Herluf Clausen tid har ejendommen ændret karakter. Før var der en blandet besætning, senere en stor svinebesætning. Det har også medført store ændringer af bygninger, også tilbygning, samt jordtilkøb i nærområdet.

Stuehuset står uændret med de originale vinduer.

I 1964 blev der bygget en Tectum slagtesvinestald. Køerne blev solgt i 1980. Kostalden blev ombygget til 150 søer. I 1988 blev der bygget klimastald og gyllebeholder. I 2015 blev staldene tømt for grise. Herluf driver jorden og hjælper til i marken hos sin

søn, Johan, og dennes samarbejdspartner, Kenneth Clausen, Vibøge. Herluf er i 2015 den ældste aktive landmand i kommunen.

Jordkøb

- 1985 købtes 4 ha fra Chresten Petersen, Kær Bygade 1, som ligger i ejendommens areal
- 2003 købtes 9,2 ha fra Kær Bygade 30
- 2010 købtes 4 ha fra kommunen, tidligere jord til Kær Bygade 1

Ane Marie har en særdeles fin have og har i adskillige år været i bestyrelsen for haveforeningen, der i mange år har holdt høstmarked på gårdspladsen, og hvor man samtidig kunne gå en tur i hendes flotte have foran og bagved stuehuset. Herluf og hans børn går meget op i ringridning.

Plantemarked i 2015

Her ses Herluf og hans søn, Johan, til Sønderborg ringridning

Stuehuset i dag

Tectumstald og klimastald

Kær Bygade 22

Matr. nr. 77, Kær
Areal: 1.333 m²

Huset var oprindeligt aftægtsbolig til Kær Bygade 20, Hestebjerggaard.

Det er bygget i 1878 af Christian Nicolaisen Jacobsen, der skulle bruge det som aftægt, da han solgte gården til sønnen Nicolai, der efter fem år i 1884 måtte sælge gården med aftægtsboligen til Jens Petersen.

I 1907 blev huset frastykket og ændret til Kær Bygade 22, og fik matrikel nummer 77.

Ejere

- 1907-1933** *Jens Petersen og Leonora Marie Jørgensen* (ejere af Kær Bygade 20). Deres datter Marie flyttede med sin familie ind i huset i 1906. Hun købte senere huset.
- 1933-1940** Datter *Marie Petersen* fra Kær (1888-1950) gift 1906 med *Hans Christian Iversen* fra Tvedmark 2 (1882-1937). De fik otte børn. Hans Christian Iversen havde Tvedgaard fra 1906 til 1937.
- 1940-1946** *Anne Jonasson* fra Broager (1905-2001) gift 1926 med *Jørgen Peter Kock* fra Kær (1901-1972). De fik elleve børn. Jørgen Peter arbejde på Saxgaard og var senere i mange år chauffør på Sønderborg Kulhandel.
- 1946-1975** *Ulkebøl Kommune*. Anne og Jørgen Kock fortsatte som lejere af huset.
- 1975-1985** *Sonja og Finn Gustavsen*. Gift i 1975
- 1985-** *Kaj Aksel Kindt Christensen og Inge Vandrup Christensen*, lærere. De har ombygget og forbedret boligen væsentligt.

Matr. nr. 86, Kær Ulkebøl,
Areal: 908 m²

Opført 1800. Hjemly har langt tilbage været et bosted til to familier med en lille staldbygning, hvor der har været et lille dyrehold. Den gamle stald er senere fjernet, og efterfølgende er der bygget garage. Huset har måske været stuehuset til Elholm før udflytningen i 1794.

Ejere

- 1921-1938** *Hans Bork* fra Ulkebøl (1893-1958) i Sønderborg gift 1919 med *Cathrine Marie Kock* fra Kær (1891 efter 1943). De fik fire børn. Stuehuset blev ombygget i 1928-29. Hans havde været med i første verdenskrig, han blev såret i ryggen. Cathrine fandt på navnet Hjemly. Hun blev kaldt Tinne Kock, hun kom fra Kær Bygade 14, som var ejet af Jes Kock, hendes far.
- 1938-1940** *Johan-Nis og Peter Grau*
- 1940-1964** *Hans Nielsen* fra Høruphav (1900-1961) gift 1923 med *Karen Dagny Sylvia Nielsen* fra København (1903-1986) i Ulkebøl. De fik tolv børn. Karen og Hans Nielsen har gennem et langt liv boet i Hjemly. Karen havde arbejde på Kamgarnspinderiet i Sønderborg i mange år, hvor cyklen på den tid var eneste transport for hende. Hans Nielsen arbejdede i en tid ved kommunen i Ulkebøl, blandt andet i grusgraven ved Ulkebøl Sten. Deres ene søn, Jørgen, var meget handikappet, dog fik han opstartet en hestetrasket grøntvogn og kørte ud i nærområdet og solgte grøntsager i en årrække. Jørgens sygdom gjorde, at han var en af de første i området, der fik fjernsyn, som han havde stor glæde af. Han fik også en batteridrevet kørestol, så han kunne køre ture ud i området. Et hus til sin kørestol fik han bygget på. Jørgen nød at køre ture i området og ryge på en cigar. Jørgen var en glad person. Hans Nielsen blev kaldt "Hans Kriminal", fordi han opkrævede bøder af cyklister, der ikke havde lys på deres cykel.

1964-2003 Søn *Hans Lykke Nielsen* (1938-2013) gift 1965 med *Christine*.
Hans Lykke Nielsen og Christine overtog ejendommen, og de har gennemrenoveret husets ydre og indre.

2003- *Ulrik Andersen og Tina Greisen Andersen*.
Ulrik Andersen har også renoveret og lagt nyt tag på ejendommen i 2012.

Kær Bygade 24b

Før udflytning i 1794 var det en gård i Kær.
Efter udflytning til Elholm i 1794, blev aftægtshuset til et inderstested.

Huset eksisterer ikke mere, der findes ingen billeder.

Matr. nr. 53, Kær Ulkebøl
Areal: 14616 m², 1,4616 hektar

Ejere

1765-1794 Boelsmand på Kær Bygade 24B, senere Elholm, *Claus Jensen* fra Sundsmark (1736-1910) gift 1767 med *Anne Marie Jørgensdatter* fra Sundsmark (1742-1824). De fik ni børn. De udflyttede gården til Elholm i 1794.

1794-1810 Aftægtsmand i Kær *Claus Jensen* gift med *Anne Marie Jørgensdatter*

1810-1832 Svigersøn *Christian Lassen* fra Sønderborg (1775-1826) gift 1801 med *Margarethe Clausdatter* fra Kær (1768-1836). De fik ingen børn. Christian Lassen var urmager, inderste og gartner.

1832-1833 *Jørgen Clausen* fra Kær (1775-1845) gift 1809 med *Catharine Clausdatter* fra Kær (1785-1875). De fik fem børn. Jørgen Clausen var broder til Margarethe Clausdatter og boelsmand på Elholm, han købte ejdommen på tvangsauktion efter svogeren.

1833-1848 *Christen Hansen* fra Klinting (1778-1848) var ugift

- 1848-1850** Bror *Hans Hansen Kock* fra Klinting (1779-1850) gift 1818 med *Sille Marie Christensdatter* (1790-1821). De fik to børn.
Gift anden gang 1830 med *Anne Marie Hansdatter* (1778-1848).
Hans Hansen Kock var 1818-1854 boelmand på Kær Bygade 64, han skulle ifølge et testamente af 25. april 1838 arve stedet efter sin broder Christen Hansen.
Hans Hansen Kock var døbt Hans Hansen, men tog tilnavnet Kock, da han giftede sig med Sille Marie Christensdatter, enke efter Hans Hansen Kock (1767-1817), der havde været boelsmand 1814-1817 på Kær Bygade 64
- 1850-1851** Søn *Hans Hansen Kock* fra Kær (1821-1898) gift 1853 med *Anne Marie Petersen* fra Elholm (1829-1900). De fik to børn.
Hans Hansen Kock var boelsmand 1851-1884 på Kærbygade 64, han skulle arve inderstedet efter sin fader, der ikke nåede at få papirer på stedet. Han valgte at overlade stedet til sin søster Birthe Marie Kock.
- 1851-1880** Søster *Birthe Marie Kock* fra Kær (1819-1880) gift 1852 med *Jes Petersen* fra Kær (1827-1915). De fik et barn, der døde tidligt.
- 1880-1896** *Jes Petersen* enkemand efter Birthe Marie Kock
- 1896-1948** Brorsøn til Birthe Marie Kock, *Jes Hansen Kock* (1886-1948), der i forvejen ejede Kær Bygade 14.
Bygningerne blev fjernet.

Kær Bygade 26

Matr. 139, Kær. Parcelhus
Areal: 700 m²

Ejere

- Ca. 1930** *Nicolai Kudsk* fra Ødis (1891-1983) gift 1920 med *Kathrine Marie "Tinne" Schmidt* fra Brandsbøl (1895-1984). De fik fem børn. Tinne var datter af Bertel Schmidt, som havde Skelbækgaard. Huset blev bygget af Nicolai Kudsk som landarbejderbolig.

Nicolai arbejdede med mange forskellige ting. Han kørte med tærskværk, stikhugger, solgte granpæle og juletræer.
Tinne var sy pige og syede for folk.

Nicolai styrede et fælles tærskværk. Her ses tærskværket i gang ved Kær Bygade 56

- 1985-** *Jens Peter Andersen og Kate Kjærsgaard Andersen*

Matr. nr. 16, Kær Ulkebøl
 Oprindeligt Areal: 26,8 ha
 Areal 2013: 18,8440 ha

I august 1875 brændte ejendommen, også naboejendommen brændte. Ejendommen blev genopført. Foto viser, at hele ejendommen har været tækket med strå, senere er der bygget en lade til.

Der har hørt ca. 26,8 ha jord til ejendommen både nord og syd for ejendommen, senere blev jorden syd for frastykket til Kær Bygade 30.

Stalden var opbygget med plads til ca. tolv køer og ca. ti kvier/kalve, fire heste/føl, seks griseseer og ca. 30 høns.

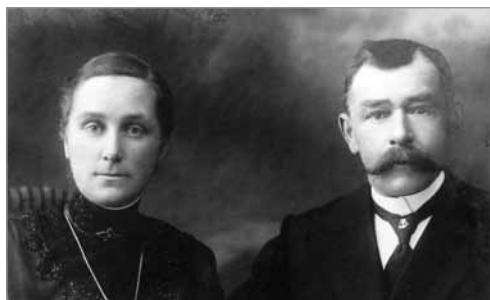

Ejere

- 1770?-1792** *Jørgen Petersen* (1745-1792) gift 1770 med *Catharine Petersdatter* (1741-1829). De fik fire børn.
- 1793-1803** Sættemand *Hans Petersen* fra Sundsmark (1763-1805) gift 1793 med enken *Catharine Petersdatter* (1741-1829). De fik ingen børn.
- 1803-1836** Stedsøn *Peter Jørgensen* (1776-1857) gift 1801 med *Anne Marie Nisdatter* (1778-1863). De fik ni børn.
- 1836-1869** Søn *Jørgen Peter Petersen* (1801-1895) gift 1832 med *Catharine Marie Karstensen* (1806-1875). De fik fire børn.
- 1869-1902** Søn *Christen Peter Petersen* (1837-1916) gift 1868 med *Anne Christine Hansen* fra Lysabildskov (1843-1919). De fik fem børn.

1902-1944 Søn *Jørgen Peter Petersen* (1873-1964) gift 1902 med *Sille Marie Karstensen* (1878-1931). De fik seks børn, to drenge og fire piger.

Jørgen Petersen købte naboejendommen, Kær Bygade 30 med ca. 1,2 ha, tiltænkt hans søn Hans. For at gøre denne ejendom bæredygtig frastykkede Jørgen Petersen ca. 8 ha fra sin ejendom til den lille ejendom. Hans anden søn, Christen Petersen, overtog gården i 1944.

Ud fra skøde og aftægtskontrakt at levere vederlagsfrit livsvarig aftægtsydelse, følgende

Årligt

- 1 stk. fedesvin 100 kg
- 1 and
- 400 kg hvede
- 200 kg byg
- 100 kg æbler
- 200 kg kartofler
- 12,5 kg ris
- 12,5 kg byggryn

Ugentligt

- 0,5 kg smør
- 10 stk. æg

Dagligt

- 1 sødmælk samt skummetmælk og kærnemælk efter behov

Det var almindeligt den gang med naturalier.

1944-1972 Søn *Christen Petersen "Kedde Per"* (1906-1996) gift 1943 med *Anne Christine Petersen* fra Tombøl (1920-1953). De fik to børn. Gift anden gang 1954 med *Christine Marie Jørgensen* fra Notmark (1920-2004). Ingen børn.

Anne Christine og Christen Petersen

Christine Marie og Christen

Der har altid været ansat medhjælp til gårdens drift i høstens tid flere. Ved tærskning, hvor der blev benyttet et stort andelstærskværk, som kørte fra ejendom til ejendom, var der mange flere ansatte for at udføre det krævende arbejde. I mange år har der været fælles brug af maskiner med broderen Hans. Dette ophørte ved indkøb af traktor i 1968. Christen gik meget op i hesteavl, han havde altid nogle flotte heste.

Stråtaget er løbende udskiftet med fiberplader (asbest), stalden er blevet renoveret og udvidet flere gange. I 1949 blev besætningen ramt af mund og klovsyge, dog ikke aflivet. Aftægtsboligen blev renoveret ved overdragelsen til sønnen.

1972-

Søn *Hans Jørgen Petersen* (1944) gift 1972 med *Margit Kirstine Byg* fra Skovrup, Tyrstrup (1944-2009). De fik to børn.

I 1976 blev der bygget ca.150 m² til stalden, derefter blev der plads til ca. 70 kreaturer, svinene blev udfaset, markplaner blev ændret til kvægdrift. Vedrørende ungdyr var der græsningsaftale på Arnkilsøre. Besætningen blev ramt af kvægsygdommen BSE (kogalskab) i 2001, det var det tredje tilfælde i Danmark. Der har altid været en god RDM besætning på gården. Den ny besætning blev SDM, som man blev meget tilfreds med. I 2006 ophørte kvægdriften. Jorden er nu udlejet (2014).

Stuehuset 2015

Tidligere aftægt, nu udlejningsbolig

Garage

Stald

Kær Bygade 30

Matr. nr. 84, Kær Ulkebøl
Areal: 1,4480 ha,
Areal tidligere: ca. 9,5 ha

Ejendommen har været bostedet for nuværende Stensgaard, som er udflyttet herfra i 1876 til nuværende placering på Midtborrevej. Bygningerne brændte dengang og blev genopført i 1877.
Er i dag nedlagt som landbrug.

Ejere

17xx-1794 *Karsten Christensen* (1735-1810) gift 1770 med *Mette Hansdatter* (1726-1804)
De fik ingen børn.
Gift anden gang 1804 med *Karen Clauses* (1738-1825). De fik ingen børn.

1794-1831 *Karsten Davidsen* (1760-1831) gift 1791 med *Marie Hansdatter Brock* (1769-1830). De fik ni børn.
Karsten Davidsen overtog gården for en sum på 500 Rigsdaler i god gangbar mønt og skulle yde aftægt til Karsten Christensen og hans hustru Mette.
Marie Hansdatter Brocks far, Hans Christensen Brock, og hendes farbror, Claus Christensen Brock, stod som garant for overtagelsen.
Den yngste søn, Kristen Karstensen (1809-1882), der var gift med Emma Jensen Kielsen (1811-1876), blev provst og skrev *Alsangen*, da han var præst i Gelsted Sogn på Fyn.

I august 1929 rejstes i Kær by en mindesten over ham ved hans fødegård. Det er en stor natursten, som blev givet af gårdejer Jørgen Detlefsen, Tom-bølgaard, med følgende indskrift:
Her lå Fædregaarden hvor Provst Kristen Karstensen, Als-Sangens Digter, fødtes den 25. april 1809
Søndag den 25. august 1929 afslørede stenen ved en lille mindehøjtidelighed, hvor provst Thyssen holdt mindetalen.

1831-1869 Søn *Karsten Karstensen* (1794-1878) gift 1818 med *Marie Jørgensdatter* (1799-1865). De fik ni børn.

1869-1913 Søn *Hans Karstensen* (1836-1912) gift 1866 med *Anne Marie Hansen* (1844-1883). De fik fire børn.

Kær Bygade 30 efter delingen i 1876

1914-1922 *Hans Kock* fra Broager (1897-1972) gift 1922 med *Marie Cathrine Christensen* fra Ulkebøl (1898-1975). De fik ingen børn.

1922-1936 *Christian Jensen Jørgensen* (1887-1941) gift 1909 med *Anna Christine Hansen* (1892 til efter 1941). De fik otte børn.
Fra ca. 1922 til 1936 var Anna og Christian Jørgensen ejere af ejendommen. Det siges, at Christian Jørgensen var svært handikappet, så det var Anna Jørgensen, som udførte det daglige arbejde sammen med sine børn. Ved markarbejde hjalp naboer til.

1936-1943 *Jørgen Peter Petersen*, Egegaard, Kær bygade 28

1943-1996 Søn *Hans Petersen* fra Egegaard (1908-1996) gift 1943 med *Marie Kirstine Clausen* fra Ulkebøl (1913-1997). De fik fire børn.
I 1936 købte naboen, Jørgen Petersen på Egegaard, ejendommen til sin søn, Hans. Jørgen Petersen frastykkede i 1943 et jordstykke fra sin ejendom, der lå syd for bygaden. Derved blev ejendommen mere bæredygtig, og der blev bygget en lade til ejendommen, hvor der blev indrettet svinestald samt plads til opbevaring af foder. Der var fælles brug af maskiner fra faderens gård.

1996-2016 Sønnerne *Jørgen* (1944), *Bent* (1947-2016) og *Egon Petersen* (1950-2015).
I 1996 døde Hans Petersen, børnene overtog ejendommen i fællesskab, i 2003 solgte de 8 ha til Herluf Clausen, Hestbjerggaard.

2016- Automobilforhandler *Torben Lindvang* købte ejendommen af dødsboet. Han bor på Kær Bygade 34C og ejer et jordstykke der grænser op til ejendommen her. Ejendommen havde bevaringsværdi på grund af, at det var digter og provst Kristen Karstensens fødehjem, dog var bygningerne ikke de originale fra hans tid. Alle bygninger blev fjernet i juni 2017.

Billeder fra april 2016

Juli 2017

Mindehøjtidelighed i anledning af digteren Kristen Karstensens 200-års fødselsdag

Sønderborg Borgerforening og Kær Landsbylaug havde indbudt til mindesamvær i anledning af provst Kristen Karstensens 200-års fødselsdag.

Han er født på gården Kær Bygade 30, hvor der er opsat en mindesten over ham.

Der var mødt ca. 80 mennesker i strålende solskin.

Svend Aage Vohs fra Skovhuse bød velkommen på vegne af Borgerforeningen og Landsbylauget

Provst Lorenz Christensen nedlagde en krans ved mindestenen og holdt en tale

De tre tenorer sang nogle sange af Kristen Karstensen, akkompagneret af Svend Arne Kryhlmann på violin. De sang blandt andet Sundevedsangen. Man sluttede selvfølgelig af med at synge Alssangen

Matr. nr. 130, Kær
Areal: 1919 m²

Byggeår 1910. Oprettet og udskilt fra Kær Bygade 34 den 23. oktober 1936 som matr. 130 Kær på 1919 m².

Kær Bygade 32 var tidligere elværk og senere Kær Mølle, som det står på gavlen.

Ejere fra 1910 til 1936 kan ses på Kær Bygade 34 A.

Ejere

1936-1978 *Mølleriet.* Matrikel 130 oprettedes, og møller *Hans Echart Madsen* fra Niebüll (1902-1978) gift i 1929 med *Martha Marie Mathilde Laas* fra Asserballe (1906-1992) overtog bygningen og mølleriet. Der blev indrettet en lejlighed i nordenden af bygningen, hvor familien boede. Her var elværket oprindeligt placeret. I sine drengeår var Hans Echart Madsen mølledreng ved Toftlund Mølle, dette kunne ses i deres have, hvor der stod en kopi af Toftlund Mølle bygget af møller Madsen.

Landmænd fra området fik fremover deres korn formalet ved Kær Mølle, ofte kunne man se, at landmænd holdt i kø med hestevogne, senere også traktorer, for at aflevere eller modtage korn, alt i sække. Aflevering foregik på øverste loft, hejst op med et tokkel (kædetræk). Udlevering skete fra stueetagen, hvor der stod store kværne og vægte, der var også en kornvalse samt et renseri. Efter at der kom elmotorer i landbruget, og der blev udviklet kværne til gårdbrug, var møllen i Kær ikke mere bæredygtig, så møller Madsen tog job som postbud i Sønderborg.

1984- *Marthe og John Reyen Thomsen.*
I dag, 2015, står møllen i stærkt forfald.

Kær Bygade 34a

Matr. nr. 264, Kær
Areal: 1046 m²

Kær Bygade 34 blev oprettet mellem 1861 og 1870. Hans Hansen fra Ormstoft købte den 27 april 1861 ca. 3 tdr. land og byggede ejendommen her. Huset blev indrettet med to lejligheder og en lille stald nord for stuehuset. I 1870 solgte han sit inderste-
sted i Ormstoft.

Kær Bygade 32 og 34 var oprindeligt sammen som matr. nr. 44, Kær og Kær Bygade 34 på 2,1148 ha.

Kær Bygade 32 blev frastykket den 23. oktober 1936 som matr. nr. 130, Kær på 1.919 m²

Kær Bygade 32 var elværk og mølleri, Kær Bygade 34 var bolig til et lille landbrug.

Ejere

1861-1882 *Hans Hansen* fra Ormstoft (1827-1897) gift 1855 med *Anne Kirstine Bruun* fra Kær (1821-1912) De fik et barn.
De oprettede og byggede ejendommen.

1882-1908 Søn *Peter Hansen* (1855-1931) gift 1878 med *Catharine Elisabeth Jacobsen* fra Dybbøl (1854-1930). De fik tre børn.
I 1904 blev elektricitetsværket bygget ved siden af huset. Der er lidt tvivl om, om det var *Anders Madsen* eller *Peter Hansen*. Bygningen er i dag Kær Bygade 32. Værket var et 110 volt jævnstrømsanlæg trukket af en petroleumsmotor. Det leverede i første omgang strøm til Kær Halvø. I 1908 gik ejeren fallit og *Nicolai Clausen* fra Stødager overtog boet som ufyldestgjort panthaver.

1908-1909 *Nicolai Clausen*, gårdejer på Stødager. *Hans Andersen*, maskinbygger i Ulkebøl. I 1910 brændte værket. Forsikringssummen var på 33.000 mark.

1909-1910 *Andreas Ludvig Madsen* gift med *Ingeborg Margrethe Hansen*. Han var bager i Vollerup og ejede ejendommen her fra 11. maj 1909 til 5. februar 1910. Måske var han den Madsen, som startede elværket.

1910-1926 *Jørgen Jensen*, Saxgaard (1910-1914), *Helmer Sander-Larsen*, Saxgaard (1914-1926), *Peter Petersen*, Hestehavegaard, *Peter Jørgensen*, Ormstoft og *Niels Andersen Due*, Kær.

Der blev oprettet et andels-
selskab med 190 medlemmer fra Kær Halvø og Ulkebøl. Dette selskab drev værket til 1926. I 1912 ansatte man snedker-
svend *Ludvig Hansen* som driftsleder af elværket, og når lyset gik ud, hvilket skete af og til i disse tider, sagde man "*Nå, Ludvig, er det nu galt igen*".

Efter 1920 hed bestyreren *Petersen*, og mølleri-
et blev passet af *Christian Christiansen*.

Omkring 1912 blev Ormstoft Mølle flyttet til Øster Sottrup. Da der nu manglede en mølle i Kær, blev der oprettet et mølteri i enden af elektricitetsværket, til stor glæde for omegnens landmænd.

- 1926-1936** *Andels-Elektricitetsværk i Kjær* blev nedlagt i 1936. Det var blevet utidssvarende. Et 110 volt jævnspændingselværk var et lokalt elværk, der kun kunne levere energi inden for en radius af 4 km. Alle installationer (belysning, motorer, m.m.) skulle udskiftes for at kunne køre på 3 × 380/220 volt vekselspænding for at kunne levere strøm til et større område. Sønderborg og Aabenraa Amters Elektricitetsforsyning overtog derfor elforsyningen. Kær Bygade 32 blev samtidig frastykket.
- 1936-1950** *Mette Marie Lassen* gift med *Hans Andersen*
- 1950-1952** Frøken *Mary Karle Jepsen* fra Sønderborg (1930)
- 1952-1963** Slagtermester i Sønderborg *Willy Jepsen* fra Holbøl (1904) gift med *Christine Frida Marie Dencker* fra Tyskland (1907). Omkring 1960 havde Jørgen Wortmann ejendommen i forpagtning, hvor han fik en lille besætning opstartet, senere overtog han forpagtning af ejendommen Gaasbæk, Ulkebøl Nørremark.
- 1963-1966** *Otto A. Becker*. Derefter solgt til snedker Otto A. Becker, som ønskede at opbygge et snedkeri i Kær, det kom ikke til at indfri hans forventninger, så han tog arbejde som tømresvend og solgte senere.
- 1966-1977** *Aksel Jensen*. Snedkermester Axel Jensen fra Sønderborg. Han ville bruge værkstedets maskiner til små specialopgaver for andre håndværker. Hans kone døde pludseligt, derefter blev det solgt til en, der arbejder inden for genbrug. Huset blev senere solgt igen, den nye køber ønskede at udstykke fire byggrunde, som blev bygget ved en ny vej mod nord kaldet "Pilotstræde", da der boede nogle piloter fra Cimber Air der. Resten af jorden er udlagt til have og park. Bygningen er i dag renoveret fra A til Z. Kær Bygade 34, matr. nr. 44 blev delt og ændret til matr. nr. 200 er 34 F, 260 er 34 E, 261 er 34 D, 262 er 34 C, 263 er 34 B og 264 er 34 A alle er parcelhuse. Matr. nr. 265 er vejen.
- 1977-1996** Ukendte ejere
- 1996-2003** *Pia Wogelius og Per Hassing Jørgensen*
- 2003-2006** *Per Hassing Jørgensen*
- 2006-2017** *John Fritz Unbehaun og Johanne Louise Tolstrup Dam*. Boligen er et oprindeligt stuehus til en landbrugsejendom, der er totalrenoveret med arkitekthjælp, og som har været med i boligmagasinet Bo Bedre.
- 2017-** *Lotte Drasbek og Claus Sørensen*

Stuehuset 2015

Tidligere stald

Matr. nr. 2, Kær
 Areal oprindeligt: 28,8919 ha
 6 ha solgt i 1950.
 Areal 2015 21,6793 ha

Gårdnavnet er til minde om
 ejeren i 1770-1789.
 Den 29. juni 1864 var der
 heftige kampe omkring gården.

Ejere

- 17xx-1750** *Hans Bethelsen* (1681-1761) gift cirka 1705 med *Augusta Hanses* (1680-1769). De fik seks børn.
- 1750-1770** Søn *Berthel Hansen* (1710-1787) gift første gang cirka 1760 med *Anna Augusta Jensdatter* (1697-1762). De fik ingen børn.
 Gift anden gang 1763 med *Marie Hansdatter* (1710-69). De fik ingen børn.
 Gift tredje gang 1770 med *Marie Jørgensdatter* (1734-1802). De fik tre børn.
- 1770-1789** Bror *Peter Hansen Berthelsen* (1729-1804) gift cirka 1760 med *Anne Peters* (1733-1798). De fik tre børn.
 Gift anden gang 1799 med *Birret Clausdatter* (1742-1812). De fik ingen børn.
- 1789-1830** *Christian Christensen* (1760-1843) gift 1789 med *Catharina Hansdatter Brock* fra Vranglandgaard (1767-1838). De fik seks børn.
-

Christian Christensen skulle sikkert have været gift med *Sidsel Petersdatter* (1768-1789), men hun døde før de blev trolovet/gift. Christian Christensens børn fik efternavnet *Berthelsen* efter "svigerfaderen", *Peter Hansen Berthelsen*. Derfor fik gården navnet *Bertelsminde* efter *Peter Hansen Bertelsen*.

Bertelsmindes våbenskjold efter tegning af Jens Raben
- 1830-1858** Søn *Christian Christiansen Bertelsen* (1799-1878) gift 1821 med *Sille Marie Jørgensen* (1801-1869). De fik fem børn.

1858-1881 Søn *Christian Christensen Berthelsen* (1826-1915) gift 1852 med *Catharine Marie Thomsen* fra Sundsmark (1828-1909). De fik to børn.

Den 29. juni 1864 kl 04.30 var tyskerne nået til Kær. Anden Bataljon Krabbe rykkede frem nord for Kær gennem høje kornmarker og tjørnehegn, men blev skudt sønder og sammen. En løjtnant forsøgte at redde en lille del af de resterende soldater ved at løbe mod syd, men løb i prøjsernes arme og blev indespærret i Kristen Bertelsens gård, Bertelsminde, hvor der opstod en heftig kamp. Anden brigade rykkede hurtigt frem fra øst, for at hjælpe de indespærrede på gården. Det lykkedes at befri de indespærrede, men man måtte trække sig tilbage fra overmagten.

Gården blev ødelagt under kampen, men blev genopbygget, og nogle af bygningerne er fra den tid.

1881-1915 Datter *Sille Marie Bertelsen* i sameje med hendes mand *Jens Peter Petersen*. Sille (1852-1895) gift 1869 med Jens Peter er fra Langdel (1849-1916). De fik et barn.

I 1904 fik de tilladelse til at opsætte en fritstående vindmølle på nordsiden af gården. I 1912 byggede de en bliklade nord for stalden, og i 1913 lagde de tegl på aftægtshuset.

1915-1935 Søn *Christian Peter Petersen* (1869-1950) gift 1895 med *Frederikke Matthiesen* fra Dybbøl (1869-1951). De fik fem børn.

Deres søn, Jens, faldt i første verdenskrig den 29. maj 1917.

Den 1. april 1927 bortforpagtes ejendommen til Hans Christensen og hans forlovede Cathrine Clausen fra Stødager for otte år.

1935-1950 Svigersøn *Ferdinand Sophus Petersen* fra Skelde (1899-1950) gift 1930 med *Christine Amalie Petersen* (1908-1993). De fik fem børn.

Ferdinand havde først været gift med *Anna Esbensen*, hun døde i 1931 i Svenstrup.

1950-1964 Enke *Christine Amalie Petersen*. I 1953 forpagtede Frede Stum ejendommen

1964-2005 Svigersøn *Frede Stum* fra Hundsløv (1925-2005) gift med *Christel Amalie Petersen* (1936).

Markerne er bortforpagtet til Egon Hansen, Kilagergaard.

2005- Enke *Christel Amalie Stumm*. I 2017 solgte Christel Stumm 18 ha til Hans Iversen, Vranglandgaard. Der er nu ca. 3,5 ha tilbage.

Aftægtsboligen der ligger i haven

Kær Bygade 42

Matr. nr. 75, Kær
Areal: 696 m²

Huset er bygget af murer Hans Jørgen Hansen, som boede i nabohuset Kær Bygade 44.

Ejere

1907-1951 *Christian Christiansen* (1875-1959) gift 1899 med *Catharine Marie Helene Jensen* fra Østerholm (1873-1956). De fik fire børn.

1951-1966 Søn *Christen Peter Christiansen* (1900-1976) gift 1925 med *Anne Marie Nielsine Jacobsen* fra Sønderborg (1902-1984). De fik tre børn. De havde haft et husmandssted, Folehave 6, fra 1925 til 1959. Christian blev målerafløser for elværket.

1966-2010 Smedesvend *Harry Verner Larsen* fra Tanderup, Skanderborg (1928-2014) gift 1950 *Anna Katrine Hansen* (1928-?) fra Kær Bygade 62. Harry var smed og ansat ved smedeværkstedet i Kær. I 1987 kom han ud for en ulykke på smedeværkstedet, hvor han mistede den venstre arm. Han var ved at skifte sten på en stor slibesten. Da den skulle rettes af, sprængtes stenen i tre stykker, et stykke gik gennem taget, et slog hul i en mur og et ødelagde hans arm. Den udskiftning havde han lavet mange gange, så der må have været en fejl ved stenen. Anne Katrine var frisør og havde en damefrisørsalon i huset. De ombyggede huset med nyt tag med kvist.

- 2010-** *Tove Clausen* (1963) fra Sønderborg opvokset i Egernsund. Hun har en datter. Tove uddannet maskintekniker og arbejder hos Gramkow i Ulkebøl. Hun har bygget en lille hestestald bagved huset til to islænderheste og har lejet en græsmark ved naboen, Christel Stum.

Hestestalden

Kær Bygade 43

Matr. nr. 146, Kær
Areal: 877 m²

Huset blev bygget i 1946 af Richard og Cathrine Christensen.

Ejere

- 1946-1980** *Richard Christensen* fra Broager (1897-1981) gift 1925 med *Cathrine Christensen Nielsen* fra Felsted (1899-1980). De fik 1 barn. De begyndte som landmænd i Broager og flyttede til Kær. Her arbejdede Richard som arbejdsmand.
- 1980-1982** *Orla Andersen* fra Sønderborg. Han var tømrer og boede sammen med *Mette Pankoke* fra Skovhuse (1959). Hun var sygeplejeelev.
- 1982-1991** *Leif Peter Hess* fra Fynshav (1960) gift 1982 med *Paula Petersen* fra Ormstoft. De fik to børn. De blev skilt i 1991. Leif er teknisk assistent. Paula har arbejdet med rengøring og i børnehave.
- 1991-1994** *Jonna og Jørgen Riis*. Han var natportier på Scandic
- 1994-** *Jens Müller Otten* fra Sønderborg (1965) gift 1994 med *Susanne Hansen* fra Ulkebøl (1968). De har to børn. Jens er uddannet frugtavlser og senere gartner. Han er ansat hos SAB i Sønderborg. Susanne er uddannet pædagogassistent i en børnehave. De har ombygget huset en del og udvidet med en stue på 40 m².

Kær Bygade 44

Matr. nr. 74, Kær
Areal: 1.930 m²

Første ejer, Hans Jørgen, var murer, og han byggede Kær Bygade 42 og 44, som to ens huse.

1983

2014

Ejere

- 1907-1919** *Hans Jørgen Hansen* fra Hestehave (1854-1927) gift 1881 med *Marie Christine Jensen* fra Tranderup på Ærø (1848-1908). Gift anden gang 1909 med enke *Catharine Marie Jensen* fra Klinting (1864-1954) død i Augustenborg.
- 1919-1954** *Cathrine Marie Jensen* fra Klinting (1864-1954). Hun havde først været gift med *Christian Ferdinand Nielsen* fra Sønderborg (1875-1909). De fik et barn.
- 1954-1959** Ugifte søstre *Margrethe Jensen* (1870-1959) og *Marie Christine Jensen* fra Klinting (1868-1969). De var søstre til Cathrine Marie Jensen, den forrige ejer.
- 1959-1982** *Hans Peter Meier* fra Vollerup (1900-1979) gift 1926 med *Margrethe Wilhelmine Christensen* fra Kær Bygade 48, "e Greg" (1903-2005). De fik syv børn. De byggede et husmandssted i Arnkilmaj 21 i 1926. De købte huset her og lejede det ud indtil 1962, derefter moderniserede de det og flyttede ind.
- 1982-** *Ragnhild Edel* og *Gunnar Rasmussen*. Gunnar var medejer af Als Vinduer i Lebøl. De udstykkede en byggegrund nord for huset 44a, hvor der er bygget en ny bolig.

Matr. nr. 38, Kær, et inderstested
Areal: 1.193 m²

Navnet Greg eller Grik betyder en vinkel/bøjning, på alsisk en krog/bøjning. Man taler om ved rengøring, at man skal ind i alle grekker.

Kær Bygade 48-50-52 og 54 blev kaldt "e Greg", det var små husmandssteder/inderste med hver ca. en halv tønde land mod nord. Ifølge Ester Fick blev markerne kaldt "grækenland" eller "griegland".

Ejere

- 1860-1881** *Christian Peter Christensen* (1823-1881) gift 1847 med *Anne Kirstine Johannsen* fra Broager (1826-1855). De fik fem børn. Gift anden gang 1856 med *Anne Kirstine Jacobsen* fra Lambjergskov (1817-1884). De fik tre børn. 10. februar 1876 oprettedes et testamente. 25. oktober 1881 blev *Jørgen Peter Christensen* og *Anne Margrethe Wilhelmine Bøttcher* indskrevet.
- 1881-1888** *Søn Jørgen Peter Christensen* (1860-1888) gift 1885 med *Anne Margrethe Wilhelmine Bøttcher* fra Lysabild (1864-1950). De fik to børn.
- 1888-1927** Enken *Anne Margrethe Wilhelmine Bøttcher* gift 1891 med *Jørgen Christensen* fra Sønderborg (1866-1932) i Svenstrup. De fik tre børn.
- 1927-1935** *Jørgen Christensen* fra Sønderborg (1866-1932) gift 1891 med *Anne Margrethe Wilhelmine Bøttcher* fra Lysabild (1864-1950). De fik tre børn. De ejede huset i formuefælleskab.
- 1935-1942** *Anker Emil Jensen* fra Sidemose på Langeland (1904 til efter 1942) gift 1927 med *Cathrine Hansen* fra Dybbøl (1908 til efter 1942). Anker var tømrer. De fik et barn.
- 1942-1992** *Svend Nissen Kock*, fra Stenbjergkjær (1915) gift 1939 med *Jacoba Burhøj* fra Lysabild (1921-1978). De fik tre børn. Nabosønnen, *Christian Nissen*, byggede et cykelværksted bagved huset. Han var lidt handikappet.

1992-2010 *Johannes Kjær*, vognmand hos DSB. Han var en meget fingerfærdig mand, der havde et snedker- og smedeværksted i garagen, hvor Chr. Nissen havde værksted.
Johannes Kjær, vognmand hos DSB

2010- *Torben og Elise Magdalene Palmgren*. Torben er pølsemaker hos Als Pølser. Elise er nattevagt på Bosager. De har renoveret ejendommen med en altan mod vejen.

2010

Garagen hvor Chr. Nissen havde cykelværksted

Kær Bygade 50

Matr. nr. 36 Kær
Areal: 1.370 m²

Ejere

- 17xx-1784** Matz Christensen (1712-1784) gift første gang med *Ukendt Hustru*. De fik to børn. Gift anden gang før 1743 med *Karren Matzes* fra Ulkebøl (1729-1797). De fik fem børn.
- 1884-1800** Søn *Christen Matzen* (1762-1834) gift 1791 med *Anne Marie Clausdatter* fra Kær (1766-1844). De fik syv børn.
- 1800-1845** *Peter Christian Helmer* fra Ulkebøl (1763-1841) gift 1788 med *Mette Marie Lausesdatter* fra Kær (1764-1844). De fik otte børn.
- 1845-1873** Søn *Hans Peter Helmer* (1802-1887) gift 1839 med *Cathrine Marie Petersen* fra Kær (1807-1866). De fik fem børn.
- 1873-1898** *Christen Christiansen* fra Egen, Nyled (1838-1915) gift 1862 med *Marie Catharine Hansen* fra Mayhuset, Ulkebøl (1833-1894). De fik tre børn.
- 1898-1922** Søn *Christen Christensen* (1862-1922) gift 1889 med *Catharine Marie Petersen* fra Lambjergskov (1855-1933).
- 1922-1933** Enke *Catharine Marie Petersen* i uskiftet bo
- 1933-1938** Svigersøn *Hans Christian Petersen Schmidt* fra Lavensby (1880-1947). Gift første gang 1910 med *Margrethe Petersen* fra Havnbjerg (1882-1927). Gift anden gang 1928 med *Marie Cathrine Christensen* (1890-1946).
- 1938-1967** *Hans Nissen* fra Høruphav (1905-1972) gift 1927 med *Marie Kathrine Sofie Nielsen* fra Klinting (1909-1993). De fik elleve børn. Hans Nissen var murer og medlem af skolekommissionen i Kær Skole.
- 1967-1983** *Erik Spillemoser*, musiker
- 1983-** *Hanne og Finn Holm Tønder*

Kær Bygade 51

Kær Vandværk

Matr. nr. 135 Kær
Areal: 692 m²

Opført i 1938. Det er et andelssvandværk, der dækker hele Kær Halvø og Ulkebøldam.

Skiltet med bogstaverne OKHV til venstre for døren betyder **O**rmstoft **K**ær **H**estehave **V**andværk. Det var oprindeligt en havelåge til vandværket lavet af smeden i Kær.

Arbejdshold der graver vandleddning ned på Kær Bygade

Den 8. februar 1938 afholdtes stiftende generalforsamling i Andelsselskabet Ormstoft-Kær-Hestehave Vandværk. Mødet blev holdt i Ormstoft Kro.

Til bestyrelsen valgtes

- Husmand Hans Mejer, formand
- Gartner Hans Mathiesen, kasserer
- Møller Madsen, Kær Mølle
- Smedemester Jørgen Hansen.
- Gårdejer Hans Kock

Der blev købt 15 × 15 m jord hos Hans Kock for 1,5 kr. pr. m²

Værket blev etableret for 67.000 kr. og startede hen på sommeren.

I 1939 kom Ulkebøldam med og i 1972 kom Rønhave, Skovhuse, Arnkil og Nørre-mark med, mod at de selv betalte vandleddningen. Samtidig blev der også opsat vandmålere. Det forårsagede, at vandforbruget faldt fra 125.000 m³ til 70.000 m³, selvom der kom flere brugere.

Bestyrelsen i 2015

- Børge Sørensen, Gartneriet Kær, formand
- Gunnar Jespersen, Ormstoft, kasserer
- Jens Christian Hansen, Kær, næstformand
- Christian Schmidt, Kær, sekretær
- Arne Jessen, Skovhuse, medlem

Kær Bygade 52

Matr. nr. 51 Kær
Areal: 1.185 m²

Ejere

- 1885-1911** *Hans Christensen Nielsen* fra Nørre Lyndelse (1849-1910) gift 1879 med *Marie Christine Nicolaisen* fra Sønderborg (1855-1913). De fik et barn.
- 1911-1916** Enke *Marie Christine Nicolaisen* i uskiftet bo
- 1916-1925** *Franz Karl Høttges* fra Sønderborg (1888-1960) gift 1913 med *Margrethe Karoline Josephsen* fra Sønderborg (1893 til efter 1960). De fik tre børn. De byggede i 1925 et husmandssted Arnkilsøre 9 og drev det indtil 1954.
- 1925-1939** *Michael Reichwald* fra Volkymien, Rusland (1890-1967) gift 1924 med *Albertine Wolf* fra Volkymien, Rusland (1904-1979). De fik tre børn.
- 1939-1939** *Andreas Lycke Wind*, købmand fra Sønder Hygum (1893-) gift før 1923 med *Frida Mathea Kruse* fra Sønder Hygum (1896-).
- 1939-1954** *Michael Reichwald*, gift 1924 med *Albertine Wolf* (se ovenfor)
- 1954-1957** *Heinrich Christensen*, vognlakerer
- 1957-1958** *Frederik Lauritz Emil Neander*, forhenværende landmand, gift med *Anna Kirstine Madsen*.
- 1958-1964** *Tage Lahn Sloth*, fra Voldby (1934-) gift 1958 med *Ingrid Kristine Iversen* fra Taps (1936-). De fik fire børn. Tage Lahn Sloth var snedker.
- 1964-** *Anton Andersen*
- 1991-** *Maybrith og Henning Lauritzen*

Kær Bygade 54

Matr. nr. 204, Kær,
Areal: 1.395 m²
Matr. nr. 24: 1.5570 ha
fra 22. juli 1852.
Matr. nr. 73: 1.1889 ha
fra 10. august 1954

I mange år havde ejendommen en lille mark på Tombølgårdvej, som på et tidspunkt blev solgt til Kilagergaard.

Over for huset var der også en lille mark, som blev solgt til forhenværende smedemester Jørgen Erik Hansen, som udstykkede fire grunde, byggede to huse, hvoraf han bor i det ene, Kær Bygade 27.

Stuehus med tidligere stald til højre

Ejere

- 174x-1772** *Hans Hansen* (1714-1772) gift før 1746 med *Karren* (1718-1798). De fik et barn
- 1772-1804** *Søn Hans Christian Hansen* (1746-1804) gift 1778 med *Sidsel Johannesdatter* (1749 til efter 1804). De fik to børn.
- 1804-1817** *Peter Jørgensen Duus* fra Vollerup (1769-1817) gift 1804 med *Mette Marie Petersdatter* fra Fiskbækgaard (1778-1840). De fik seks børn.
- 1817-1840** Enke *Mette Marie Duus* i uskiftet bo
- 1840-1852** Kaadet passes af sønnen, *Peter Petersen Duus*
- 1852-1889** *Søn Peter Petersen Duus* (1817-1884) gift 1847 med *Catharine Marie Frost* fra Sundsmark (1810-1889). De fik ingen børn.
Peter Petersen Duus skulle yde aftægt til sin svagelige søster, *Mette Marie Duus*, så længe hun levede. Hun fik en trefags aftægtsbolig i vestenden af huset.
- 1889-1915** *Snedkermester Christen Frost* fra Sundsmark (1850-1921) gift 1883 med *Anne Marie Clausen Brock* fra Hestehave (1848-1901). De fik to børn.
- 1915-1952** *Søn Peter Hansen Frost* (1885-1951) gift 1909 med *Cathrine Marie Rasmussen* fra Kegnæs (1889-1961). De fik seks børn.
Han var med i første verdenskrig og var svend forskellige steder, også i Tyskland og Schweiz.
De startede egen murerforretning 1. maj 1924. Havde murerarbejdet ved opførelsen af Sønderborg Smøreksporforretning, Møller & Co forretning i Sønderborg, samt mange landbrug, villaer og forretninger på egnen.

Var medlem af bestyrelsen for Ulkebøl Sogns Håndværkerforening, sognerådsformand i Ulkebøl og vurderingsmand for Landbygningernes almindelige Brandforsikring.

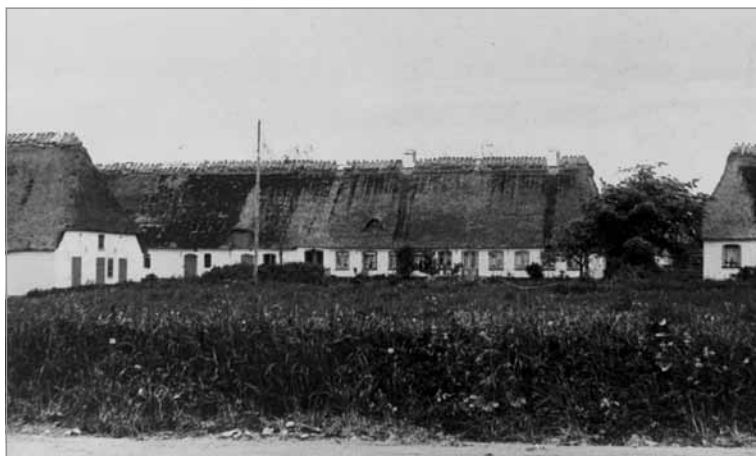
1952-1954 Enke *Cathrine Marie Frost*

1954-1970 Søn *Christen Frost* (1914-1988) gift omkring 1944 med *Annelise Jørgensen* (1917-2006). Christen var bygmester. Han byggede Kær Bygade 46 og flyttede derhen.

1993-2008 *P. Sørensen*

2008- *Karin og Lars Noes*

Kær Bygade 56

Oprindeligt matr. nr. 6. 2
Areal: 6.7013 hektar.
16. april 1871.
Matr. nr. 355 Kær nedlagt som
landbrug.
Areal: 1.765 m²

Ejere

174x-1770 *Jørgen Hansen Bertelsen* fra Kær (1713-1770) gift før 1747 med *Anna Thomasdatter* fra Kær (1719-1770). De fik seks børn.

1770-1794 Svigersøn *Hans Nissen* fra Kær (1742-1825) gift 1770 med datteren til Jørgen og Anna, *Anne Auguste Jørgensdatter* (1747-1819). De fik ni børn. Hans Nissen og Anne Auguste Jørgensdatter var sættefolk indtil Hans Jørgensen blev myndig (30 år).

1794-1839 Søn *Hans Jørgensen* (1764-1839) gift 1794 med *Anne Marie Petersdatter* fra Kær (1776-1823). De fik fem børn. Gift anden gang 1823 med *Marie Kiestine Petersdatter* fra Ulkebøl (1794-1874). De fik to børn.

- 1839-1871** Søn *Jørgen Hansen* (1809-1869) gift 1839 med *Marie Jørgensen* fra Hestehave (1820-1903). De fik tre børn.
- 1871-1904** Søn *Hans Jørgen Hansen* (1841-1918) gift 1871 med *Anne Christine Jørgensen* fra Klinting (1851-1929). De fik fem børn.
- 1904-1937** Søn *Jørgen Hansen* (1877-1936) gift 1904 med *Anne Cathrine Detlefsen* fra Tombølgaard (1886-1925). De fik fem børn, to børn døde efter et halvt år. Den 24. juli 1908 brændte gården, antændt af en pyroman ved navn Niels Madsen. Det var den tredje pyromanbrand i området. Gården blev genopført i den nuværende form.
- 1937-1963** Søskende *Hans, Anna og Jørgen Hansen* i fællesskab. Hans (1906-1963). Anna (1910-1996). Jørgen (1915-1983).

De tre søskende blev aldrig gift. Hans passede besætningen, Jørgen marken og Anne husholdningen og haven. Anna flyttede til Sønderborg Menighedshus, da gården blev solgt.

Her er Jørgen, Anna og Hans

Jørgen sår, og smedens søn, Hans Peter, er med

- 1963-1997** *Jørgen og Anna Hansen*, søskende. Jorden nord for gården blev på et tidspunkt solgt til Tombølgaard og Kilagergaard. I 1985 solgte de 11 ha. jord og skoven til Egon Hansen, Kilagergaard og 14 ha. til Jørgen Detlefsen, Tombølgaard.

1997-2002 *Sonja og Finn Gustavsén*

- 2002-** *Allan Kjær* (1968) fra Gram gift 1998 med *Inge Lise Knudsen* (1965) fra Horsens. De har to børn. Allan er svagstrømsingeniør hos Saab, der laver kommunikationsudstyr. Inge Lise er sekretær hos Saab. De har totalrenoveret stuehuset og vil beholde alle udbygninger. Der er bygget et stjerneteleskop på den ene bygning. Det bruges af naboen, Per Skydt.

Per Skydts observatorium

Kær Bygade 56 a

Matr. nr. 249 Kær
Areal: 2.323 m²

Huset var aftægtsbolig til Kær Bygade 56, det blev bygget i 1868. Det blev frastykket og solgt i 2003.

Ejere

2003-2009 *Støhrmann*

2009- *Per Skydt* (1967) fra Aarhus. Han er svagstrømsingeniør hos Saab, der laver kommunikationsudstyr. Han har også været i Grønland i ti år. Han har gennemrenoveret huset og er ved at lægge nyt tegltag. Hans store hobby er astronomi. Han har fået lov at bygge et observatorium på naboens lille lade. Han har en hjemmeside med meget flotte billeder, www.psky.dk

Nyt haveanlæg

Dam med guldfisk

Matr. nr. 136, Kær.
Areal: 2.526 m²

I 1788 hjalp hertugen Peter Matzen, der var skolemester fra 1788-1801, med at ombygge dennes bolig til en skole, der blev omtalt som "en af de rummelige skoler, hertugen lod bygge".

Da Matzen 1801 blev kaldt til Augustenborg, købte Hertug Frederik Christian hans hus i Kær og forærede kommunen det som skolebygning. Det var boligen, som var bygget sammen med selve skolen.

I 1884 fik man fra myndighederne en byggetilladelse til at opføre en ny skole i Kær. Ud over klasselokaler omfattede byggeriet to lærerboliger, en lade samt et lille aftrædelseshus. Den forreste bygning på billedet var embedsbolig for første-læreren, og bygningen bagved rummer to klasseværelser og en lærerbolig på første sal.

Hvert af klasseværelserne var beregnet til 50 elever. Der, hvor gymnastiksalen ligger, var der toiletter og en lade/staldbygning til elevernes heste.

Gymnastiksalen med sløjdlokale over omklædningsrummet blev bygget i 1940'erne.

Da man begyndte med børnehaveklasser, byggede man de to bygninger sammen, så der blev et klasselokale.

Over for skolen lå lærernes haver. Lærer Andresen havde den østlige og Lærer Jensen havde den vestlige. I dag er der bygget to huse, hvor haverne lå. Bag ved haverne lå Skolelandet, som i mange år har været udlejet til Herluf Clausen, Hestebjerggaard.

Skolen blev nedlagt i 1973, og eleverne startede efter ferien i Ulkebøl Skole. Det gjaldt også de 12 nybegyndere, der ellers havde glædet sig til at begynde i Kær.

Bygningerne blev købt af Melgård, som havde flytteforretning og udlejning af service, borde og stole. Senere var her stenhuggeri og bedemandforretning. I dag er der indrettet tre lejligheder i bygningerne

Lærere ved Kær Skole

1788 -1801 *Peter Matzen* fra Ulkebøl (1766-1825) død i Augustenborg, gift 1789 med *Birret Petersdatter* fra Ulkebøl (1766-1798) død i Augustenborg. De fik fire børn,

1801-1838 *Hans Carstensen* i Havnbjerg fra Brandsbøl (1771-1838) død i Ulkebøl, gift 1801 med *Marie Christine With* fra Kær (1780-1828) død i Kær. De fik tre børn. Gift anden gang 1831 med *Sille Petersdatter* fra Ærø (1787-1839) død i Sønderborg.

1838-1864 *Jens Peter Jørgensen* fra Ulkebøl (1804-1864) død i Ulkebøl, gift 1831 med *Catharine Margrethe Rasmussen* fra Tandslet (1807-1843) død i Kær.

De fik et barn. Gift anden gang 1844 med *Kirstine Marie Rasmussen* fra Tandslet (1811-1855) død i Kær.

- 1862-1869** *Jacob Paulsen* fra Gross-Holz, Angel (1831-1869) død i Ulkebøl gift 1856 med *Maren Petersen* fra Aaby, Fyn (1833-1869) død i Ulkebøl. De fik et barn.
- 1869-1885** *Christian Hansen Duus* fra Kettingskov (1837-1900) død i Asserballe, gift 1863 med *Techla Mathilda Ronacker* fra Notmark (1837-1864) død i Lysabild. De fik et barn. Gift anden gang 1887 med *Marie Esbensen* fra Felsted (1855-1939) død i Ulkebøl.
- 1899-1935** *Peter Cordsen Doose* fra Ellundmark, Sydslesvig (1856-1941) død i Ulkebøl, gift 1883 med *Christine Frederikke Dall* fra Nordborg (1864-1920) død i Ulkebøl. De fik tre børn.
- 1903-1918** *Elise Bønning* fra Løjt (1882 til efter 1918)
- 1915-1915** *Kathinka Priska Adelheid Doose* fra Klapholz, Tyskland (1888-1952) død i Ulkebøl
- 1919-1938** *Jens Peter (Petersen) Kærsoa* fra Davinde, Fyn (1871 til efter 1934) død i Ulkebøl, gift 1899 med *Kirstine Marie Christensen* fra Torslev (1870 til efter 1930). De fik tre børn.
- 1921-1930** *Cathrine Marie Dinesen* fra Hjartbro, Bevtoft (1882 til efter 1930)
- 1926-1962** *Christian Andresen* fra Løjt (1899-1962) død i Ulkebøl, gift 1926 med *Helene Marie Dau* fra Augustenborg (1902 til efter 1962).
- 1934-1973** *Harald Jensen* fra Herning (1906-1983) død i Ulkebøl, gift 1942 med *Alma Johnsen* fra Kastrup (1906-1993) død i Ulkebøl. De fik to børn.
- 1947-1953** *Kirsten Munch* fra Strellev (1921-2011) død i Hørup. Kirsten Munch var også lærerinde på Skovhuse Skole.
- 1969-1973** *Mette Sarus Skettrup*, lærer. Hun flyttede med sin klasse til Ulkebøl skole i 1973.

Børnehaveklassen

Else Jacobsen, Emma Obst, Erna Lorenzen

I 1951 fandt snedkersvend Christen Hansen følgende inskription i dørkarmen til klasseværelse nr. 2:

"Gud velsigne denne Indgang for alle Børn, lær at være flittige." Ormstoft den 21. juni 1909.

Snedkersvend Ludvig Hansen, født den 11. august 1893 i Hjelderup Mark, Varminge Sogn, Odense Amt og Herred. Øen Fyn i Kongeriget Danmark.

Kærlig Hilsen til dem, som tager denne Beklædning af igen. Hvornår vil den komme af ?- om 100 Aar. Tales der endnu dansk på denne Egn. Sprecht mann noch Dänisch hier ?

Han var betænkelig med hensyn til det danske sprog her på egnen, hvilket er forståeligt. Skolen blev bygget i tysk tid, og skolesproget var udelukkende tysk, selvom hjemmesproget var dansk (alsisk).

Kær Skole er udførligt omtalt i bogen "Skolerne i Ulkebøl Sogn"

Kær Bygade 59

Thomsens Minde

Matr. 87 Kær
Areal: 1.685 m²

Ejere

1928 *Hans Christian Thomsen* byggede bageriet til sit barnebarn, Peter Thomsen, da denne kun var 17 år gammel og for ung til at drive bageriet. Det blev derfor drevet af Julius Vilhelm Lassen som forpagter. Allerede i starten havde man bil, så man kunne levere brød til omegnens beboere.

1936-1990 Bagemester *Peter Thomsen* (1907-1990) gift 1932 med *Marie Magdalene Petersen*, født i Skovby (1912-1990). De fik to børn. I 1940 havde de en lærling Otto Witt, hans far var landmand Johan Witt fra Arnkilmaj 9. Der er en lægeattest fra dr.med. Ruge, Sønderborg. Bageriet blev lukket i 1976. Der var en lille lejlighed på loftet af bagerbygningen. I enden af bageriet var der to svinestier og et lille hønsehus. Der var også en lille bolig på loftet af stuehuset.

1990-1992 *Lars Truelsen*

1992- *Jørgen Wilkenskjeldt* (1956) fra Dybbøl gift 1987 med *Inga Mørkehøj* (1961) fra Sønderborg. De har tre børn. Jørgen er ansat som postbud hos postvæsnet. Inga arbejder meget med heste, det er hendes store hobby. Hun har selv tre heste og hjælper til andre steder.

Kær Bygade 60

Smedeværkstedet

Matr. nr. 129
Areal: 2.305 m²

Smedestedet var oprindeligt et kåd (gård) med tilhørende smedje. Gård og værksted hørte sammen indtil 1935.

Se historien om smedestedet på Tombølgårdsvej 1.

Matr. nr. 129, Kær blev oprettet og udskilt fra Matr. nr. 23, Kær, da smedeværkstedet blev solgt til Jørgen Hansen i 1935.

Ejere

1935-1974 *Jørgen Hansen* fra Vemmingbund (1911-1977) i Kær gift 1936 med *Anna Clausen* fra Ertebjerg (1913-1972) i Kær. De fik tre børn.

Jørgen Hansen købte smedjen af Due-familien sammen med hjørnegrunden (Kær Bygade/ Tombølgårdvej), hvorpå Anna og Jørgen Hansen byggede hus. Han byggede nyt værksted i 1957 og ny tilbygning i 1964, hvor den gamle smedje blev fjernet og nyt jord tilkøbt.

I hans tid skete den store mekanisering af landbruget, som startede efter anden verdenskrig med Marshall-hjælpen. I 50'erne fik de fleste bønder fik en traktor, og man startede med at ombygge hesteredskaberne til at kunne trækkes af en traktor, og de blev ombygget af smeden.

Shell tank med begyndelsen til nyt værksted

Han havde også forhandling af blandt andet AVA Termænius mejetærskere JF maskiner og Bukh traktorer. Senere arbejdede man mere og mere med VVS, samarbejdede med Shell og havde benzintank i en årrække. Senere blev der installeret mange oliefyr. Der har næsten altid været ansat fem-seks mand. Han havde et særdeles godt ry i området. De byggede et parcelhus over for værkstedet, Kær Bygade 41, det er solgt fra.

1974-2002 Søn *Jørgen Erik Hansen* (1947) gift 1970 med *Karin Marie Hansen* fra Hestehave (1947).

Jørgen Erik udviklede smedjen til en moderne VVS-forretning og omdannede den til et ApS. Han havde mange store kunder i Sønderborg, blandt andre Håndværkerskolen, SAB, Arresthuset, og han havde en del arbejde for kommunen. Firmaet lavede hele tankanlægget, da Sønderborg Lufthavn blev bygget. Senere blev værkstedet uddannet til at

betjene alt inden for naturgas. Han havde, ligesom sin far, et godt ry i området. Jørgen Erik købte fire byggegrunde af murer Frost og byggede to parcelhuse, hvor han bor i det ene, Kær Bygade 27. De to byggegrunde blev solgt med ét hus på.

2002-2005 *Kückelhahns Eft. ApS* ved Niels P. Nielsen

2005-2012 *Kückelhahns Eft. ApS* ved Henry Bjerg

2012-2017 *Henry Berg* er ejer og lejer bygningerne til VVS Søberg

2017- *Karen Kristensen og Morten Thomsen Østergaard*
Boligen og værkstedet står tomme.

Kær Bygade 62d

Matr. nr. før 31, nu 368, Kær
Areal: 1.245 m²

Det var oprindeligt et kådnersted, der senere fik en lille købmansbutik.

Købmandsbutikken

Ejere

- 1788-1810** *David Nicolay Davidsen* fra Hestehave (1782-1832) gift 1788 med *Anna Jørgensdatter* fra Kær (1757-1797). De fik et barn.
Gift anden gang 1798 med *Anna Paulsdatter* (1762-1840). De fik et barn.
- 1810-1814** Skolelærer *Hans Carstensen* fra Havnbjerg (1771-1838) gift 1801 med *Marie Christine With* fra Havnbjerg (1780-1828). De fik tre børn. Gift anden gang 1831 med *Sille Petersdatter* fra Ærø (1787-1839). Ingen børn.
- 1814-1827** *Hans Hansen Damm* fra Kær (1755-1827) gift 1784 med *Anne Helena Hansdatter* fra Kær (1756-1809). Ingen børn. Gift anden gang 1809 med *Marie Hansdatter* fra Ulkebøl (1768-1840). De fik et barn, der døde fire måneder gammelt.
- 1827-1841** *Marie Hansdatter* (1768-1840) enke efter *Hans Hansen Damm* (1755-1827)
- 1841-1842** *Hans Peter Hansen*
- 1842-1852** *Lorenz Lorenzen Schnell*, skrædder og kådner fra Stolbro (1808 til efter 1883) gift 1848 med *Anne Marie Sørensen* fra Hørup (1808 til efter 1883). De fik et barn.
- 1852-1863** *Hans Nielsen Sandbæk*, kådner fra Sønderborg (1815-1862) i Kær gift 1845 med *Marie Sophie Jacobsen* fra Kær (1822-1887). De fik tre børn.
- 1863-1911** Søn *Nicolai Nielsen Sandbæk*, kådner fra Vestermark (1845-1899) i Kær gift 1880 med *Frederikke Louise Kock* fra Spang (1855-1925). De fik to børn.

Da Nicolai var umyndig ved overtagelsen fik han en formynder, Christian Jacobsen. I 1894 fik Nicolai et Diplom fra Ulkebøl Sogns landboforening for en ko.

1911-1936 *Hans Kaad*, høker fra Købingsmark (1877-1941) gift 1902 med *Amanda Helene Marie Thecla Lyth* fra Faaborg (1876-1926) på Sønderborg Sygehus. De fik to børn. De havde stedet i fælleseje (1911-1913) og (1926-1929), i den resterende tid havde Amanda stedet i særeje (1913-1926) og (1929-1936).

1936-1981 Svigersøn *Hans Peter Hansen* fra Egersund (1901-1994) gift 1922 med *Cathrine Kaad* (1904-1986). De fik seks børn. Cathrine drev købmandsforretningen, og Hans Peter var murerarbejdsmand og maskinpasser ved tærskværket Kær, Hestehave og Ulkebøl, der blandt andet kom på Hestehavegaard og Højgaard. De byggede frontspir på ejendommen.

1981-1984 Søn *Villi Hansen* (1938-1984)

(1997) *R. Bøttner*

2004- *Susan Løgstrup Madsen og Thomas Mosby Madsen*

Her ses Kær branddam, der lå ved Kær Bygade 60. Brandsprøjten stod i Kær Skole. Det var en håndbetjent sprøjte, der blev trukket af heste

2015

Kær Bygade 64

Matr. 12 Kær
Areal: 17,9399 ha

Gården har altid ligget på Kær Bygade og er blevet drevet som almindelig landbrug.

I 1972 købte Hans Jørgen gården af søsteren Merete Rasmussen. Gårdens jord blev dog forsat forpagtet ud til Arne Clausen og senere til hans søn Claus. Senest er den forpagtet ud til Sønderborg kommune i forbindelse med den store spejderlejr fra 22. til 30. juli 2017.

Billederne viser gården før branden i 1927.

Ejere

- 1766-1798** *Hans Hansen Kock* fra Kær (1737-1818) gift 1766 med *Anne Marie Hansdatter* fra Ulkebøl (1739-1773) i Kær. De fik fire børn. Gift anden gang 1773 med *Margarethe Jensdatter* fra Kær (1746-1834). De fik et barn.
- 1798-1810** *Søn Jørgen Hansen Kock* (1769-1810). Han var ugift, men var forlovet med *Birthe Marie Helmer*. Den ældste søn, *Hans Hansen Kock*, afstod fra sin arveret mod en godtgørelse på 300 Rigsbankdaler, så hans yngre broder kunne overtage gården.
- 1810-1814** Faderen *Hans Hansen Kock* (1737-1818) overtog gården efter sin afdøde søn.
- 1814-1818** *Søn Hans Hansen Kock* (1767-1817) gift 1816 med *Margarethe Dorothea Hansen* fra Ulkebøl (1773-1816) i Kær. Ingen børn.
Gift anden gang 1816 med *Sille Marie Christensdatter* fra Kær (1790-1821). De fik et barn, *Grete Marie*, som døde, da hun var 13 år gammel.
- 1818-1851** *Hans Hansen Kock* fra Klinting (1779-1850) gift 1818 med enke *Sille Marie Christensdatter*. De fik to børn.
Hans Hansen Kock var døbt *Hans Hansen (Jørgensen)* og tog tilnavnet *Kock* ved sit giftermål med *Sille Marie Christensdatter*, enke efter *Hans Hansen Kock*.
Gift anden gang 1830 med enke *Anne Marie Hansdatter* fra Mølby (1778-1848).
I 1830 er der skrevet et testamente af *Hans Hansen Kock* og *Anne Marie Hansdatter*.
Anne Marie Hansdatter var første gang gift 1807 med *Jørgen Paulsen* fra Kær (1769-1828). De fik tre børn.

1851-1884 Søn *Hans Hansen Kock* (1821-1898) gift 1853 med *Anne Marie Petersen* fra Elholm (1829-1900) i Kær. De fik to børn.

I entréen på Kær Bygade 64 hænger billedet "Spillere hos Hans Kock i Kjær By på Als. Billedet er et litografi af kunstneren Adolf Kittendorff, det har hængt på

Sønderborg slot og er i dag at finde på Vejlemuseerne (Kunst). Det viser danske soldater, der hviler ud med et spil skat – et tysk kortspil, hvor knægtene har afgørende betydning. Motivet er fra første slesvigske krig (1848-1851). På loftsbjælken ses datoen 19. maj 1849.

1884-1904 Søn *Hans Hansen Kock* (1854-1900) i Kær gift 1885 med *Kirstine Espensen* fra Torup (1862-1903) i Kær. De fik seks børn, hvoraf det ene, et drengbarn, døde ved fødslen.

De havde en søn, Jes, som faldt 14. maj 1916 i Rusland i første verdenskrig, 23 år gammel.

1904-1912 Børnene, *Hans Hansen Kock*, *Claus Hansen Kock*, *Anne Marie Kock*, *Jes Hansen Kock* og *Kirstine Cathrine Kock* med en femtedel hver.

1912-1946 Søn *Hans Hansen Kock* (1886-1966) gift 1912 med *Anne Christine Schmidt* fra Skelbækgaard (1890-1962) i Kær. De fik et barn.

Hans Kock var med i første verdenskrig. Han blev indkaldt 15. marts 1915 og var med til krigen sluttede. Han fik Jernkorset.

Den 9. august 1927 brændte stuehuset. Det blev genopført, som det står i dag.

1946-1953 Søn *Hans Hansen Kock* (1922-1953) gift 1946 med *Edith Helene Dorthea Mathiessen* fra Sundsmark (1924-2015). De fik to børn. I 1961 sælges ca. 4,5 ha. til Sønderborg Kommune til brug for flyvepladsen. Salgspris 1,50 kr. pr. m². På arkivet ligger et brev, som Hans skrev til Kæmner Kæstel ved Sønderborg Kommune vedrørende salget af jorden. Efter Hans Hansen Kocks død blev gården forpagtet ud.

1953-1965 *Edith Helene Dorthea Matthiesen* (1924-) enke efter *Hans Hansen Kock* (1922-1953). Gift anden gang 1960 med *Otto Møller* (1927-1991). De fik et barn.

Forpagtere

1953-1965. *Hans Hansen* fra Vibøge (1922-) gift 1946 med *Anna Elisabeth Petersen* fra Stevning (1923-). De havde Arnkilsmaj 7 i forpagtning fra 1946 til 1953.

1965-2009. *Arne Clausen* fra Hestehave 15 (1939-) gift 1965 med *Dorthea Clausen* fra Brandsbøl (1938-).

1965-1972 Børnene *Hans Jørgen Hansen Kock* (1947-) og *Merete Hansen Kock* (1950-)

1972- Søn *Hans Jørgen Hansen Kock* (1947-) lærer gift 1975 med *Inge Marie Andersen* fra Hørup (1949-2001). De har fire børn. Hans Jørgen har været lærer på Ulkebøl skole og har altid forpagtet gårdens jord ud.

I 1984 blev ladebygningerne fjernet af Gunnar Christensen, Ulkebøldam.

I 1994 tvang Hans Jørgen Sønderborg kommune til at købe 1,8 ha byzonejord, som den oprindeligt havde reserveret til kraftvarmeværket.

I 1996 solgtes 4 ha til Jørgen og Sanne Detlefsen, Tombølgaard, og 801 m² byggegrund til Kær Bygade 35.

I 2007 startede Hans Jørgen Bed and Breakfast.

I 2012 solgtes 2800 m² til naboen, Jesper og Tanja Primdal.

2016, salg af 4100 kvadratmeter jord til Kær vandværk

2016, salg af skov 1,3 ha til Arne Jessen, Skovhuse.

På Ulkebøl Lokalhistorisk Arkiv ligger der en del materialer om gårdens og familiens historie, skrevet af Hans Jørgen Kock.

Matr. nr. 15 A, Kær
 Areal 1875: 27,0019 ha
 Areal 1943: 29,4785 ha
 Areal 2004: 54,2615 ha
 Areal 2005: 6,2180 ha

Billedet er fra før gården brændte i 1923

2015

Ejere

Første ejer *Matz Christensen* gift med *Birret*

- 1767** Svigersøn *Matz Sørensen* (1706-1767) gift før 1741 med *Sidsel Matzdatter Christensen*, død 1745. De fik to børn. Gift anden gang 1746 med *Kirsten Christensen* (1717-1784) datter af Christen og Cathrine Christensen, Vollerup. De fik seks børn.
- 1767-1773** Søn *Mathias Matzsen* (1741-1773) gift 1769 med *Anna Hansdatter* fra Kær (1748-1792). De fik et barn. Mathias blev sindssyg,
- 1773-1775** Enke *Anna Hansdatter* blev gift igen 1774 med *Jørgen Madsen* (1745-1814). De fik tre børn. Jørgen var søn af præsteinderste Matz og Caren Christensen, Ormstoft .
- 1775-1810** *Jørgen Madsen* (sættemand) vies igen 1792 til *Marie Jørgensdatter* (1760-1831) datter af Jørgen og Anne Iversen, Kær. De fik en søn, som overtog gården i 1819.
- 1810-1819** *Mathias Jørgensen Madsen* var ugift (1783-1823). Han sagdes at være idiot, men stod 2. juni 1803 fadder hos søsteren Cathrine Marie Christensen på "Lysmose". I 1813 blev han sat under administration af svogeren, Jens Peter Christensen, og halvbroderen Jørgen Jørgensen Madsen forpagtede gården til 1819, hvor han købte den.
- 1819-1844** *Jørgen Jørgensen Madsen* søn af Jørgen og Anne Matzen. (1794-1864) gift 1817 *Marie Kirstine Clausen* fra Kær (1791-1842). De fik otte børn. Datter af boelsmand Claus Christensen, Engelshøj og Karen Petersdatter Petersen fra Fiskbækgaard.

Jørgen og Marie byggede i 1819 et aftægtshus på matr. 55 Kær. Det var måske i første omgang til forrige ejer.

Huset solgtes i 1828 med to tønder land, og huset blev fjernet i 1911.

1844-1877 Søn *Jørgen Jørgensen Madsen* (1819-1901) gift 1845 med *Cathrine Marie Jensen Kock* fra Kær (1817-1888). De fik tre børn.
De havde en søn, *Jens Jørgen Matzen*, 1850, der emigrerede til Amerika. Han døde derovre. *Cathrine Marie* var datter af boelsmand *Jens Hansen Kock*, *Bygegaard* og *Ellen Petersdatter Nissen*.

1877-1939 Søn *Jørgen Matzen* (1848-1839) gift 1893 med *Marie Helene Ulrichen* fra Mølby (1857-1932). De fik to børn.
I 1923 brændte gården ved et uheld med cigaretrykning.
Stuehuset og de ældre avlsbygninger er fra den tid.

1939-1965 Søn *Jørgen Matzen* (1893-1974) gift 1919 med *Helene Marie Petersen* fra Gråsten (1919-1967). De fik fire børn. *Jørgen* gik meget op i heste og ringridning og blev ringriderkonge en del gange.
Under anden verdenskrig havde de tyske flygtninge indkvarteret i nogle år.

Ca. 1950

1965-1978 Svigersøn *Frederik Hansen* fra Skovbyager (1920-2001) gift 1948 med *Kathrine Marie Matzen* (1923-1988). De fik ingen børn.
Frederik kørte ud som maskinstation i omegnen, specielt hos husmændene.

1978- *Egon (Frost) Hansen* (1946) gift 1969 med *Bente Selmann Frank* fra Vojens (1947-2001). De fik tre børn. Gift anden gang med 2004 med *Nataliya Medvedeva* (1975) fra Chernihiv, Ukraine.

Egon var en søn af *Kathrines* søster *Helene Marie Matzen* (1919-1972) gift 1944 med *Christian Thomas Frost* (1921-1988). De byggede huset *Kær Bygade 57*.

Egon blev adopteret af *Frederik* og *Kathrine*.

Egon byggede en løsdriftstald i 1975 til køer. Køerne blev solgt i 1978. Der blev bygget en kyllingestald og et maskinhus i 1987 til en produktion af 252.000 kyllinger årligt. Han købte i 1978 ca. 7 ha af *Christian Lausten*, *Tombølgårdvej 1*, og i 1985 11 ha + skov af *Jørgen Hansen*, *Kær Bygade 56*.

Han havde en del maskinstationarbejde med mejetærskning, pløjning og såning med rotorsæt og var en del år med i et maskinsamarbejde med fire andre landmænd.

Ca. 1990

Her er et billede på et skind, hvor Nataliya og Egon er sammen med en nedlagt water buck (vandbuk) i Sydafrika

På marken ved stuehuset afholdes Kær Ringridning hvert år. Om aftenen er der spisning og dans i laden

I 2005 solgte de 53 ha og kyllingehuset til Hans Otto Ewers, Kær Bygade 70. Her i 2016 er Egon og Nataliya ansat af Hans Otto Ewers til at passe hans jord, slagtesvin på Skelbækgaard og kyllingehuset på Kilagergaard. Egons store hobby er jagt. I 2016 har han været formand for Moseskovens Jagtforening i 33 år. Han har rejst rundt i verden på jagt og har hjembragt mange flotte trofæer, som hænger i hans jagtstue. Sammen med Nataliya arrangerer de jagtrejser til Polen.

Kær Bygade 66b

Aftægtshus til Kær Bygade 66a, hus med to tønder land.
Huset blev fjernet i 1911.

Matr. nr. 55, Kær

Ejere

- 1819-1828** *Jørgen Jørgensen Matzen* (1793-1864) gift 1817 med *Marie Kirstine Clausen* (1791-1842).
16. maj 1828 solgte Jørgen Jørgensen Matzen aftægtshuset fra Kær Bygade 66a med to tønder land til Jørgen Jørgensen Spikker.
- 1828-1866** *Jørgen Jørgensen Spikker* fra Sønderborg (1792-1865) gift 1826 med *Cathrine Marie Jørgensen* fra Ormstoft (1803-1849). De fik otte børn.
- 1866-1894** *Søn Jørgen Jørgensen Spikker* (1826-1902) gift 1853 med *Marie Kirstine Reichard* fra Ulkebøl ved Kirken (1825-1887). De fik et barn.
- 1894-1911** *Jørgen Madsen* fra Kær (1848-1939) gift 1893 med *Marie Helene Ulrichsen* fra Møby (1857-1932). De fik to børn. Jørgen Madsen ejede også Kær Bygade 66a.
- 1911** Stedet blev nedlagt og fjernet

Kær Bygade 68

Matr. nr. 5, Kær
Areal: 17,9032 ha

Før 1935

2015

Ejere

- 1769-1795** Hans Clausen (1736-1795) gift 1769 med Marie Nielsdatter ved Kirken (1740-1801) i Kær. De fik tre børn.
- 1795-1801** Enke Marie Nielsdatter
- 1801-1856** Søn Claus Hansen (1770-1856) gift 1806 med Christine Petersdatter fra Dybbøl (1780-1843). De fik tre børn.
- 1856-1861** Søn Hans Peter Hansen (1813-1864) gift 1845 med Anne Margrethe Rasmussen fra Lebølgaard (1814-1861). De fik et barn.
- 1861-1879** Søn Claus Hansen (1846-1920) gift cirka 1880 med Anne Cathrine Andersen Schmidt fra Esbjerg (cirka 1850 til før 1920)
Den 3. marts 1879 bytter Claus Hansen og Peter Matthiesen gårde, så Claus får Arbejdsholt (Vesbæk) og Peter gården her. Claus blev senere homøopatisk dyrlæge i Esbjerg.
- 1879-1885** Peter Petersen Matthiesen fra Arbejdsholt (1839-1904) gift 1865 med Johanne Sophie Nielsen fra Spang (1841-1878). De fik otte børn.
Gift anden gang 1879 med Louise Cathrine Smied fra Lysabild (1848 til efter 1906) i Vejen. De fik et barn.
Peter Matthiesen med familie rejser i 1884 til Grejs ved Vejle.
- 1885-1903** Jacob Nielsen fra Vollerup (1848-1915) gift 1879 med Marie Cathrine Iversen fra Vranglandgaard (1849-1903). De fik to børn.

1903-1934 *Hans Christensen Thomsen* fra Vollerup (1857-1934) i Kær gift 1880 med *Anne Christine Ohlsen* fra Vollerup (1850-1930) i Kær. De fik fem børn.

Fra 1. januar 1923 til 1933 bortforpagtes jorden til:

- 5 ha til smed Niels Andresen Due, Kær
- 3½ ha til Gdr. Hans Hansen Kock, Kær
- 3½ ha til forpagter Leonard Hartung, Kær Vestermark
- 5 ha til forpagter Jørgen Matzen, Kær

1934-1936 Svigerdatter *Anne Cathrine Tækker* fra Hørup (1882-1957) gift første gang 1905 med søn *Christian Christensen Thomsen* (1883-1915). De fik to børn. Gift anden gang 1919 med *Christen Hansen Lausen* fra Lysabild (1879-1965). Ingen børn. Fra 1930 til 1936 forpagtede sønnen Hans Thomsen ejendommen og købte den i 1936.

1936-1959 Søn *Hans Thomsen* (1906-1959) gift 1930 med *Ingeborg Margrethe Petersen* fra Rurup (1909-1974) i Ulkebøl. De fik to børn. Den 20. februar 1935 brændte udlængerne, de blev genopbygget i den nuværende form.

1959-1970 Enke *Ingeborg Margrethe Petersen*. Den yngste søn Kurt drev gården sammen med sin mor. Han byggede blandt andet en sommerstald midt i marken ved Vestermarkvej og en bygning med garage og værelser. Han døde i 1969.

1970-1999 Søn *Edward Thomsen* (1934-2006) i Ulkebøl gift 1960 med *Karen Margrethe Stoubæk Schmidt* fra Aabenraa (1934-2014). De fik to børn. Edward gik meget op i heste og ringridning. Han var forrider for børnerytterne ved Sønderborg Ringridning i mange år. Han kørte i mange år med "foklæs" til den lokale høstfest og havde flere hestevogne.

Edward Thomsen med "foklæs"

1999- Søn *Hans Thomsen* (1962-) gift 1987 med *Helle Elisabeth Kirkbak* fra Ulkebøl (1962-). De har to børn. Hans er uddannet landmand med grønt bevis. Han startede med at passe jorden selv, men bortforpagtede jorden til Henrik Aarø-Hansen og senere til Stolbroløkke Maskinstation. Hans var en del år repræsentant for Linds Kemiske Fabrik. I dag, 2016, arbejder han inden for foderstofbranchen som sælger.

Helle har i en årrække været ansat i receptionen ved Sønderjysk Forsikring. De har solgt ca. 2 ha til Sønderborg Kraftvarmeværk. Der blev lagt nyt tag på stuehuset og solceller på laden. Garagebygningen med værelse er ombygget og indrettet til en lille lejlighed, der udlejes som Bed and Breakfast.

Sommermalkestald

Kær Bygade 70

Matr. nr. 11, Kær
Areal: før. 24,2378 ha
Areal 2005: 31,7080 ha
Areal 2009: 75,4399 ha
Areal 2013: 77,2077 ha

Ejere

Før 1696 *Claus Clausen*

1696-1733 Svigersøn *Claus Nissen* fra Ulkebøl (1660 til efter 1738) gift 1696 med *Maren Clausdatter* (ca.1660 til efter 1721). De fik seks børn.

1733-1765 Søn *Nis Clausen*, boels- og tolvmand (1709-1786) gift 1735 med *Anna Hansdatter (Matzen)* fra Vollerup (1713-1789). De fik fire børn.
I 1737 betaler han 1 mark og 16 skilling i fattigpenge. 1741 betales 10 skilling i fattigpenge.

1765-1806 Søn *Claus Nissen* (1736-1812) gift 1766 med *Maren Hansdatter Hattesen* fra Kær (1736-1793). De fik ni børn.
Hun var enke efter *Jørgen Hansen Kock* og datter af *Hans Hansen Hattesen* og *Marie Christensdatter Matzen*, Kær.
Gift anden gang 1794 med *Syndet Christensdatter* fra Kær (1749 -1825), datter af boelsmand *Christen* og *Ingeborg Clausen*, Kær.

1806-1826 Søn *Jørgen Clausen* boelsmand og forstander (1770-1826) gift 1799 med *Stille Marie Bertelsdatter* fra Kær (1774-1846). De fik tre børn.

1826-1831 Søn *Claus Jørgen Nissen* (1806-1846) gift 1823 med *Mette Cathrine Helmer* fra Kær (1799-1846). De fik tre børn. Hun var datter af *Peter Christiansen Helmer* og *Mette Marie Laustdatter Petersen*, Kær.
Gården kom på tvangsauktion 15. september 1831, hvor den blev købt af *Hans Karstensen*.

- 1832-1864** *Hans Karstensen* fra Stensgaard (1797-1864) gift 1838 med *Marie Dorothea Thomsen* fra Vollerup (1813-1893). De fik syv børn. Hun var datter af Thomas Thomsen, Vollerup og Marie Dorothea Christens, Spang.
- 1864-1872** Enken *Marie Dorothea Karstensen*
- 1872-1880** Søn *Karsten Karstensen* (1838-1880) gift 1869 med *Birthe Marie Petersen* fra Mølby (1848-1930). De fik fem børn. Hun var datter af Peter Petersen og Anne Cathrine Danielsen, Mølby.
- 1880-1883** Enken *Birthe Marie Petersen* vies igen 1883 til enkemand *Andreas Prætorius Sindberg* fra Hestehave (1835-1921). De fik ingen børn. Han var søn af Hans Peter Sindberg og Marie Christensen, Hestehave. Andreas blev sendemand 21. april 1898.
- 1883-1938** Søn *Hans Karstensen* (1870-1963) gift 1893 med *Catrine Dorothea Frost* fra Kær (1873-1950). De fik fem børn. Hans var umyndig ved overtagelsen. Som formynder fik han farbroderen Christen Karstensen, der 18. marts 1883 havde købt Hestehave 17, mens driften blev varetaget af stedfaderen, Andreas Prætorius Sindberg. Foruden aftægt til moderen skulle han betale brødrene Peter og Karsten hver 2.223 mark og 85 pfg. Han solgte jord til huset Kær Bygade 72
- 1938-1973** Søn *Peter Karstensen* (1906-1985) gift 1929 med *Dora Christine Staugaard* fra Bovrup (1908-1997). De fik seks børn. Peter forpagtede gården i 1930. Da han købte gården, var der to heste, ni køer, fem ungvæg og ti svin.
- 1973-1992** *Otto Ewers* (1932) fra Sønderborg. Han ejede og drev foderstoffirmaet Brødr. Ewers i Sønderborg. Han lejede jorden ud til JF, der brugte jorden til forsøg med deres maskiner. På gården stod et gammelt tærskværk, der i dag er på Rønhave Museum. Det tilhørte oprindeligt Kær-Hestehave tærskeselskab stiftet i 1908 og nedlagt i 1967. Værket var "opstaldet" her, derfor fik man altid tærsket først her.
- 1992-** Søn *Hans Otto Ewers* (1964) gift 1993 med *Gaby Franke* (1964) fra Sønderborg. De har to børn. Hans Otto er landbrugsuddannet med grønt bevis. Han startede i foderstoffirmaet i 1991 og er i dag medejer af Brødr. Ewers sammen med sin bror, Claus. Det har udviklet sig til et landsdækkende firma. Gaby har været ledende lægesekretær på privathospitalet i Kollund og på Sønderborg Sygehus. De startede renoveringen af ejendommen i 1994. Alle bygninger har fået nyt stråtag og er gennemrenoveret indvendigt. Den tidligere stald er blevet en stor gildesal, hvor man ser de gamle bjælker til kip. Ejendommen er blevet bevaringsværdig i klasse 2.

Jordkøb

- I 1992 købtes ca. 13 ha fra Vestergaard, Hestehave 2
- I 2005 købtes ca. 53 ha med kyllingehus fra Kilagergaard, Kær Bygade 66
- I 2008 købtes hele Skelbækgaard med 64,7 ha

Kær Bygade 70 er i 2016 på 84,8 ha + Skelbækgaard på 64,7 ha i alt 149,5 ha. Der produceres 250.000 kyllinger og 6.500 slagtesvin pr. år.

Bedriften passes af naboen, Egon Hansen, Kilagergaard og maskinstation.

Kær Bygade 72

Matr. nr. 148 Kær
Areal: 1.024 m²

Huset er bygget i 1934 på en grund udstykket fra Kær Bygade 70, som ejedes af Anne Maries forældre, Cathrine og Hans Karstensen.

Ejere

1934-1988 Nicolai Petersen Lock fra Ny Skovbøl (1910-1988) gift 1934 med Anne Marie Karstensen fra Kær Bygade (1909-1983). De fik to børn.

1988-1992 ?

1992- Gitte og Erik Korning
BALANCE ved Gitte Bonde Korning, psykomotorisk terapeut/afspændingspædagog.

Midtborrevej

Midtborrevej 1

Matr. nr. 140 Kær
Areal: 970 m²

Blev bygget som aftægt til
Stensgaard i 1938.

Ejere

- ?-1973** *Heinrich Johannes Bernhard Lammers* fra Holbøl (1907-1973) gift 1942 med *Anneline Hansine Petersen* fra Rinke­næs (1912-1978). De fik tre børn. Lammers var først ansat hos Kirkehørup Savværk og til sidst hos smed Hansen i Kær.
- 1973-** *Elin Jæger*
- ?** *Christian Johansen* var lærer på Ulkebøl Skole. Var en overgang medlem af Sønderborg byråd for SF.
- 1998-** *Helle Sisseck og Dennis Torning Andersen*

Matr. nr. 10, Kær
Areal: 43,3275 ha
Areal 2015: 40,26 ha

Stensgaard blev i 1876 flyttet fra Kær Bygade 30 til nuværende placering, Midtborrevej 2.

Ejere

- 1869-1913** Søn *Hans Karstensen* (1836-1912) gift 1866 med *Anne Marie Hansen* fra Kær (1844-1883). De fik fire børn.
De udflyttede gården fra Kær Bygade 30 i 1876. Stuehuset blev tilbage som inderste.
- 1913-1929** Svigersøn *Jørgen Christensen Schmidt* fra Vollerup (1868-1944) gift 1896 med *Anne Marie Karstensen* (1908-1930). De fik et barn.
Anne Marie Karstensen stod som ejer af gården.
Den 3. august 1909 brændte bygningerne, antændt af en pyroman. Gården blev bygget op igen.
- 1929-1940** Svigersøn *Hans Peter Mortensen* fra Svendborg (1908 til efter 1930) gift 1928 med *Annie Marie Schmidt* (1908 til efter 1930). De fik to børn.
Annie Marie Schmidt stod som ejer af gården. De byggede en aftægtsbolig på Midtborrevej 1 i 1938.
- 1940-1968** *Møller og Co.* De forpagtede gården ud
- 1968-** *Sønderborg Kommune* købte gården. Der blev indrettet knallertværksted med en knallertbane til ungdommen. De ansatte August Petersen til at lede værkstedet. Kommunens jorde blev drevet herfra med bestyrer Aksel Knudsen og senere sønnen Poul Knudsen. I dag driver kommunen ikke landbrug.
I 2017 blev bygningerne fjernet.

Knallertløb

August Petersen og en elev

Ellegaard

Matr. nr. 10, Kær
Areal: 25 ha

Midtborrevej forbandt Kærvej
med Kær Bygade.
Ellegaard lå før udflytningen i
1794 ved Kær Bygade 14, som
blev et inderste under Ellegaard.

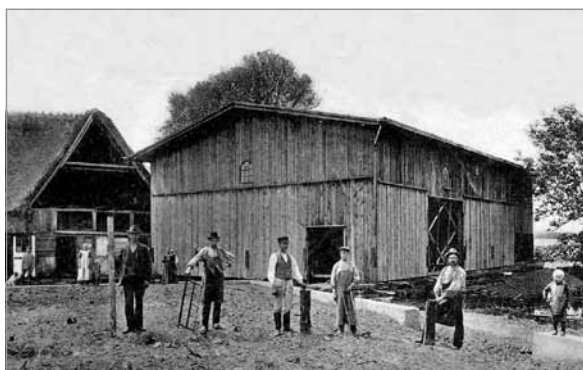
Ejere før udflytning

17xx-1794 *Hans Christensen* fra Klansager (1711-1795) gift før 1749 med *Kiesten Andreasdatter* (1726-1793). De fik elleve børn.

Ejere efter udflytning.

1794-1814 Søn *Christen Hansen* (1750-1824) gift 1783 med *Elske Marie Hansdatter* fra Ulkebøl (1760-1785). De fik to børn. Gift anden gang 1785 med *Marie Jørgensdatter* fra Ulkebøl (1756-1821). De fik syv børn. Christen Hansen blev erklæret konkurs i 1814, og svigersønnen overtog gården.

- 1814-1851** Svigersøn *Jes Petersen* fra Valsbøl, Flensborg (1781-1863) gift 1810 med *Anne Kiestine Christensdatter* (1788-1827). De fik otte børn. Gift anden gang 1828 med *Dorthe Christensen Hansen* fra Kær (1797-1857). De fik to børn.
- 1851-1872** Søn *Christian Jessen Petersen* (1813-1882) gift 1840 med *Anne Kirstine Jacobsen* fra Kær (1813-1909). De fik fire Børn
- 1872-1883** Søn *Jes Petersen* (1840-1918) gift 1869 med *Catharine Marie Maibøll* fra Kær (1842-1848). De fik fem børn.
1882 bytter Jes Petersen og Christian Jepsen fra Nybøl ejendomme, Jes Petersen blev kaadner og krovært på Frydendal kro i Nybøl.
Ved overenskomst af 20. maj 1882 ophæves byttet med Christian Jepsen.
Tvangsauktion den 26. jan 1883, bryggeriejer Peter Petersen i Sønderborg var køber.
- 1883-1897** *Peter Petersen*, bryggeriejer i Sønderborg, (1840-1897) gift før 1869 med *Anette Christine Margarethe Nielsen* (1843-1922).
- 1897-1942** *Claus Clausen* fra Hundslev (1867-1942) gift 1895 med *Anne Marie Hansen* fra Lavensby (1866-1945). De fik elleve børn.

En ladebygning på Ellegaard flyttes 50 m på ruller

- 1942-1947** Søn *Nis Clausen* (1911-1982) gift 1941 med *Christine Termansen* fra Vollerup (1914-1982). De fik fire børn.
De flyttede til Søst ved Rødekro, da de solgte gården.
- 1947** *Sønderborg Kommune* købte gården for at anlægge en startbane til Sønderborg Flyveplads. Her startede Ingolf Nielsen Sønderjyllands Flyveselskab, der senere blev til Cimber Air. Bygningerne blev fjernet i 1949. Nu er arealet udlagt til industri og håndværk.

Sønderborg Flyveplads

Stødager

Matr. nr. 19, Ulkebøl.
Areal: 31 ha
Areal nu: 2,0443 ha

Familien Beck har angiveligt navn efter den bæk, der løb forbi den gamle gård i Kær. Gården havde sin plads mellem Hestehave 17 og 19, Peter Petersens Hestehavegaard. Her fandtes et vandhul, der kaldtes Stødagerdammen, hvor man har fundet murbrokker og sten fra den gamle gård. Ifølge overleveringen har gården i Kær ligget på købmand Støds ager. Marknavnet Stødager er nævnt i sognedegn Samuel Cruckows indberetning om embedets indtægter i Stiftsbogen fra 1690. Udflytningen skete i 1795. Udflytter, Nicolai Hansen kom af dage ved at indebrænde i 1832.

Stødager var på 31 ha, deraf 3,5 ha skov ved Veesbæk og 1 ha skov ved Ellegaard.

12 ha nord for ejendommen til-

hørte oprindeligt klostret i Sønderborg. Der gik tidligere en vej fra Stødager til Vestermark, som hed Galmosevej. Der hvor kollegiet ligger i dag var der en mark, der hed Toftagermaj. Stødaggers jord er i dag udstykket til industri og håndværkergrunde.

Ejere før udflytning

- 174x-1773** *Claus Hansen Beck* (1708-1773) gift 1749 med *Cathrine Christensdatter* fra Ulkebøl (1712-1795). De fik ni børn.
- 1773-1793** Søn *Claus Clausen Beck* (1740-1801) gift 1773 med *Anne Mariue Petersdatter* (1751-1777). De tre børn. Gift anden gang 1777 med *Dorothea Jørgensdatter* fra Kær (1748-1818). De fik ingen børn.

Ejere efter udflytning

- 1793-1832** Svigersøn *Nicolai Hansen Kyd* fra Ulkebøl (1773-1838) gift 1795 med *Marie Clausdatter Beck* (1775-1835). De fik fjorten børn. De udflyttede gården fra Hestehave til Stødagervej ved den store udflytning i 1795.
- 1832-1864** Svigersøn *Christen Andersen* fra Mintebjerg (1805-1864) gift 1832 med *Anne Marie Nicolaisen Kyd* (1800-1884). De fik et barn.
- 1864-1877** Enke *Anne Marie* gift anden gang 1866 med *Nicolai Petersen* fra Grønmark, Kegnæs (1808-1877). Ingen børn.
- 1877-1880** Enke *Anne Marie Nicolaisen Kyd*

1880-1891 Christen Christensen Clausen fra Kær (1824-1903) gift 1855 med Catharina Marie Andresen fra Sundsmark (1830-1903). De fik fem børn.

1891-1929 Søn Nicolai Clausen(1861-1929) gift 1882 med Marie Kristine Jacobsen fra Revlingbjerg (1858-1902). De fik syv børn.

Gift anden gang 1904 med Catharine Marie Wolf fra Smøl (1872-1954). De fik fem børn. I 1909 brændte gården ved en kortslutning. Bygningerne stammede fra den gang.

Catharine og Nicolai Clausen

En bjælke overlevede branden og hang på Stødager.

Den var fra udflytningen.

Teksten lyder:

DENNE GAARD ER BØGDET AF
NICOLAI HANSEN OG MARIA
NICOLAISES AN 1795
DEN 22 APRIL

1930-1962 Søn Christen Clausen (1883-1968) gift 1911 med Marie Dorothea Clausen fra Ulkebøldam (1888-1946). De fik tre børn.

Christen Clausen var meget aktiv i sognets liv. Han var formand for Sønderjysk Fællesledelse i foreningen "Rød Dansk Malkerace", medlem af sognerådet fra 1924 til 26 og medlem af bestyrelsen for mejeri og brugsforening. I 1960 blev gården drevet med en avlsbesætning på 32 køer,

og der blev leveret 600 slagtesvin. Der var ansat en fodermester, en karl og en pige.

1962-2010 Svigersøn Christen Jørgensen Duus fra Tandslet (1914-2010) gift 1943 med Christine Marie Clausen(1914-2001). De fik tre børn.

Christen Duus kom til Stødager som karl i 1938 og giftede sig med datteren på gården, Christine. De drev gården med en stor malkekvægbesætning. I Christen Duus' tid tilbyggedes al gårdens jord med industri og håndværk.

Arvingerne efter Christen Duus solgte bygningerne i 2011, og de blev fjernet i 2013.

Christen foretog mange rejser til udlandet, efter at han havde afhændet besætningen. Der ligger flere rejsebeskrivelser på Ulkebøl Lokalhistorisk Arkiv.

Elholm (Barsevrå)

Matr. nr. 4, Ulkebøl

Elholm er udflyttet fra Kær Bygade øst for nummer 20 i 1795.

Gammel Elholm

Areal 1943: 17 ha

Ny Elholm

Da gårdens ejer fra 1892, *Jørgen Clausen*, døde i 1827, efterlod han sig ingen arvinger. Hans to søstre, *Cathrine Marie* og *Anne Christine Clausen*, blev herefter enige om at dele gården i to lige store ejendomme. Den ene ejendom fik hovedbygningen som stuehus, den anden en nybygget aftægtsbolig fra 1911.

Ejer af det gamle Elholm med hovedbygningen blev *Jørgen Kock*, Spang, gift med Clausens datter, *Anne Christine*.

Ejer af den nye ejendoms aftægtshus var enkefrue *Catrine Marie Detlefsen*, født Clausen fra Tombølgaard. Hun overlod sin ejendom til datteren *Marie*, gift med *Peter Jørgensen Christensen*.

Deres søn *Rasmus Christensen* var den sidste ejer før nedrivningen. De to ejendomme solgtes, og jorden blev blandt andet brugt til omfartsvej, forbrændingsanlæg og boligblokkene i Kærhaven. Bygningerne blev nedbrudt i 1992-95. Et gammelt egetræ fra haven står stadig bagved Kontor Syd, det blev efter sigende plantet ved udflytningen.

Efter at kommunen købte gården, blev der plads til fire klubber i stuehuset, Eksperimenterende Danske Radioamatører, Sønderborg Modelbådeklub, Dansk Røde Kors og Walkietalkieklubben Hawaii Syd. Sønderborg Modelflyveklub holdt til i laden. Danmarks Samfundet gav et flag, der blev hejst på Elholm.

Ejere før delingen

- 17??-1732** *Peter Jensen* fra Ulkebøl (1667-1734) gift 1693 med *Maren Nielsdatter* fra Ulkebøl (1670-1727). De fik ti børn.
- 1732-1765** Søn *Jens Petersen* (1695-1765) gift 1736 med *Margrethe "Merret" Clausdatter* (1695-1742). De fik to børn. Gift anden gang 1742 med *Mette Petersdatter* fra Ulkebøl (1714-1794). De fik tre børn. Jens var sandemand og synsmand i 28 år.
- 1765-1811** Søn *Claus Jensen* (1736-1810) gift 1767 med *Anne Marie Jørgensdatter* fra Sundsmark (1742-1824). De fik ni børn. De udflyttede gården fra Kær til den nuværende placering.
- 1811-1844** Søn *Jørgen Clausen* (1775-1845) gift 1809 med *Catharine Clausdatter* fra Kær (1785-1875). De fik fem børn.
- 1844-1892** Søn *Claus Clausen* (1812-1892). Han blev aldrig gift
- 1892-1927** Brorsøn *Jørgen Clausen* fra Kær (1851-1927) gift 1879 med *Anne Cathrine Frederiksen* fra Sebbelev (1850-1922). De fik to børn, som døde som unge.
- 1927** *Elholm deltes i to ejendomme* af Jørgen Clausens to søstre, *Cathrine Marie* og *Anne Christine*.

Ejere, det gamle Elholm

- 1927** Søster *Anne Christine Clausen* gift med *Jørgen Kock* i Spang
- 1927-1960** *Jørgen Christensen Kock* fra Ulkebøl (1888-1978) gift 1920 med *Marie Christine Brock* fra Klinting (1894-1957). De fik tre børn.

Jørgen var meget udadventt og var formand for Sønderborg Mejeri. Han havde også været med i første verdenskrig 1914-18.

- 1960-1979** Søn *Jørgen Christensen Kock* (1921-2015) gift 1957 med *Karoline Egtved* fra Lunding, Sønder Starup (1922-2000). De fik et barn.
Jørgen tog studentereksamen, studerede i København, men blev træt af studiet og blev landmand. Ejendommen var meget gammeldags indrettet, de fik først vand indlagt omkring 1960.
Efter salget flyttede de til Gråsten. Bygningerne blev fjernet i 1993.
- 1979** *Sønderborg Kommune*

Ejere, det nye Elholm

- 1927** Søster *Cathrine Clausen* fra Ulkebøl (1856-1932) gift 1883 med *Jørgen Jørgensen Detlefsen* fra Tombølgaard (1857-1937). De fik ti børn.

1927-1936 Svigersøn *Peter Jørgensen Christensen* fra Kær (1888-1918) gift 1912 med *Marie Detlefsen* (1890-1936). De fik to børn.

Peter døde i første verdenskrig, den 12. juni 1918 i Frankrig.
De byggede stald og lade ved det, der var aftægtsbolig til den gamle Elholm.

Peter og Marie Christensen

1936-1976 Søn *Rasmus Christensen* (1913-1999) gift 1941 med *Laurine Helene Paulsen* (1911-1996). De fik fire børn.

Rasmus og Laurine med børnene Peter, Marie og Johannes

De havde en besætning på 12 køer med opdræt, to-tre søer med grise og 200 høns, hvor de leverede rugeæg til Peter Boysen i Vollerup

Rasmus og Laurine Christensen

1976 *Sønderborg Kommune*.
De to gårde lå mellem Elholm 2 og 4. Der står et gammelt bøgetræ endnu fra haven.

Gammel Elhom til venstre og Ny Elholm til højre

Lysmosegaard

Matr. nr. 107, Sundsmark

Gården lå før udflytningen i 1794 omkring Borrevej 23, Sundsmark.

Den kom til at ligge der, hvor Sønderborg Vandrerhjem i dag ligger.

Den var på 30 tdr. land.

Lysmose i midten ved Kærvej

Ejere

- 1794-1802** *Christen Jørgensen* (1740-1814) gift 1767 med *Marie Jensdatter* (1744-1812). De fik syv børn. De udflyttede gården fra Sundsmark.
- 1802-1849** *Søn Jens Peter Christensen* (1777-1851) gift 1802 med *Cathrine Marie Jørgensdatter* fra Kær (1777-1842). De fik seks børn.
- 1849-1864** *Søn Christen Jensen Christensen* (1805 til efter 1862 i Horsens) gift med *Anne Thomsen* fra Sottrup (1824 til efter 1860 i Horsens). De fik to børn.
- 1864-1890** *Johan Peter Møller* fra Kegnæs (1829-1872) gift 1857 med *Ellena Rasmussen Petersen* fra Bovrup (1839-1872). De fik ti børn. De byttede Lindegaard med Lysmosegaard, som Købmand Karberg ejede.
- 1890-?** *Brygger P. Petersen*, der dyrkede korn til sit store bryggeri i Sønderborg. Efter 1920 blev jorden solgt til naboer. Sidste ejer af bygningerne var postbud *Peter Philipsen*. Bygningerne blev nedrevet, da det ny Sønderborg Vandrehjem blev bygget ved Kærvej.

Nørremark

Ulkebøl Nørremark

Udflytning

Udflytning til Nørremark skete i årene 1793-94. Otte af Ulkebøls i alt 15 udflyttergårde blev lagt ved kysten langs den nuværende Nørremark mellem Bagmose og Arnkil Skov.

Før udskiftningen blev markerne langs vejen til Arnkil drevet af gårdene i det gamle Ulkebøl. I den nordlige del af Nørremark, Ulkebølskov (tidligere også kaldet "over og neden skov") var skoven helt ryddet. Længere mod syd var rester af skove som *Moseskoven*, som dengang hed *Koldmose*, og en bræmme af kystskov også kaldet *Bønderskove*. Der var *Havskoven*, hvor der var 34 lodsejere og en lille skov lidt mod nord, hvor der var fire lodsejere. De var blevet sparet, så de kunne give brændsel, tømmer og udnyttes til jagt.

"Videnskabernes Selskabs konceptkort" fra 1779 giver et godt indtryk af skovrydning og agerland i tiden før udskiftningen. Ulkebøl Nørremark gik ned til Nørremark 5, "Bagmose".

Ved udflytningen blev de yderste tre gårde større end de andre, da det var afdrevet skov, og nogle af jordene var af lettere kvalitet. Udflytningen skete ved lodtrækning i det gamle Ulkebøl. Ikke alle var lige glade for at flytte, særlig ikke dem, der lå længst borte. Afstandene var efter datidens forhold store, og vejene var ikke for gode, der var langt til de få handlende, man havde dengang.

Den største mangel var en smedie. Ved udflytningen i 1794 blev der udlagt et "smedeland" på 8,3523 ha. 19 landmænd fra Ulkebølskov og Nørremark, samt enkelte andre blev boelsejere og stillede jorden til rådighed for smeden. Derfor overtalte man omkring 1799 smeden Iwer Jensen, Bjørnemosen 3, til at flytte til Nørremark 8, Gaasbæk. Smedien blev nedlagt i 1945.

Den 18. oktober 2013 blev der afsløret en skulptur ved krydset Nørremark og Tvedmark. Den er lavet af Anders Bonnesen og hedder "Godt begyndt er halvt fuldendt"

Vejen

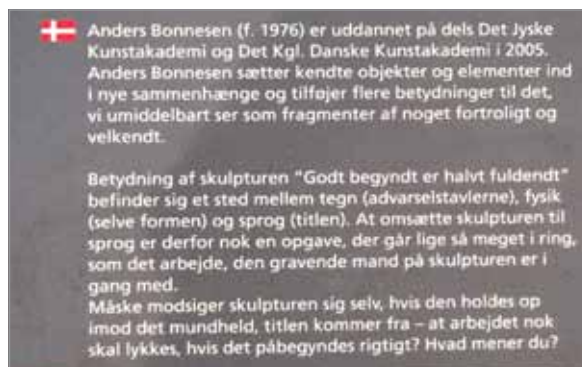
Den oprindelige vej gik fra Ulkebøldam mellem Hans Christensens ejendom, i dag Ulkebøldam 3, og Peter Jørgensens ejendom, Ulkebøldam 7, op over cykelbroen til den gamle vej til Ormstoft, nedover Bagmoses mark øst om Bagmoses skov, derefter mod nord indtil Arnkil Skov. Den slog mange små sving.

I begyndelsen af fyrrerne blev vejen rettet ud fra Ulkebøldam til Gaasbæk. Man skar et stykke af Bagmoses skov.

Vejen havde hegn på begge sider, det gjorde, at man i marts måned 1947 var indelukket af sne i 28 dage. Man skovlede sne hver dag, men det føg til hver nat. Mælken måtte køres over markerne til Sønderborg. I 1955-56 ryddede man hegnene på begge sider og lagde asfalt på, det var en stor forbedring. Man brugte vej-tromlen fra Ulkebøl til at trække hegnet op.

Den største omvæltning på Nørremark var anlæggelsen af Sønderborg Lufthavn på Veerbæk i 1968. Det gjorde, at en kommende udbygning med parcelhuse blev opgivet på grund af "støjigaren". Derefter blev vejen fra Gaasbæk til Lufthavnen lavet bredere og rettet ud med blødere sving.

I 2008 vedtog Sønderborg Byråd at anlægge en cykelsti fra Tvedmark til lufthavnen. Der er mange, der cykler på vejen, og trafikken er ret stærk. I første omgang skulle den ligge på østsiden af vejen, men på grund af protest fra fire lodsejere, som ville få beskåret deres haver, blev den flyttet til vestsiden, hvor den lige kunne gå forbi Saxgaards have.

Vand

Oprindeligt havde alle gårde og huse deres egen brønd, men det begyndte at knibe med vandforsyningen, da besætningerne gradvis blev større. I 1974 blev Jes Iversen og Helmer Sander-Larsen enige om at søge Kær Vandværk om tilslutning. Kær vandværk var positivt indstillet. Man blev enige om, at hele Kær Halvø skulle tilsluttes. En del af lodsejerne mødtes på Saxgaard, hvor man blev enige om at prøve, om der var stemning for tilslutning. Lodsejerne skulle selv betale ledningsnettet, men vandværket ville stå for arbejdet. Man valgte Christian Petersen, Skovhuse og Helmer Sander-Larsen, Saxgaard, til at repræsentere lodsejerne. Næsten alle blev tilsluttet med det samme, senere kom de resterende til.

Ledninger

Før i tiden var der elmaster på vestsiden af vejen og telefonmaster på østsiden. Nu er det hele lagt i jorden. Der ligger nu el-, telefon-, vand- og lyslederledninger.

Skov og strand

Før lufthavnen blev anlagt, var der ca. 1 km skov langs med øststranden, delt i to skove, de såkaldte bønderskove. De var inddelt i mange lodder, som tilhørte hver et landbrug. Der var enkelte hytter ude i skoven.

Skoven ud for Villinggaard var på 32 lodder. Skoven over for Bokegegaard var på 2 lodder. Skoven blev ryddet, da lufthavnen blev anlagt.

Langs med stranden ligger der stensætninger ud i vandet, hvor skellet er mellem de forskellige gårde.

“Kongebroen”

Den dobbelte stensætning lidt nord for Saxgaards skov hedder Ulkebøl Bro. Den har været højere og fyldt op med jord. I 1864 har den været brugt til at landsætte og afskibe soldater og materiel, et såkaldt brohoved.

Et gammelt sagn, fortalt af min farmor, fortæller, at den hedder Kongebroen.

I vikingetiden skulle en konge have gået i land her

Ved den sidste udvidelse af Lufthavnen blev landingslysene lagt ud i fjorden med stensætning omkring

“Rolf Krakes bro”

Stensætningen mellem Saxgaard og Vibæks marker kaldes Rolf Krakes Bro. Rolf Krake skulle i 1864 have ligget ud for denne

I Saxgaards skov ligger der to hytter, den ene er “Røgovnen”, og den anden er “Sommerhuset”.

“Røgovnen”

Det Danske Spejderkorps, Ulkebøl Gruppe startede ca. 1978 en seniorgruppe op med Anker Skelgaard som klanleder.

De ville gerne have deres egen hytte, gerne i en skov.

Anker fortæller

Vi havde en spejder i gruppen, Jørgen Sander-Larsen. Vi gennem ham kontakt til hans far, Helmer Sander-Larsen. Vi fik en snak med ham om at bygge en hytte i hans lille skov på Nørremark. Han betingede sig dog, at vi havde en eller anden tilladelse til den.

Jeg arbejdede dengang på Enstedværket, og jeg gik over på Amtsgården med tegninger og en forespørgsel. Jeg fik dog hurtigt at vide, at det ikke var tilladt at bygge hytter, skønt man godt kunne se, at den ikke ville skænde naturen. Jeg belavede mig på at gå. Vi kan jo indgå et kompromis, sagde manden så. Vi lukker øjnene, mens I bygger og registrerer bagefter,

at den ligger der, og i øvrigt kan jeg oplyse dig om, at jeres borgmester (Alfred Krogh Pedersen) er medlem af en ulovlig opført bådebro ved Kyds Nor.

Jeg kontaktede ESS og fik en hel stak elmaster gratis leveret til vores spejderhytte på Damager. Vi var på Enstedværket i gang med at bygge EV3. Jeg fik nogle megastore kasser, som var kommet med turbinedele. Samtidig fik vi kontakt med Novopan og fik en hel bilfuld ukurante planker.

Vi gik nu i gang med bygning af hytten, og i 1981 kunne vi hejse flaget for første gang. I starten havde vi et åbent ildsted midt i hytten. Når vi tændte op i det, var vi indhyllet i røg fra livet og op, deraf navnet "Røgovnen". Dette ildsted blev hurtigt sløjft.

Der gik et par år, og vi fik en kakkelovn installeret samt en stålskorsten. Der gik desværre ild i en skorstenssamling på loftet, og hytten brændte. Vi fik purret Sander-Larsen og fik alarmeret brandvæsnet. De kom og ville i første omgang lade den brænde ned, indtil de så, hvad den var lavet af. De slukkede derfor ilden, og vi kunne gå i gang med at bygge igen, efter at Autzen havde været ude at inspicere. Nu bruges en petroleumsovn.

Det er et utroligt dejligt fristed nede i skoven, og vi er utrolig glade for, at vi må være der. Nu er Helmer gået "på pension" og har overladt Saxgaard til sin yngste søn, Jacob. Han er også indforstået med, at hytten ligger der, og det er jo et held for os.

Én gang om året holder vi en sommerfest dernede, hvor Sander-Larsens er inviteret med, og de kommer troligt (begge generationer), og vi hygger os i nogle timer.

Det var lidt historie om Røgovnen.

"Røgovnen"

Det er en spejderhytte som spejderne i Ulkebøl fik lov at bygge i 1981

"Sommerhuset"

Ved Saxgaards skov ligger der et sommerhus, som blev bygget i 1953 af Sigrid og Otto Jensen, min faster og onkel. De havde megen glæde af det i mange år.

I dag tilhører det Saxgaard. Der er en lille bro ved sommerhuset.

"Æ sommerhus"

Ved Saxgaards skov ligger der et sommerhus, som blev bygget i 1953 af Sigrid og Otto Jensen, min faster og onkel. De havde megen glæde af det i mange år. I dag tilhører det Saxgaard

Kriggergrave

På markerne på Kær Halvø ligger der mange kriggergrave. De er fra den 29. juni 1864, da prøjserne sejlede over Alssund fra Sottrupskov og til Arnkilsøre. De fleste af stenene og gravene ligger der, hvor de faldt. De bliver stadig vedligeholdt af de fleste af lodsejerne, og hvert år den 29. juni lægger garnisonen i Sønderborg blomster eller kranser på gravene. På Kær Halvø er der i alt 19 kriggergrave med 152 døde soldater.

Tysk kriggergrav på Tombølgårdvej med 16 døde tyske soldater

Her lægger medlem af Ulkebøl Sogneråd, Jørgen Kæstel, en blomst på en krigergrav, mens sognerådsformand Peter Iversen og tre militærpersoner fra garnisonen ser til

Dokumentet herunder er en plan over kransenedlæggelse i 1964. Planen er udleveret til Jørgen Kæstel, Villinggaard, Ulkebølskov.

Fortegnelse over kommandoer til nedlæggning af krans og buketter på krigergravene på Kær halvø søndag den 28/6 1964.

Kommando nr.	Består af	Nedlægger krans/buketter på følgende grave:		Antal døde
		Grav nr.	Sted	
I.	Sognerådsmedlemmerne Jørgen Petersen og Arthur Møller, 1 befalingsmand, 1 motorvognsfører.	19.	Ved Skovhuse.	4
		20.	Øst for Rønhave. (v. Aarø-Hansen)	64
		23.	Ved Hestehavegård.	15
		25.	Ved Hestehavegård.	4
II.	Sognerådsmedlemmerne Jørgen Kæstel og Jørgen Boysen, 1 befalingsmand, 1 motorvognsfører.	18.	Nord for Skelbækgård.	1
		21.	Ved Augustenborg Fjord.	1
		22.	Syd for Vranglandgård.	1
		24.	Nord for Tombølgård.	5
		26.	Syd for Tombølgård.	8
27.	Nord for Kær.	15		
III.	Sognerådsmedlemmerne Ludvig Reinecker og Th. Thorleifsson, 1 befalingsmand, 1 motorvognsfører.	28.	Syd for Saxgård.	1
		29.	Syd for Saxgård.	1
		30.	Nord for Joh. Clausens gård i Kær.	2
		33.	På flyvepladsen.	1
IV.	Sognerådsmedlemmerne Jørgen Mathiesen og Marie Kuntz, 1 befalingsmand, 1 motorvognsfører.	31.	Ved Kær bæk.	4.
		32.	Ved Løkkegård.	1.
		34.	Vest for Ringbækgård.	1.
		35.	I Ringbækgårds have.	1

- o o o -

På samtlige grave nedlægges en krans fra hæren samt en buket fra sognerådet. Sognerådets buketter bestilles af kommunen hos gartner Hans Matthiesen, Kær, og afhentes af garnisonen. På graven ved Arnkilsøre nedlægger garnisonskommandanten hærens krans og sognerådsformanden en buket fra kommunen, hvorefter der gives adgang for andre til at nedlægge blomster. Herefter synges et vers af: Det var på Isted hede (Guds fred med vore døde), hvorefter kransekommandoerne afsendes. Sluttelig afgår garnisonskommandanten og sognerådsformanden til nedlæggelse af kommunens bukot på graven på Ulkebøl kirkegård. Kommando nr. I nedlægger desuden krans på 2 grave i Høruphav

- o o o -

Ovennævnte gravnumre refererer til vedlagte kort. Sognerådsmedlemmerne bedes inden nedlægningen gøre sig bekendt med, hvor de enkelte grave findes, såfremt dette ikke i forvejen er bekendt. Motorvognene, hvori kransekommandoerne befordres, vil være mærket med ovennævnte nr. (I, II, III, IV). Straks efter sangen Guds fred med vore døde bedes sognerådsmedlemmerne gå til de respektive vogne.

Pos 1 "Havvejen"

Pos 1 ligger ved Nørreremark 8 og er i dag en redningsvej, hvis der skulle falde en flyvemaskine ned i Augustenborg Fjord.

Der har altid været en kommunal vej til stranden. Før i tiden skulle bønderne kunne komme til stranden for at hente sand. Man brugte sand til byggerier og sand til at strø på gangen bag ved køerne, fordi den blev glat af koklatter.

Ved Pos 1 vejen har der nede ved stranden boet en fiskerfamilie.

Manden hed *Peter Nielsen* (1911-1979), og hans kone hed *Signe*. De havde to børn, Petrea og Roland.

Han blev kaldt "Pæ Fisker", "Pæ Bache" eller "Pæ Åli". Hans far havde været baker, Peter var fisker og han fangede mange ål, deraf navnene.

Peter startede med at flytte ind i et lille skur, som efter sigende var fra 1880'erne. Derfra fiskede han og hjalp hos naboer. Da han blev gift, opsatte han en jernbanevogn fra den gamle amtsbane og tilbyggede efterhånden træskure. Her boede familien indtil en gang i 1980'erne, da Signe døde, og kommunen ryddede alle bygninger.

De endte med at have både centralvarme og telefon.

Nu er det Bagmose Bådelaug, der holder til dernede. De har et klubhus og en stor træbro.

Peter og Signe

Bagmose Bådelaugs klubhus og træbro

"Husene" som familien boede i

Bagmose Bådelaugs klubhus

Fra en isvinter

Det gamle, oprindelige stuehus

Matr. nr. 80, Ulkebøl, Ulkebøl
 Areal 1793: 38 tdr. land.
 Efter udflytning: 25.6 ha
 2014: 5,9303 ha, deraf 1,54 ha
 skov, 2,39 ha ager, 2 ha grund

Den højtliggende, hvidmalede ejendom ved Nørremarks begyndelse er opført i 1866. Gården hedder Bagmose og har oprindeligt været en adelig ejendom, og er sammen med Rønhave angivet på de ældste kort, der findes over Als. Bagmoses historie i middelalderen

er dunkel, men vi ved, at adelsmanden Claus Petersen fra Ulkebøl var gårdens ejer i 1400-tallet. Han måtte i 1466 pantsætte gården til St. Nicolaikirken i Sønderborg. I 1866 fandt man rester af en 15 meter bred voldgrav omkring ejendommen, et vidnesbyrd om Bagmoses status som adelsgård. Museumsinspektør Jens Raben beretter i 1939: *Efter Folkemunde skal de to Gaarde "Bagmose" og "i e Moos" tilsammen have været en Junkergaard, udlagt fra Rønhave.*

Det første Bagmose var en samlet ejendom på adressen Nørremark 3. Da Bagmose i 1590 blev overtaget af Hertug Hans den Yngre, deltes ejendommen op i to gårde: Nørremark 3 og Ormstoft 47. På sidstnævnte adresse ligger den oprindelige hovedlænge endnu. Bagmose på Ormstoft 47 flyttedes i 1872 til Nørremark 5.

I retning af hovedgården Rønhave lå Moseskoven, der dengang hed Koldmosen, som gav Bagmose sit navn. På Rønhave sagde man "Gården bag mosen".

I årene 1677-1969 tilhørte Bagmose samme familie med navnene Steffensen, Christensen, Lassen, Andersen og Jørgensen. Flere af gårdens ejere har i perioder haft betydende offentlige hverv som synsmand, katasterkontrollør og kommuneforstander.

Ejere

- 1533** *Jes Jürgensen*
- 1570** *Baltasar Kerberg*
- 1650** *Claus Hansen*
- 1677-1720** *Christen Steffensen, gift med Anna Christens. Der hørte 18 ørtug til gården, der var fem heste og fire køer.*
- 1720-1760** *Søn Lars Christensen, synsmand (1698-1778) gift ca. 1720 med Sidsel Hansdatter Sørensen (1690-1732). De fik fire børn.*
- 1760-1805** *Søn Christen Lassen, synsmand (1722-1806) gift før 1757 med NN Christens (før 1737-1758). De fik et barn. Gift anden gang 1759 med Else Marie Christensdatter fra Sundsmark (1733-1785). De fik tre børn.
 Gift tredje gang 1789 med Anne Margarethe Jørgensdatter fra Ulkebøl (1754-1828). De fik to børn.*
- 1805-1825** *Søn Lars Christensen (1774-1825) gift 1798 med Birret Christensdatter Frost fra Villinggaard (1770-1824). De fik fire børn.*
- 1825-1865** *Søn Christen Lassen (1801-1876) gift 1825 med Anne Auguste Mathiesen fra Arbejdsholt (1802-1887). De fik et barn.*

- 1865-1897** Svigersøn *Andreas Christensen Andersen*, Mommark (1826-1897) gift 1854 med *Anne Marie Lassen* (1834-1878). De fik tre børn.
Andreas var med i tre-årskrigen i 1848 som underkorporal ved tiende linieinfanteribataillon, anden kompagni og udmærkede sig i kampene i Sundeved og Dybbøl i maj-juni 1848.
Han blev dannebrogsmænd og fik korset overrakt af Frederik VII i Sønderborg den 13. september 1848.
1849 blev han sekondløjtnant af krigsreserven og flyttede til anden forstærkningsbataillon. Et par år var han depotforvalter af anden forstærkningsbataillons depot ved Lysemosegaard (Lysemosegaards kaserne).
For sin indsats i krigen 1848-50 fik han Bagmose. Han var landmåler og katasterkontrollør. Løjtnant Andersen ombyggede Bagmose i 1866.

Bagerst til venstre, det gamle stuehus. Det store stuehus bygget i 1866. Nederst til venstre, stuehuset til gården, der blev flyttet til Nørremark 5

- 1897-1933** Søn *Christian Andersen* (1856-1933) gift 1882 med *Anne Marie Christensen* fra Ormstoft Kro (1854-1927). De fik fem børn.

Christian blev udnævnt til tysk amtsforstander og personregisterfører i Ulkebøl sogn.
Amtsforstander Chr. Andersen havde en bestyrer, Hans Schmidt fra Sebbelev. Han var forlovet med datteren, Katrine, i 25 år. Da Hans Hermann overtog gården, fik de boligret i loftsetagen. Katrine døde i 1955, og Hans Schmidt flyttede hjem til Sebbelev.

- 1933-1939** Datter *Anne Marie Andersen* (1882-1966 i Sønderborg) gift 1910 med bankdirektør *Christian Frederik Jørgensen* fra Ulkebøl (1886-1957 i Sønderborg). De fik et barn.

- 1939-1969** Søn *Hans Hermann Jørgensen* (1915-1965) gift 1940 i Teschen, Schlesien med *Marianne Georg* fra Dillenburg i Thüringen i Tyskland (1915-2003).

De fik tre børn. Hun var datter af Oberstudiendirektor Fritz Daniel Georg, Dillenburg, Tyskland.
Hans Herman var to semestre på landbohøjskole i Itzehoe i Holsten. Han var i tre år leder af en kadetskole, dels i Tyskland og dels i Polen.
Ved overtagelsen af gården var der fire heste, ni køer, otte ungvæg og 20 svin. I 1943 var der fire heste, 15 køer, 17 ungvæg og 50 svin.

Under anden verdenskrig havde Hans Herman megen omgang med de tyske officerer i området. Han var i fængsel i nogle år efter krigen på grund af dette. Derfor blev gården i folkemunde kaldt "den tyske Bagmose".

De havde tre børn, Ute (1942), som flyttede til Tyskland, Hans Herman (1944), som var meget interesseret i heste og drev gården nogle år for sin mor efter faderens død og Christian Friedrich (1945), som blev ingeniør og fik en stilling som sådan ved Valdemar Birn Jernstøberi og Maskinfabrik i Holstebro.

Siden 1677 har gården tilhørt den samme familie gennem søn eller datter i ni generationer – 292 år.

1969-1972 *Andreas Christensen*, søn af betonvarefabrikant Christensen fra Ragebøl, gift med *Gunhild Hansen* fra Stovgård, Ragebøl.

Andreas Christensen ombyggede bygningerne til soproduktion. I 1972 brændte udbygningerne påsat af den pyroman, der to dage før havde antændt Saxgaard. Han solgte stuehuset, brandtomten, 3 ha jord ved ejendommen og skoven til Olga Albek Petersen. Ca. 20 ha blev solgt til Cloi Clausen, Bagmose og Helmer Sander-Larsen, Saxgaard.

1972-1986 *Olga Albæk Petersen* var ansat på Ulkebøl Skole som børnehaveklasselærer.

En overgang holdt Sønderborg Turistfart til på ejendommen. Hun flyttede til Løgumkloster.

1986-1993 Der har været to ejere. Den første var *et kollektiv*, og en næste var vognmand *Hans Mathiesen*, der havde vognmandsfirmaet HEP. Han gik konkurs i 1993. De rigtige årstal kendes ikke.

1993- *Agnete* (1961) fra Ribe gift med *Tom Bonnesen* (1946) fra Hillerød.

Tom Bonnesen er overlæge, og Agnete er sygeplejerske.

Agnete og Tom Bonnesen har renoveret stuehuset både ude og inde til en flot bygning. De har bygget en ny bygning med garage og hestestald, som passer i stil med stuehuset. Der er nedlagt jordvarme og opsat solceller på jorden bagved stalden, som blev udvidet i 2014.

Stuehus 2014

Garage-hestestald 2014

Matr. nr. 10, Ulkebøl, Ulkebøl

Gården har været en del af Junkergården, Bagmose, der blev delt i 1590 og flyttet i 1872 til nuværende placering, hvor den lå bedre i forhold til jorden.

Før 1935

Ejere

- 1793-1809** *Christen Hansen* fra Kær(1739-1822) gift 1763 med *Marie Esbendsdatter* fra Ulkebøl (1741-1776). De fik et barn.
Gift anden gang 1776 med *Anne Amalie Petersdatter* fra Ulkebøl (1758-1827).
De fik et barn.
- 1809-1846** Søn *Hans Peter Christensen* (1781-1859) gift 1809 med *Catharine Marie Clausdatter* fra Engelshøj (1785-1848). De fik fem børn.
- 1846-1878** Søn *Christen Hansen* (1815-1890) gift 1846 med *Anne Marie Iversen* (1825-1905 på Kegnæs). De fik to børn. De byggede gården her på jorden fra Ormstoft 47 i 1866. Det gamle stuehus på Ormstoft 47 var brugt som aftægtsbolig og det blev solgt i 1875 til Jørgen Hansen Frost.
- 1878-1886** Svigersøn *Thomas Christensen* fra Hummelhøj (1837-1888) gift 1865 med *Catharine Marie Hansen* (1846-1888). De fik elleve børn, hvoraf de fem døde inden for ét år.
- 1886-1910** *Hans Hansen Nissen* fra Stenholt (1857-1929) gift 1881 med *Anne Marie Brock* fra Klinting (1852-1908). De fik to børn. I 1892 fik de tilladelse til at bygge en vindmølle og en udbygning på kostalden til roehus, hvor møllen blev placeret ovenpå, og i 1908 byggede de en bliklade nord for ejendommen, den står endnu.
- 1910-1941** Svigersøn *Hans Petersen* fra Abilgaard (1879-1956), gift 1908 med *Marie Cathrine Nissen* (1882-1962). De fik ingen børn.
De forpagtede gården ud fra 1925-1941, hvor gården blev solgt.

Marie Cathrine og Hans Petersen

Forpagtere

1925-1933 *Alvin Julius Dorn* fra Eddelak sogn, Averlak, Ditmarsken (1900-1977) gift 1925 med *Christine Schmidt* fra Vestermark (1897-1987), de flyttede senere til Sundsmark.

1933-1941 *Johann "Johannes" Clausen* fra Stødager (1904-1964) gift 1930 med *Cecilie "Sitte" Marie Petersen* (1905-1997), de flyttede senere til Kær Bygade 20, som de købte.

1941-1991 *Nicolai "Cloi" Clausen* fra "bach æ skov" (1914-1991) gift 1941 med *Anne Marie Brock* fra Stenholt (1917-1997). De fik et barn.

Nicolai drev et godt landbrug. Udvidede kostalden i 1954 med plads til 20 køer med opdræt. Der var plads til 100 slagtesvin. Han fik tidligt en selvkørende Claas Columbus mejetærsker.

I 1972 købte han 10 ha fra Bagmose, som var brændt, og i 1972 indgik han et samarbejde med Helmer Sander-Larsen, Saxgaard. Helmer mejetærskede og Nicolai pressede halm. Helmer sprøjtede også markerne.

Fra 1984 til 2004 var 21 ha forpagtet af Helmer Sander-Larsen, Saxgaard og 11 ha af Herluf Clausen, Kær.

1991-1997 Enke *Anne Marie Clausen*

1997- Søn *Anker Clausen* (1951). Ugift.

Anker er cand.mag. i tysk, historie og samfundsfag. Han drev selv jorden fra 2004 til 2011, hvorefter han forpagtede jorden ud til Erik Iversen, Klinting.

Ca. 1935

1952

2013

1908

Matr. nr. 15 m.fl., Ulkebøl ejerlav
 Areal 1793: 53 tdr. land
 Areal 1972: 40,4 ha
 Areal 2012: 72,6740 ha

I 1794 udflyttet fra et sted, som lå over for Tvedmark 7, tidligere Krogvejen.

Der har altid været en mark, ved navn *Hussted*, der tilhørte Saxgaard efter udflytningen. Var én af de oprindelige ni bondegårde (selvejere) i Ulkebøl.

Ejere

- 1514-1524** *Severyn Assersen*. Severyn eller Severin er = Søren. Nævnes med en plovskat på 30 skilling, hvilket var den sjettehøjeste i Ulkebøl/Kær blandt de kongelige og kirkelige bedrifter. Næppe nogen af fæsterne har givet mere.
- 1524-1543** *Severin Christensen*. Han var blandt de fem bønder i Ulkebøl, der betalte det højeste landegilde. 1533 betalte han to mark i plovskat, svarende til at han havde en og en tredjedel plove jord. En anden bonde betalte det samme, og ejeren af Bagmose betalte mere. Bertel Holck, Rønhave betalte 30 mark, svarende til 10 plove/boel. Formuemæssigt lå Severin Christen i top-tre i Ulkebøl, hans samlede formue blev vurderet til 120 mark, Jes Jørgen, Bagmose havde en større formue på 200 mark. I 1537 vurderedes hans formue til 240 mark (tredjemest). I bøderegistret fra 1538 er han noteret for en bøde på ikke mindre end 20 mark (den største bøde i tiåret 1522-43), desværre anføres ikke, hvad hans forseelse har været.
- Ca. 1602** *Laurids Thordsen*. Han nævnes i Ulkebøl Kirkes tienderegnskab med en afgift på 8 skæpper byg og 13 skæpper havre. Han nævnes også i 1604 med "Lauertz Tordtsen" havde otte svin og tre grise gående i skovområdet "Schel", man ved ikke hvor det er, måske skoven ved Skelbækgaard.
- 1642-1671** *Christen Petersen*. Nævnes i pengeregnskaber fra 1642-44. I 1602 og 1634 hører gården under Rønhave. I 1671 hører den under Sønderborg Ladegaard.
- 1671-1690** *Christian Sørensen*. Den første ejer skulle have været ejer før 1690. Man antager, at hans faders navn er Peter Sørensen, som måske også var ejer af gården. Chr. Sørensen og hustru havde to sønner og en datter. Det er registreret, at de har været til alters i 1721.
- 1690-1692 eller 97** *Christian Sørensens enke*
- 1692 eller 1697-1734** *Hans Sørensen*. Sønnen Hans Sørensen, født i 1666 eller i 1668, død efter 11. november 1737, har fået gården i eje 1697, og skøde blev udstedt 18. februar 1699. Han havde måske fået den i eje i 1692. Ifølge jordebog for Sønderjyllands Amt 1700 3 C. 1 nr. 14, var bonde Hans Sørensenden første registrerede ejer af gården i Ulkebøl. Gården havde da seks heste og fire køer.

- 1734-1751** Søn *Claus Hansen Sørensen* (1699-1751) gift ca. 1734 med *Ellen Clausen* (1700-1756). De fik seks børn.
Han blev senere sandemand og tolvmand. Om Ellen haves ingen sikre oplysninger. Måske var hun datter af synsmand Hans Henrichsen Ulkebøl. Efter Claus Hansens død blev Ellen gift med Hans Esbensen.
- 1751-1757** *Hans Esbensen* (1724-1810) gift 1751 med enke *Ellen Clausen*. De fik et barn.
I Hans Esbensens tid, 1754, vurderedes gårdens bygninger til 1332 mark. I stal-dene fandtes ni heste, otte køer, tre kvier, tre kalve, fire får med lam, to svin, 13 ungsvin og syv grise værdi i alt 1748 mark og 4 skilling.
- 1757-1798** *Hans Clausen Sørensen* (1736-1805) gift 1765 med *Marie Margrethe Jacobsdatter* fra Sundsmark (1744-1820). De fik to børn. Den ældste søn Hans Clausen Sørensen, arvede gården efter stedfaderen Hans Esbensen. Hans Clausen Sørensen, selvejerbonde i Ulkebøl, senere Saxgaard. Hans Clausen Sørensen var ligesom sin fader sandemand og tolvmand. Gården havde nu været i slægtens eje i flere generationer, og hørte sammen med andre syv fæste og bøndergårde til Ladegård len.
- 1794-1795** *Udflytning*
Gården lå indtil udflytningen, 1794-95, i Ulkebøl på et stykke jord, som stadig hører til gården. Det kaldes Husstedet og var på ca. 2,5 ha. Arealet er i dag gennemskåret af omfartsvejen. Selve gården har ligget overfor Jes Petersens ejendom, matr. 14, Kydsminde. Dengang var gården på 53 tdr. 2 skæpper, 35 rod inklusive udlagt til kådnerland, skoleland, husfogedland og indersteland.
Jeg har selv pløjet adskillige mursten og kampesten op der.
Hans Clausen Sørensen ville helst undgå udflytning, men måtte finde sig i lod-trækningen, ligesom naboerne. Han måtte flytte til Ulkebøl Nørreemark, hvor gården opførtes ved Saxmose og fik navn efter denne, *Saxgaard*. Mosen lå vest for gården, og marken hedder stadig Saxmose. Mosen er i dag opfyldt med jord. Navnet Saxgaard findes første gang i konfirmationsregistret for året 1799, og denne skrivemåde bruges stadig. Hans Clausen Sørensen og Margrethe havde to børn, og den ældste søn overtog gården.
- 1798-1834** Søn *Claus Hansen Sørensen* (1767-1834) gift 1799 med *Sille Clausdatter* fra Engelshøj (1779-1830). De fik ni børn.
Gift anden gang 1830 med *Marie Christensdatter* (1775-1858). Ingen børn. Claus Hansen Sørensen, selvejerbonde på Saxgaard, døde 67 år gammel på Christen Kyds gård, hvorhen han var draget, efter Saxgaard var afbrændt natten mellem 10. og 11. november 1833.
- 1834-1868** Søn *Peter Clausen Sørensen* (1814-1883 i Ødis) gift 1835 med *Anne Marie Matthiesen* (1813-1883 i Ødis). De fik syv børn.
De solgte gården i 1868 og flyttede til gården Christiansholm i Ødis. Her døde Anne Marie efter en slem forbrænding ved gårdens brand i 1883. 12. december 1868 solgte Peter Clausen Sørensen Saxgaard til Matthias Matthiesen fra Angel, hvis fader var søskendebarn til sælgerens hustru, Anne Marie. Matthias havde først gården i forpagtning fra 1857, da Peter Clausen Sørensen Clausen og hustru rejste til Ødis. Han skulle betale 920 rigsdaler i pagt og blandt andet tække seks fag hvert år, give ejeren kost og logi, samt foder til to heste, når de kom på besøg fra Ødis, der skulle også ydes aftægt til forrige ejers enke og en søn.
- 1868-1892** *Matthias Matthiesen* fra Tolk Skovby, Angel (1828 -1890) gift 1858 med *Anne Marie Petersen* fra Gammelby, Angel (1827-1902) . De fik to børn. Hun mistede alle sine ejendele ved Saxgaards brand i 1892 og flyttede til Sønderborg.
- 1892-1911** *Jørgen Jensen* fra Snogbæk (1842-1914) gift 1869 med *Marie Cathrine Marcussen* fra Snogbæk (1847-1939). De fik ti børn.

Jørgen Jensen og hustru Marie Cathrine

Den 1. april 1892 købte Jørgen Jensen fra Snogbæk Saxgaard af enkefru Anne Marie Matthiesen. Jørgen Jensens gård i Snogbæk var brændt ved lynnedslag i 1891. Han købte så Saxgaard for 80.000 mark. På Als var skæbnen ham heller ikke god, idet Saxgaard nedbrændte til grunden ved lynild den 29. maj 1892. De gamle bygninger var forsikret for 1.500 mark. Det var lavt, idet de nye kostede 4.700 mark, men Jørgen Jensen tog fat med frisk mod og startede fra grunden med at bygge gården op igen. Jørgen Jensen var en foregangsmand på mange måder. Han overtog fødegården i Snogbæk, 21 år gammel. I 1872 begyndte han at købe mælken fra tre-fire naboer. Mælken blev behandlet i et vandmejeri, som hans kone passede. I 1876 byggede han et større mejeri og behandlede mælken fra Øster Snogbæk og Blans Vestermark. Han gik over til centrifuge, drevet af en petroleumsmotor, den første af sin art i Slesvig. I firserne købtes jord fra en nabo-gård og forpagtede yderligere en del jord. Senere begyndte han på frøavl og frem-avl af korn. Han udviklede den såkaldte "Nordslesviger kæmperug", og senere "Snogbæk kæmperug". Han brugte kunstgødning i stor stil.

På Saxgaard drænede og merglede han hele gården. Det første år havde han 16 mand i gang med at dræne. Det gav et stort udbytte. I 1900 avlede han den bedste havre, der nogensinde var opvist og fortsatte med frøavl i stor stil. I juni måned 1903 startede han "Alsisk Frøavlsselskab" med ham selv som formand, og Bertel Schmidt, Skelbækgaard, som sekretær. I begyndelsen blev frøene behandlet på loftet over heste og svinestalden på Saxgaard. Det har altid heddet "frøloftet". Deroppe stod maskinerne til behandling af frøene. I min drengetid hang der tre store aksler med remskive af forskellige størrelser.

Ca. 1910 med alle ansatte på Saxgaard

Maskinerne blev ifølge min farmor drevet af petroleumsmotor og vindmøllen. I 1910 flyttede selskabet til Sønderborg, det hed da "Alsisk Frøavl". I 1908 havde nogle landmænd fra Fyn en udflugt til Als, hvor de blandt andet besøgte Saxgaard. I deres program stod følgende:

Saxgaard har et areal på 42 ha. samt 65 ha. i forpagtning (Bokegegaard).

Besætning: 38 malkekøer, 45 søer, 10 fedesvin og 11 heste. Sædskiftet er frit, af arealet benyttes; 50 ha til korn, 17 ha til moderroer, 10 ha til kløver, 2 ha vedv. græs, 2 ha til lucerne, 10 ha foderroer, 4 ha til kartofler, 5 ha havekultur.

Af kunstgødning bruges årligt: 17.000 Pd. 18 % superfosfat, 4.000 Pd. kali gødning, 9.000 Pd. chilesalpeter og 9.000 Pd. ammoniak.

1911-1946 Svigersøn *Helmer Laustrup Sander-Larsen* fra Hornsyld (1872-1945). Gift 1900 med *Maria Catharine Jensen* (1876-1963). De fik ti børn.

Datteren *Katrine* blev gift med *Helmer Sander-Larsen* fra Hornsyld ved Horsens. *Helmer*, som var søn af kanceliråd, dyrlæge og gårdejer *Sander Ludvig Larsen*, *Elisedal* i Hornsyld, var uddannet gartner. Han var karl på *Saxgaard* fra 1. april 1883 til 1. april 1895. Var soldat i København og drev gartneri på *Elisedal* indtil 1. april 1900. Rejste til *Saxgaard* igen, blev gift med *Katrine* den 26. oktober 1900 i *Ulkebøl Kirke*. De bestyrede *Bokegegaard* indtil 1. april 1911, hvor de købte *Saxgaard* for 120.000 mark.

Saxgaard, 1930

I 1937 var besætningen på 25-30 malkekøer, 20 ungdyr og to tyre af dansk malkerace. Mælkeydelsen var 3762 kg mælk og 3,59 % fedt. Mælken leveredes til *Sønderborg Andelsmejeri*. Der var fem søer og der leveredes ca. 130 slagtesvin årligt. Der var tildelt 71 svinekort. Normalt var der fem arbejdsheste og 200 høns.

I 1935 blev der gravet og leveret ca. 10.000 m³ mergel til *Ulkebøl Sogn* fra en mergelgrav, der blev gravet øst for bygningerne i marken *Saxmose*. Mergelen blev gravet op med en stor dampgravemaskine. Man var nede i 10 meters dybde. Mergelen blev kørt ud til vejen i tipvogne på skinner, hvor bønderne kom med deres arbejdsvogne og hentede mergelen. Mergelgraven blev fyldt op i 1976 med jord fra det ny vandrehjem på *Kærvej* i *Sønderborg*.

Helmer plantede en del frugttræer. Fem rækker i haven, to rækker ved sydsiden af skoven ned til vandet, ti pæretræer ved havvejen og en række blommetræer i marken nord for havvejen. Syd for gården var der gartneri. Der blev bygget drivhus og mistbænke. Frugterne og grøntsagerne blev solgt på torvet i *Sønderborg*. Der var også ansat gartnere, blandt andre *Peter Vehl* fra *Hestehave*, *Hans "Gartner"* fra *Fyn* og *Peter "Notmark" Hansen*, som til sidst boede i *Kær*.

De er omtalt i bogen "Frugt og grønt i Ulkebøl Sogn"

Helmer havde en bror, *Einar Sander-Larsen*, som var bosat i England. De startede sammen "*Als Ægekспорт*", som er omtalt senere i dette kapitel.

Helmer var formand for *Brugsforeningen* i *Ormstoft*, næstformand i *Jydske Have-*

selskab, formand for Kontrolforeningen, i 25 år formand for Venstres vælgerforening i Ulkebøl. Siden 1920 Landvæsenskommissionær for området og repræsentant for Sønderjylland Kreditforening.

1946-1961 Søn *Jørgen Sander-Larsen* (1904-1961) gift 1934 med *Maren Margrethe Lindegård Nielsen* fra Strellev (1908-2009). De fik tre børn.

1. maj 1946 kom Jørgen og Maren Sander-Larsen hjem til Saxgaard fra Langdamgaard på Dybbøl. De købte Saxgaard for 150.000 kr. af Katrine, som flyttede over i bungalowen i haven. Der boede hun indtil sin død i 1963.

I 1946 var alle bygningerne næsten uændrede fra de blev bygget i 1892 med plads til 28 køer med opdræt og 100 slagtesvin.

Saxgaard, 1952

Den 25. maj 1955 brændte den store trælade og overdelen af kostalden. Efter genopbygningen blev et brugt 48" tærskværk købt på Vertemine. Værket ejedes i fællesskab med Peter Iversen Ulkebøl. Markdriften var en otte-marksdrift samt 1 ha kartofler, som blev solgt på GASA i Sønderborg. Der var stadig frugttræer og grøntsager fra Helmers tid. I en årrække leveredes jordbær, hindbær, æbler, kål og rabarber til GASA. Der blev i en årrække leveret rabarber til hospitalet i Sønderborg. Med tiden blev gartneriet og frugttræerne nedlagt og inddraget til marken.

Saxgaard, 1960

Normalt var der en fodermester, to karle om sommeren, en karl om vinteren, to piger om sommeren og en om vinteren. I høstens tid var der daglejere og familie, som kom og hjalp, så der var liv på gården dengang.

Trækraften bestod af fem arbejdsheste og en kørehest til gartneren og jumben. I 1950 købtes den første traktor, en lille grå Ferguson med 26 hk.

1961-1965 Enke *Maren Sander-Larsen*.

I 1961 døde Jørgen pludselig, 57 år gammel. Maren drev gården videre med bestyrer, først Herluf Clausen fra Kær og senere sønnen Helmer, da han var færdig med landbrugsskolen. Maren flyttede i aftægtsboligen "Bungalowen" i haven. Her boede hun indtil sin død den 4. oktober 2009, næsten 101 år gammel, hvor hun havde været samlingspunktet for familien. Hun var meget haveinteresseret og passede sin afdeling i mange år. Hun kørte bil til hun blev 90 år.

1965-2006 Søn *Helmer Sander-Larsen* (1938) gift 1964 med *Gerda Nielsen* fra Kolsnap (1943). De fik fire børn.

Den 31. juli 1965 købte Gerda og Helmer Sander-Larsen Saxgaard for 525.000 kr. Besætningen var da på 34 køer med opdræt, og der blev leveret 500 slagtesvin årligt. En fodermester passede køerne.

Fra 1. maj 1967 til 1. maj 1975 havde de ingen medhjælp.

Den 26. april 1966 brændte svinestalden og garagen.

Saxgaard, 1968

I 1969 solgtes køerne. Lufthavnen blev da bygget og med den trafik, der ville komme, forudsås, at det ville blive svært at få køerne over vejen, og at man ville svine vejen til med jord, når roerne skulle hjem. Kostalden blev ændret til slagtesvin, og i 1971 lavede man en stald på kostaldloftet med plads til 110 grise. Der var så plads til 480 slagtesvin. Al udmugning foregik med trillebør

Den 10. marts 1972 tændte en pyroman ild i laden.

I 1976 byggedes en fritliggende svinestald til 380 slagtesvin, i 1977 den grønne lade, og i 1979 fjernedes den gamle stald og garage op til stuehuset. Der blev bygget ny bagindgang, fyrrum, garage og en stald til 550 slagtesvin. I alt plads til 1290 svin og en produktion på 4200 slagtesvin årligt. Der kom ondartet lungesygge i besætningen, så produktionen gik nedad. I 1988 fik man en aftale med

Henrik Aarøe-Hansen om at købe hans MS smågrise. Den aftale eksisterer endnu i dag (2013 med en ny ejer).

Alle stalde blev tømt og desinficeret, der blev installeret vådfodring og bygget 1530 m³ gyllebeholder.

Siden er alle stalde blevet renoveret, endnu en gyllebeholder. Opbevaringskapacitet på 3300 m³. I 1997 byggedes en ny stald i to sektioner til 400 grise. Der er så 1900 stipladser. Saxgaards areal var oprindeligt 40,4 ha fra udflytningen.

I 1972 købtes 10 ha fra Bagmose, i 1981 ca. 3 ha i forbindelse med anlæg af omfartsvejen, areal ca. 53,5 ha.

I 1988 købte Gerda "Gaasbæk" af Jørgen Wortmann, 8,3523 ha, opretholdtes som selvstændig ejendom, senere aftægtsbolig for Gerda og Helmer.

Saxgaard, 1991

I 1995 købtes 3 ha af Lars Schmidt, matr. 14 Ulkebøl. Samlet areal ca. 56,8 ha.

I 1998 byggedes en gastæt silo til 6000 tdr. korn. I 2002 satte man plasttelte på de to gyllebeholdere. I 2003 købtes 5,42 ha af John Due, Ormstoft, de havde været forpagtet i en årrække. Areal nu 62,1847 ha. I 2004 byggedes nyt maskinhus vest for møddingspladsen.

Det var den sidste større investering, inden Saxgaard blev solgt til Gerda og Helmers søn, Jacob, den 15. juli 2006. Gerda og Helmer flyttede til Gaasbæk, som de havde beholdt og renoveret. Mor-Farmor-Oldemor Maren blev boende i bungalowen i haven, det havde Jacob bestemt.

Driften på Saxgaard var ved overdragelsen til Jacob på ca. 6.500 slagtesvin årligt og en markdrift på 150 ha med forpagtninger.

Gerda og Helmer har begge deltaget i det offentlige liv i sognet.

Gerda har været formand for regnskabsudvalget i den alsiske landboforening og derved medlem af bestyrelsen og var den første kvinde, der blev valgt i landboforeningen. Hun var formand for skolenævnet i Ulkebøl Skole og vurderingsmand for ejendomsvurdering i kommunen samt formand for Seniorlandbruget. Ledede gymnastik i UIU og var i bestyrelsen for Sydals Husholdningsforening. Da hun blev 50 år, uddannede hun sig som zoneterapeut, og praktiserede på Saxgaard og Gaasbæk.

Helmer var med i bestyrelsen for UIU og forsamlingshuset. Var medlem af ligningskommissionen, vurderingsmand og medlem af Sønderborg Byråd fra 1974 til 78 for Venstre. Var vurderingsinspektør for Dansk Landbrugs Realkreditfond fra 1987-2003 i det gamle Sønderborg og Aabenraa Amt. Er aktivt medlem af Lokalhistorisk Arkiv i Ulkebøl.

Gerda og Helmer har fire børn, Helle og Jette, der er sygeplejersker, Jørgen der er civilingeniør, arbejder med edb, og Jacob, der er landmand og har overtaget Saxgaard.

2006-

Søn *Jacob Sander-Larsen* (1979) gift 2011 med *Karina Eckholdt Geerthsen* fra Bedsted (1981). De har to børn i 2014.

Ved ejendoms købet 15. juli forpagtedes Tombølgaard med 46 ha og en svinestald til 680 slagtesvin.

Alle grise købtes stadig hos Henrik Aarøe-Hansens ejendom, som ejes af Nicolai Iversen. Der blev lavet en pasningsaftale med Henrik Aarøe-Hansen om 117 ha. Sammen med Hans Peter Nissen, Skelbækgaard forpagtedes 71 ha fra Kresten Bonefeld, Norlund. Fra 2009 var Jacob eneforpagter.

Samlet areal i drift 2009: 333 ha under plov + 23 ha brak og græs.

I 2007 blev Saxmose fyldt op med 30.000 m³ jord fra en udvidelse af Kompagniet i Sønderborg.

I 2009 købte Jacob Villinggaard, solgte bygningerne til Michael Jessen og lagde jorden til Saxgaard. Der er i 2012, 72,7390 ha til Saxgaard.

I 2012 blev der lagt et nyt tegltag på stuehuset i stedet for naturskiffer, der var fra 1892. Køkkenhaven er nedlagt og ændret til ridebane, og hønsehuset er udvidet og ombygget til to hesteboxe. Drift i 2013 er ca. 190 ha ager + brak og græs.

I 2015 besluttede man at nedlægge svineproduktionen og tømme staldene.

De blev gjort i stand og lejet ud til Måling Avlscenter.

Saxgaard, 2013

Brande på Saxgaard

Ulkebøl

Der findes ingen tegninger over gården, da den lå i Ulkebøl og heller ingen fra udflytningen i 1794-95, hvor den blev flyttet til der hvor den ligger og fik navnet Saxgaard.

Brand i 1833

Ejer var Hans Clausen Sørensen. Hele gården brændte den 10. november 1833. Den blev bygget op igen. Det antages, at grundridset var det, der er på de gamle matrikelkort.

Ifølge min farmor, Katrine Sander-Larsen, lå stuehuset mod syd og stalden mod vest.

Da der blev lavet nyt badeværelse i 1977, fandt man murrester og aske efter en gammel skorsten eller lignende.

Brand i 1892

Ejer var Helmers oldefar, Jørgen Jensen. Hele gården brændte som følge af lynnedslag den 29. maj 1892.

Den blev efterfølgende genopbygget og udvidet. Stuehuset var udvendigt, som det er i dag. Staldbygningerne var med teglmur, trempel og paptag. Træloft over heste og svinestald, hvælvinger over kostald, som eksisterer i dag. Laden og maskinhuset var bygget i træ med paptag. På taget i hjørnet kostald-lade var der en vindsejler, der trak forskellige maskiner. Den blev nedrevet i 1943.

Det vides, at fodermesteren havde kammer, der hvor der var malkerum i 1950, og at der var karlekammer i garagen ved siden af hestestalden. De to "lange rum" blev brugt af gartneren.

Brand i 1955

Ejer var Helmers far, Jørgen Sander-Larsen. Årsagen var en kortslutning i kartoffelkælderen i laden. Ingen dyr gik til, men alle maskiner brændte.

Brand 1955, kostald og lade

I løbet af sommeren blev bygningerne opført igen. Kostalden fik ny tagkonstruktion og blev forlænget med 3,6 m. Den blev moderniseret indvendig med ny bund og inventar. Der blev bygget et nyt malkerum midt for stalden. I laden blev der opført et frostsikkert roerum og ensilagesilo. Den ny lade fik trægitterspær, frostfri roesilo og ensilagesilo. Den gamle svinestald fik ny bund og træinventar med rensegang ved hver side og fodergang i midten. Der blev ikke plads til flere dyr, men de fik mere plads.

Branden blev ret dyr for ejeren, da forsikringerne ikke var så gode som de er i dag.

Arkitekt var bygningskonsulent Åge Beldringe, Kolding. Byggeriet blev lavet af murermester Hans Jacobsen og tømrermester Jacob Jacobsen, Ulkebøl.

Rester af træladen efter branden i 1955

Brand i 1966

Ejer Helmer Sander-Larsen. Den 26. april 1966 brændte overdelen af svinestalden. Det skete omkring kl. 12 middag.

Årsagen var en kortslutning i elinstallationen på halmloftet. Det blev konstateret af den elsagkyndige. Der var sivet lidt vand ind i et beskadiget elkabel, da paptaget ikke var for godt.

Ingen dyr gik til, alle svinene blev gennet ud på marken af naboerne og siden jaget ind i laden, hvor de blev fedet færdig.

På grund af underforsikring byggede vi selv. Trempel og træloft blev fjernet, og bygningen fik lav rejsning med stolper i svinestalden og gitterspær over garage og bryggers.

Svinestalden blev udvidet op til garagen, og der blev plads til 220 grise. I kostalden var der 30 køer.

Brand 1972

Ejer Helmer Sander-Larsen. Den 10. marts 1972 omkring kl. 23 tændte en pyroman ild i laden, som brændte sammen med loftetagen over kostalden. Alle 110 grise på loftet gik til. De fleste af røgforgiftning, de lå rundt i stierne. Alle grisene blev leveret til DAKA, ca. 7 tons.

De fleste af maskinerne, samt nyindkøbt gødning gik til. Der var lige indsat grise i kostalden, købt af handelsmand Chr. Zimmermann. Grisene i kostalden overlevede, der kom kun lidt vand gennem hvælvingerne. Grisene blev flyttet til Peter Poulsen, Sek, som overtog dem.

Brand i 1972, stald og lade

Fra laden

To dage efter tændte den samme pyroman ild hos Andreas Christensen, Bagmose, hvor alle udlængerne og hele sobesætningen brændte.

Heldigvis blev pyromanen opdaget denne aften. Medens alle strømmede til branden, kørte han fra branden. Det fandt Mogens og Lene Rasmussen, Skovhuse, mistænkeligt, de fortalte det til politiet, der opsøgte ham og han tilstod. Han tilstod også en påsat ildebrand hos Jes Iversen, Vranglandgaard i 1964.

Saxgaards nabo, Cloi Clausen, var overbevist om, at næste gang ville pyromanen tænde

ild hos ham. Han lå jo imellem Saxgaard og Bagmose. Han fik derfor opsat projektører omkring ejendommen for at afskrække pyromanen. De blev taget ned, da pyromanen tilstod, og det var kontrolleret.

Ligesom i 1955 og 1966 kom alle naboer og hjalp med at rydde op efter branden. Det var en fantastisk hjælpsomhed, der blev ydet.

Dengang betalte forsikringen ikke for oprydning, der var også folk på gårdene.

Alle hjælpere blev inviteret til rejsegildet som tak for hjælpen.

Saxgaard havde heldigvis nogenlunde forsikret. Konsulent Filt Jensen blev byggesagkyndig og lavede tegningerne. Tømrerfirmaet Helge Jacobsen og murermester Hans Jacobsen, Ulkebøl stod for opbygningen.

Gennemkørslen mellem kostald og svine-stald kom med til stalden. Der blev bygget en ny svinestald vest for laden i stedet for den på loftet. Der kom halvautomatisk udmugning i alle stalde. I laden blev der lavet et kornsilo-anlæg til 2200 tønder korn.

Nabohjælp i forbindelse med brand

Fra gammel tid har det været tradition, at naboerne kom og hjalp med oprydning efter en brand.

I de gamle brandforsikringer var der ikke afsat noget til oprydning. Det er det til gengæld i dag.

Under branden kom alle naboer og hjalp til med redning og slukning. Bagefter når forsikringen var opgjort, organiserede een af naboerne oprydningen, der kunne tage flere dage. Dengang var der mange medhjælpere på gårdene, så man skiftedes til at komme med heste og vogne, senere med traktorer og vogne.

Oprydningsholdet ved branden i 1972

Ved branden i 1955

var Peter Iversen, Ulkebøl brandfoged for sprøjten i Ulkebøl. Han organiserede oprydningen hos os, der tog flere dage.

1955. I brandfogedens protokol står følgende:

25/5-55 kl. 23.30 til ca. kl. 3. Udrykning til ladebrand på Saxgaard.

Redskaber og sprøjter i orden.

Brandvagter: 1. hold: Vollerup-Sundsmark. 2. hold: Kær.

3. hold: Ulkebøl til efterslukning d. 26/5 kl.18

Kl. 22.30 tilkaldtes brandfogeden af brandlidte, hindrede oplussen, der slukkedes med spande.

Ved branden i 1966

var det også Peter Iversen, der var brandfoged, og han organiserede igen oprydningen, der blev udskudt 10 dage på grund af forårs-såningen.

Saxgaard havde begyndt at så den 10. april, men de fæg efter i sne den 12. april. Sneen blev liggende til den 24. april, hvor Helmers søster Annes bryllup blev holdt, og branden var den 26. april.

1966. I brandfogedens protokol står følgende:

26/4 1966, udrykning til svinestaldsbrand på Saxgaard.

Branden slukket af Sønderborg. Egen sprøjte havde startvanskeligheder.

Varighed fra 12-18. Brandvagt til kl. 24.

Hermed afgiver jeg efter eget ønske hvervet som Brandfoged, og siger hermed tak til alle jeg har samarbejdet med.

Peter Iversen

Ved branden i 1972

var Peter Clausen, Ulkebøl, brandfoged. Han organiserede oprydningen.

1972. I brandfogedens protokol står følgende:

10/3 1972, ca. kl.11,(23). Saxgaard brændt og ca. 125 svin indebrændte.

12/3. Bagmose brændt og ca. 200 søer og grise brændt.

Oprydningen blev organiseret således, at det nordlige Kær Halvø hjalp hos os, og det sydlige hjalp hos Andreas Christensen, Bagmose.

Oprydningen tog flere dage. En del af murbrokkerne blev kørt til bådpladsen ved Bagmose bådelaag. Alle der havde hjulpet ved oprydningen, blev inviteret til rejsegilde med pølser og øl.

Der har ikke været brand i området siden, I dag får man også en sum fra forsikringen til oprydning, og der er ingen lokal brandfoged til at organisere det.

Ulkebøl Brandværn

I Ulkebøl lå brandstationen i vestsiden af Ulkebøldam ved branddammen.

Ved branden i 1955 havde man en gammel håndbetjent sprøjte på jernhjul.

I 1959 købte kommunen en motorsprøjte, og der blev udnævnt et fast mandskab til at betjene den.

I 1972 blev alt sprøjtemateriale afleveret til Sønderborg Frivillige Brandværn, og de gamle brandværn nedlagt. Bygningen og dammen blev fjernet i 1965.

Branddam og brandstation med brandsprøjte

Alsisk Frøavl

Jørgen Jensen, Saxgaard, havde selv drevet frøavl i en årrække. Fra 1903 til 1910 havde han sit eget frørenseri på loftet af heste- og svinestalden, det blev kaldt "frøloftet". Indtil slutningen af 1950 hang der aksler med remskiver under taget, som drev rense- og sorteremaskinerne. De blev til at begynde med drevet af vejrmøllen og senere af elmotorer. Flere af nabolandmændene begyndte at levere frø til Jørgen Jensen. Det blev efterhånden så omfattende, at det var naturligt at starte en forening.

Alsisk Frøavlselskab, som det hed i starten, blev så stiftet i 1910 på initiativ af Jørgen Jensen, Saxgaard.

De første medlemmer var:

1. Jørgen Jensen, Saxgaard, formand
2. Hans Iversen, Vranglandgaard, bestyrelsesmedlem
3. Jacob Jensen, Gøllinggaard, Svenstrup, bestyrelsesmedlem og bror til Jørgen J.
4. Johannes Jacobsen, Dyndved, svigersøn til Jørgen J.
5. Bertel Schmidt, Skelbækgaard
6. Karsten Karstensen, Vibækgaard
7. Christen Jacobsen, Ulkebøl
8. Nicolai Clausen, Stødager
9. Peter Petersen, Hestehavegaard
10. Jørgen Møller, Sundsmark
11. Christian Møller, Hummelhøj
12. Peter Kaad, Vollerup
13. Claus Clausen, Ellegaard
14. Christian Gustenhoff, Villinghøj, forretningsfører

Bestyrelsen i 1912

Ved starten købte foreningen Jernbanegade 4 i Sønderborg, hvor der blev indrettet frørenseri, tørreri, kontor og ekspeditionslokaler.

Følgende har været formænd: Jørgen Jensen, Saxgaard. Peter Kaad, Vollerup. Hans Iversen, Vranglandgaard. Forretningsførere: Christian Gustenhof, Villinggaard. Jørgen Gudemos, Hundslev, Andreas Gudemos, Hundslev.

I 1938 overgik firmaet til et aktieselskab under navnet Alsisk Frøavl A/S, Sønderborg. Dets stiftere var Grosserer C. Dreyer, Grosserer Torben Knudsen, Aarhus, samt forretningsfører Christian J. Gustenhoff. Grosserer Knudsen blev formand og Chr. J. Gustenhoff blev direktør.

I 1951 byggede man et nyt lager på hjørnet af Perlegade og Georg Hansensvej.

På første sal blev der indrettet en lejlighed til direktøren.

Senere blev firmaet overtaget af Dæhnfeld Frø.

I 1984 blev Alsisk Frøavl nedlagt og bygningen ombygget til Jyske Bank.

Alsisk Frøavl, Jernbanegade 4, pyntet i anledning af genforeningen i 1920

Tidligere Alsisk Frøavl nu Jyske Bank, Perlegade 81A

Als Ægekспорт

Als Ægekспорт blev startet i 1922 af Helmer Sander-Larsen, Saxgaard. Helmer havde en broder, der hed Einar Sander-Larsen, som var rejst til England. Han var ansat i et firma, som hed Richard Tricket, Tooley Street, London. Dette firma var medlem af London Egg Exchange, dengang et førende firma inden for æghandel i England.

På Einars foranledning startede Helmer med at samle æg ind hos landmænd i omegnen.

Tre lastbiler med æg på Saxgaard. Pakkeriet lå bag ved den midterste lastbil. Ca. 1928

På Saxgaard blev der indrettet et ægpakkeri mellem hestestalden og svinestalden. Alle æg blev lagt på et transportbånd med bægre. Æggene blev kørt igennem et mørkt rum, hvor de blev gennemlyst og kontrolleret, så de var i orden. De blev pakket i store trækasser med 500 stk. i hver kasse.

De blev transporteret til Esbjerg, og sejlet med skib til England. Samtidig begyndte Helmer at sælge æg til omegnens bagere og købmænd.

Helmer og Einars bror i Hornsyld, Gunnar, begyndte også med en ægforretning, Hornsyld Ægforretning.

I 1935 blev sønnen Thorolf leder af Als Ægekспорт. Der blev bygget en bungalow i Saxgaards have til hans familie.

Man samarbejde med et grossererfirma Kaj Johansen i København. Der stod "Ja-Kaj" på lastbilerne. De overtog Als Ægekспорт, da anden verdenskrig brød ud, og eksporten til England gik i stå. Thorolf fortsatte som leder af Als Ægekспорт.

I 1946 blev forretningen flyttet flyttet først til Sønder Havnegade og siden til Bjerggade, hvor den blev, indtil den blev lukket i 1978. Thorolf med familie flyttede til Arnkilgade 54.

På Saxgaard var der to-tre lastbiler, som hentede æg. Der var to faste chauffører, Jørgen Nielsen, Nørremark 14, hans kone Katrine passede gennemlysning af æggene, og Andres "Knækæg" Christensen, hans kone Louise pakkede æg. De boede i "Bungalowen" Tvedmark 3. Derudover var der yderlige tre ansatte.

I Sønderborg var der normalt to lastbiler og en VW kassevogn, der blev brugt til bykørsel.

Normalt var der tre-fire chauffører og seks til otte ansatte i pakkeriet.

Af ansatte kan blandt andet nævnes Thorolfs to søstre, Agnethe Kock og Ragna Boysen, og Poul Boysen, som passede telefon. Der var Jes Sivertsen fra Kegnæs, Jørgen Hansen fra Vollestrup og Harald Dominicussen, som senere blev leder af pakkeriet, samt mange flere.

Als Ægekспорт blev nedlagt i 1978, da Thorolf fyldte 70 år.

Als Ægekports pakkeri på Bjerggade i Sønderborg. Ca. 1950

Matr. nr. 28, 85, 180, 181, 1029,
Ulkebøl, Ulkebøl
Areal: 8,3523 ha

Landsbysmedien lå oprindeligt ved Bjørnemosen 3. I 1799 blev den flyttet til Gaasbæk. Den blev oprettet som en fællessmedie med tilhørende landbrug af alle landmænd på Ulkebøl Nørremark og Ulkebølskov. Disse var blevet udflyttet tidligere, og man har manglet en smed.

Ejere af smedjen da den lå ved Bjørnemosen 3

- 1763** Smed *Chresten Hansen* (1681-1763)
- 1763-1768** Smed *Jørgen Christensen* (1729-1768) gift 1754 med *Anna Jørgen Smeds* (1721-1793). De fik fire børn.
- 1768-1791** Enke *Anna Jørgen Smeds* gift anden gang 1769 med *Peter Hansen Smed* fra Tandslet (1744-1812). Han blev gift anden gang 1794 med *Anne Nielsdatter* fra Vollerup (1761-1829). De fik fem børn.
- 1791-1794** Søn *Christen Jørgensen* (1759-1794) gift 1791 med *Elisabeth Jørgensdatter* fra Tandslet (1766-1848) død i Mølby. De fik et barn. Christen var søn af smed Jørgen og Anna Christensen, der havde smedjen fra 1763-1769.
- 1794-1818** Enken *Elisabeth Jørgensdatter* gift anden gang 1794 med *Iver Jensen*, Smidt fra Sottrup (1762-1836) død i Mølby. Ingen børn. Iver og familien flyttede til Gaasbæk i 1799, navnet er efter en bæk der løb på marken.

Ejere af smedjen da den blev flyttet til Gaasbæk

- 1818-1847** Søn *Jørgen Christensen Schmidt* fra Ulkebøl (1792-1861) gift 1810 med *Marie Christensen Wadmand* fra Ulkebøl (1785-1870) på Gaasbæk. De fik fem børn.
- 1847-1862** Søn *Christen Iversen* (1810-1862) gift 1840 med *Elske Helene Paulsen* fra Sundsmark (1811-1885). De fik syv børn.
- 1862-1874** Enken *Elske Helene Paulsen* og søn *Jørgen Christian Iversen*
- 1874-1912** Søn *Jørgen Christian Iversen* (1844-1936) gift 1876 med *Anne Marie Melkersen* fra Grønmark, Kegnæs (1853-1922). De fik tre børn.

Boelsejerne solgte i 1874 deres ejendomsret til smed Jørgen Christian Iversen. De fire første fik hver 100 Thaler (ny preussisk mønt), og de resterende fik hver 75 Thaler. De førstnævnte havde et større boel.

Købesummen forrentedes med 4% pro anno, og køberen kunne afdrage 25 Thaler til en sælger ad gangen.

Boelsejere af Gaasbæk

1. Christen Christensen Kyed	Kyedsminde		Tvedmark 7
2. Matthias Matthiesen	Saxgaard		Nørremark 7
3. Hans Iversen	Vranglandgaard		Nørremark 18
4. Niels Clausen Nielsen	Bokegegaard		Nørremark 20
5. Jens Peter Frost	Spanggaard		Spang
6. Peter Christensen Petersen	Damgaard		Ulkebøldam 21
7. Jens Jørgen Nissen		(Jørgen Høj)	Ulkebøldam
8. Jørgen Jacobsen		(Chr. Jacobsen)	Ulkebøldam 9
9. Claus Petersen Clausen		(Peter Clausen)	Ulkebøldam 3a
10. Hans Peter Volf		(Hans Gunnar)	Ulkebøldam 3
11. Nicolai Peter Iversen	Tvedgaard		Tvedmark 2
12. Thomas Christensen	Bagmose		Nørremark 5
13. Andreas Christensen Andersen	Bagmose		Nørremark 3
14. Christen Christensen	Vibæk		Nørremark 9
15. Jørgen Jørgensen Detlefsen	Tombølgaard		Tombølgårdsvej 4
16. Jørgen Christen Frost	Villinggaard		Nørremark 16
17. Peter Petersen Matthiesen	Veesbæk		Lufthavnsvej 2
18. Jørgen Jørgensen Schmidt	Skelbækgaard		Nørremark 22
19. Jes Petersen i Kjær	Ellegaard		Midtborrevej

Jørgen Christian Iversen solgte smedien i 1910 til Chresten Grünfeld fra Kegnæs, som byggede en ny smedie ved siden af boligen på Nørremark 10.

Ejere, landbrug

1912-1966 Søn *Christen Iversen* (1877-1966) gift 1911 med *Mette Marie Lauritzen* fra Dyndved (1888-1970). De fik to børn.

Gården blev nu drevet som almindeligt landbrug indtil 1945, hvor Gaasbæk udlejedes til Kvægavlsforeningen for Als Sønderherred, som indrettede den til tyrestation. Forpagtningsafgiften var værdien af 100 tdr. korn.

Bestyrelsen var

- Christen Clausen, Stødager (Formand)
- Christen Christensen, Lambjerg
- Hans Jørgensen, Kallehus, Ketting
- Peter Clausen, Kettingkov

Byggeoverslag fra Bygmester Jacob Jacobsen Ulkebøl

Ombygning af stald til tyreboxe, m.m.	13.856,00 kr.
Indretning af rørekarussel og springgrav	5.122,00 kr.
Nyt laboratorium, m.m.	4.023,00 kr.
I alt	23.001,00 kr.

Ifølge bilag fra Ulkebøl Lokalhistorisk Arkiv blev der ansat en bestyrer, Peter Hansen, Notmark. Der blev aftalt en løn fra 1. april 1945 til 1. maj 1946 på 4.300 kr. Peter Hansen skulle bo hos Hans Nissen, Skelbækgaard. Senere blev Jørgen Hansen ansat som bestyrer, han fortsatte indtil tyrestationen blev flyttet til Dybbøl, så forpagtede Jørgen Wortmann ejendommen. Jørgen Hansen fra Asserballe (1909-1984) gift 1931 med *Christine Marie Steger* fra Hjortspring (1919-1990). De fik to børn. Da aftalen med kvægavlsforeningen ophørte, kom der en forpagter på ejendommen, Jørgen og Rita Wortmann med deres to børn Edel og Lis. Jørgen drev ejendommen med otte køer og fem søer. Havde også to heste, da pigerne var meget interesserede i heste og red til ringridning.

Her ses tyren Give

1966-1886 Søn *Christian Iversen* (1917 til efter 1986) gift 1941 med *Anna Kathrine Skovgaard Andersen* fra Maabjerg (1912 til efter 1986). Christian Iversen var brugsuddeler i Løjt Kirkeby, hvor han også døde. Jørgen Wortmann fortsatte som forpagter

1986-1988 *Jørgen Wortmann* fra Vejebæk ved Padborg (1918-1994) gift med *Rita Christensen* fra Kær (1927-1981). De fik to børn.

Ifølge aftale med Gerda og Helmer Sander-Larsen købte Jørgen ejendommen og solgte den videre til Gerda og Helmer året efter.

Her ses Cloi Clausen fra Nørremark 5 og Jørgen Wortmann, der var på ejendommen. De nyder en ølpause under gravearbejdet med kloakken

1988- *Gerda Sander-Larsen* (1943) gift 1964 med *Helmer Sander-Larsen* (1938). De fik fire børn. Alle avlsbygninger blev fjernet i 2005, og der blev bygget en garagebygning. Stuehuset blev totalombygget, og Gerda og Helmer Sander-Larsen flyttede ind i december 2006 som aftægtsbolig.

I kælderen fandt de en gravsten over den første smed, som er registreret i Ulkebøl.

Tekst på stenen

ANH -----N
7 MARTS----- OD
E DENNE ERLIGE ----- EN
GTIGE MAND CHRESTEN
HANSEN SMED AF ULCKE
BØL HANS ALDER VAR
82 AAR

Gaasbæk 2014

Helmers erindring om Gaasbæk

I 1946 da min familie flyttede til Saxgaard, var der tyrestation på Gaasbæk. Stalden var ombygget med seks tyrebokse i vestsiden. Der var plads til et par køer i den ene ende.

I den nordlige del af laden var der roerum og plads til halm. Der var bygget et halvtag på sydsiden af laden, hvor der var en karrusel med fire "vinger", hvor tyrene blev motioneret om vinteren. En hest var forspændt den ene vinge til at trække tyrene rundt, én ved hver vinge. Det blev gjort hver morgen.

I østenden af halvtaget var der en "springgrav" hvor der blev placeret en ko, som tyrene kunne springe på, de støttede klovene på en cement mur på hver side af koen. Dyrlægerne kunne så tage sæden fra tyrene. Ved siden af springgraven var der et laboratorium til dyrlægerne, hvor de kunne analysere sæden, inden de kørte ud til landmændenes køer. Der var to dyrlæger, Riessing og Andersen.

Der var og er to boliger til ejendommen. I den største boede ejeren, Chresten Iversen og Mette.

I den anden bolig boede bestyreren Jørgen Hansen og hustru med deres to børn, Christine og Verner, der var to år ældre end mig. Vi har leget en del sammen som børn.

Da tyrestationen blev nedlagt, kom der en forpagter på ejendommen, Jørgen Wortmann og Rita med deres to børn, Edel og Lis.

Stalden blev så bygget om til køer og grise, syv kobåse med opdræt og tre svinestier i stalden. I halvtaget blev der indrettet en lille svinestald med 4 stier.

Jørgen og Rita flyttede i den store bolig, da Mette døde. Derefter blev den lille bolig udlejet. Rita fik desværre sclerose, da Lis blev født. Jørgen passede hende selv med hjælp fra kommunen, indtil hun døde. Samtidig drev han gården med nogle forpagtninger ind til. Jørgen var en flittig mand, havde et godt humør trods modgang og var en meget behagelig nabo

I 1986 kom Jørgen Wortmann og fortalte, at ejeren af Gaasbæk, Christian Iversen, ville sælge, men ikke til os, da han mente, at vi ville lægge Gaasbæk under Saxgaard. Vi ville gerne købe Gaasbæk til aftægtsbolig, og vi blev enige med Jørgen om, at han skulle købe ejendommen og sælge den videre til Gerda, og vi ville holde ham skadesløs.

Da Christian Iversen opdagede, at vi havde købt Gaasbæk, blev han først gal i hovedet, men da han hørte, at vi ville fortsætte med ejendommen som en selvstændig enhed, og at vi ville bruge den som aftægtsbolig med tiden, blev han meget glad for, at vi havde købt den. Jørgen Wortman boede i stuehuset indtil sin død.

Matr. nr. 3, Ulkebøl, Ulkebøl
 Areal 1793: 39 tdr. land.
 Areal efter udflytning: 28 ha

Vibæk navnet på en bæk i gårdens mark. *Wiback, Wybek*. Den var oprindeligt en fæstegård under Sct. Jørgens Hospital i Sønderborg. Blev udflyttet i 1794. Den lå dengang ved Ulkebøldam 3. Gården er i dag lagt under Nørreremark 18, Vranglandgaard.

Ejere

- 1698** *Jens Christensen*, (1638-1707) gift med *Mette* (1641-1695)
- 1698-1735** Svigersøn *Hans Jensen* fra Lindegaard Kær gift 1698 med *Karen Jensdatter*
- 1735-1774** Søn *Peter Hansen*, tolvmand (1707-1797) gift 1746 med *Sidsel Petersdatter* fra Elholm. (1716-1795). De fik otte børn. Parret var fætter og kusine.
- 1774-1821** Søn *Hans Petersen* (1746-1821) gift 1774 med *Marie Christensdatter Frost* fra Sundsmark (1744-1819). De fik et barn.
- 1821-1846** Søn *Peter Hansen* (1777-1860) gift 1805 med *Anne Kiestine Hansen* fra Vollerup (1784-1873). De fik otte børn.
- 1846-1868** Søn *Peter Hansen* (1809-1864). Han var nervesvækket. Gift 1839 med *Cathrine Marie Hansen* fra Bagmose (1818-1897). De fik fire børn. Parret var næstsøskendebørn.
- 1868-1868** Søn *Peter Petersen Hansen* (1839-1897) gift 1867 med *Marie Christine Christensen* fra Sundsmark (1841-1874). De fik fire børn. De købte gården den 16. april og solgte og byttede den 28. maj med Christen Christensen, Humlehøj.
- 1868-1870** *Christen Christensen* fra Humlehøj (1835-1870) gift 1857 med *Cecilie Marie "Sille" Bertelsen* fra Kær (1824-1888). De fik tre børn.
- 1870-1884** Enken *Cecilie Marie Bertelsen*
- 1884-1884** Søn *Andreas Christensen* (1857 til efter 1925) gift 1886 med *Anne Høj* fra Hund-slev (1861 til efter 1925). De fik otte børn. De købte gården den 28. marts og solgte den 24. april til Christen Karstensen.
- 1884-1897** *Christen Karstensen* fra Stensgaard (1828-1923). Han var ugift og kaldtes "Gammel Kresten". Han boede på Vibæk indtil sin død.
- 1897-1929** Brorsøn *Karsten Karstensen* fra Stensgaard (1872-1947) gift 1897 med *Anne Marie Tychsen* fra Broager (1866-1947). De fik to børn. De opsatte en vindmølle, som blev brugt til at trække tærskværk, kværn, hakkelsemaskine, rundsav, kageknuser og flere andre arbejdsbesparende maskiner.
- 1922-1929** Gårdbestyrer og svigersøn *Hans Jacobsen* fra Højgaard (1898-1990) gift 1822 med *Anne Marie Karstensen* (1898-1975). De fik fire børn. De købte Grannegaard i Klinting og flyttede dertil.

1929-1970 Svigersøn *Bertel Christian Wilhelmsen* fra Dyntmark (1902-1980) gift 1929 med *Mathilde Karstensen* (1902-1991). De fik to børn.

Vibæk ca. 1930

De byggede en veranda på stuehuset under frontspiret. Besætning i 1935 var der 20 køer, en tyr og 20 ungdyr RDM. Der var fire heste, tre søer, leveret 120 slagtesvin og 100 høns. 1962 var der 19 køer med opdræt. Da de solgte gården, købte de et hus på Dybbøl-siden i Sønderborg.

1970-1982 *Jes Iversen*, Vranglandgaard (1909-1993) gift 1948 med *Inga Hansen Schmidt* fra Klakring, Vejle (1925-2013). De fik tre børn.

Jes Iversen fjernede staldbygningen mod syd og lagde nyt tag på stuehuset. De flyttede til Vibæk, da deres søn Hans overtog Vranglandgaard. Aftægtsboligen har været udlejet til to piger fra 1970, de bor der endnu i 2015.

1982- Søn *Hans Iversen*, Vranglandgaard (1949) gift 1982 med *Marianne Johansen* fra Feldsted (1949). De fik to børn.

Vibæk 2007

Jorden fra Vibæk er nu lagt ind under Vranglandgaard. Hans Iversens mor Inga boede i stuehuset indtil hendes død i 2013. Aftægtsboligen er udlejet. Inga havde i mange år udlejet tagetagen til sommergæster og montører, mm. I dag, 2015, er stuehuset totalrenoveret indvendigt. Det har fået nyt tegltag og verandaen er fjernet. Deres datter, Susanne og hendes mand Christian skal bo her.

Nørremark 10

Matr. nr. 96, Ulkebøl, Ulkebøl
Areal 2015: 1850 m²

Huset er oprindeligt et inderste, der er udstykket fra Saxgaard. Tidspunktet er ukendt.

Ca. 1935

Ejere

-1899 Nicolai Jepsen (inderste)

1899-1910 Peter Thomsen

1910-1939 Christen Hansen Grünfeld smedemester fra Grønmark, Kegnæs (1886-1942). Gift 1908 med Marie Christine Christensen fra Thomhave (1886-1960). De fik to børn.

I 1910 købte smed Christen Grünfeld smedeforretningen, der var på Gaasbæk, og byggede et smedeværksted ved siden af huset. Værkstedet virkede indtil 1945.

Sønderborg Andels Svineslagteri havde en stor smedejernslåge mod havnen med initialerne S.A.S, den var lavet af smedemester Chr. Grünfeld fra Nørremark 10.

Lågen blev fjernet, da slagteriet blev nedbrudt i 1979.

Ca. 1915. Marie med søn på armen og Christen med en hest

1939-1941 Forpagter Christian Schmidt. Smed. Han forpagtede smedjen, da Christen Grünfeld byggede en smedje ved Nørremark 16. Han prøvede at skaffe kunder ved at besøge de omliggende landmænd, men det lykkedes ikke for ham.

1939-1942 Enken Marie Cathrine Grünfeld

1942-1945 Søn Hans Christian Grünfeld (1909-1996) gift 1936 med Marie Cathrine Burhøj fra Tandsrye (1912-1983). De fik tre børn.

Hans Grünfeld var smed, arbejdede for tyskerne under anden verdenskrig, måtte i fængsel efter krigen. Værkstedet blev nedlagt og Hans fik arbejde hos Brd. Müller i Vollerup. Hans var en ivrig kortbølgeradioamatør.

1945-1952 Nicolai Marcussen fra Oksbøl (1909-1979) gift 1934 med Kathrine Kryhlmund fra Lysabild (1909-2004). De fik to børn.

1952-1958 *Herbert Schmidt* (kleinsmed)

1958-1958 *Helmuth og Grethe Petersen*. Helmuth arbejdede hos Brd. Müller i Vollerup.

1958-1964 *Hermann Lawaetz* fra Veesebæk (1925-2009) gift 1959 med *Grethe Lykke Iversen* fra Sønderborg (1936). De fik et barn.

Lawaetz Automobilværksted

Herman ombyggede den gamle smedie til automobilværksted. I 1964 flyttede Herman og Lykke til Ulkebøl. De byggede et nyt værksted med bolig på hjørnet af Agtoftvej og Stenager.

1964-1980 *Nis Bræraa*, automekaniker, gift med *Grethe*. De fik et barn.

Nis fortsatte med værkstedet, som blev nedlagt ved salget i 1997.

1980-1991 *Aris Iwersen*, gift med *Gunnar Iwersen*. De har to børn.

Gunnar er uddannet maskinmester, har sejlet med rederiet J. Lauritzen og har arbejdet på boreplatform i Nordsøen. Senere blev han direktør for Mærsk's boreplatforme i Venezuela.

Aris er fra Den Dominikanske Republik. De har to drenge.

1991- Aris Iwersen

Matr. nr. 111, Ulkebøl, Ulkebøl
 Areal: 13,5 ha
 2016: 4,1518 ha

Navnet kommer fra naturnavnet Vællinghøj. Jorden til Villinghøj hørte oprindeligt til Villinggaard, som i 1872 ejedes af Jørgen Christen Frost.

Ejere

1872-1889 *Jørgen Christensen Frost, Villinggaard.*

Han udlejede i 1872 en grund i 99 år til et fællesmejeri med syv interessenter: Math. Mathiesen, Arbejdsholt, Jørgen Detlefsen, Tombølgaard, Jørgen Schmidt, Skelbækgaard, Niels Clausen Nielsen, Bokegegaard, Thomas Christensen, Vibækgaard, Mathias Mathiesen, Saxgaard, Jørgen Christen Frost, Villinggaard. Hans Iversen, Vranglandgaard var med i begyndelsen, men meldte sig ud og lavede sit eget mejeri.

De byggede et lille vandmejeri med en hestekærne, et osteri og en svinestald med 18 stier. Kaldte mejeriet "Enigheden".

De syv interessenter havde 107 køer. Med tiden blev der 42 andelshavere.

Fra 1872-1882 var der ansat en forpagtermejerist *Anton Christian Friederich Classen* fra Genesau i Holsten (1811-1875), gift 1864 med *Andrea Christine Ohlsen* fra Torslev, Dronninglund (1848-1880) hun var uddannet mejerske i Holsten.

Fra 1882-1885 var mejerist *Johann Andreas Maass*, gift 1884 med *Emma Howe*, De holdt efter tre år.

Fra 1885-1889 Klarede man sig med én mejerske, *Ida Andersen*.

1889-1893 *Niels Bengtson* fra Sverige (1865 til efter 1890) gift 1885 med *Anne Thora Schmidt* fra Asserballe (1861 til efter 1890). De fik tre børn.

I 1889 købte forpagter Bengtson mejeriet og drev det til 1893, hvor han solgte det til Jørgen Jensen, Saxgaard.

*Familien Bengtson ca. 1890
 Mejeriet der i dag er stuehus*

1893-1905 *Andelsmejeriet Ulkebølskov*, med *Jørgen Jensen, Saxgaard*, som formand.

De ansatte mejerist *Knud Jørgensen*, der kom fra Vollerup fællesmejeri. I 1903 begyndte man med udsalgsvogne i Sønderborg.

I 1905 flyttedes mejeriet til Sønderborg på Løngang.

1905-1911 *Jørgen Jensen, Saxgaard, købte ejendommen, efter at mejeriet var flyttet til Sønderborg.*

1911-1926 *Johannes Matthiesen, Villinggaard fra Sottrup (1876-1935) gift 1898 med Anne Marie Jepsen fra Sebbelev (1878-1938). De fik seks børn. Johannes købte bygningerne og oprettede Villinghøj med 10 ha.*

1926-1928 *Ejendomshandlerene Høj og Phillipsen, Varnæs. En forstander Plovgaard lejede gården, han ville oprette en højskole, som ikke blev til noget.*

1928-1948 *Christian Jessen Gustenhof fra Augustenhof (1885-951) gift 1914 med Christine Andresen Schmidt fra Sebbelev (1894-1976). De fik fire børn.*

Christian Gustenhof var forretningsfører for Alsisk Frøavl. Gården blev drevet med bestyrer eller karl. Sønnen Chresten kom hjem i 1945 fra Dalum landbrugsskole, og drev gården for faderen.

1948-1988 *Søn Christen Jessen Gustenhof (1919-2006) gift 1947 med Christine Marie Jacobsen fra Højgaard (1926). De fik tre børn.*

Der blev bygget ny stald i 1950. I 1950 købtes også 3,5 ha af Hans Jacobsen, Grannegaard i Klinting. Jorden havde oprindeligt hørt til Vibækgaard. I 1978 blev der bygget en ny sostald til 50 søer. Kostalden blev senere ombygget til goldso- og fravænningsstald, da kørerne blev sat ud.

1988- *Hans Iversen, Vranglandgaard. Jorden er i dag lagt til Vranglandgaard. Der er to lejemål i stuehuset. Sostalden er lavet om til maskinhus. Den lille bolig i enden blev moderniseret til datteren Susanne og hendes mand Christian. I 2014 blev ejendommen oprettet igen som selvstændig ejendom med 4,1518 ha. I 2016 bor datteren, Anette, og hendes mand, Sune, der. Sune har slagterforretning på Rønhave.*

1980

Nørremark 12

Matr. nr. 324, Ulkebøl Ejerlav
Areal: 670 m²

Det var et parcelhus bygget i gasbeton, hvor grunden blev udstykket fra Villinggaard. Huset er fjernet i dag.

Ejere

1955-1960 *Ejnar Christensen* fra Estvad (1926-2009 i Varnæs) gift 1956 med *Anne Christine Jacobsen* fra Højgaard (1921-2005 i Varnæs). De fik to børn. Ejnar var karl hos Jørgen Kæstel, Villinggaard. Han fik lov at bygge et lille skur. Han havde planer om at fiske og måske drive lidt maskinstation. Ved giftermålet flyttede de til Ulkebøl.

1960-2000 *Johan Carl Vohs* fra Skovhuse (1925-2000) gift med *Christa Plath* fra Sønderborg (1929-1981).

Johan købte grunden med skur, som blev fjernet. Han byggede det hus, som den gang var på grunden, med to lejligheder, hvor der også blev plads til svigerfar, Carl Plath og hustru. Johan var chauffør hos foderstoffirmaet Brødr. Ewers i Sønderborg. Han var en ivrig fisker i fritiden. Fiskede sammen med naboen Christian Pallesen, Villinggaard.

2000-

Sønderborg Lufthavn

I forbindelse med udvidelse af Lufthavnen opkøbte Lufthavnen huset, som blev udlejet.

Huset blev fjernet af Lufthavnen i 2010, kun bøgetræet er tilbage, men Lufthavnen ejer stadig grunden på 670 m².

Før

Nu

Nørremark 14

Matr.nr. 117 Ulkebøl ejerlav
Areal: 1.839 m²

Ejere

1899-1927 *Jørgen Christensen Frost* fra Villinggaard (1838-1920) gift 1865 med *Catharine Marie Nissen* fra Lysabild (1837-1926). De fik ti børn. Huset blev bygget som aftægtsbolig til Villinggaard, men de flyttede aldrig ind.

1927-1979 Svigersøn *Jørgen Nielsen* fra Stenholt (1894-1978) gift 1919 med *Catharine "Katrine" Marie Frost* fra Villinggaard (1897-1978). De fik tre børn.

Ved giftermålet flyttede de ind i huset og købte det i 1927. Katrine var født uden for ægteskab, faderen var ukendt. Katrine arbejdede ved Als Ægekspert på Saxgaard, hun lyste æg. Hun gik også ud som kogekone. Jørgen Nielsen var chauffør ved Als Ægekspert på Saxgaard.

1979-2011 *Christen Jessen Gustenhoff* (1919-2006) gift 1947 med *Christine Marie Jacobsen* (1926) og deres datter *Karin Christine Gustenhoff* (1950) fra Villinghøj. De købte huset i 1979, da det blev til salg. Da de solgte Villinghøj i 1988, flyttede de ind i huset som aftægtsbolig. Der blev bygget en havestue og en garage. Christine og Karin flyttede til Ulkebøl, da de solgte huset i 2011.

2011- *Kim Oberg Jessen* fra Skovhuse (1979) gift 2012 med *Ana-Maria Badulescu* fra Târgu-Jiu, Gorj, Rumænien (1985).

De har et barn. Kim er landinspektør og har læst HD som eksportingeniør. Ana er Bachelor i fransk og engelsk. I 2016 fjernede de det gamle hus, og i sommeren 2017 stod det nye hus og garage færdig.

Matr. nr. 9 m.fl., Ulkebøl, Ulkebøl
 Areal 1793: 36 tdr, 2 sk, 25 r.
 Areal ved udstykning: 32,4 ha
 Areal efter 1920: 22,4 ha
 Areal 1970: 11,2062 ha
 Areal 2012: 2,1232 ha

Udflyttet i 1794 fra Krogvejen.
 Oprindeligt bestod gården af
 Villinggaard og Villinghøj indtil
 1910.

Villinggaard, ca. 1895

Ejere

- 1760-1793** *Christen Jørgensen Frost* i Ulkebøl. (1728-1808). Døde som aftægtsmand på Villinggaard. Gift 1760 med *Birrit Jørgensdatter*, (1732-1801). De fik seks børn.
- 1793-1834** *Søn Jørgen Christensen Frost*, (1762-1834) gift 1793 med *Kiesten Jacobsdatter* fra Vollerup (1765-1855). De fik seks børn. De udflyttede gården i 1795 fra Ulkebøl.
- 1834-1870** *Søn Christen Jørgensen Frost* (1811-1888) gift 1837 med *Elisabeth Jørgens* fra Gaasbæk (1815-1899). De fik fire børn.
- 1870-1898** *Søn Jørgen Christensen Frost* (1838-1920) gift 1865 med *Catrine Marie Nissen* fra Lysabild (1837-1926). De fik ti børn.
 Han solgte en grund til mejeriet i 1872, som senere blev til Villinghøj. Stuehuset var i den østlige ende af stalden. Der lå en bliklade, hvor stuehuset er i dag.
- 1898-1926** *Johannes Mathiesen* fra Sottrup (1876-1935) gift 1898 med *Anne Marie Jepsen* fra Sebbelev (1878-1938). De fik seks børn.

Familien Johannes Mathiesen

Gården var dengang på 32,86 ha. Han købte mejeribygningen i 1906 og oprettede en ny ejendom, Villinghøj, på 10 ha i 1910.

- 1926-1927** Ejendomshandlerne *Peter Høj*, Bovrup og *Jørgen Phillipsen*, Varnæs.
- 1927-1934** *Frederik Jørgensen* fra Varnæs (1904 til efter 1930).
 Frederik var ugift og søn af smedemester Nis A. Jørgensen og Anne Kjestine Jensen, Varnæs. De flyttede med til Villinghøj. I 1929 blev stuehuset forlænget med fire fag, et frontspir og en indgang mod vest. Der blev lagt tegltag på. Det oprindelige stuehus lå i ladens østlige del.
- 1934-1965** *Jørgen Kæstel* fra Dybbøl Langbro (1902-1991) gift 1929 med *Nanna Jessen* fra Nybøl (1903-1953). De fik tre børn.

Nanna og Jørgen Kæstel

Jørgen var en meget aktiv mand i sognet. Han var formand for UIU fra 1945-51 og 1955-61. Han var medlem af Ulkebøl Sogneråd fra 1950 til 66 og var i en periode formand for Haveselskabet i området.

Ulkebøl Sogneråd

Besætning i 1937 var på 18 køer, en foreningstyr, ti ungdyr, seks søer, tre heste og 100 høns. I 1938 solgtes 252 m² jord til Marie Christine Grynfeld. Hun og hendes mand, Christen, flyttede fra Nørremark 8 hen i aftægten på Villinggaard, og byggede et smedeværksted, hvor de blandt andet smedede ankerkæder til tyskerne. Christen skulle efter sigende været blevet uvenner med sin søn.

1937

1. januar 1943 købte Jørgen Kæstel jorden og bygningen tilbage for 1668 kr. Værkstedet har siden været brugt som maskinhus. Jørgen Kæstel forlængede den nuværende garagebygning. Loftet blev brugt til kornlager. Nedenunder var der hønsehus og kværnrum. Blikladen mod nord blev bygget. Traktor blev købt i 1952, en Nuffield.

Smedien bygges i 1938

Smedeværkstedet

1965-2008 Svigersøn *Christian Pallesen* fra Klovborg (1927-2008) gift 1955 med *Inger Kæstel* født på Løkkegaard (1933). De fik tre børn.

Inger og Christian Pallesen ved deres guldbryllup

Christian var fodermester på Saxgaard. Ved giftermålet flyttede parret ind på Villinggaard, som de købte i 1962. Christian var meget interesseret i fiskeri og jagt. I deres tid skete der en stor udvikling på Villinggaard.

1964 blev der lagt riste i grebningen og udvidet til 18 til 20 køer.

I 1969 da Sønderborg Lufthavn blev bygget, blev der eksproprieret ca. 11 ha til lufthavnen, så ejendommen var nu på ca. 11 ha.

Christian Pallesen drev i en årrække ca. 15 ha af Lufthavnens areal inden for hegnet. Der blev bygget et kornsiloanlæg i laden.

Fra 1974 til 1977, da køerne blev sat ud, blev de to staldlænger renoveret med nyt eternittag og ombygget til 50 søer.

I 1977 byggedes en ny slagtesvinestald til 240 slagtesvin. Christian og Inger drev et meget fint og effektivt landbrug.

1994

I 1988 begyndte et maskin- og marksamarbejde med Helmer Sander-Larsen, Saxgaard, hvor Helmer såede, sprøjtede og mejetærskede. I 1998 forpagtede Helmer jorden og laden. I 2006 overtog Jacob Sander-Larsen forpagtningen.

Inger har været med i bestyrelsen for Ulkebøl Forsamlingshus og seniorlandbruget. Siden 1994 har to af staldene været brugt til opmagasinering af "lopper" til forsamlingshuset, og siden 2005 har "loppemarkedet" været afholdt på Villinggaard. Loppemarkedet sluttede i 2009, da gården blev solgt.

Loppemarkedet i 2009

Salgsudstilling i svinestalden

Viggo Madsen og Herluf Clausen serverer pølser for Marie Nielsen og Ane Marie Clausen

Middagspause for medhjælperne

2009-2009

Jacob Sander-Larsen, Saxgaard.

Christian Pallesen døde i 2008. I 2009 solgte Inger Pallesen Villinggaard til Jacob Sander-Larsen og flyttede til Augustenborg, hvor hun havde et hus, tæt ved sin datter og svigersøn. Jacob solgte bygningerne og 2 ha til Michael Jessen fra Skovhuse. Cirka 9 ha jord blev lagt til Saxgaard.

2009-

Michael Jessen, fra Skovhuse, født den 25. januar 1985. Han har har en datter. Michael påbegyndte en større ombygning og reovering af ejendommen til beboelse. Stuehuset renoveret totalt indvendigt og udvendigt med nyt tegltag og nyt frontspir mod gårdspladsen. Garage/udhus fjernet. Slagtesvinestald ombygget til trælager, træfyrum og garage. Sostald ryddet, loft fjernet, udlejet til campingvogne.

*Drægtstalden er nu indrettet til snedkerværksted, og Michael startede sit eget firma *Jessen Byg* i 2014.*

2015

Matr. nr. 12, Ulkebøl, Ulkebøl
 Areal 1793: 48 tdr., 6 sk., 14 r.
 Areal: 44,8 ha
 Areal i dag: 95,4163 ha

Før udskiftningen lå ejendommen på toften øst for præstegården i Ulkebøl. Denne toft hører til ejendommen Bjørnemosen 3. Det er muligt, at der i den ret store bindingsværkslænge på denne adresse er en rest af den gamle gård. Den nye gård, der blev bygget i 1795 efter udflyt-

ning til Nørremark, var en regulær firelænget gård, et anlæg, der ikke er så almindeligt på Als, som det er nord for Kongeåen.

Fra 1794 til 1817 hed gården *Stensgaard*, så fik den navn efter lokaliteten *Wranglandhoy* til *Vranglandgaard*.

Fra ca. 1650 og til i dag har gården, både da den lå i Ulkebøl og siden i Nørremark, været nedarvet i samme familie. I de første år var navnet Clausen og Hansen, så kom Brock, og i 1832 giftes den første Iversen ind i Brock-familien. Fra 1857 har alle ejere heddet Iversen. Den samme familie har i 2016 ejet gården i 366 år gennem 11 generationer. Det er den gård på Kær Halvø, der har været længst i samme slægts eje. De oprindelige avlsbygninger er ombyggede eller fjernet.

Ejere

~1650-1688 *Thomas Matzen*

1688-1721 Svigersøn *Hans Clausen* (1655-1721) gift før 1690 med *Synnet Thomasdatter Matzen* (1648-1696). De fik to børn.

Gift anden gang 1697 med *Maren Lasdatter* (ca. 1660 til efter 1721). De fik otte børn.

1721-1723 Enken *Maren Lasdatter Clausen*

1723-1734 Søn *Chresten Hansen* (ca. 1690-1734) gift 1723 med *Cathrine Clausdatter Hartwigsen* (1696-1742). De fik syv børn.

1734-1759 Enke *Cathrine Clausdatter Hartwigsen*. Gift anden gang efter 1734 med *Jens Christensen Brock* (1694-1762). De fik tre børn.

Jens Christensen Brock blev gift anden gang efter 1742 med *Anna Petersdatter* fra Spang (1701-1778). De fik et barn.

Jens Christensen Brock var sættemand og styrede gården, indtil stedsønnen kunne overtage gården i 1759.

1759-1793 Søn *Hans Christensen Hansen Brock* (1723-1799) gift 1757 med *Karen Madsdatter* (1731-1805) fra *Stensgaard*. De fik ni børn.

Hans Christensen Hansen tog efternavnet Brock efter sin stedfar *Jens Christensen Brock*.

1793 -1817 Søn *Christen Hansen Brock* (1758-1817) gift 1793 med *Anne Marie Petersdatter* fra *Stensgaard*, Hørup (1774-1845). De fik otte børn.

Gårdens blev udflyttet i 1795, og senere blev navnet ændret fra *Stensgaard* til *Vranglandgaard*.

1817-1822 Enke *Anne Marie Brock*

1822-1832 Søn *Hans Christensen Brock* (1796-1832) gift 1822 med *Marie Nielsdatter* fra Bokegegaard (1794-1827). De fik tre børn. Gift anden gang 1827 med *Marie Catrine Ohlsen* fra Vollerup (1804-1871). De fik to børn.

1832-1854 Enke *Marie Katrine Brock* gift anden gang 1833 med *Nicolai Nicolaisen Iversen* fra Asserballe (1807-1881). De fik syv børn.

Nicolai gift anden gang 1872 med *Anne Catharine Lassen* fra Hørup (1819-1899). De fik ingen børn.

Marie Katrine og Nicolaj Iversen

1854-1857 Søn *Christian Hansen Brock* (1830-1856) gift 1854 med *Marie Christensen Clausen* fra Kær (1830-1856). De døde begge af svindsot.

1854-1896 Halvbroder *Hans Iversen* (1844-1924) gift 1866 med *Marie Kristine Hansen* fra Roigaard (1843-1926). De fik ti børn.

Hans kone, Marie Kristine, havde penge med hjemmefra til et nyt stuehus.

Så i 1876 byggede Hans Iversen et nyt stuehus med frontispice og svungne gavle. Stuehuset står endnu.

Han gik tidligt på aftægt og beskæftigede sig derefter som handelsmand. Da han havde været udsat for en ulykke med

et hestekøretøj, var han blevet døv, og derfor havde han svigerdatterens datter fra første ægteskab, Mette, med sig, når han kørte rundt.

En artikel afskrevet direkte fra avisen

Et tragisk ulykkestilfælde indtraf på Augustenborg Fjord i går eftermiddags.

Forpagter Christen Iwersen fra Stolbro ville sammen med sin kone besøge sine forældre, der boede i Ulkebølskov (Handelsmand på aftægt Hans Iwersen, Wranglandgaard).

De ville dertil benytte en større sejlbåd, som lå ude på fjorden. Til turen ud til båden benyttede de en pram uden køl. Mod den ret friske østenvind, der over Kettingnor fejede ind i fjorden, kunne det lille fartøj ikke klare sig. Den kæntrede, og de to passagerer faldt i vandet, der her var ca. 2 meter dybt.

En mand, der fra Stolbrostrand havde iagttaget uheldet, ville løbe efter hjælp, men den eneste båd, der lå der, var låst

med en kæde; så løb han hen til landsbyen for at hente hjælp. Denne kom dog for sent.

Iwersen og hans kone druknede. Ligene kunne bjerges. Fru Iwersen stod opret i vandet, hvor hendes hoved befandt sig lige under vandoverfladen.

De forulykkede var unge folk på omkring 30 år, havde kun været gift godt et halvt år.

Ulykken fandt sted under 100 meter fra kysten. Iwersen ur blevet stående kl. 4.10 Christen Iwersen var søn af Hans og Marie Christine Iwersen, Wranglandgård. 1857-1896. Christen var gift med Margrethe Christine Petersen fra Egen. Ulykken skete den 16. maj 1910. De blev gift den 23. februar 1910.

1896-1848 Søn *Hans Iversen* (1868-1948) gift 1896 med enke *Ingeborg Catrine Boysen* fra Løjt (1870-1900). De fik tre børn. Gift anden gang 1904 med *Cathrine Marie Berthelsen* fra Uge (1878-1948). De fik otte børn.

Cathrine og Hans Iversen

Hans Iversen var med i bestyrelsen for Alsisk Frøavl, som blev startet i 1910. Før det tyske økonomiske kollaps havde han penge til at købe en gård mere. I 1930'erne spurgte han sin kone Cathrine, om de skulle sælge, for økonomien hang ikke sammen. Cathrine syntes, at de skulle prøve et år mere. Udviklingen vendte og de fortsatte. Så stor var forandringen på mindre end 10 år. Sønnerne Jes og Chresten Iversen var forpagtere 1938-1939. Jes Iversen fortsatte forpagtningen 1939-1948.

1947

1948-1975 Søn *Jes Iversen* (1909-1993) gift 1948 med *Inga Hansen Schmidt* fra Klakring, Vejle (1925-2013), døde på Vibækgaard. De fik tre børn.

Efter Jes Iversens overtagelse af gården i 1948 begyndte modernisering af avlsbygningerne. I 1950 rev de den gamle kostald og hestestald ned og byggede nyt. Der var forberedt til karlekamre oven på hestestalden. I 1951 byggede de svine-stalden om. I 1952 lagde de centralvarme ind i stuehuset. I 1953 rev de aftægtshuset ned og byggede ny medhjælperbolig til en gift fodermester, to karlekamre og et kammer til kontrolassistenten. I 1954 blev en gammel svinestald revet ned, og der blev bygget maskinhus. I 1955 betalte de restgælden fra byggeriet tilbage. Det viser, at tiderne i landbruget var gode på det tidspunkt, og han fortalte, at han også var heldig i de år og fik mange kviekalve, som kunne sælges til gode priser.

Kostalden brændte i 1964 ved en pyromanbrand.

Besætning i 1937: 25 RDM malkekøer, 25 ungdyr, 15 søer der leverer 200 slagtesvin årligt, 100 høns og seks heste.

Sidst i 1970'erne blev kostald og svinestald på Vranglandgaard ændret, så besætningen blev udvidet fra 35 til 52 køer.

Han var en meget dygtig landmand, og gården blev udnævnt til et mønsterlandbrug. Gennem 1950'erne og første halvdel af 1960'erne lagde mange landboforeninger deres sommerudflugter forbi Vranglandgaard.

I en periode sad Jes i mejeribestyrelsen, men hans store interesse var mark og stald og familien. I 1948 købte han en Fordson traktor, men den sidste hest kom først væk omkring 1960. De sidste år i 1950'erne og begyndelsen af 1960'erne kom en bror og høstede hveden med sin mejetærsker, sprøjtede markerne og læsede roetoppene på vognene. Efterhånden købtes mejetærsker, marksprøjte og en "Kampmann" til at toppe roer af med.

I 1968 blev en del af gårdens bedste arealer eksproprieret til Lufthavnen, men med jord fra nabogården, Veesebæk, beholdt gården sit oprindelige areal. I 1970 købtes så Vibækgaard på 28 ha, som blev lagt ind til Vranglandgaard. Stuehuset blev brugt som aftægtsbolig af Inga og Jes.

Inga sad i nogle år i skolenævnet ved Kær skole og senere i skolekommissionen ved Ulkebøl skole. I en årrække var hun i bestyrelsen for Sydals Husholdningsforening. Efter 50 år var ejendommen en typisk moderne svinegård.

1970

1975-1982 *Jes og Inga Iversen og sønnen Hans Iversen.*

Gården blev drevet i et fællesskab mellem forældre og søn, indtil Hans og Marianne blev gift. De flyttede ind på Vranglandgaard, og forældrene hen på Vibækgaard.

1982- *Søn Hans Iversen (1949) gift 1982 med Marianne Johansen fra Felsted (1949). De fik to børn.*

Hans er trettende generation på gården. I 1986 blev køerne sat ud, da besætningen enten skulle forøges væsentligt eller afvikles. 1978 var der blevet bygget 500 stipladser til svin 30-100 kg. I 1986, 1989 og først i halvfemserne blev der udvidet til i alt 2000 stipladser

I 1988 købte de Villinghøj på 13 ha og lagde den ind under Vranglandgaard. Stuehuset blev lejet ud.

Rønhave købtes i 2003, både stuehus og driftsbygninger blev lejet ud. Se omtale under Hestehave 20, Rønhave. Tombølgaard købtes i 2016 og i 2017 købtes 18 ha fra Bertelsminde, Kær Bygade 40. I alt ejes i 2017 238 ha.

Produktionen i 2014 er på fem ammekøer og en produktion af 7.500 slagtesvin årligt. I 2017 lagdes svineproduktionen om til antibiotikafrie grise.

Hans Iversen. Realeksamen, værnepligt, Gråsten Landbrugsskole. Et halvt år i Canada, Askov Højskole. Formand for Venstres Ungdom i Sønderborg først i halvfjerdsere, formand for Landboudom i Sønderborg, Grænseegnen og Sønderjylland sidst i 70'erne og først i 80'erne, næstformand Landboforening for Als og Sundeved sidst i 80'erne og først i 90'erne, medlem af den sidste bestyrelse i Slagteri Syd midt i 90'erne, formand for Sundeved Andels foderstofforretning sidst i 90'erne, næstformand Sydjyllands foderstofforretning i 00'erne, medlem af skatteankenævnet først i 00'erne.

Marianne Iversen har været i gymnastikudvalget for UIU og i skolenævnet i Ulkebøl Skole.

2014

Historien om en kanonkugle

De ældre i familien har fortalt mig, at min tipoldefar stod og kiggede ud ad vinduet i aftægtshuset på gården den 29. juni 1864. Han kunne se, hvordan de danske soldater kæmpede mod den tyske overmagt. Pludselig kom en kanonkugle flyvende ind gennem vinduet lige forbi ham og ramte muren ved kakkelovnen. Min mor mener at kunne huske, at hun har set mærket i muren, hvor den ramte.

I 1953, da aftægtshuset blev revet ned, havde mine forældre regnet med, at de kunne finde kanonkuglen på loftet i den gamle strå-tækkede bygning men fandt den ikke. Vi har mange gange snakket om, hvorfor den ikke var blevet gemt, da den jo havde en historie.

I sommeren 2010 ønskede vi at renovere lidt på stuehuset, og i den forbindelse ville vi tage vejrhanen ned, så den kunne blive istandsat og malet. Vejrhanen havde siddet der siden huset blev bygget i 1876.

Under nedtagningen mærkede jeg, at vejrhanen var forholdsvis tung. Straks vi fik den

vendt, kunne vi se, at den runde kugle, som vi troede var lavet af blik, i virkeligheden var en granatkugle. Hullet, hvor krudtet skulle fyldes i var intakt, og jeg tog den med ud på Sønderborg slot, hvor de konstaterede, at den var ægte. Nu forstår vi, hvorfor kuglen ikke kunne findes på loftet. Mine forfædre kunne ikke have fundet et bedre sted at gemme den for eftertiden

Fortalt af Hans Iversen, 2011

Bokegegaard fra ca. 1925

Matr. nr. 17, Ulkebøl, Ulkebøl
 Areal 1793: 51 tdr, 1 sk, 34 r.
 Areal 64,8 ha.
 Areal 2006: 55,4164 ha
 Areal 2012: 52,4551 ha

Bokegegaard har også heddet Bønderholt. Gården lå før udflytningen i 1794 foran Ulkebøldam 7.

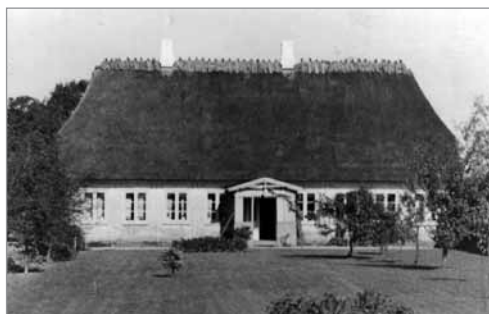
Gården har været en slægtsgård i mindst syv generationer (224 år i 2014), hvor fornævnet har skiftet mellem Claus og Niels.

Det var den største gård på

Nørremark efter udskiftningen, den lå langt ude og havde en del lettere jord. Det gamle stuehus, som blev fjernet i 1954, var formodentligt fra udskiftningsåret 1795.

Ejere

- 1790-1822** Niels Clausen (1760-1831) gift 1790 med Anna Maria Hansdatter fra Sundsmark 1769-1832. De fik tre børn. De udflyttede gården fra Ulkebøldam.
- 1822-1837** Søn Claus Nielsen (1791-1837) gift 1824 med Marie Dorothea Christiansdatter fra Kær (1805-1860). De fik et barn.
- 1837-1846** Enke Marie Dorothea Clausen gift anden gang 1842 med enkemand Christen Nissen fra Løkkegaard (1817-1857) på Løkkegaard. Ingen børn.
- 1846-1881** Søn Niels Clausen Nielsen (1825-1903) gift 1846 med Anne Christine Berthelsen fra Kær (1828-1881). De fik otte børn. De byggede aftægtshuset i 1858.

Før

2013

- 1881-1911** Søn Claus Nielsen (1847-1930) gift 1871 med Anne Christine Petersen fra Kær (1846-1922). De fik syv børn.
 Fra 1900 til 1911 var gården bortforpagtet til Jørgen Jensen, Saxgaard, den blev da bestyret af svigersønnen Helmer Sander-Larsen.

1908

Her ses Helmer og Cathrine med fem børn, det er Jørgen på hesten. Resten er danske medhjælpere.

Derudover var der en del polakkere, måske krigsfanger

1911-1938 Søn *Niels Clausen Nielsen* (1875-1938) gift 1905 med *Sophie Cathrine Phillipsen* fra Dybbøl (1880-1973). De fik tre børn.

Niels Clausen Nielsen med stuehus og kostald i baggrunden

Sophie Cathrine med børnene Claus, Anne Christine og Hans Peter

Fra 1920 skete følgende ombygninger af avlsgården: I 1920 blev der bygget ny tærskelade. I 1925 og 1930 blev svine- og hestestald ombygget.

Fra 1920 skete følgende ombygninger: I 1920 blev der bygget ny tærskelade nord for kostalden. I 1925 blev der bygget en ny svinestald og i 1930 en ny hestestald.

Billederne er malet i 1947 af malermester Chr. Hansen, Ulkebølsten

1938-1976 Søn *Claus Nielsen* (1906-2002) gift 1937 med *Anne Marie "Anni" Iversen* fra Tvedgaard (1907-1990). De fik tre børn.

Claus og Anni drev et solidt landbrug med en stor besætning efter datidens forhold. De havde altid en fodermester og to karle og en til to piger i husholdningen. Besætning i 1938: 35 køer RDM, to tyre, 25 ungdyr, syv heste, tre søer, 270 slagtesvin årligt og 270 høns. Der var altid en særdeles god orden overalt.

I 1952 blev kostalden ombygget med fast loft og trimpel.

I 1954 byggede de et nyt stuehus foran det gamle, som var fra udflytningen. Da det gamle stråttækte stuehus blev fjernet, fandt man i det sydvestlige hjørne af vestgavlen et dokument fra da stuehuset blev bygget. Desværre ved ingen i dag, hvad der stod i det. Det blev muret inde i det nye stuehus igen.

Aftægtshuset i haven blev bygget i 1885, moderniseret i 1972 og er siden renoveret løbende. Der blev også bygget et stort træsilolanlæg i 1969, som nu er fjernet.

I forbindelse med anlægget af Sønderborg Lufthavn i 1968 skete en ombytning af gårdens jord. Senere er der løbende eksproprieret jord til udvidelse af Lufthavnen.

1976-

Søn *Niels Clausen Nielsen* (1947) gift 1971 med *Dorthe Madsen* (1947) fra Drejø. De fik tre børn.

De havde gården i forpagtning fra 1971 til 1976.

Niels fortsatte med kobesætningen indtil 1979 og lagde driften om til slagtesvin.

I 1992 leveredes ca. 2.500 slagtesvin årligt.

Der blev bygget ny slagtesvinestald i 1978, som nu er blevet til maskinhus.

Gylletanken blev bygget i 1994.

Den gamle tærskelade blev erstattet af et nyt maskinhus med plansilo

Et Cormall halmfyr blev opsat i det gamle karlekammer i 1982. Det blev erstattet af et udendørs rundballefyrbag ved den gamle svinestald i 2000.

Kostaldloftet blev fjernet, og der blev opsat træstøttespær, så stalden kunne bruges til opbevaring af rundballer.

I 2013 blev grisene sat ud, og gården drives nu uden besætning.

Niels har altid gået meget op i gymnastik og var en overgang formand for Sønderborg Hovedkreds under Sønderjysk Idrætsforening.

Dorthe er uddannet husholdningslærer og var i mange år i en børnehave i Sønderborg.

På gårdens jord er der plantet en del juletræer, som sælges som "fæld selv" hvert år til jul. Det drives af Nørremark Grønt, som består af Niels Nielsen, Alf Pedersen, som arbejder ved Statens Skovvæsen og Arne Jessen, Skovhuse. Arne har også juletræer på sin ejendom, som grænser op Bokegegaard.

Stuehuset

Tidligere kostald nu halmlager

Matr. nr. 21, Ulkebøl, Ulkebøl
 Areal 1793: 38 tdr, 1 sk, 17 r.
 Areal ved udflytning: 50,6 ha.
 Areal 2012: 64,7497 ha

Skelbækgaard blev udflyttet i 1794, lå øst for Krogvej 2, Chr. Brock. På gårdens marker findes flere krigergrave fra preussernes overgang ved Arnkil natten mellem den 28. og 29. juni 1864. Navnet Skelbækgaard kan henføres til Skelbækken, der gik over gårdens marker og i kanten af skoven. Den er skellet mellem Kær og Ulkebøl ejerlav.

Ejere

- Før 1774** *Jens Christensen Hattesen og Birte Jensen. Gift anden gang med Catarina Kochendorffer.*
- 1774-1818** *Søn Jørgen Jensen (1746-1821) gift 1774 med Anne Marie Hansdatter fra Klinting (1753-1807). De fik elleve børn. Gift anden gang 1808 med enke Marie Christens fra Majbøl (1751-1839).*
- 1818-1839** *Søn Jørgen Jørgensen Jensen (1785-1859) gift 1818 med Anne Dorothea Jørgensen Frost fra Villinghøj (1796-1891). De fik otte børn. Jørgen havde en søn med Anne Marie Christiansdatter, født uden for ægteskab i 1819. Han hed Jørgen Christian Jørgensen (1819-1886).*
- 1839-1867** *Bertel Jørgensen Schmidt fra Mjang (1810-1877) gift 1837 med Marie Kirstin Petersen Schmidt fra Hørup (1809-1880) De fik to børn.*
- 1867-1902** *Søn Jørgen Jørgensen Schmidt (1837-1910) gift 1861 med Anne Kirstine Detlefsen fra Tombølgaard (1837-1911). De fik ni børn. Fra 1861 til 1867 var de forpagtere på Tombølgaard, indtil de overtog Skelbækgaard. Før de overdrog Skelbækgaard, havde deres næstældste søn Jørgen haft gården i forpagtning fra 1895-1902.*
- 1902-1930** *Søn Bertel Jørgensen Schmidt født på Tombølgaard (1862-1943) gift 1888 med Anne Christine Nielsen fra Bokegegaard (1863-1930). De fik ni børn. Bertel havde først en gård i Brandsbøl i forpagtning fra 1888-1896 og senere en gård i Lambjerglund fra 1896 til 1902.*

Bertel var en meget udadvendt personlighed, der deltog i sognets liv. Var med i bestyrelsen for Alsisk Frøavl, formand for Ungdomsforeningen, formand for Ulkebøl Sogns Ungdomsforbund, var meget interesseret i det nationale arbejde. Han fik Dannebrogordenen, som blev overrakt på billedet.

Bertel J. Schmidts ældste søn Jørgen havde gården i forpagtning fra 1923-1930. I 1930 under ny ejer, kornhandler Adolf Lorenzen Hundslev.

Vandmølle

Bertel Schmidt indrettede en lille vandmølle, efter at han overtog gården i 1902. Han havde ofte i sin ungdom foreslået sin far at udnytte Skelbækkens vand som drivkraft. Skelbækken blev opdæmmet, og vandhjulet blev på grund af den ringe faldhøjde drevet som underfaldshjul. Møllen drev både en kværn og en rundsav. Under første verdenskrig blev der af den preussiske regering udstedt maleforbud i 1917 for private møller. Alle kværne skulle forsegles. Amtsforsstander Andersen, Bagmose, kom personligt og foretog den højtidelige handling, men kunne dog ikke dy sig for på alsisk at tilføje: *"Hvis det skulle ske, at musene kom til at gnave forseglingsnoren over, må det naturligvis straks meldes."*

Bertel Schmidt opfattede bemærkningen, som en halvkvædet vise og undersøgte forseglingen nøje. Han opdagede da, at snoren var så løs under seglet, at han uden skade kunne trække snoren så langt frem, at kværnen kunne sættes i gang, og

efter endt arbejde, kunne han trække snoren tilbage igen. Det kan nævnes, at amtsforstanderen var kunde i Bertel Schmidts lille mølle.

Vandmøllen blev brugt til maling af korn indtil branden i 1934, idet der først blev indlagt strøm efter branden.

Vandmøllen med Ruth Nissen

1930-1930 Kornhandler *Adolf Lorenzen*, Hundslev med forpagter Jørgen Jørgensen Schmidt. **1930** forpagter søn *Jørgen Jørgensen Schmidt* (1888-1962) gift 1911 med *Cathrine Marie Bertelsen* fra Kliplev (1890-1962). De fik tre børn.

1930-1963 *Hans Nissen* fra Havnbjerg (1892-1977) gift 1931 med *Ruth La Cour Madsen* fra Bavngaard ved Vejen 1907-1992. De fik tre børn.

Den 11. marts 1934 brændte kostald og lade. Den 12. marts blev deres søn Nis Kristian døbt i Ulkebøl Kirke.

Bygningerne blev opført igen. Besætning i 1937 var: 30 køer, en tyr, 26 ungdyr (RDM), seks heste, 230 slagtesvin og 200 høns årligt.

Hans Nissen kom fra Nordborg, søn af gårdejer Nis Nissen.

Han var meget højskoleinteressert og optaget af det nationale. Havde været på Vester Vedsted efterskole, Vallekilde Højskole, Ryslinge Højskole, Ladelund Landbrugsskole og Askov Højskole.

Han var med i mange bestyrelser blandt andet Sønderborg Mejeri, UIU, Ulkebøl Forsamlingshus, Dansk Samfund.

Hustruen Ruth, født la Cour Madsen fra Baunegaard ved Vejen, var uddannet husholdningslærer. Hun kom til Vollerup Husholdningsskole som lærerinde. Hun var i mange år formand for Sydals Husholdningsforening, Nordslesvisk Kvindeforening og Venstres Kvinder i Sønderjylland.

1963-1999 Søn *Nis Kristian Nissen* (1934) gift 1959 med *Lene Kjærgaard Pedersen* fra Thy (1932). Et barn adopteret.

Beretningerne "Tanker ved et generationsskifte" og "Historien om en flagstang opsat i 1920" på de følgende sider er skrevet af Nis Kristian Nissen. Nis Kristian har også skrevet om barndommen på Skelbækgaard. Det ligger på Ulkebøl Lokalhistorisk Arkiv.

1999-2008 Søn *Hans Peter Nissen* (1969) gift med *Rosmarie Tanner* (1968) fra St. Gallen i Schweiz. De fik to børn.

Rosmarie er fysioterapeut og arbejder i Sønderborg. Hans Peter gik efterhånden over til pløjefri dyrkning af jorden. Han gik sammen med en vognmand i et projekt med slagting af slagtesvin i Tyskland, men blev grundig snydt af vognmanden, så det resulterede i, at de måtte sælge gården.

De fortsatte med at bo på gården i nogle år, men i 2013 købte de Hans Peters forældres ejendom, Arnkilsøre 7, Anneminde, og flyttede dertil, medens Hans Peters forældre købte et parcelhus på Krogh Meyersvej i Ulkebøl.

2008- *Hans Otto Ewers*. Hans Otto er medejer af foderstoffirmaet Brødr. Ewers, Sønderborg. Familien Ewers bor på gården, Kær Bygade 70. Hans Otto driver gården videre med uændret produktion. Boligerne er udlejet. Markerne og staldene passes af Egon Hansen, Kilagergaard, Kær Bygade.

Tanker ved et generationsskifte

Vi blev gift den 2. maj i 1959 oppe i Hunstrup i Thy og skulle til at planlægge en fælles fremtid. Det var efter, at vi hver især kunne se tilbage op ca. 10 år, hvor vi havde haft flere forskellige gode pladser og været på forskellige skoler.

Hjemme på "Skelbækgård" var situationen imidlertid den, at Far var blevet 68 år og derfor gerne ville aflastes for den daglige drift

Vi besluttede så at tage fat på en ny udfor-
dring, og den 1. maj 1960 flyttede vi hjem.

Planen var så den, at Mor og Far skulle flytte over i "aftægten", og vi så som karl og pige skulle bo i stuehuset, passe bedrift og medhjælp og få frie hænder til planlægning af hverdagen.

Der var blot "en" detalje, som Solvej, Grete og Børge og vi med unge øjne ikke havde taget højde for. Selvom Far var 68 år, så var Mor kun 53 år, og hun følte sig slet ikke færdig til at flytte på "aftægt". Nu var gode råd dyre, og resultatet blev, at det var os der flyttede i "aftægten".

Vi brugte de første år til at få føling med, hvor vores interesser lå og få føling med økonomien, så i sommeren 1963 blev generationsskiftet planlagt, og den 3. november 1963 blev vi ejere af "Skelbækgård". Vi skulle nu tage stilling til, hvordan den fremtidige produktion skulle være? De bygninger der fandtes, var jo i hovedsagen dem, der var opført efter branden i 1934, og hvor den plads hestene havde haft nu blev benyttet til mere plads til søerne, og søerne havde Far altid passet, og det var han god til. I kostalden var der plads til ca. 35 køer plus opdræt, og det var fodermesterens ansvarsområde.

Den første investering i 1963 var den gamle Farmahl fra 1951 har gjort det godt, og en ny Volvo Boxer kommer som afløser.

I de år var der mange, der var begyndt at sætte køerne ud og udvide med flere svin og

Ombygning af kostald i 1964

eller forenkle produktionen. I de overvejelser skulle vi også tage stilling til, om bedriften skulle være baseret på en medhjælp eller to medhjælpere. Vi besluttede at prøve på at tilrettelægge en bedrift på to medhjælpere, så der var rimelig mulighed for en afløsning i weekenderne.

I den periode var nye staldd typer til kvægbesætninger begyndt at komme frem, dels de billige løsdriftstalder af telefonstolper, men også den nye type med riste og kanaler til den flydende gødning, som var meget arbejdsbesparende.

Efter megen diskussion og studier flere steder faldt resultatet ud til fordel for en stald med riste og med rørmalkning og hængebane til udfodring af roer.

Det var en stor ændring i forhold til den bestående staldd type, som indebar en stor arbejdslettelse, men som også gav plads til en besætningsudvidelse. Den tegning, som konsulent Filt Jensen lavede, fik plads til 55 køer plus opdræt og i tilknytning til stalden et roehus til opbevaring af roer til ca. to måneder.

Det blev ikke til en helt nybygget stald, men en forlængelse og udvidelse med en tredje række af den eksisterende stald.

Lenes bror i Thy havde gennemgået det samme byggeri, så det blev tre håndværkere deroppefra, der kom ned og stod for vores byggeri, og ligeledes Thisted Cementstøberi der leverede elementer til gyllebeholderen. Så vidt jeg husker, var det den første gyllebeholder der blev bygget på Als, så det var en fordel med håndværkere, der havde prøvet dette byggeri før. Stalden blev bygget i løbet af sommeren 1964.

På den anden side af gårdspladsen var de gamle stalder mere eller mindre omdannet til slagtesvin, jeg havde slet ikke evner og håndlæg til søer som Far havde.

Efter et par år med indkøring og oprydning gik vi i 1967 i gang med at bygge en ny slagtesvinestald bag ved de gamle stalde imod vest.

Igen var det Filt Jensen, der lavede tegning, og det blev så spalter i rensegangen, som afløste det gamle udmugningssystem.

I september 1967 kom Carl Ankersen, Volle-
rup, med de første 260 grise til den nye stald.

1968. Med den noget større svineproduktion blev der også behov for mere foder, og da vi slet ikke havde nogen plads til kornopbevaring, så det var den næste opgave at tage stilling til.

Kornsilo 1968

1970. Maskinparken var også udvidet hen ad vejen, og da vi slet ingen maskinhus havde, begyndte vi at bygge et vest for den nye svine-
stald.

Det var efterhånden blevet til ret store investeringer i en kort årrække. Jeg var med i regnskabsudvalget i Den Alsiske Landboforening, og der var vi nogle få, der førte udvidet driftsregnskab, som gav mulighed for at se resultatet af de forskellige driftsgrene. Så på trods af store investeringer gav det håb om lønsomhed på sigt.

I kraft af vores store gæld var vores regnskab også blevet diskuteret i Landsudvalget for Driftsøkonomi i Århus. Vi blev opfordret til at deltage i en diskussion i Landbrugsmagasi-

Bryggers fjernes i 1973

net i TV med Journalist Paul Jørgensen. Selvom vi var betænkelige, så var det jo også en udfordring, og det kan man jo altid lære af.

Poul Jørgensen var med på staldvandring, og vi endte inde i stuen ved Lene, hvor vi lagde regnskaberne frem, og de så da også dystre ud, men på Poul Jørgensens spørgsmål, om vi kunne sove om natten, kunne vi kun bekræfte, det kunne vi godt.

1973. Det gamle bryggers blev fjernet. Det var måske det oprindelige stuehus fra udflytningen i slutningen af år 1700. Det var Mads Dahl fra Ulkebøl, der byggede nyt.

Samme år blev der også bygget stald og gjort plads til bedre forhold for goldkøer og især for kalve. I kostalden var der nu harmoni imellem køer, opdræt og kalve, og en passende arbejdsdag for en dygtig fodermester.

Ved slagtesvinene havde vi fortsat en gammel stald, der var en rest af de bygninger der ikke brændte i 1934, og som stammede fra udflytningen i slutningen af 1700-tallet.

1976. Den gamle stald blev fjernet, og nu var det Tectum der leverede tegning og materialer, og Andres Lorentzen og Hans Erik Frost byggede en ny stald til 440 svin på fire måneder.

De bygningsmæssige forhold til køer og slagtesvin var nu optimale, og det passede også rimeligt til tre heltidsbeskæftigede.

1982. Det, der alligevel spøjte og gav spekulationer, var om vi også de næste ca. 20 år, ville bevare den meget arbejdskrævende drift med køer? Resultatet blev, at vi ville forenkle, og kun have svin og dermed også kun have en medhjælper.

Den sidste mælk blev leveret den 10. februar 1982, og den 24. maj, tre måneder senere, blev der sat svin ind i de nye og gamle renoverede stalde.

Den gamle kostald forsvandt, og en ny slagtesvinestald blev bygget, det var første gang, at Bjarne fra Sydjysk Agro stod for planlæg-

Ny slagtesvinestald 1982

ning og byggeri på Skelbækgård, og det blev til meget stor tilfredshed. Staldene var nu indrettet med vådfodring og spalter og til ca. 1800 stipladser i alt, så det var meget arbejdsbesparende.

I 1985 fik vi halmfyr, og det gav behov for to halmlader til opbevaring af rundballer.

I 1993 fik vi nyt maskinhus, og de efterfølgende år indrettede vi det gamle maskinhus til opbevaring af ca. 5000 tønder korn.

Som det er fremgået af denne beretning, har der været livlig aktivitet, og det kunne jo ikke lade sig gøre uden en flok dygtige medhjælpere. Vi har altid været heldige med at få dygtige medhjælpere, og en del af det skyldes nok den omsorg og forplejning, de har fået inde ved Lenes køkkenbord, det er noget unge mennesker sætter pris på, og det rygtes.

Vi er nu fremme ved 1997, hvor Hans Peter vendte hjem efter at have været på farten i 12 år.

Vi drøftede og planlagde generationsskifte i 1999, og den 1. august 1999 overtog Rosmarie og Hans Peter Nissen "Skelbækgård".

Til "Skelbækgård" var der oprindeligt 50 ha, og vi har kun kunnet tilkøbe jord fra tre husmandsbrug på hver 5 ha, så udover de 65 ha vi selv har haft, har vi haft gylleaftaler på ca. 100 ha. Det er en noget usikker situation at bygge en fremtid på. Hvor der før var stor efterspørgsel efter gylle gratis leveret på marken, var der nu kamp om at tilrane sig gylleaftaler. Vi burde nok have forudset, at fremtiden på "Skelbækgård" kunne indebære begrænsede muligheder fremover, men i bagklogskabens klare lys kan man altid blive klogere.

Usikkerheden og omkostningerne ved at komme af med gyllen og et fejlslaget forsøg på eksport af slagtesvin til Tyskland gjorde det nødvendigt at sælge gården til foderstofhandler Hans Otto Ewers i 2009, og så kan man næsten sige, at ringen er sluttet. For da far, Hans Nissen, den 1. september 1930 købte "Skelbækgård" af foderstofhandler Adolf Lorentsen var det også svære krisetider i landbruget.

Historien om en flagstang opsat i 1920

Bertel Schmidt, der var ejer af "Skelbækgård" i 1920, var en meget nationalt interesseret mand, og var bl.a. formand for forsvarsbrødrene.

Efter genforeningen, og engang inden hans datter Kathrine (Tinne Kudsk) bryllup den 12. november 1920, fik han rejst en ny flagstang. Det var ikke kun en almindelig flagstang, men en med en fin bænk hele vejen rundt om stangen, som han var meget stolt af.

Flagstangen og bænken fik en lang historie, og blev blandt andet ofte brugt når der skulle tages billeder. Bænken holdt til engang

omkring 1950, og foden til flagstangen brækkede i en storm i 1984, men selve stangen var fortsat i fin form, men nu blot for kort. Det var næsten synd at kassere den historiske flagstang, så den har haft en lille pause.

Da Birgit og Christian Petersen Arnkilsøre, havde guldbryllup i 2004, knækkede flagstangen hos deres nabo, Hilda Jørgensen, så nu er flagstangen fra 1920 igen rejst – blot på Arnkilsøre 11.

*Arnkilsøre 7 i November 2009
Nis Kr. Nissen*

1940. Ruth og Hans Nissen med hele familien og flagstangen med bænken rundt om

1984. Foden brækket i en storm

2004. Flagstangen på vej ud til Hilda Jørgensen

Det er historien om en flagstang, som kan holde i mange år endnu på Arnkilsøre 11

Spejderhytte Potten, Skelbækgaard

Der ligger en spejderhytte, Potten, i skovkanten nord for Skelbækgaard.

Den er bygget af KFUM spejdere i 1948. Revalideringschef Svend A. Helleesen fra Sønderborg, der stod bag opførelsen. Det er meget forskelligt, hvor meget den er blevet brugt gennem årene. Der er også lavet hærværk på den adskillige gange.

Tidligere blev den brugt som sommerlejr af spejdere fra mange forskellige steder i landet. Lene og Nis Kristian Nissens gæstebøger bærer præg af disse besøg.

I de senere år (2012) har nogle ældre KFUM Rovere gjort den i orden.

Der ligger en sten i skoven ca. 50 m vest for Potten med indskriften "JDK Lejren 1940".

Nis Kristian Nissen fortæller, at han som dreng har oplevet, at soldaterne fra Sønderborg Kaserne holdt skydeøvelser på Arnkilsøre Hage. De overnattede i en bivuak lavet af granrafter dækket med grene, så de slap for at gå hele vejen til kasernen hver dag. Nogle af dem havde heste med, og de blev tøjret ved bækken, hvor der også var gravet en

rende i skovbunden og opsat et par granrafter, hvor soldaterne sad på rad og række, når de skulle forrette deres nødtørft

Om aftenen havde de lejrball på Møllemarken, hvor de lavede mad og hyggede sig. Måske var der også soldater fra Søgårdlejren.

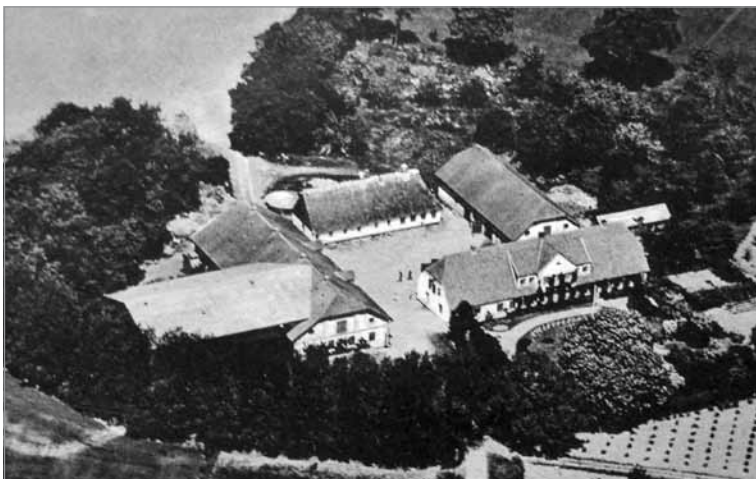
Oberstløjtnant Jens Peter Rasmussen, tidligere Sønderborg Kaserne, oplyser, at stenen kan være sat op af Sønderborg Kaserne, da de havde besøg af Jyske Divisions Kommando.

J. Raben har skrevet dette

Stenen er en skålsten med 15 skåle.

Skovløber og veteran fra 1864, Hans Peter Hansen, har fortalt, at der i hans forældres tid havde stået et stenkammer med en stor dæksten. Kammeret er nok blevet ødelagt i begyndelsen af 1800-tallet.

Lufthavnsvej 1

Arbejdsholt/Veesbæk

Matr. nr. 16, Ulkebøl, Ulkebøl
Areal 1793: 53 tdr land
Areal 1958: 56 ha
Areal 2012: 85,2934 ha

Udflyttet fra Kirkestien 5. Arbejdsholt er det oprindelige navn. Navnet er efter et naturnavn, som findes i stiftsbogen fra 1690, hvor der stod Arbejdsholt. Måske var det en skov, hvor man gjorde hoveritjeneste. Navnet Veesbæk fik den efter en bæk i nærheden i 1958. Den var da blevet afkomsprøvestation. Veesbæk er gammel dansk "wis" = sump.

Claus Petersen Matthiesen, der er født i 1841 på Arbejdsholt, har fortalt sine erindringer i bogen "Fra udflyttergård til moderne lufthavn", udgivet af Lokalhistorisk Arkiv i Augustenborg. Matthiesen var en kendt botaniker og uddannet som lærer på Skårup Seminarium. Han var lærer i Augustenborg indtil 1864.

Bogen findes i Ulkebøl Lokalhistoriske Arkiv.

Ejere

1652-1699 *Peter Moritsen*

1699-1736 *Søn Christian Petersen*

1736-1762 *Svigersøn Matz Hansen fra Vollerup (1681-1762) gift 1722 med Maren Christiansdatter (1697-1773). De fik fem børn.*

1762-1794 *Svigersøn Matthias Christensen (1725-1792) gift 1757 med Anna Matzdatter (1726-1758). De fik et barn. Gift anden gang 1759 med Anne Augusta Petersdatter fra Abildgaard (1738-1802). De fik elleve børn.*

1794-1836 *Søn Peter Matthiesen Udflytter (1761-1846) gift 1795 med Anne Dorothea Jørgensdatter fra Kær (1775-1843). De fik otte børn. De udflyttede gården i 1794.*

1836-1870 *Søn Peter Matthiesen (1808-1881) gift 1836 med Marie Margarethe Sørensen fra Saxgaard (1817-1898). De fik fem børn.*

1870-1879 Søn *Peter Matthiesen* (1839-1904 i Vejen) gift 1865 med *Johanne Sophie Nielsen* fra Spang (1841-1878). De fik otte børn. Gift anden gang 1879 med *Louise Cathrine Smied* fra Lysabild (1848 til efter 1906 i Vejen). De fik et barn. Peter Matthiesen byttede gård med Claus Hansen, Kær Bygade 68, og flyttede derhen.

1879-1885 *Claus Hansen* (1846-1920 i Esbjerg) gift med *Dorret*. Han solgte ejendommen for 70.000 mark og flyttede til Esbjerg, hvor han blev homøopatisk dyrlæge.

1885-1910 Oldebarn *Johannes Matthiesen* fra Tolk-Schuby, Sydslesvig (1839-1912) gift 1869 med *Anne Helene Clausen* fra Surlykke (1840-1910). De fik ni børn. (Oldefar var Matthias Christensen 1762).

1910-1925 Svigersøn *Hermann Theodor Lawaetz* fra Skrydstrup (1868-1925) gift 1898 med *Anne Helene Matthiesen* fra Vilstrup (1879-1957). De fik ni børn.

Hermann var søn af sognepræst Lawaetz, Ulkebøl Præstegård.

Han startede med at forpagte Ulkebøl Præstegård. Han var en dygtig landmand, en ivrig frøavler. Ejede også Ulkebølgaard.

Startede Lawaetz Frøavl, som lå på hjørnet af Agtoftvej og Ulkebøl Landevej, som sønnen Erik overtog.

Hermann købte gården her for 140.000 mark.

1925-1934 Enke *Anna Helene Lawaetz*

1934-1958 Søn *Heinrich Carl Lawaetz* (1901-1979) gift 1924 med *Gunder Kirstine Rasmine Larsen* fra Fjelstrup (1902-1955 i Skanderup). De fik tre børn. Herman, der blev automekaniker, havde værksted på Nørremark 10 og senere på Agtoftvej, Ruth Elisabeth, der blev gift med Jørgen Esbensen fra Skovhuse og Anne Helene, der flyttede til Aarhus.

Heinrich og Gunder blev skilt i 1955, og Gunder flyttede til Lunderskov igen. Gift anden gang med *Regina Rubel* (1927 til efter 1955). De fik ingen børn.

Efter salget af gården flyttede Heinrich til Bylderup-Bov, hvor han havde en skobutik. Senere købte og drev han Stevning Kro. Han døde i 1979.

Besætning 1937 var 25 køer, RDM, en tyr, 30 ungdyr, 10 søer, 100 høns, fire heste og en traktor.

Heinrich var den første, der fik traktor på Kær Halvø, Han var også den første, der købte en bugseret mejetærsker omkring 1952, det var en amerikansk importeret John Deere.

*Den første Fordson traktor på
Kær Halvø*

Fodermesterhus

Der lå et gammelt fodermesterhus på Nørremarksvejen, hvor der går en markvej op til Arnkilsmaj Skov. Det blev fjernet, efter at kvægavlsforeningen overtog ejendommen.

*Fodermester Mikkelsen,
der var ansat fra 1940 til 1945*

1958-1968 *Kvægavlsforeningen, afkomsprøvestation.*

I 1958 blev gården af kvægavlsforeningen indrettet til afkomsprøvestation for førstegangs kælvekøer. 20 RDM, 20 SDM og 20 jerseykøer. Kvierne blev købt hos omegnens landmænd. Hvert hold havde den samme tyr som fader, og resultatet af prøverne blev brugt til at afgøre, om den pågældende tyr skulle fortsætte i avlen. Efter én laktationsperiode afholdtes en auktion over køerne. Omegnens landmænd kom da og bød på dyrene.

Fra 1958-61 var Jens Møller fra Vester Sottrup ansat som leder.

Fra 1961-68 var Aage og Lis Andersen fra Starup ansat som leder.

Der var endvidere ansat en assistent og tre elever i stalden, en karl til marken og en pige i stuehuset.

1968 *Sønderborg Lufthavn og Cimber Air*

1968 *Ingolf Lorenz Nielsen fra Aalborg (1925-1995) gift 1950 med "Mimi" Marie Margrethe Krogh fra Aalborg. De fik tre børn.*

Efter 1968 blev Sønderborg Lufthavn anlagt. Cimber Air ved Ingolf Nielsen ombyggede gården til eget brug. De ejedes af Cimber Air og blev ombygget. I stuehuset boede direktøren for Cimber Air, Jørgen Nielsen. I den gamle kostald var der i sydenden indrettet en lejlighed, der boede Mimi Nielsen, enke efter Ingolf Nielsen, stifteren af Cimber Air. Resten var ombygget til administration og lager for Cimber Air.

På gårdens jorde ligger Sønderborg Lufthavn, som blev indviet 26. juni 1969.

Lufthavnen var indtil 2007 ejet af omegnskommunerne og Sønderjyllands Amt i fællesskab, men overgik da til et A/S.

På Lufthavnens arealer findes Air Alsie, en skole til uddannelse af lufthavns-personale og nogle private flyvemaskiner.

Karlog Air, Helenia Helikopter er nedlagt.

Hele lufthavnsarealet på 85 ha er indhegnet med trådnæt.

I 2015, da Cimber Air blev overtaget af SAS, blev kontorerne på Vesbæk nedlagt.

Mimi og Ingolf Nielsen

Cimbers kontor i den gamle lade (før 2015)

Kontoret i 2017

I 2017 er der følgende firmaer i Sønderborg Lufthavn

<i>Alsie Express</i>	Ruteselskab
<i>Amicos</i>	IT løsninger til luftfartindustrien
<i>Air Alsie</i>	Flymanagement
<i>Avis biludlejning</i>	Biludlejning
<i>CP Avia Support</i>	Reserveredelsløsninger til flyindustrien
<i>Europcar</i>	Biludlejning
<i>Promonitor</i>	Markeds- og samfundsundersøgelser
<i>Skyways Technics</i>	Flyvedligeholdelse MRO

Air Alsie

Flyselskabet blev grundlagt af Jens Østerlund i 1989.

Air Alsies hovedaktiviteter er flymanagement, business-charter og ambulanceflyvning samt flyvedligeholdelse.

Hovedsædet ligger i Sønderborg Lufthavn, hvor alle aktiviteter er samlet i moderne hangar-, administrations- og værkstedsbygninger, der huser over 100 medarbejdere. Air Alsie er Skandinaviens største inden for business-jet-området.

Flyene dækker fra kortdistancefly som Citation Jet og CJII over mellemdistancefly som Citation VII og Hawker 800 til langdistancefly som Falcon 7X, Falcon 2000 og Falcon 900, hvoraf flere er med den allernyeste tek-

V.P. Jensen og Jens Østerlund

Air Alsies hangar og kontor

Sønderborg Lufthavn

nologi. Disse flyver til destinationer over hele verden.

Alsie Express

Efter Cimber Sterlings konkurs i maj 2012 overtog Danish Air Transport (DAT) ruten til København.

I juni 2013 startede Air Alsie og Danfoss i fællesskab Alsie Express, der skal operere ruteflyvninger imellem Sønderborg og København Lufthavn. DAT stoppede deres flyvninger efter kort tid.

Danfoss fonden gik ind og leasede to fem år gamle ATR 72-500 turbopropfly, som nu bruges til at flyve mellem Sønderborg og København.

Skyways Technics

Selskabet, der opstod på resterne af "Cimber Air Maintenance Center", vedligeholder og reparerer regionale jet og turboprop fly. Det er fly med plads til 50-70 passagerer af typerne ATR og CRJ, førstnævnte bruges i øvrigt også på ruten mellem Sønderborg og København. De overtog Cimber Airs hangar og senere kontorbygningen ved gården. Der er i 2017 80 ansatte.

"Den sorte fugl"

Air Alsie

Sønderborg Lufthavn

1950. *Ingolf Nielsen* købte *Sønderjyllands Flyveselskab* og begyndte at flyve fotoflyvning med mere fra Ellegårdens marker ved Sønderborg.

1957. Ingolf Nielsen begyndte at flyve taxaflyvning på ruten Sønderborg-København. SAS havde på daværende tidspunkt monopol på al dansk indenrigsflyvning, så der kunne ikke blive tale om ruteflyvning. Ingolf Nielsen fløj dog med rimelig faste afgangstider.

1960. Forpladsen på flyvepladsen ved Ellegården blev asfalteret, og der blev bygget nye hangarer.

1961. Sønderborg Kommune etablerede en ny 900 meter lang bane.

1964. Europas vel nok mest besynderlige landingsbane blev taget i brug. En 900 m lang bane, hvoraf kun de 450 m på midten var asfalteret.

1965. De 800 m af den i alt 900 m lange bane blev asfalteret, baneenderne var således stadig kun belagt med græs.

1966. Der blev truffet beslutning om en ny lufthavn på Kær Halvø. Kommunen og Amtet ville stå for anlægsudgifterne til banen, mens *Cimber Air* skulle stå for opførelse af terminalbygning, tårn og de nødvendige faciliteter.

1968. Arbejdet med at anlægge Sønderborg Lufthavn på Kær Halvø blev påbegyndt, og i slutningen af året blev den nye landingsbane taget i brug. *Cimber Air* stod for driften af Sønderborg Lufthavn.

1969. *Sønderborg Lufthavn* blev åbnet for ruteflyvning, og den nye lufthavn indviedes officielt. Landingsbanen var nu på 1.200 m.

1975. Landingsbanen blev forlænget til 1.500 m.

1993. Sønderborg Kommune og Sønderjyllands Amt overtog terminalbygningen, tårnet og driften af Lufthavnen. Hermed blev behovet for at drive en offentlig lufthavn med plads til flere aktører imødekommet.

1994. *Air Alsie* byggede en 1.300 m² stor hangar med tilhørende værksted og administration.

1995. Det første spadestik til en 518 m² stor brandstation blev taget af Sønderborgs borgmester, Ingolf Winzor.

1996. *Meier Trading Aps* opførte en hangar

1997-98. Augustenborg, Nordborg, Sydals, Sundeved og Broager kommuner kom med som andelshavere i selskabet. Ejerskabet bestod således af seks omegnskommuner og Sønderjyllands Amt.

2000. Banen blev forlænget til 1.797 m, og terminalbygningen gennemgik en større ombygning/renovering. *Air Alsie* udvidede administrationen. Allsund Flyveklub byggede hangar bag brandstationen.

2001. *Karlog Air* opførte en hangar

2003. *Cimber Air* udbyggede den eksisterende hangar med værksteds- og lagerfaciliteter, ialt ca. 1.400 m². Sønderborg Lufthavn opførte et nyt 17,46 m højt kontrolltårn.

2004. Sønderborg Lufthavn udvidede forpladsen med ca. 4.000 m² asfalteret flyparkering.

2005. Sønderborg Lufthavn opførte en 700 m² stor bygning, hvori der er kombinerede kursus-, kontor- og overnatningsfaciliteter.

2006. *Air Alsie* udbyggede administrations- og kundefaciliteterne med 800 m², hvoraf de 400 m² var taget i brug. Samtidig opførte de endnu en hangar på ca. 1.300 m².

Sønderborg Lufthavn byggemodnede nyt hangarområde og anlagde herunder rullevej og forpladsområder. Derudover udvidedes bilparkeringsområderne, og den ældre grusparkering blev asfalteret.

2007. *Karlog Air* opførte en 240 m² stor bygning med overnatningsfaciliteter til deres flyveskoleelever.

2012. *Air Alsie* opførte ny bygning i forlængelse af hangar 1. Den to-etagers bygning på 500 m² kom til at indeholde både lager- og omklædningsfaciliteter.

I maj gik *Cimber Sterling* konkurs og *Danish Air Transport (DAT)* overtog ruten til København.

Skyways Technics overtog det konkursramte *Cimber Sterlings* tidligere servicehangar.

2013. I juni startede det nye lokale flyselskab, *Alsie Express* med base i Sønderborg Lufthavn, en rute mellem Sønderborg og København.

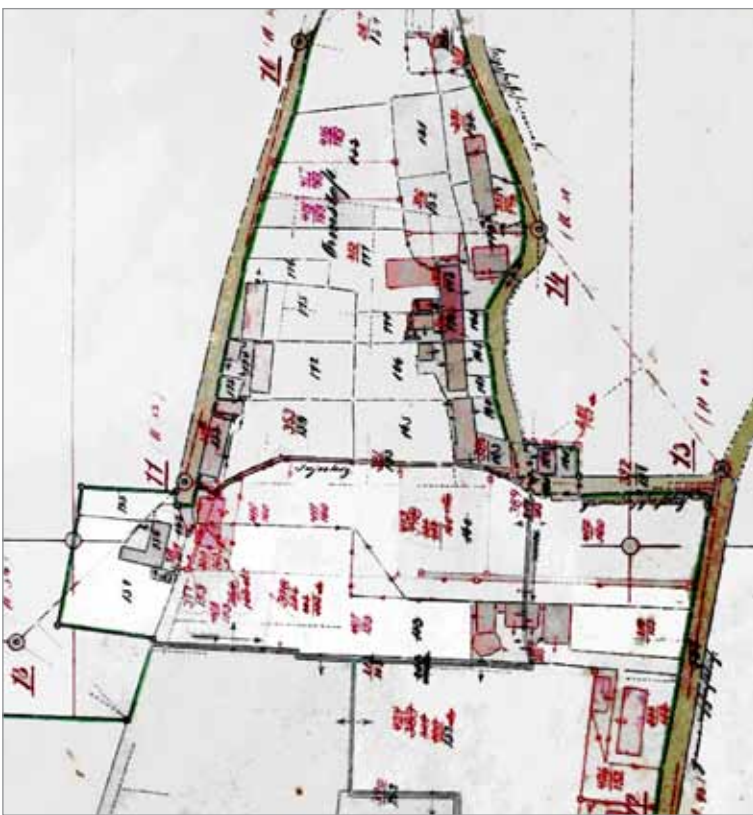
Ormstoft

Ormstoft (Vormstovt)

Navnet kommer fra det gamle danske mandsnavn Orm.

Ormstoft har altid hørt tæt sammen med Bagmose. Her lå oprindeligt nogle inderste

eller kådnere, som hørte under Bagmose. Senere kom her hjuler, en kro, brugsforening, snedkeri, skomager, skrædder, gartner og en fabrik. I dag er der kun fabrikken tilbage.

Matrikelkort fra 1872

Ormstoft 2

Matr. nr. 135, Kær Ulkebøl
Areal: 750 m²

Opført 1912. Ejendommen er i to plan med flere lejemål. Huset er senere udbygget med garage.

Ejere

1912-? *Jacob Hansen Kock* fra Vollerup (1877-?) gift 1903 med *Cecilie "Cille" Andresen* fra Notmark (1876-?). De fik to børn.

Jacob drev skrædderi fra ejendommen. I 1936 flyttede familien til Ormstoft 43 og overtog skrædderiet fra skrædder *Jørgen Jørgensen*, Ormstoft 25. Jacob var skræddersvend hos *Jørgen Jørgensen*.

Ellen Lorenzen har i mange år ejet ejendommen, hun havde en lejlighed udlejet til en skrædder i mange år. Der har også været mælkeudsalg i en periode.

Ellen Lorenzen var handikappet, hun var gigtsyg og havde en dårlig fod (klumpfod). Hun fik sine sko syet og tilpasset til sit ben af en specialist på det område.

Ellens store hobby var at arbejde med bier, det siges, at hun provokerede bierne til at stikke sig, efter hendes opfattelse havde det en helbredende virkning på hendes sygdom. *Ellen* var en rar dame, virkede glad og nød at tale med områdets børn. Efter salg har der været flere ejere.

2010- *Sarah Madeleine Pearce* og *Karsten Hyllested*

Følgende er fortalt af Chresten Petersen, Kær Bygade 1

Huset er bygget i 1908 af et par, der blev kaldt Hans Peter og Ami. Hans Peter var daglejer på gårdene rundt omkring, og Ami hjalp til på kroen.

Det fortælles, at Hans Peter købte byggegrunden af Hans Iversen, Tvedgaard,

en aften på kroen, da stemningen var særlig høj. Hans Peter skyndte sig at grave ud til grunden til huset.

Hans Iversen var storsindet nok til at acceptere handelen, selvom det ikke var meningen.

Ormstoft 3a

Matr. nr. 153, Kær
Areal: 1.514 m²

Huset har oprindeligt hørt sammen med snedkeriet Ormstoft 3b.

Det blev bygget af Hans Frost i 1945 og er i dag frastykket snedkeriet.

Parcelhuset i dag

Parcelhuset med snedkeriet bagved

Ejere

1945-1975 *Hans Frost* fra Kær (1916-1975) gift 1945 med *Margrethe Autzen* fra Kiding (1922-2000). De fik et barn.

1975-2000 Enke *Margrethe Frost*

2000- Søn *Hans Peter Frost* (1946)

Matr. nr. 153, Kær

Der har været en snedker i Ormstoft i mange år. Den første, der er registreret, er Matthias Jørgensen, der nedsatte sig som snedkermester i 1833.

Snedkeriet lå cirka, hvor det nuværende værksted er i dag. Jorden, hvor stuehuset lå, og hvor snedkeriet og fabrikken ligger i dag, tilhørte Ormstoft 29.

Matthias Jørgensens søn, Jørgen Jørgensen, overtog snedkeriet i 1870, og dennes søn, Peter Jørgensen, overtog det i 1900.

I 1906-08 byggede man marinestationen i Sønderborg. Peter Jørgensen leverede døre til byggeriet. Han blev indkaldt til krigstjeneste i 1914. Han vendte hjem i 1917 til et snedkeri, som var brændt. Han byggede nyt snedkeri samme sted efter genforeningen. Kort tid efter bortforpagtede han snedkeriet, men beholdt jorden og køerne. Der var en lille stald til Ormstoft 29. Peter Jørgensen solgte i 1940 til Heinrich Lorenzen.

Peter Jørgensen til venstre med hans familie og fem ansatte. Den ældre mand bagved er Peters far, Jørgen

Ejere

1940-1948 *Heinrich Lorenzen* fra Hjordkær (1912-1998) gift 1936 med *Meta Marie Grøndal* fra Østergasse (1913-2000). De fik fem børn.

Heine Lorenzen købte snedkeriet af Peter Jørgensen. Heine havde store forventninger til snedkeriet, han havde gode kontakter blandt andet til Tyskland (militæret), hvor der skulle fremstilles inventar til tyske kaserner. Snedkeriet brændte pludseligt, en lagerbygning blev dog reddet. Rygter opstod, at branden var påsat af frihedskæmpere. Grundstøbning til et nyt snedkeri blev påbegyndt, men nåede ikke afslutning, da Heine Lorenzen gik konkurs i 1948. De boede på Ormstoft 29, og efter konkursen arbejdede Heinrich som snedkersvend.

I 1963 byggede de hus på Ormstoft 19. Som pensionist fik Heinrich lov at arbejde i Cloi Clausens skov, Bagmose. Der ryddede han gamle træer og fremelskede nye træer, det var hans store hobby.

1948-1975 *Hans Frost* fra Kær (1916-1975) gift 1945 med *Margrethe Autzen* fra Kidding (1922-2000). De fik et barn.

Hans Frost søn af murer H.P. Frost i Kær. Han købte lagerbygningen og grundstykket, hvor han fik etableret snedkeri i de bestående bygninger. I 1951 byggede han deres bolig og solgte den grund, som var planlagt til et nyt snedkeri til Tæppe Clausen i Sønderborg. Han ville opføre en fabrik til farvning af kokosgarn samt fremstilling af tæpper.

Snedkeriet kom godt fra start og voksede sig stort også som tømmervirksomhed.

Hans Frost var en meget dygtig bygningskonstruktør, som gjorde, at firmaet fik et godt renommé i området, som igen gav arbejde til firmaet. I en tid har var der ansat ca. 30 medarbejdere, mange lærlinge har fået deres uddannelse i firmaet. Hans Frost blev svagelig efter en bilulykke på Fyn, og han døde 59 år gammel. Hans kone, Grethe, og hendes bror førte firmaet videre, senere også deres søn, Hans Peter Frost.

1975-2000 Enke *Margrethe Frost*

2000-2003 Søn *Hans Peter Frost* (1946)

Hans Peter Frost havde fået et dårligt ben efter en ulykke i Canada, så han valgte at fremstille møbler på bestilling med få ansatte.

Snedkeriet er senere solgt til gartneriet i Kær, som bruger det som værksted og lager. Hans Peter ejer boligen, som hører til snedkeriet.

2003- *Børge Sørensen*, Gartneriet Kær

Ormstoft 4

Krakhus eller e Kraghus

Matr. nr. 35 og 234, Kær Ulkebøl.
Areal: 393 m²

Huset er opført 1800 og er et af de ældste huse i Ormstoft. Det er i dag meget velholdt.

Ejere

17xx-1819 *Sille Marie Christensdatter* fra Kær (1761-1817) gift 1786 med *Claus Jensen* (1766 til før1801). De fik fem børn. Den 31. januar 1801 blev der købt 384 kvadratalen jord ekstra.

1819-1821 Søn *Jens Peter Clausen* (1791-1853) gift 1817 med *Christine Marie Ottes* fra Ulkebøl (1791-1844). De fik fem børn.

1821-1831 *Jürgen Christensen*

1831-1862 *Ole Larsen Jepsen* fra Rise, Ærø (1803-1861) gift 1830 med *Anne Marie (Lorenzdatter) Kock* fra Ulkebøl (1809-1863). De fik ni børn.

- 1862-1873** Søn *Lauritz Hansen Jepsen* fra Kær (1831 til efter 1873) gift 1859 med *Mette Christensdatter* fra Søby på Ærø (1835 til efter 1873). De fik fem børn.
- 1873-1885** *Jørgen Petersen Christensen* fra Rise på Ærø (181-1881) gift 1852 med *Anna Marie Reichhard* fra ved Kirken Ulkebøl (1828-1896). De fik fire børn.
- 1885-1896** Enke *Anne Marie Reichard* og datter *Cathrine Marie Christensen* (1867 til efter 1896) gift 1891 med *Jens Peter Nielsen* fra Gudbjerg på Fyn (1867 til efter 1896). De fik to børn.
- 1896-1900** *Lorenz Peter Petersen* fra Ormstoft (1871-1902) gift 1894 med *Anne Catharine Thomsen* fra Snogbæk (1871 til efter 1925). De fik tre børn.
- 1900-1907** *Georg Arnold Jacobsen* fra Sønderborg (1871 til efter 1907) gift 1900 med *Mathilde Anna Jacobine Knudsen* fra Flensborg (1862 til efter 1901). De fik et barn.
- 1907-1924** *Catrine Marie Spikker* fra Kær (1856 til efter 1930) gift 1880 med *Jørgen Christensen Sørensen* fra Vollerup (1855 til efter 1907). De fik to børn. De blev skilt i 1907. Catrine døde i Kværs og Jørgen i Esbjerg.
- 1924-1970** *Johannes Christian Detlef Brommann* fra Rensborg (1888-1970) gift 1911 med *Cecilie "Sitte" Christensen* fra Lysabild (1886-1966). De fik tre børn. Johannes Brommann var født i Hamborg-området, uddannet sømand ved den tyske marine og var ofte i Sønderborg-området, hvor han også traf sin hustru Cecilie, kaldet Sitte. Cecilie arbejdede på Ormstoft kro i en tid. Hans Peter Frost fortæller, at Sitte hørte engelsk radio den 4. maj 1945 og overbragte det glade budskab ved Jørgen Detlef-sen og Marie Brocks bryllup på Ormstoft Kro. Johannes Brommann arbejdede som vagtmand i Sønderborg, han var medlem af DSK og var i bestyrelsen for fagforeningernes hus "Bjerggården" i Sønderborg.
- 1970-1993** *Tue Ørskov Jensen* fra Vestjylland (1918-1993) gift med *Ester Jensen*, også fra Vestjylland. Ørskov Jensen var kreaturhandler, han havde lejet en stald og mark andetsteds i området. Med sin lille bil besøgte han omegnens landmænd, hvor dyr blev opkøbt, som han solgte videre.
- 1993-2007** Enke *Ester Jensen*
- 2006-** *Anders Bartholdy og Birgitte Damm*. De har ved overtagelsen renoveret ejendommen, og den gamle byggestil er bevaret.

Ormstoft 5

Fabrik

Matr. nr. 150 Kær
Areal: 5.884 m²

Fabrikken med skorsten er opført i 1947 på en grund, der blev frastykket snedkeriet, Ormstoft 3b. Den blev ombygget i 1984.

Ejere

- 1950-1960** *Max Clausen*, tæppefabrik. De lavede kokostæpper. Max Clausen havde forretningen Tæppe Clausen i Sønderborg.
- 1960-** *Ove E. Bruhn*, fabrikant. Æskefabrik
- 1997-** *Bruuns Letpaks Emballage*
- 1998-** *Korona Plast*

Matr. nr. 242 Ulkebøl
Areal: 1.855 m²

Opført i 1935 af gartner Hans Mathiesen, der brugte bygningen som lager og arbejdsrum, derfor blev det kaldt "e Kranshus".

På jorden, hvor Hans Mathiesen havde gartneri, er der bygget tre parcelhuse, Omstoft 8, 10 og 12.

Ejere

1935-? *Hans Mathiesen*

Han havde gartneri på marken ved huset og boede på Ormstoft 43.

E Kranshus som det så ud, da Hans Mathiesen havde det

?-1953 *Arnold Nielsen*, murermester, der ombyggede huset til bolig.

1953-1959 *Svend Aage Skov og Ingrid født Flebbe*

De solgte huset til husmand Christen Peter Christiansen og købte hans husmandssted, Folehave 6.

Ormstoft 6 som det så ud, da Ingrid og Svend Aage Skov ejede det

1959-1973 *Christen Peter Christiansen* født i Kær (1900-1976) gift 1925 med *Anne Marie Nielsine Jacobsen* født i Sønderborg (1902-1950). De fik tre børn. De byggede husmandsstedet Folehave 6 i 1925 og boede der til 1959. Da byttede de husmandsstedet med huset. De købte huset for 30.000 kr. Christen blev måler aflæser ved elektricitetsværket, ESS.

1973-1975 *Thor-Bjørn B. Andersen* gift med *Annelise Andersen*. Thor-Bjørn var elektriker.

1975- *Johan Grube* fra Grøngrøft (11. maj 1933) gift 1959 med *Alexandrine Andersen* fra Endrupskov (27. december 1938). De ombyggede og udvidede huset løbende blandt andet med nyt tag i 1985. wJohan arbejdede ved landbruget i mange år. Han sluttede som fodermester på Vranglandgaard, derefter blev han ansat ved ESS i Vestermark, hvor han var i over 30 år. Alexandrine har gjort rent på skoler.

Matr. nr. 45 m. fl., Kær Ulkebøl
 Areal før 2003: 6,6694 ha
 Areal 2012: 1,2464 ha

Stuehuset er opført i 1800, men er ombygget flere gange indvendigt.

Ejendommen var oprindeligt et kåd, hvor marken lå syd for ejendommen, hvor snedkeriet og fabrikken ligger i dag. Marken blev solgt fra til snedkeri og senere fabrik.

I 1950 blev der tillagt seks små mark parceller nord for ejendommen, så det blev et husmandssted. Markerne var før adskilt med levende hegn, som strakte sig fra Ormstoft til Saxgaard med en adgangsmarkvej. Fem af disse marker var før præstegårdsjord tilhørende små kådnere i Ormstoft. Niels Due ryddede hegnene og flyttede to krigergrave fra 1864 ud til det vestlige hegn.

Stuehuset med stalden fra 1950'erne

Ejere

Christen Matzen byttede sig til jorden fra Esben Christensen Bohlsted, Kær Bygade 20 og byggede et nyt præsteinderstested.

- 1800-1805** *Christen Matzen* (1762-1834) gift 1791 med *Anne Marie Nissen* fra Kær (1766-1844). De fik syv børn. Christen var snedker og kådner.
- 1805-1812** *Peter Lorenzen*. Borger i Sønderborg. Han gik måske konkurs ved statsbankerotten, hvorefter de næste ejere overtog ejendommen ved tvangsauktion.
- 1812-1815** *Christen Hansen Grau* fra Sønderborg, *Karsten Davidsen*, boelsmand i Kær *Peter Jurgensen* i Kær. De købte stedet i fællesskab.
- 1815-1817** *Ohle Nielsen* fra Malt i Vestjylland (1784-1826) gift 1808 med *Anne Helene Jørgensdatter* fra Ulkebøl (1785-1830). De fik seks børn. Ved salget i 1817 anførtes at Ohle Nielsen underskrev "med ført pen". Han kunne ikke skrive.
- 1817-1837** *Hans Christiansen* fra Kegnæs (1775-1854) gift 1805 med *Catharine Marie Jørgensdatter* fra Kær (1787-1853). De fik fire børn. De købte kådet for 620 rigsbankdaler. Det var et præstekåd på to skæpper land. Der skulle betales 7 mark og 20 pfg. til præsten i Ulkebøl. Hans var murer.
- 1837-1851** Søn *Hans Jørgen Hansen* (1809-1885) gift 1834 med *Elisabeth Auguste Jørgensen* fra Bregninge, Ærø (1803-1879). De fik fire børn. De overtog kådet for den på ejendommen hvilende gæld på 512 rigsbankdaler. Hans Jørgen var væver.

- 1851-1887** *Jørgen Hansen* fra Søby, Ærø (1821-1915) gift 1846 med *Anne Marie Duus* fra Vollerup (1810-1893). De fik et barn.
De købte ejendommen for 352 rigsbankdaler i sølv, deraf var 175 gæld, der blev overtaget. Jørgen var murer.
- 1887-1895** *Hans Clausen Schmidt* fra Sønderborg (1839-1914) gift 1860 med *Wilhelmine Marie Spikker* fra Kær (1829-1883). De fik to børn.
Gift anden gang 1885 med *Anne Helene Hansen* (1846-1891), hun var datter af forrige ejerpar. De fik et barn. Gift tredje gang 1895 med *Anne Marie Andresen* fra Vollerup (1839-1920). De fik ingen børn.
- 1895-1907** *Søn Jørgen Hansen* (1870-1965) søn af Anne Helene Hansen gift 1895 med *Marie Elisabeth Jacobsen* fra Ulkebøl (1869-1921). De fik fem børn.
Gift anden gang 1927 med *Anne Kathrine Petersen* fra Snogbæk (1886-1936). De fik ingen børn. Jørgen købte Hestehave 2, Vestergaard i 1927.
Jørgen var født uden for ægteskabet af Anne Helene, faderen Johan Christensen fra Ærø udvandrede til Amerika.
- 1907-1940** *Hans Jensen* fra Tornskov (1874-1940) gift 1897 med *Ellen Marie Cathrine Jensen* fra Bøsbæk, Broager (1867-1940). De fik tre børn.
De overtager ejendommen 24. august. De var flittige medlemmer af sangkoret og spillede amatørteater. Ved salget af ejendommen fik de livsvarigt aftægt.
- 1940-1950** *Friedrich Wilhelm Jankun* fra Eberfeld, Tyskland (1903 til efter 1950) gift 1929 med *Cathrine Jensen* fra Stevning (1907 til efter 1950). De fik et barn.
De købte ejendommen 9. september for 9.000 kr + aftægt, heraf løsøre 2.900 kr.
- 1950-2003** *Niels Nielsen Due* fra Kær (1915-1998) gift før 1940 med *Meta Christine Pustal* fra Broager (1919-2005). De fik tre børn.
Meta og Niels Due købte ejendommen 28. april for 20.000 kr. deraf 3.000 kr for løsøre.
Købet betegnedes som "arvefæste", men den 28. oktober 1954 aflystes afgifterne til præsteembedet. De tilkøbte matr. nr. 286 på 6,4591 ha af menighedsrådet. De ryddede tre tværgående læhegn og flyttede to krigergrave fra 1864 ud til det vestlige hegn.
Niels Due stammede fra Honninghul. Landbruget blev senere udvidet med en staldbygning i 1950, men tidernes udvikling gjorde også, at der skulle arbejdes uden for landbruget, i en tid kørte Niels mælk til mejeriet i Sønderborg, også Brugsen i Ormstoft fik en hjælpende hånd med. En tid arbejdede han også på kirkegården. Meta fik i en årrække arbejde ved Møller & Co. i systuen i Brugsens store sal i Ormstoft, senere på fabrikken i Sønderborg.
- 2003-2011** Barnebarn *John Due*, søn af Bent Due, overtog ejendommen efter sin farfar. Han solgte 5,4230 ha til Helmer Sander-Larsen, Saxgaard den 1. marts 2003. John Due har også gennemrenoveret ejendommen.
- 2011-** *Lone Hummel Iversen og Nicolai Bertelsen* har fjernet garagebygningen, som lå nord for stuehuset, det gav en god udsigt.

Ejendommen 2015

Ormstoft 9

Matr. nr. 52, Kær
Areal: 1.206 m²

Ejendommen var tidligere et inderste og blev et kåd.

Ejere

- 1782-1820** *Andreas Hattesen* (1744-1820) gift 1777 med *Karen Albrechtsdatter* fra Ormstoft (1726-1782).
Gift anden gang 1782 med *Anne Nisdatter* fra Kær (1757-1840). De fik syv børn.
I 1794 fik de 12 skæpper jord ved en jordfordeling.
- 1820-1859** *Søn Hans Andersen* (1785-1858) gift 1819 med *Mette Marie Jørgensdatter* fra Sundsmark (1797-1881). De fik ni børn.
- 1859-1860** *Søn Jørgen Hansen Andersen* (1821-1871). Han var ugift.
- 1860-1878** *Niels Madsen Dall* fra Rødding (1811-1896) gift 1839 med *Anne Marie Matzen* fra Kær (1811-1844). De fik fire børn. Gift anden gang 1844 med *Mette Marie Christensen* fra Elstrup (1812-1875). De fik fire børn.
- 1878-1889** *Christen Christensen Møller* fra Notmark (1845-1918) gift 1866 med *Anne Christine Jepsen* fra Ormstoft (1842-1899). De fik fem børn.
- 1889-1892** *Henning Henningsen* fra Todsbøl, Bjolderup (1841-1892) gift 1872 med *Caroline Haagensen* fra Rise, Ærø (1836-1921). De fik ingen børn.
- 1892-1905** Enke *Caroline Haagensen*
- 1905-1907** *Peter Lassen* fra Ketting (1868-1907) gift 1907 med *Christine Hansen* fra Bojskov (1878 til efter 1928). De fik et barn. Peter døde kort efter brylluppet.
- 1907-1911** Enke *Christine Hansen*

- 1911-1928** *Hans Christian Jessen Spile* fra Fuglsang (1874-1966) gift 1902 med *Catharine Marie Petersen* fra Ormstoft (1878-1926). De fik syv børn. Han var skomager. Det er siden blevet kaldt "Spiles hus".
- 1928-1942** Bror *Asmus Jessen Spile* fra Fuglsang (1883-1964) gift 1905 med *Cathrine Møller* fra Ragebøl (1879-1907). De fik et barn.
- 1942-1951** Svigersøn *Karl Heinz Petersen* (1913 til efter 1951) gift før 1942 med *Ingeborg Sophie Spile* datter af Hans Chr. og Catharine Marie (1913 til efter 1947). De fik et barn.
- 1951-1954** *Gunnar Andersen Husballe* fra Ildved, Vejle (1920-2007) gift 1947 med *Mary Matzen* fra Kilagergaard (1925-1969). De fik fem børn.
- 1954-1959** *Harald Jensen* (1927 til efter 1955) gift før 1955 med *Anne Margrethe Tomzak* fra Sjellerup (1927 til efter 1955). De fik et barn.
Harald var uddannet gartner og drev lidt gartneri på jord i Ormstoft vest for huset. Han var i mange år med til at binde julepyntkransene til Sønderborg. Han havde også lejet jorden ved Kranshuset af Hans Mathiesen. Han arbejdede sammen med hans kones svoger, Hans Frederiksen, som senere overtog huset.
- 1959-1963** Svoger *Hans Frederiksen* fra Elstrup (1926-2001) gift 1954 med søsteren til Anne Margrethe, *Johanne Marie Tomzak* fra Sjellerup (1929 til efter 2001). De fik to børn.
- 1963-** *Hans Christian Jørgensen*
- 1990** *B. Boysen*. I 1990 blev huset forlænget, og der blev bygget et frontspir
- 2009-** *Bjarne Thomsen Warming og Marianne Norrild Warming*

Ormstoft 11

Matr. nr. 49, Kær
Areal: 997 m²

Det nuværende hus er opført i 1927 og totalt ombygget i 1941.

Ejere

- 176x-1823** *Jens Jensen Karstensen* (1738-1823) gift før 1766 med *Margrethe Jenses* fra Ulkebøl (1739-1802). De fik seks børn.
Gift anden gang 1803 med *Anne Margrethe Christensdatter* fra Ulkebølsten (1758-1840). De fik ingen børn.
- 1823-1858** *Peter Christian Hansen* fra Kær (1791-1861) gift 1825 med *Helene Marie Andresen* fra Vollerup (1799-1877). De fik to børn.
- 1858-1870** Søn *Hans Hansen* (1827-1897) gift 1855 med *Anne Kirstine Bruun* fra Kær (1821-1912). De fik et barn.
- 1870-1903** *Peter Henrik Jørgensen* fra Kroager, Fyn (1833-1909) gift 1863 med *Marie Elisabeth Olsen* fra Ketting (1834-1912). De fik syv børn.
- 1903-1923** Svigerdatter *Anne Marie Cecilie Matzen* fra Vollerup (1860-1923) gift 1892 med *Hans Peter Jørgensen* fra Vestermark (1864-1943). De fik fire børn.
Hans Peter som blev kaldt "Hans Fyn", han var søn af Peter Henrik Jørgensen.
Han var altnuligmand og tærskede med plejl rundt omkring på gårdene.
- 1923-1965** Søn *Peter Henrik Jørgensen* (1893-1974) gift 1919 med *Margrethe Helene Ohlsen Trampler* fra Ulkebøl (1896-1983). De fik to børn.
Han var murer, sognerådsformand i Ulkebøl og formand for den lokale sygekasse.
Han var socialdemokrat.
- 1965-1968** *Christen Bladt*, husmand, boede Hovlykke, Lambjergskov, Kirke Hørup.
Han lejede huset ud, der var to boliger i ejendommen.
- 1969-** *Jørgen Thagaard Jensen og Gerda Thagaard Jensen.*

De startede Sønderborg Planteskole på Skovvej sammen med Thorkil Christensen i 1964. Senere flyttede planteskolen til Spang, hvor de fik meget mere plads. Planteskolen var kendt langt uden for området.
I 1968 købte de huset på Ormstoft 11, hvor de stadig bor.

Planteskolen er udførligt beskrevet i bogen "Frugt og grønt i Ulkebøl Sogn"

Ormstoft 13a

Matr. nr. 40, Kær
Areal: 2.244 m²

Tidligere Ormstoft Kro.
Der var oprindeligt to kaadnersteder i Ormstoft, der ved matrikuleringen i 1873 blev samlet til en matrikel.

Kaadnersted 1

- 17xx-1792** *Andreas Petersen Hattesen* fra Ulkebøl (1735-1805) gift før 1761 med *Anna Andersen* fra Ulkebøl (1735-1807). De fik tre børn.
- 1792-1843** Svigersøn *Christen Jørgensen* fra Vollerup (1760-1829) gift 1782 med *Anne Margrethe Andresdatter* (1761-1745). De fik fem børn.
- 1843-1857** Datter *Anne Marie Christensen* (1782-1858) gift 1806 med *Peter Petersen* fra Ulkebøl (1780-1825). De fik tre børn.
- 1857-1865** *Hans Peter Erichsen Petersen* fra Ulkebøl (1835-1964) gift 1856 med *Anne Johanne Marie Berthelsen* fra Ulkebøl. De fik fire børn.
Kaadnersted 1 kostede i 1865 2718 mark. Inventaret var tre borde, fire bænke og to lamper.
Hans Peter Erichsen Petersen var kromand på Ormstoft fra 1857 til 1865.
- 1865-1885** *Jørgen Peter Christensen* (1823-1885) gift 1854 med *Kristine Albrechtsen* fra Mølby (1834-1890).

Kaadnersted 2

- 173x-17xx** Laus Hansen (17xx-17xx) gift cirka 1730 med *Marie Lauses* (1709-1800).
- 17xx-1794** Halvdel B. Svigersøn *Rudolph Friedrich Jensen* (1744-1794) gift 1769 med *Birthe Lausdatter* (1735-1812).
- 1794-1804** Halvdel B. Enke *Birthe Lausdatter*, enke efter Rudolph Friedrich Jensen
- 1804-1818** Halvdel B. Svigersøn *Jørgen Jørgensen Franzen* (1738-1825) gift første gang med *Anna Lausesdatter* (1738-1783) gift anden gang 1783 med *Birret Jørgensdatter* (1749-1803).
- 1818-1857** Svigersøn *Jens Peter Christensen* (1787-1859) gift 1817 med *Anne Jørgensdatter* fra Ormstoft (1789-1818), hun døde et halvt år efter brylluppet. Han blev gift igen 1818 med *Anne Marie Jørgensdatter* fra Spang (1797-1856). De fik fem børn.
Hans svigerfar, Jørgen Jørgensen Franzen, overdrog i 1818 kaadnerstedet i Ormstoft mod "som en god søn" at sørge for den tidligere ejers alderdom.
Jens Peter Christensen fortsatte i sin fars fodspor og arbejdede som hjulmand i Ulkebøl. Hans anden kone, Anne Marie født Jørgensen, var født i Spang. Samme år fødte hun en søn, der døbttes Jørgen Peter. Efter faderens død søgte Jørgen Peter om, og fik tilladelse til, fortsat at drive hjulmageri i Ormstoft.

- 1857-1865** Søn *Jørgen Peter Christensen* (1823-1885) gift 1854 med *Kristine Albrechtsen* fra Mølby (1834-1890). De fik fem børn.
Hjulumageriet gik godt ret godt, og i 1865 købte han den anden halvdel af kådnerstedet, hvor han drev forretning, og da der kom mange folk forbi, gik han med planer om at etablere et gæstgiveri sammesteds. Som det fremgår af en fornyet tysk tilladelse fra 1868, blev planerne til virkelighed. Gæstgiveri og spiritusbevilling blev godkendt.
Kaadnersted 2 kostede i 1865 3703 Mark og havde en besætning på en ko og et får. Der var fem skæpper havre og et mæsketrug opført på kontrakten.
- 1865-1873** Svoger *Christen Larsen Hansen* (1815-1888) gift 1842 med *Anne Christensen* (1819-1888)
- 1865-1885** *Jørgen Peter Christensen* købte Kaadnersted 1 af *Hans Peter Erichsen Petersen*
Ormstoft Kro startede i 1868
- 1873** Kaadnersted 1 og 2 var nu samlet på matrikel 40 A
- 1885-1890** Enke *Kristine Christensen født Albrechtsen*.
*Jørgen Peter Christensen*s ældste datter, *Anna Marie*, blev viet til *Christian Andersen*, Bagmose. Han ejede denne gård og blev udnævnt til tysk "Amtsvorsteher". Hans yngste datter, *Marie Christine*, født 7. maj 1865, giftede sig med en nabo, *Mathias Jørgensen*, som var snedkersvend. Dette giftermål nåede *Jørgen Peter Christensen* ikke at opleve, han døde i 1885. Af arverettighederne til gæstgiveriet, som først træder i kraft efter hans hustrus død, fremgår det, at det var den yngste datter, altså *Marie Christine*, der skulle overtage kroen.
- 1890-1925** Datter *Marie Christine "Miå" Christensen* (1865-1942) gift 1889 med *Matthias Jørgensen* fra Ormstoft (1862-1925).
De fik fem børn: *Christine Marie*, født 13. maj 1889, *Jørgen*, født 30. december 1891, *Anna Marie*, født 6. september 1893, *Marie Christine*, født 12. marts 1899, og *Helene Dorothea*, født 26. september 1901.
Marie Christine var skrevet for ejendommen. Hendes mand, *Matthias*, var uddannet snedker.
- 1925-1942** Enke *Marie Christine Jørgensen*, som drev kroen og Brugsen med sine to døtres hjælp.
- 1942-1958** Søstre *Christine Marie "Stinna"* (1889-1974) og *Anne Marie "Anna" Jørgensen* (1893-1858).
De to søstre drev kro og brugsforening. *Stinna* drev kroen og *Anna* Brugsen. Kroen blev nedlagt i 1958 og ejendommen solgt til Brugsforeningen
- 1958-1968** *Ulkebøl-Kær Brugsforening*. Efter *Anna* blev *Christian Dreier* ansat som uddeler fra 1958-1961, hvor han pludselig døde.
Man ansatte så *Kristian Høj Lauridsen* som uddeler. Han flyttede med til den nybyggede Brugs i Ulkebølcentret i 1967.
Salen blev udlejet til *Møller & Co.* som systue. Systuen blev ledet af *Masine Larsen*, gift med vognmand *Chr. Larsen*, Ormstoft.
I 1962 blev salen udlejet til Ribe forsorgscenter, som oprettede et beskæftigelsesværksted med *Alfred Krogh Petersen*, senere borgmester i Sønderborg, som leder. Det blev senere flyttet til Søndervang i Ulkebøl.
- 1968-** *Karl Møller* og *Kirsten Gregersen*. Fabrikant.
Maskinhandler *Svend Jørgensen*, Åbenråvej, havde et glasfiberværksted her, hvor der blandt andet blev lavet skærme til traktorer og biler.
Senere blev der pottemageri.

- 1974 *Preben Ljungdahl*
- 1983 *Holger Vohs*
- 1993- *Frede Schmidt*. Frede ejer Arnkilsøre Frugtplantage, Arnkilsøre 3. Han har ombygget bygningen til fem lejligheder.

Ormstoft Kro

Den 24. marts 1890 fik ægteparret Jørgensen officiel bekræftelse på, at de fremtidigt måtte fortsætte gæstgiveriet.

Der var god søgning til gæstgiveriet, men man manglede plads til større selskaber. I 1897 forelå en byggetilladelse til opførelse af en hestestald med rum til staldkarlen, Jens Christensen, kaldet "Jens Kromand". Han var et uægte barn af søsteren, Anne Marie, som blev gift med Christian Andersen, Bagmose.

Festsal ca. 1905

I 1903 var der licitation og opførelsen af en ny kro med festsal kunne begynde i 1905.

I 1911 var man færdige med byggeriet. Dermed var alt det gamle nedrevet, og en ny kro med tilhørende krostuer, festsal, privatbolig og en mindre købmandsbutik var opstået.

Hestestald 1897

En af de meget få ting, der er tilbage fra den gamle stråttækte ejendom, er en kobbergryde fremstillet på Kupfermühle ved Kruså.

Ormstoft kro blev et populært samlingssted. Det var det eneste i sognet, hvor der var en scene, så den blev brugt af mange af områdets foreninger. Der fejredes bryllupper, runde fødselsdage og afholdtes mange foreningsballe. Der var også danseskole hvert år. Den blev ledet af lærer Petersen, og der var altid stor tilslutning fra egnens børn. Danseskolen sluttede hvert år med et afdansningsbal.

På den tid var det på mode at spille diletant, og det blev til mange forestillinger på kroen.

Blandt andet kan nævnes, at man spillede "En søndag på Amager" i 1910, "Ude af kors" i 1914, "101 er ude" i 1914 samt Genforeningsfest i juli 1920. De ofte centrale figurer i stykkerne var døtrene fra huset og amtsforstanderen fra Bagmose.

Krofamilien havde god økonomisk fremgang og hævedes dermed op blandt det bedre borgerskab.

Krigens afslutning i 1918 og afstemningsresultatet i 1920 betød en væsentlig ændring i det klientel, der bidrog til kroens økonomi.

Mathias Jørgensen og hans hustru så sig derfor om efter ekstra indtægtskilder i efterkrigstidens krisetider.

Midde og Christian Christiansen, Folehave 6. Bryllup i 1925

Ulkebøl-Kær og Omegns Brugsforening

I 1919 indgik ægteparret Jørgensen aftale med den nystiftede Ulkebøl-Kær og Omegns Brugsforening, og Matthias blev ansat som uddeler. Han drev gæstgiveriet parallelt med Brugsforeningen.

I 1920 erhvervede Matthias naboejendommen (13b). Her blev der bygget lager og ny butik, hvor det gamle kådnersted var.

Da Matthias Jørgensen døde i 1925, fortsatte hans hustru med kroen og som uddeler.

Samtidig kom datteren Anne Marie hjem. Hun var uddannet kok forskellige steder i landet, og sammen med søsteren Christine dannede hun et effektivt par til at videreføre kroen og Brugsen.

Brugsforeningen blev flyttet til Ulkebøl-centret i 1967.

Den første Brugsbutik

Udvidelse i 1934

Her er uddeler Anne Marie Jørgensen (kaldt Anne) ved døren

Tidligere kro

Tidligere Brugs

Ormstoft 15

Matr. nr. 72, Kær
Areal: 1.940 m²

Ejere

1905-1938 *Hans Christensen Hansen* fra Kær (1857-1939) gift 1886 med *Sille Marie Nicolaisen (Ærøboes)* fra Ormstoft (1858-1947). De fik syv børn. En søn, Hans Christian Hansen, døde i 1915 i første verdenskrig i Frankrig.

Sille og Hans ved deres guldbryllup i 1936

De mistede også to børn inden for en uge under en difteritis-epidemi i 1890. Hans var murer, og Sille hjalp til alle mulige steder, hun var en hurtig og letløbende kvinde (fortalt af Chresten Petersen, Kær).

1938-1951 Søn *Christen Hansen* (1893-1951). Ugift. Han var skomager og havde værksted i huset. Hans mistede det ene ben under første verdenskrig. Han havde en speciel cykel, som han kunne betjene med et ben.

1951-1953 *Jørgen Godt* fra Guderup (1909-1984) gift ca. 1930 med *Marie Cathrine Asmussen* fra Kliplev (1912-1996). De havde ingen børn. I 1953 købte de Honninghul 3 og flyttede derhen.

1953-1961 *Waldemar Peter Frank* (1912 til efter 1961) gift 1938 med *Anne Bothilde Dora Hansen* (1915-2000). De fik to børn.

1961-1972 *Søren Jessen*. Maskinarbejder

1972- *Jacob H. Skrydstrup* (1912 til efter 1972) gift med *Cathrine Hansen* (1919 til efter 1954). De fik to børn. Jacob var cafeteriabestyrer på Sønderborg Kaserne, og Cathrine blev ejendoms-mægler.

? *Holger Vohs*

Han byggede en lille bolig for enden af huset

1992-2003 *S. Petersen*

2003- *Poul Lund Christensen og Gitte Stollig*

Ormstoft 17

Matr. nr. 47, Kær
Areal: 2.244 m²

Huset var oprindeligt et inderste under gården Bagmose. Ejeren Christen Lassen solgte ejendommen 7. oktober 1848 til Jørgen Jørgensen. Senere blev ejendommen til et kåd.

Stuehuset med tidligere stald i østenden er opført i 1877.

Ejere

- 1825-1848** *Christen Lassen* fra Bagmose (1801-1876) gift 1825 med *Anne Auguste Matthiesen* fra Ulkebøl (1802-1887). De fik et barn.
- 1848-1868** *Jørgen Jørgensen* fra Ormstoft (1810-1866) gift før 1848 med *Marie Cathrin Kraus* fra Ravsted (1822 til efter 1868). De fik tre børn.
- 1868-1875** Sættemand *Hans Peter Lorenzen Kock* fra Ulkebøl (1816-1894) gift 1868 med enke *Marie Cathrin Kraus* (1822 til efter 1868). De fik ingen børn.
- 1875-1881** Datter *Anne Jørgensen* (1850-1881) gift før 1875 med *Lorenz Lorenzen Solmer* fra Ullerup (1842 til efter 1881). De fik tre børn.
- 1881-1884** *Hans August Thomsen* (1822 til efter 1884)
- 1884-1889** *Mads Hansen Lausen* fra Lindeballe, Vejle (1845 til efter 1887) gift 1872 med *Anne Christine Lorenzen* fra Sundsmark (1845-1887).
De havde en søn, der var skiltemaler. Han var uddannet i Rom og boede i København. I 1924, da Ulkebøl Kirke blev restaureret, lavede han mindetavlen over de 76 faldne i første verdenskrig. Han var tit hos snedkermester Peter Jørgensen om sommeren, hvor han malede adskillige billeder fra området.
- 1889-1913** *Chresten Christensen Møller* fra Ulkebøl (1867-1935) gift 1887 med *Catharine Marie Lausen* fra Tandslet (1862-1946). De fik to børn.
Deres søn, Christian, døde den 22. marts 1917 i første verdenskrig i Rusland.

1913-1952 *Hans Christian Matthiesen* fra Ketting (1885-1951) gift 1906 med *Anne Johanne Thomsen* fra Tønder (1883-1931). De fik seks børn.

Deres ældste søn, Hans, startede et gartneri i Ormstoft. Gift anden gang 1939 med *Karen Johnsen* fra Nordborg (1899 til efter 1951). De fik ingen børn. Hans Christian var mælkeemand (*Marie Carstensens* (*Kunz*) bedstefar).

1951-1958 Enke *Karen Matthiesen*

1958-1987 *Horst Galinski* var smedesvend hos smeden i Kær

1987-1990 *Christian Venø Krogh* (1948) gift 1985 med *Else Hall-Nørregaard Krogh* (1950). De var forhandler af Nissan biler i Sønderborg og overtog huset i næsten oprindelig stand. De renoverede ejendommen totalt. En del af huset – den østlige ende – var stadig stald. Der var et rigtigt fadebur. Husets vestlige ende var efter sigende en tilbygning, der oprindeligt tjente som aftægtsbolig. De inddrog tagetagen til bolig og lagde nyt stråtag ned nye kviste. Den nye indretningsplan af hele huset stod deres naboer, arkitekterne *Lise Tuxen* og *Jes Jacobsen*, for.

1990-1996 *Erik Kock* og *Lone Marie Nielsen* (1955)

Erik var pilot, og Lone var informationschef hos Cimber Air. Hun er datter af *Ingolf* og *Marie Margrethe Krogh* (*Mimi*) Nielsen.

1996- *Allan Høeg Paulsen* fra Sønderborg (1972) og *Marie Schelde* fra Sønderborg (1973). De har to børn.

De byggede en ny dobbeltgarage i 1999, hvor der før lå et gammelt hønsehus. Allan er handelsstudent og ejer *Beka Auto*, som han startede i 1974. Han byggede nyt bilhus i 2006. Forretningen handler udelukkende med nyere brugte biler. Marie er kontoruddannet, har været ansat hos *Syd Energi* og er i dag ansat hos *Brødr. Ewers* foderstofforretning i Sønderborg.

Tidligere

Nu

Ormstoft 25

Matr. nr. 39, Kær
Aral 1.158 m²

Opført i 1850 som et kådner-
sted.

Ejere

- 1850-1866** *Christen Andresen* fra Hørup (1804-1864) gift første gang 1835 med *Marie Kirstine Christensdatter* fra Vollerup (1797-1852). De fik to børn. Hun havde været gift 1821 med *Andreas Andresen* (1796-1835). De fik fem børn. Gift anden gang 1853 med *Marie Andersen* fra Ormstoft (1801-1879). Hun havde været gift 1833 med *Hans Clausen Brock* (1767-1853). De havde et barn.
- 1866-1892** Datter *Anne Marie Andresen* fra Vollerup (1839-1920) gift 1864 med *Jens Peter Christensen* fra Ormstoft (1833-1887). Ingen Børn. Gift anden gang 1895 med *Hans Clausen Schmidt* fra Sønderborg (1839-1914). Ingen børn. Han havde været gift 1860 med *Wilhelmine Marie Spikker* fra Kær (1829-1883). Han havde været gift anden gang 1885 med *Anne Helene Hansen* fra Vollerup (1846-1891).
- 1892-1943** *Jørgen Jørgensen* fra Ormstoft (1870-1930) gift 1892 med *Helene Petersen* fra Mølby (1865-1922). De fik to børn. Jørgen var skrædder og havde et større skrædderi. Jørgen ledede i mange år dilettantforestillinger på Ormstoft Kro. Han var meget afholdt i sognet, han var meget omsorgsfuld over for syge og fattige i sognet. Familien foretog mange rejser og fotograferede meget. Til hans jordefærd var der 53 vogne og biler i følget. Jørgens storebror, Mathias, havde Ormstoft Kro, og lillebror, Peter, havde snedkeriet Ormstoft 29.

Jørgen Jørgensens skrædderi blev i 1930 lejet ud til hans skræddersvend, Jacob Hansen Kock, som boede Ormstoft 43. I 1938 lejede han stuehuset indtil 1942, hvor de flyttede til Fynshav.

- 1943-1981** Søn *Hans Peter Jørgensen* (1895-1981) gift 1942 med *Margrethe Christine Andersen* fra Todsøl, Bjolderup (1913-1975). De fik tre børn. Hans Peter deltog i første verdenskrig som reparatør af flyvemaskiner på østfronten, han var uddannet maskinbygger. Han kom hjem uden mén. Hans Peter blev senere ølkusk hos Carlsberg og blev kaldt "Heise Carlsberg". Hans storebror, Jørgen, var depotbestyrer. Margrethe vartede op til mange fester på Ormstoft Kro.
Deres datter, Karin Berg født Jørgensen, har skrevet en god beretning om familiens liv i Ormstoft. Den ligger på Ulkebøl Lokalhistorisk Arkiv.

"Heise Carlsbergs" første og anden bil

- 1997-2005** *B. Nymand*
(2010) *Søren Ejsten Petersen*
2015- *Mark Phillips*

Ormstoft 27

Matr. nr. 50, Kær
Areal: 994 m²

Det var oprindeligt et inderste, hvis jord var én af de parceller, der blev lagt til Ormstoft 7, Niels Due, i 1950.

Christine Marie Møller byggede det nuværende hus i 1924. Det blev muret af murermester Jørgensen fra Høruphav.

Ejere

- 1781-1791** *Christian August Jacobsen Bruun* fra Arnkil (1760 til efter 1803) gift 1780 med *Marie Jørgensdatter Kock* fra Ormstoft (1760-1822). De fik fire børn.
- 1791-1823** *Jørgen Jørgensen Kock* fra Kær (1753-1831) gift 1781 med *Ingeborg Petersdatter* fra Kær (1753-1807). De fik seks børn.
Jørgen var en bror til Marie Jørgensdatter Kock.
- 1823-1859** *Søn Peter Jørgensen Kock* (1796-1874) gift 1817 med *Marie Catharine Nielsen* fra Møby (1796-1882). De fik ti Børn.
- 1859-1885** *Søn Jørgen Peter Kock* (1819-1888) gift 1849 med *Anne Kirstine Duus* fra Vollerup (1817-1899). De fik tre børn.
- 1885-1897** Svigersøn *Hans Frederik Karstensen* fra Kær (1844-1912) gift 1876 med *Anne Catharine Kock* fra Ormstoft (1851-1911). De fik seks børn.
- 1897-1909** *Peter Jespersen* fra Lysabild (1853-1937) gift 1881 med *Marie Elisabeth Hess* fra Notmark (1856-19xx). De havde en søn, Jens, der døde 2. juni 1917 i første verdenskrig i Frankrig.
- 1909-1923** *Christian Christensen Møller* fra Ulkebøl (1867-1935) gift 1887 med *Catharine Christensen Lausen* fra Ertebjerg (1862-1946). De fik to børn.
Deres søn, Christian Christensen Lausen Møller, døde 22. marts 1917 i første verdenskrig i Rusland. Christian C. M. var fisker og drev ejendommen med køer. Catharine var syerske.

1923-1971 Datter *Christine Marie Møller* (1891-1973) gift 30. marts 1916 med *Jørgen Jacobsen* fra Ulkebøl (1891-1916).
Jørgen Jacobsen døde 31. maj 1916 i første verdenskrig i slaget i Skagerak, 60 dage efter brylluppet.

Christine forblev enke og ernærede sig som syerske. Hun blev altid kaldt "Stino Møller". Hun byggede det nuværende hus i 1924 med en lejlighed på loftet, hvor hendes forældre boede. Efter deres død blev lejligheden udlejet til Dora Niklasson, der også var krigsenke.

1971-1986 Barnebarn *Jørgen Møller* (1914-1991) gift 1937 med *Cathrine Kaad* fra Nydam, Ketting (1918 til efter 1943). De fik tre børn.
Jørgen var barnebarn af Christian Christensen Møller, ejer 1909-1923, og søn af Christian Christensen Lausen Møller, der døde 1917 i første verdenskrig.

Jørgen og Cathrines søn, Jørgen, har afleveret en lille kassevogn (trækvogn), to plejle, to bismervægte, tre lodder og en kasse til fiskegrej. Det havde tilhørt hans oldefar, Christian Christensen Møller. Tingene befinder sig på Rønhave Museum.

1997 *E. Refsgaard*

2005- *Leif Chr. Lyngsaa*

Ormstoft 29

Matr. nr. 48, Kær
Areal: 1.253 m²

Huset er genopført i 1921, efter at det var brændt under første verdenskrig og ombygget 1984. Ormstoft 29 var oprindeligt bolig til snedkeriet, der lå Ormstoft 3b, som blev frasolgt i 1940.

Der har været snedkeri i Ormstoft i mange år. Den første, der er registreret, er Matthias Jørgensen, der nedsatte sig som snedkermester i 1833 på Ormstoft 29. Hans søn, Jørgen Jørgensen, overtog snedkeriet i 1870. Sønneren Peter Jørgensen overtog snedkeriet i 1900.

Ejere

- 1767-1793** Christen Jørgensen fra Ulkebøl (1737-1780) gift 1767 med Margrethe (Hattes) Hartvigsdatter fra Vollerup (1741-1834). De fik seks børn.
- 1793-1833** Søn Jørgen Christensen (1768-1842) gift 1791 med Marie Matthiesdatter fra Kær (1767-1834). De fik ni børn.
- 1833-1870** Søn Matthias Jørgensen (1806-1882) gift 1833 med Eleonora Dorothea Evertsen fra Sønderborg (1805-1856). De fik fem børn. Gift anden gang 1857 med Marie Christensdatter fra Søby, Ærø (1812-1902). De fik ingen børn. Det er registreret, at Matthias startede et snedkeri i Ormstoft i 1833, det lå cirka der, hvor det nuværende snedkeri ligger.
- 1870-1900** Søn Jørgen Jørgensen (1834-1913) gift 1858 med Anne Marie Lorenzen Kock fra Ulkebøl (1829-1907). De fik fem børn. Jørgen fortsatte snedkeriet.
- 1900-1944** Søn Peter Jørgensen (1873-1959) gift 1897 med Marie Dorothea Karstensen fra Hestehave (1874-1948). De fik seks børn. Han har været med i første verdenskrig i tysk tjeneste. Huset var brændt i 1915, da han kom hjem, og et nyt blev opbygget i 1921. Han var snedkermester og ejede snedkeriet i Ormstoft. Det solgte han til Heinrich Lorenzen i 1940. Familien Lorenzen flyttede ind i en lejlighed i huset her, hvor de boede indtil 1959. Deres datter, Marie Cathrine, blev gift med August Brygge, der var murer. Han byggede blandt andet nogle husmandssteder.
- 1944-1958** Søn Jørgen Jørgensen (1903-1958)

1958-1983 Svigersøn *Heinrich Wilhelm Emil Preusse* kom fra Braunschweig i Tyskland (1893-1976) gift 1918 med *Anne Marie Jørgensen* (1898-1983). De fik en datter, som døde efter en måned.

Han var ansat på torpedostationen på Hørup Klint, hvor han arbejdede med torpedoer. Han var senere værkfører hos Stein og Mailand. Senere blev han hentet til Danfoss af Mads Clausen personligt, som kendte hans faglige dygtighed, her blev han også værkfører. De havde en plejedatter, Agnes M. Jørgensen, Anne Maries brordatter. Hun blev uddannet laborant på Solofabriken, og blev senere ansat på Landbohøjskolen i København.

De havde i en årrække udlejet en lejlighed i boligen til fru Würtz, som arbejdede på systuen, der var i salen til Ormstoft Kro og vognmand Larsen. Han byggede en primitiv garage modsat huset i Nicolai Clausens mark.

1983- *Hans Günther og Karen Margrethe Kaizle*

Stuehuset før

Stuehuset 2015

Ormstoft 43

Matr. nr. 43, Ulkebøl
Areal: 1.653 m²

Ca. 1930

2016

Ejere

- 1835-1850** *Matthias Christensen Brock* fra Kær (1794-1866) gift 1824 med *Eske Marie Christensen* fra Ellegaard (1797-1866). De fik tre børn.
- 1850-1855** *Jørgen Peter Køhler*, stenhugger
- 1855-1904** *Christian Bendixen* fra Lambjerg (1828-1911) gift 1852 med *Marie Christine Petersen* fra Ketting (1822-1867). De fik fem børn.
Gift anden gang 1868 med *Sille Marie Andresen* fra Asserballeskov (1835-1895).
De fik ingen børn.
- 1904-1936** *Chr. Andresen* var måske i familie med Sille Marie
- 1936-1938** *Jacob Hansen Kock* fra Vollerup (1877 til efter 1930) gift 1903 med *Cecilie "Cille" Andresen* fra Notmark (1876 til efter 1930). De fik to børn.
Jacob var skrædder og boede fra 1912 til 1936 på Ormstoft 2. Han overtog skrædderiet efter Jørgen Jørgensen, Ormstoft 25, hvor han havde været svend.
- 1938-1950** *Hans Mathiesen* fra Ormstoft (1906-2005) gift 1929 med *Anne Jørgensen* fra Ulkebøl (1904-?). De fik tre børn.
Hans var søn af mælkehandler Christian Matthiesen, Ormstoft 17.
Handelsgartneriet i Ormstoft ved Hans Matthiesen (senere Kær Bygade 8) startede her tilbage i 1926. Se yderligere beskrivelse under Kær Bygade 8.
I 1947 (1950) købte Hans Matthiesen ejendommen Ormstoft Gamle Mølle, det nuværende Kær Bygade 8. Den var ejet af Gustav Jørgensen, som havde startet et gartneri i 1937.

Her udvidede Hans Mathiesen det til et stort blomstergartneri med drivhuse og salgsløkkale. Han fortsatte indtil 1984, hvor han solgte gartneriet til Annette og Børge Sørensen, der har fortsat med handelsgartneri.

Han er omtalt i bogen "Frugt og grønt i Ulkebøl Sogn"

1950-1978 *Herman Richard og Meta Marek*, maskinarbejder. De fik et barn

1978- *Jes Jacobsen* fra Løgstør (1950) gift 1975 med *Lise Kamma Tuxen Ladegaard* (1950). De har to børn.

De er begge arkitekter – Jes Jacobsen arbejdede på Danfoss' byggekonto og Lise Tuxen ved arkitektfirmaer i Sønderborg.

Lise og Jes byggede huset om løbende med respekt for det oprindelige. Under gulvene fandt de markstensbelægning i begge gavlender af længehuset. Her har der tidligere været stald, hvor dyrene netop har kunnet isolere lidt mod opholdsrummene. I køkkenet under de mange lag tapet var der blandt andet den flotteste himmelblå limfarve, og bag finerpladerne kom de stærkt kromgule oliemalede gamle fyldningsdøre til syne.

En utidssvarende tilbygning med oliefyr blev senere nedrevet, og et nyt bryggers blev opført i samme størrelse på samme sted. Et muret hønsehuse på grunden blev forlænget, og i ti år var der mulighed for et liv med to islænderheste, hvor de også forpagtede et lille stykke af nabomarken.

I 1997 byggede de yderligere et lille muret annekst på den 1800 m² store grund. Annekset anvendes blandt andet som atelier. I 2010 blev hele husets stråtag udskiftet.

I 1986 og 87 kom de første au pair-piger til Sønderborg. I to år boede og arbejdede de i Ormstoft 47 og 43. Lisa fra Irland og Cathy fra England bor den dag i dag i Danmark og har hver tre børn. De har netop holdt 30-års jubilæum med deres værtsfamilier her.

Atelier

Tidligere hestestald

Ormstoft 47

Matr. nr. 100, Ulkebøl
Areal: 2.227 m²

Opført 1852. Huset hørte oprindeligt under Bagmose, Nørreremark 3. Blev frastykket Bagmose i 1590 og oprettet som selvstændigt landbrug. Blev i 1872 flyttet til Nørreremark 5, der også blev kaldt Bagmose. Det nuværende stuehus blev opført dengang. Det blev væsentligt ombygget i 1983 og 2002. Det første Bagmose var en samlet ejendom på adressen Nørreremark 3. Da Bagmose i 1590 blev overtaget af Hertug Hans den Yngre, deltes ejendommen op i to gårde: Nørreremark 3 og Ormstoft 47. På sidstnævnte adresse ligger den oprindelige hovedlænge endnu. Bagmose på Ormstoft 47 blev i 1872 flyttet til Nørreremark 5. I retning af hovedgården, Rønhave, lå mosen, som gav Bagmose sit navn. På Rønhave sagde man "Gården bag mosen".

Ejere

- 1794-1809** *Christen Hansen* (1739-1822) gift 1763 med *Marie Esbendsdatter* (1741-1776). De fik et barn.
Gift anden gang 1776 med *Anne Marie Petersdatter* (1758-1827). De fik et barn.
- 1809-1846** Søn *Hans Peter Christensen* (1771-1859) gift 1809 med *Cathrine Marie Clausdatter* fra Engelshøj (1785-1848). De fik fem børn.
- 1846-1875** Søn *Christen Hansen* (1815-1890) gift 1846 med *Anne Marie Iversen* fra Ulkebøl (1825-1905). De fik et barn.
I 1866 flyttede de jorden til en nybygget gård på Nørreremark 5, der også blev kaldt Bagmose.
- 1875-1877** *Jørgen Hansen Frost*. 25. september 1875 overtog han aftægtsboligen med udhus og lidt jord.
- 1877-1884** *Jens Peter Lorenzen* fra Vollerup (1838-1891) gift 1861 med *Sille Marie Andersen* fra Ormstoft (1826-1891). De fik tre børn.
- 1884-1894** Søn *Otto Lorenzen* (1864-1897) gift 1891 med *Nielsine Friederike Ane Kirstine Jensen* fra Tåsinge (1867-1894). De fik tre børn.
- 1894-1912** Datter *Cecilie Marie Lorenzen*

- 1912-1924** *Cecilie Marie Lorenzen* (1891-1975) gift 1912 med *Johan Witt* fra Elleerhoop, Holsten (1882-1930). De fik ni børn. I 1924 flyttede de til Arnkilsvej 9.
- 1924-1945** *Nicolai Christian Friederichsen* fra Medelby, Sydslesvig (1867-1953) gift 1893 med *Ingeborg Margrethe Jessen* fra Goldbund, Kreis Husum (1873-1943). Nicolai var en brøsig og tyskvenlig person, det fortalte hans nabo i huset. Huset var dengang delt i to matrikler, 100 og 109.
- 1939-1949** Var matr. nr. 109 ejet af *Wilhelm Diedrich Kuntz* (1910-1996) fra Flensborg gift 1934 med *Marie Mathiesen* (1913-1986) fra Ormstoft. De fik tre børn. Wilhelm var tidligere grønthandler og hjalp sin svoger, Hans Mathiesen, der var gartner i Ormstoft. I 1949 blev han pedel ved Ulkebøl Skole og flyttede til pedelboligen der. Han solgte sin del til Eklund Kjærgaard den 1. december 1949 for 7.500 kr.

Den første bil Wilhelm Kunz købte i 1939. Inde i bilen sidder Christian og Marie Kunz. På trinbrættet Margrethe Bundgaard, moder Marie Kunz, Hilda Mathiesen, Christine Hansen, der var døvstum, og Annelise Kunz

- 1945-1953** *Eklund Kjærgaard* fra Hjørring (1924) gift 1945 med *Erna Due* (1924-1996). De fik tre børn.

I 1953 byttede de ejendom med Ernas far, Christian Andresen Due, som ejede Arnkilsøre 7.

- 1953-1977** *Christian Andresen Due* fra smedestedet Kær (1898-1974) gift 1918 med *Elise Christensen* fra Havnbjerg (1892-1975). De fik tre børn. I 1925 byggede de husmandsstedet Arnkilsøre 7. De flyttede til huset her som aftægtsbolig.
- 1977-1983** Datter *Anne Cathrine Due* (1920-2012). Hun havde været gift 1942 med *Wilhelm Lorenzen* (1917-?). Hun flyttede senere til Mianghøj.
- 1983-1997** *Hans Jørgen Petersen* (1957) gift 1982 med *Lisbeth Gregersen* (1958) fra Frøslev. De gennemrenoverede huset i 1983 og udnyttede loftet i 1987. De var med til at etablere legepladsen ved Ormstoft. Lisbeth er uddannet sygeplejerske, var på Sønderborg Sygehus på intensiv, hjerteafdelingen og præmaturafdelingen. Startede lpg-consult, der arbejder med arbejdsglæde, stress, trivsel, og hvordan man får trivsel i hverdagen.

1997-1999 *M. Byrne*

1999- *Rolf Christensen Schmidt*. Han ejer Sønderborg Rengøring. Han er også en ivrig fisker fra Bagmose Bådelaug.

Rønhave husmandskoloni

Rønhave husmandskoloni

Domænegården Rønhave havde før udstykningen et areal på 318 ha. Efter udstykning af 24 brug i 1926-26 og tre brug i 1950 er der ca. 60 ha tilbage.

Udstykningen af Rønhaves jord blev påbegyndt den 4. marts 1925 kl. 8.30. Det blev ledet af formand for Statens Jordlovsudvalg, Niels Frederiksen, Chr. Ernst Christensen, domæneforpagter Refshauge fra Den Sønderjyske Domæneforvaltning, repræsentant for Amtshusmandsbrugskommissionen, Chr. Becker, og Jep Fink, Statens tilsynsførende arkitekt. Herudover de kommende husmandsfamilier, bygmestre og entreprenører. Alle samledes på Rønhave, hvor forpagter Jørgen Lorentzen modtog og beværtede de mange mennesker.

Der skulle udstykkes 24 brug omkring Rønhave, dertil skulle 10 gamle husmandsbrug have tillægsparceller, deraf fire i Hestehave. Lodderne blev udbudt, og var der flere om budet, blev der trukket lod. Et antal røde kugler og en hvid, svarende til antallet af lodtrækkere, blev lagt i en pose og den, der trak den hvide kugle, blev indehaver af loddet.

I Skovhuse blev der fem brug, i Arnkilsøre seks brug, i Hestehave fire brug og i Folehave ni brug. Samme dag holdtes auktion over bygningsdele fra en nedrivning på Rønhave. Der var mursten og tømmer.

Til afslutning holdt Niels Frederiksen fra trappen på Rønhave en "dundertale" til de nye husmænd, hvori han blandt andet indskærpede, at husmændene ikke skulle regne med, at staten ville være barnepige for dem, de skulle klare sig selv.

Der skulle have været tre brug mere i Skovhuse, men jorden skulle bruges til planteforsøg. I foråret 1926 blev der dog udarbejdet nye udstykningsplaner for tre brug øst for Rønhave, man mente ikke, at jorden var egnet til forsøg. På Sønderborghus i Sønderborg blev der trukket lod blandt tre ansøgere, idet de alle ville have den midterste parcel.

I løbet af 1925-26 blev alle 27 brug opført. Det var hovedsageligt lokale bygmestre: H.P. Frost, Ormstoft. August Brügge, Kær. Hans Jacobsen, Ulkebøl. Hans Willesen, Høruphav. Davidsen, Notmark. Nissen, Høruphav. Jacobsen, Augustenborg. Hovgaard, Sønderborg. Brix, Sønderborg. Karl Gottschalck, Sønderborg.

Én var selvbygger, Marinus Nielsen, han var uddannet murer. Hans ejendom blev bygget anderledes end de andre, der alle var næsten ens.

Det statslige byggelån var på 12.500 kr, heraf skulle husmændene udrede en tiendedel af byggelånets pålydende.

Alle familier hjalp til ved byggeriet. Nogle brugte byggematerialer fra Rønhave, andre hentede mursten ved to anløbsbroer ved henholdsvis Folehave og Arnkilsøre. Al grus blev hentet fra "æ hage", nordspidsen af Arnkilsøre.

Det var hårde tider at starte i. Der skulle købes besætning, såsæd og gødning. Jorden var udpint og fyldt med ukrudt, så der var ikke de store udbytter de første år, selvom jorden var god.

Ved juniterminen i 1926 var de fleste husmænd i økonomiske vanskeligheder. De gik sammen om en henvendelse til Landbrugs-

ministeriet med en anmodning om at måtte blive fritaget for den pågældende termins jordrente. Flere kendte personer anbefalede, men Niels Frederiksen afslog. Han var altid streng i sine krav til nye husmænd.

De fleste husmænd klarede skærene, takket være arbejdsindtægter udefra, såsom daglejere hos gårdmændene, mælkekørsel, skovarbejde og andet udejob. I det hele taget var man meget selvforsynende med grøntsager, mælk, kød og æg.

I 1930'erne "knopskød" de fleste brug med hjemmelavede skure, halvtage til høns og maskiner med mere. Husmændene syd for Rønhave fik elektrisk lys i 1937, og samtidig fik de vand fra det nyoprettede Kær Vandværk. Husmændene bag skoven fik først elektricitet i 1941 og blev tilsluttet Kær Vandværk i 1974 sammen med Ulkebøl Nørremark.

Der var et stærkt sammenhold mellem husmændene. Man hjalp hinanden med arbejdet, havde fælles maskiner, det lokale tærskeselskab, andelsfrysehuset, fællesvaskemaskine og fællesgræsningen på Arnkilsøre. Samlingspunktet blev naturligt Skovhuse Skole, hvor der særligt under besættelsen blev holdt fællessang med forskellige talere.

I perioden 1945-65 fandt to tredjedele af generationsskifterne sted, samtidig med at der oprettedes tre nye husmandsbrug i 1950, det var Hestehave 31 og 33, samt Skovhuse 1.

Der var ikke mange af husmandsbørnene, der fortsatte i forældrenes fodspor, de fleste handler var med folk ude fra. Der fulgte nu en årrække, hvor besætningerne udvidedes, man specialiserede sig, enkelte forpagtede jorden ud til naboer, og senere solgte de jorden til naboer.

Mekaniseringen med traktorer, mejetærskere med mere gjorde at man kunne klare større areal.

Efterhånden solgtes flere af bygningerne til byfolk. Kær Halvø blev et eftertragtet boligområde. Det er en naturskøn egn med skov og vand på tre sider, som ligger tæt ved Sønderborg, hvor der er indkøbscentre og kulturliv.

Antallet af heltidsbrug gik i 70'erne og 80'erne hurtigt nedad. I 1975 var der 17 aktive brug af de 28 brug, der startede. Man specialiserede sig nu i svineavl, kødkvæg og gartneri, og i 1990 forsvandt de sidste køer fra området.

I 1990'erne var der fem aktive brug tilbage: Folehave 1, der havde grise, Folehave 6, der

havde søer og Folehave 7, der var gartneri. Arnkilsøre 3, der var frugtplantage samt Arnkilsmaj 17, der havde søer.

Fra 2004 er der kun to aktive brug tilbage, Folehave 6, en større soejendom, der ejes af Inge og Henrik Aarøe-Hansen og Arnkilsøre frugtplantage, der ejes af Frede Schmidt.

Far og søn, Hans og Henrik Aarø-Hansen har gennem de seneste år købt jorden fra 13 brug, Frede Schmidt fra tre brug, seks brug har stadig det oprindelige areal, og to har reduceret areal. To arealer er solgt til Skelbækgaard.

De fleste af ejendommene i dag er renoveret både udvendigt og indvendigt. Et par har ændret fuldstændig stil udvendigt, og nogle fremtræder stadig i den oprindelige stil.

Fællesgræsning på Arnkilsøre

"Husmændenes Fællesgræsning"

Husmændene fik i 1950, samtidig med at de sidste tre husmandssteder blev udstykket, overladt forpagtningen af græsmarken på Arnkilsøre som kompensation for tillægsgjord. Her var 32,9 ha, og det gjorde, at de kunne have flere kreaturer, idet kvierne og goldkøerne kunne græsse her om sommeren, og man avlede hø. Marken var underlagt Statens Skovvæsen og udlejet til Kasernen i Sønderborg, der brugte den til skydebane.

Den 13. juni 1950 oprettedes selskabet "Husmændenes Fællesgræsning i Arnkilsøre" med Peter Rasmussen som formand. Selskabet lejede jorden af forsvaret.

Som følge af landbrugets strukturudvikling, afskaffelse af kreaturerne og nedlæggelse af brugene, var der i 1976 kun seks af de gamle husmænd tilbage, derfor tog man også kreaturer fra andre landmænd i græsning indtil 1993, hvor skattevæsnet ikke ville anerkende det som et selskab.

En af tilflytterne, Arne Jessen, Skovhuse, tog initiativ til at fortsætte med en ny forening i 1993, som fortsatte med at bruge arealet selv og leje det ud til fremmede kreaturer.

Det gjorde de til 2006, hvor skovvæsnet, der ejer arealet, ville udleje selv. Oprindeligt var samtlige husmænd i området med. I dag i 2016 er der fem medlemmer tilbage, Arne Jessen, Skovhuse 2, der er formand, Christian Schmidt, Skovhuse 1, Anton Linnet, Skovhuse 7, Henrik Bock Petersen, Folehave 1 og Kurt Clausen, Folehave 7. Foreningen nedlægges her i 2016. Arealet omfatter 32 ha græs.

Uddrag fra Gunnar Solvangs bog "Husmandsliv"

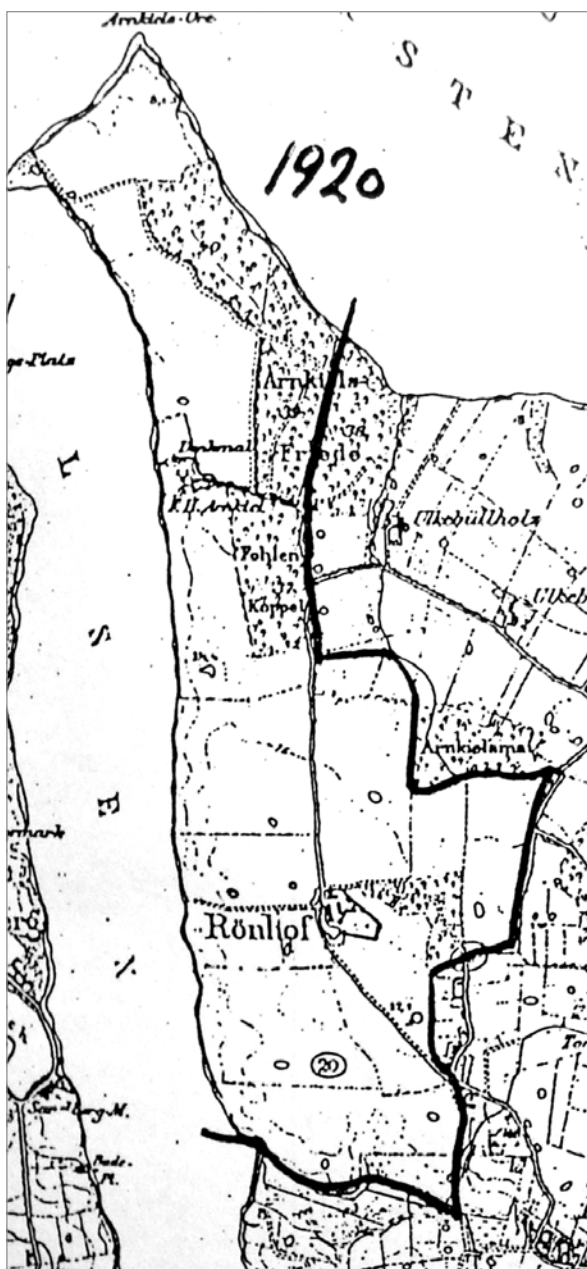

Fællesgræsning 1998

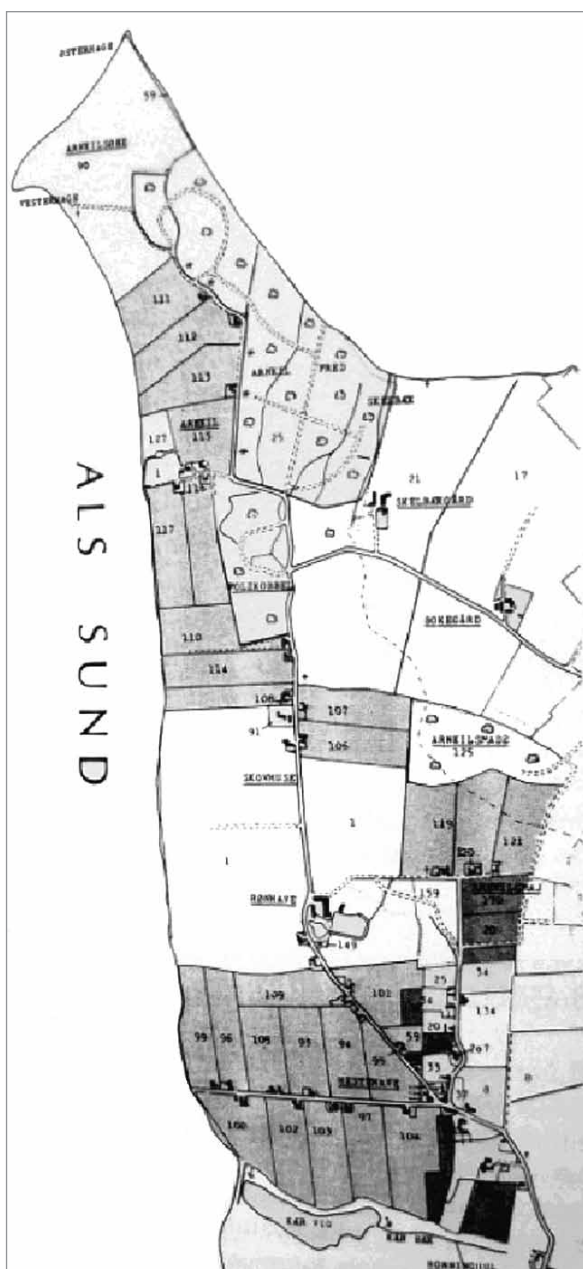

Sidste lørdag i april samledes man i flere år til at efterse og forny indhegningen.

Kim Jessen, Michael Jessen, Anton Linnet, Kurt Clausen, Henrik Petersen, Christian Schmidt, Andreas Dinsen, Arne Jessen, Uffe Paulsen

Før udstykning

Efter udstykning

Skovhuse

Skovhuse

Skovhuse var i 1500-tallet en landsby. Hertug Hans den Yngre ejede da Rønhave.

I slutningen af 1500-tallet nedlagde han landsbyen, som var på tre bol og tre kåd og lagde jorden ind under Rønhave. Pesten, som huserede i 1580'erne kan have været medvirkende dertil.

I 1925-26 blev den oprettet igen, da husmandsstederne blev oprettet, og skolen blev bygget i 1927.

I 2017 har kommunen etableret en Kærhalvø Sti, der går fra marken ved Skovhuse 4 til Tombølgårdvej i Moseskoven.

Skovhuse 1

Matr. nr. 155A, Kær
Areal: 0,5007 ha

Ejere

1950-

Christian Christensen Schmidt fra Ullerup (1920) gift 1945 med *Dagmar Cecilie Petersen* fra Broager (1922-2007). De fik fem børn.

De købte 1. april 1950 6,5 ha jord fra Rønhave og byggede et husmandsbrug for 480.000 kr. De startede med seks køer, fire søer og ro heste.

I 1952 byggedes hønsehus og maskinhus.

I 1962 købtes 1,5 ha fra Marinus Niensens ejendom.

I 1970 byggedes maskinhus og garage.

Christian købte den første traktor i 1955, han kørte mælk til mejeriet i to år, så var traktoren betalt. Christian arbejdede som daglejer hos nabolandmænd og Rønhave. Senere arbejde han hos Brødr. Ewers med kornsække og hjalp vognmand Christian Petersen fra Ulkebøl med at køre træ om vinteren. Dagmar arbejdede i mange år på Rønhave med æbler.

I 2005 solgte han jorden til sønnen Frede Schmidt, Arnkilsøre Frugtplantage, Arnkilsøre 3, der plantede frugttræer i hele arealet.

Skovhuse 2

Matr. nr. 106, Kær
Areal: 6,5223 ha

Ejere

1925-1945 *Jørgen Andersen* fra Egen (1887-1944) gift 1913 med *Mette Marie Detlefsen* fra Sundsmark (1894-1955). De fik tre børn.

De byggede stedet. Da var der 5,5140 ha. De drev den traditionelt. De fik gennem årene fire diplomer for veldrevet husmandsbrug.

1945-1949 Enke *Mette Marie Andersen*. Den 1. marts 1945 forpagtede Jørgen og Anne Petersen ejendommen af Mette Marie Andersen.

1949-1978 *Jørgen Petersen* fra Fiskbækgaard (1912-1974) gift 1942 med *Anne Jørgensen* fra Snogbæk (1914-1992). De fik tre børn.

De købte ejendommen den 1. marts 1949 for 31.812,50 kr. + aftægt beregnet til 20.611 kr. I efteråret 1949 ødelagde en storm stalden og laden. Der blev bygget nyt, stald og lade blev forlænget med 8 m og taget udskiftet med eternit. Stuehuset blev løbende forbedret. I 1962 købtes 1,0083 ha fra Andreas Dinsen. Det var en led i

en jordfordeling, da matr. nr. 108 tilhørende Marinus Nielsen blev nedlagt. Naboerne Mogens Rasmussen, Christian Schmidt, Andreas Dinsen og Jørgen Petersen fik hver godt 1 ha tillagt.

Indtil 1960 arbejde Jørgen ved skovdistriktet om vinteren. Hestene Claus og Max var med til at slæbe kævler ud til vejen. Jørgen var medlem af Ulkebøl Sogneråd i flere perioder og var også domsmand i en periode.

Merethe Olsen, datter af Jørgen og Anne Petersen har skrevet om livet på Skovhuse 2 og vedlagt billeder. Dette opbevares på Ulkebøl Lokalhistorisk Arkiv.

1978- *Arne Flemming Jessen* (1954) fra Gram og *Margit Oberg* (1953-2013) fra Tørsbøl. De fik to drenge.

Arne er uddannet snedker og har arbejdet i over 40 år hos SIB byggeforretning i Sønderborg. Margit var sygeplejerske og arbejdede på Sønderborg Sygehus og i hjemmeplejen i Sundeved.

Arne er formand for Husmændenes Fællesgræsning på Arnkilsøre, der nedlægges i 2016.

Arne og Margit har lagt nyt tegltag på ejendommen. Det var den oprindelige tagdækning. De har moderniseret ejendommen indvendig. De driver ejendommen selv.

Arne er sammen med Niels Nielsen, Bokegegaard og Alf Pedersen medejer af "Nørreremark Grønt", der producerer juletræer, der sælges fra roden i december måned. I 2012 blev der opsat et solcelleanlæg på jorden.

Arnes solceller

Skovhuse 3

Skovhuse Skole

Matr. nr. 91, Kær
Areal: 0,75 ha

Skovhuse Skole blev bygget og taget i brug i 1927. I 1940'erne blev der bygget gymnastiksal og skolekøkken, så pigerne fra Kær Skole gik i skolekøkken her, og drengene fra Skovhuse gik til sløjd i Kær Skole.

***Ord i mund og skrift i bog
skal vor ungdom lære;
ret at bruge kraft og sprog
livet til Guds ære.***

Dette vers var malet over døren til klasseværelserne. Det var meget smukt udført af maler Chr. Hansen, Ulkebølsten

Lærer *Poul Poulsen* blev ansat som enelærer på skolen den 1. maj 1927 og fortsatte, indtil skolen blev nedlagt i 1966. Hans hustru hjalp i mange år til på skolen, indtil der blev ansat en lærerinde. Den første var *Ellen Sandager*, så kom *frøken Clausen* og derefter *Kirsten Munch*.

Marie Cecilie og Poul Poulsen samt lærerinde Kirsten Munk

Data om Poul Poulsen fra Ulkebøl Skoles Embedsbog fra 1920-40

- Født 18. marts 1899 i Thingstrup, Thisted Landsogn, Thisted Amt
- Søn af savværksejer M. Poulsen, Thingstrup.
- Realeksamen 1916, Thisted
- Seminarist fra Skaarup 1920
- Kom til Ulkebøl fra Skelde 12. juni 1922
- Fast ansættelse ved Ulkebøl Skole 1. september 1922
- Flyttede 1. maj 1927 til den nyoprettede skole i Skovhuse
- Blev gift i 1924 med Marie Cecilie Petersen fra Sottrup
- De adopterede Poul Martin, født 1936 på Langeskov Fødehjem

Data om Kirsten Munch

- Født i 1921 i Ubberup ved Kalundborg
- Far Sigfred Munch, mor Karen Nyholm
- Barndomshjem på Vinding Højskole
- Uddannet på Silkeborg Seminarium i 1940-1945
- Ansat på Skovhuse Skole 1947-1953
- Derefter ansat på Hørup Centralskole

27. juni 1966, Jyske Tidende skriver

Afsked med lærer Poul Poulsen

Lærer Poul Poulsen tager nu sin afsked efter 39 år den 26. juni 1966 som leder af Skovhuse Skole. De fire første årgange fra Skovhuse skal med det nye skoleårs begyndelse undervises i Kær skole og de ældste som hidtil i Ulkebøl.

På fredag tager han afsked med sin skole, den, som i ordets bedste og egentlige forstand har været hans og hans hustrus. Hun – som stammer fra Ulkebøl, medens han selv kom fra det gamle land – har stået ham trofast bi i skolearbejdet, også som husholdningslærerinde.

Yderligere oplysninger om skolen findes på Arkivet i Ulkebøl, skrevet af Verner Mejer, Kirsten Munch og i bogen "Skolerne i Ulkebøl Sogn".

Ejere efter salg af skolen

- 1967-2006** *Karl August Pankoke* fra Sønderborg (1930-1992) gift med *Marie Ruth Hansen* fra Sønderhav (1928). De fik tre børn. De ombyggede skolen væsentligt til bolig. De byggede også en swimmingpool i en gammel skoleklasse. Karl var ingeniør og ansat ved Sønderborg Kommune og Ruth var sygeplejerske.
- 2006-** *Philip Kristiansen-Stuart* fra Bradford i England (1954) gift 1996 med *Karen Hybsmann Kristiansen* fra Hørup (1970). De har to børn. De har rejst meget rundt, det ene barn er født i Edinburgh og det andet i Stockholm. Philip er sælger hos Kinnarps i Sverige, der sælger kontormøbler. Karen er uddannet designer og arbejder som lærer på Produktionshøjskolen i Sønderborg, hvor hun underviser i kunst og design. De har renoveret skolen med nyt tag m.m. Der er to lejligheder. I den lille bygning er der garage og værksted, og i gymnastiksalen er der opbevaring.

Skovhuse 4

Matr. nr. 107, Kær
Areal 1985: 19,1229 ha
Areal 2015: 4,5259 ha

Ejere

1925-1955 *Vesti Esbensen* fra Midtkobbøl, Kegnæs (1889-1976) gift 1914 med *Christine Marie Christensen* fra Sundsmark (1894-1942). De byggede ejendommen i 1925. De fik otte børn.

Han var soldat på torpedostationen i Høruphav fra 1915 til -18. Efter krigen arbejdede han i skoven, ved Ribe Jernstøberi og til sidst i Sønderborg, blandt andet som kusk.

1955-2014 *Andreas "Dres" Anton Dinsen* fra Skelde (1929-2014) gift 1955 med *Helga Aarøe-Hansen* fra Arnkilsmaj 17 (1934-2013). De fik fire børn.

Andreas tjente på Rønhave og fik ejendommen tilbudt af Vesti Esbensen, da han stoppede. De startede med at bygge loen om til stald. I 1960 byggede de roerum med kornloft. Maskinhus og garage i 1965 og kviehus i 1980.

Andreas hjalp en del til hos murer Peter Jørgensen,

Ormstoft, der så til gengæld hjalp med at bygge her på ejendommen. Andreas var også daglejer på Rønhave, hos Brødr. Ewers i Sønderborg. Han sluttede ved møbeltransport Meldgaard i Kær Skole. Helga gjorde rent på Skovhuse Skole, var i cafeteriet på Sønderborg Lufthavn og hjemmehjælper. Der var 16 køer + opdræt, i alt ca. 50 dyr på ejendommen. De har haft mange traktorer, startede med en Massey Harris Pony i 1958, senere Ford Dexta, Farmall, Ford 3000, MF 165, MF 185 har nu Deutz og DB 990.

Jordkøb: 1962 3,5 ha fra Marinus Nielsen minus 1 ha til naboen Jørgen Petersen. 1975 5 ha fra Hestehave 12, solgt igen, 1985 5,5 ha fra Arnkilsøre 7, solgt igen i 2000.

2014- *Søren Storm-Johansen og Marlene Bang Storm-Johansen*

Skovhuse 7

Matr. nr. 108, Kær
Areal: 3,5402 ha

Ca. 1970

Ca. 2000

Ejere

1925-1981 *Marinus Nielsen* fra Bagterp i Hjørring (1890-1978) gift 1925 med *Betty Kristine Stepfansen* fra Farsø (1904-1980). De fik to børn.

De kom fra Danebod Højskole, hvor Marinus havde været lærer. De byggede selv gården efter egne tegninger, derfor er den anderledes end de andre gårde og ligner en almindelig bondegård. Marinus var uddannet murer. Medens de byggede, boede de i Rønhaves gamle ovnhus.

Jorden blev solgt fra i 1962 til naboerne på Skovhuse 1, 2 og 4. Man kan sige, at det var begyndelsen på nedlæggelserne af husmandsstederne.

1981- *Anton Petersen Linnet* fra Sønderborg (1949) gift med *Anne Vitrup Gravesen* fra Nordborg (1953). De fik tre børn. Anne var lærer. Gift anden gang 2003 med *Else Bøgh Andersen* fra Birkerød (1953). Else har været lærer på Sønderborg Erhvervsskole.

Anton var oprindeligt lærer, men havde stor interesse for landbrug. Han havde blandt andet tjent på Rønhave. Han startede med seks søer med salg af smågrise, blev medlem af Slagteriregion Syd og Grænseegnens Smågrisesalg, men efter nogle år blev indtjeningen for lille, så han stoppede med

denne produktion og fik flere lærertimer i Ulkebøl Skole. I 1997 købtes ca. 3,5 ha hos naboen, hvor der blev plantet grantræer, der sælges til jul.

Else laver mange produkter, som i dag sælges i en lille gårdbutik. I julemåneden holder de "Jul i Laden", hvor de sælger juletræer og mange andre ting.

Anton er i dag leder af Rønhave Landbrugsmuseum.

Den 3. januar 2016 gik der ild i den lille lade, hvor fyret stod. Efter branden blev der i 2017 bygget et nyt hus med to ferielejligheder, og der er nedgravet jordvarme til begge huse.

Jul i Laden

Brand den 3. januar 2016

Det nye hus 2017

Skovhuse 9

Matr. nr. 114 A, Kær
Areal: 2,2050 ha

Ejere

- 1925-1946** *Jørgen Rasmussen* fra Østerby, Kegnæs (1885-1965) gift 1912 med *Cathrine Marie Mai* fra Skovby (1884-1965). De fik tre børn. Han havde været med i første verdenskrig ved fronten og på torpedostationen i Høruphav fra 1912-18. Efter krigen var han på Sønderborg Margarinefabrik indtil til de byggede ejendommen.
- 1946-1961** *Heinrich Ferdinand Peter "Heine" Simonsen* fra Uge (1910-) gift 1932 med *Vilhelmine Dorothea "Mie" Schlichting* fra Sønderborg (1903-1953). De fik to børn. Gift anden gang efter 1953 med *Agnes Sinoa Lulia Käthe Jurock* fra Slesvig (1914-1961). Heine kom fra Bøffelkobbøl, hvor han var husmand fra 1932-1946. Her på ejendommen stod tærskværket, der tilhørte tærskeselskabet Skovhuse-Arnkilsøre. De startede med et Holbæk værk og sluttede med et Dronningborg med indbygget presser. Bygningerne brændte i 1956 og blev opført i nuværende stil.
- 1961-2007** *Mogens Rasmussen* fra Farum (1923-1991) gift 1952 med *Helene "Lene" Sørensen* fra Tørshøj (1929-). De fik tre børn. Mogens har arbejdet på JF fabrikken og på Sønderborg Lufthavn. Lene var i cafeteriet på Sønderborg Lufthavn i 20 år. Fra 1954 til 1961 var Mogens Christian Rasmussen og Lene Sørensen forpagter på ejendommen Arnkilmaj 7, indtil de købte Skovhuse 7.
- 2007-** *Mads Hansen Dau* fra Hesselgaard på Langdel købte bygningerne og 2,2 ha af Lene Rasmussen. Resten af jorden købte Frede Schmidt, Arnkilsøre 3 til frugtplantage. Mads ombyggede stalden til heste, da han kører konkurrencekørsel med hestevogn. Han byggede en lade til halm og høg i 2017.

Skovhuse 11

Matr. nr. 110, Kær
Areal: 0,9450 ha

1925

Ejere

1925-1961 *Johan Carl Voss* fra Østerholm (1893-1969) gift 1913 med *Christine Marie Clausen* fra Dybbøl Mark (1896-1980). De fik tretten børn.

Han var marinesoldat fra 1914 til -18. Efter krigen arbejdede han ved havnen i Sønderborg. De byggede ejendommen i 1925. Murermester Frost, Kær, stod for byggeriet. De havde to heste, seks køer og 20-30 svin. Johan kørte mælk til Sønderborg Mejeri i mange år med heste. Han arbejdede for skovvæsnet og på nabogårde.

1961-2012 Søn *Svend Aage Voss* (1941) gift 1961 med *Maren Schrøder* fra Ravsted (1937). De fik tre børn. Svend Aage startede med seks-syv køer, samtidigt kørte han mælk til Sønderborg Mejeri i ti år. Da solgte de køerne, ombyggede og udvidede til 300 slagtesvin fra 1971. Han arbejdede på Sønderborg Slakteri i ti år, var på JF fabrikken i nogle år og sluttede på Kommunens Matrielgård, Ladegården. Sideløbende hjalp han Detlef Jepsen med at servere helstegte pattegrise. Maren lavede mad på Arresten i Sønderborg i ti år.

Maren og Svend Aage Voss

Mælkevogn

Svend Aage serverer helstegt gris fra Detlev Jepsen til en fest

2012-

Selvejende institution Skyttehuset

I 1994 lejede Sønderborg Borgerforening sig ind i bygningerne. Derefter blev staldene løbende ombygget til to festlokaler, en 15 m skydebane og lokaler til at holde loppemarked.

Sønderborg Borgerforening holder to loppemarkeder her hvert år, og lokalerne udlejes til møder og fester.

Maren og Svend Aage Voss har fået livsvarig boligret.

Ejendommen kaldes "Kulturhus Skyttehuset".

Ved "Wood Sculpture, 4. international symposium Sønderborg" i 2015 blev Sønderborg Borgerforening tildelt skulpturen "Sailing the Life", udført af Lelè Trabb – Argentina. Skulpturen er opstillet ved Skovhuse 11

Tombølgaardvej

Tombølgårdvej

Tombølgårdvej, eller Tombølsforfte (Tombølsfuet), er en gammel vej, der går fra Kær Bygade gennem en del af Moseskoven til Nørremark. Her ligger slægtsgården Tombølgaard, der i otte generationer har haft en ejer med navnet Jørgen Jørgensen Detlefsen.

På Tombølgaards marker er der flere gange fundet gravkar fra den romerske jernalder. Et af de mest betydningsfulde fund blev gjort i 1932, hvor der under pløjning dukkede karskår frem. Det viste sig, at skårene hørte til seks forskellige gravkar. Ved at grave videre kom et nyt fund. Et stort lerkar med en stor bronzeskål som låg. Karret var knust, men indholdet næsten intakt, med blandt andet smykker og brugsgenstande samt rester af drikkehorn og to par bronzefødder til drikkehorn. De registrerede fund opbevares på Sønderborg Slot.

Overleveringer gennem tre generationer *Jørgen Detlefsen fortæller*

Til gården er der knyttet et par anekdoter i forbindelse med krigen 1864. I én af dem fortælles der, at oberst Fåborg blev ramt af et skud og faldt på vejen.

Oberst T.C. Faaborg blev hårdt såret i kampen ved Moseskoven og faldt af hesten, han kom op på hesten igen, men faldt af igen ved mergelgraven. Derfra blev han bragt til en stue på Tombølgaard. Han blødte meget kraftigt og blev overført til et lazaret på Sundeved, hvor

han senere døde. Det må have været et tysk lazaret.

På lazarettet forlangte han, at det lagen, han var blevet transporteret på, skulle leveres tilbage til Tombølgaard. Man ved ikke om det kom tilbage.

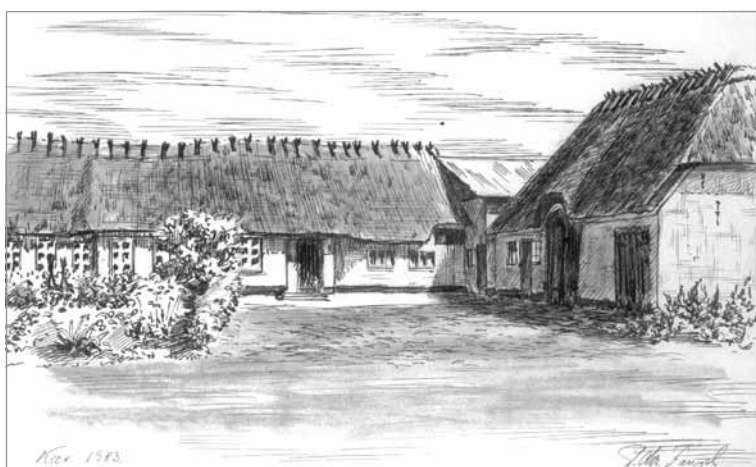

Mergelgraven med våbnene

Senere blev der rejst en sten omkring det sted over for mergelgraven, hvor han faldt af hesten.

Der havde været en hård kamp mod de tyske soldater i Moseskoven, som var i stort overtal. De danske soldater flygtede langs et hegn, som gik langs vejen. Soldaterne smed en del våben i mergelgraven ved Tombølgårdvej, enten for at overgive sig eller for at kunne flygte hurtigere. Efter sigende ligger våbnene der stadig. Det er aldrig blevet undersøgt.

Tombølgårdvej 1

Smedestedet i Kær

Matr. nr. 23, Kær
Areal: 2.305 m²

Det er en af de ældste bevarede gårde på Kær Bygade. De ældste dele stammer fra begyndelsen af 1700-tallet. En dørhammer (et tømmerstykke over en indgangsdør) er fundet i huset og årstallet: "1716-den 31. maj" er indskåret heri.

Bygningerne består af hovedlængen med stuehus og stald. En fritliggende ladebygning, et bagehus og en svinelade.

Smedestedet var oprindeligt et kåd (gård) med tilhørende smedje. Gård og værksted hørte sammen indtil 1936, da værkstedet solgtes til Jørgen Hansen fra Vemmingbund, som byggede et hus ved smedjen. Så der har været smedje på stedet i mindst 300 år.

Tidligere lå smedjen i selve stuehuset, hvilket blev bekræftet under restaureringsarbejderne i 1991. Der blev fundet smedekul

i større mængder på underliggende pigstensgulve. Senere lå smedjen syd for gården i bygninger, som nu er fjernet.

Ejere

16?- ca. 1704 *Anders Rasmussen* født ? død 1718

Ca.

1704-1756 *Jørgen Hansen Smed*, kaadner og smedemester. Født 1680 i Asserballe, død (omkom) kort før 1757. Gift 1705 med *Augusta Jørgen Smeds* fra Ulkebøl (ca.1690-1722) i Kær. De fik syv børn. Gift anden gang med *Magdalene Petersdatter* fra Ulkebøl (1700 til før 1757). De fik tre børn. Jørgen Hansen Smed var folketingsmedlem H.P. Hanssens tipoldefar. Kaadet i Kær hørte til Rønhaves len.

1756-1774 Søn *Jørgen Jørgensen Smed* (1720-1774) i Kær gift 1748 med *Anna Jørgens* fra Ulkebøl (1728-1759) i Kær. De fik otte børn. Gift anden gang 1759 med *Maren Hansdatter* fra Kær (1724-1810) i Hestehave. De fik to børn.

1774-1802 Søn *Jørgen Jørgensen Smed* (1748-1806) i Kær gift 1771 med *Anne Dorothea Nielsdatter* ved Kirken (1747-1828) i Ulkebølskov. De fik to børn. Ved jordfordelingen og udflytningen 1794 fik smedestedet tildelt smedejord. Det var jord, som de enkelte gårde i omegnen havde ejendomsret til, men smedestedet havde brugsretten. Af den smedejord købte Jørgen Jørgensen Smed to parceller af gårdmændene Nicolai Nielsen og Claus Christensen.

- 1802-1830** *Andreas Sørensen Due* fra Kerteminde (1766-1845). Hans far var omløbende kræmmer. Gift 1802 med *Syndet Nielsdatter* fra Mjang (1770-1844) i Kær. De fik fem børn.
- 1830-1863** Søn *Niels Andresen Due* (1802-1881) i Kær gift 1826 med *Anne Kirstine Esbendsdatter* fra Kær (1794-1864) i Kær. De fik seks børn. Ældste søn *Andreas Nielsen Due* faldt i kampen ved Mysunde 10. september 1850.
- 1863-1895** Søn *Niels Andresen Nielsen Due* (1831-1900) gift 1863 med *Helene Iversen* fra Vranglandgaard, (1837-1902) i Kær. De fik seks børn. Gården blev bombet i 1864. I 1874 køber Niels A. Due smedeland af 17 boelsmænd i Kær og Ulkebøl. Det var 18 parceller på 76 kvadrat roder og en parcel på 102 kvadrat roder. I 1880 køber Niels A. Due af fire boelsmænd yderligere fem parceller på 76 kvadrat roder.
- 1895-1938** Søn *Niels Andresen Due* (1863-1939) gift 1887 med *Catrine Marie Hess* fra ved Kirken (1862-1945) i Kær. De fik syv børn.

Efter at han havde forpagtet smedjen ud, drev han gården videre indtil 1939, hvor gården blev solgt til sønnen *Niels Andresen Due* og hans kone, *Anne Marie*. De solgte smedjeværkstedet fra i 1935 og drev gården videre.

1920-1935 Forpagter og svigersøn *Christian Horne* fra Bredsten, Kegnæs (1885-1956) gift 1911 med *Helene Due* fra smedestedet (1888-1976) i Kær. De fik fem børn. *Christian* forpagtede smedjen af *Due*-familien fra 1920 til 1936.

1935 Matrikel 23 blev delt, så smedeværksted og grundareal blev til matrikel 129, som blev solgt til smedemester *Jørgen Hansen*.

Adressen på smedjen blev *Kær Bygade 60C*.

Jørgen Hansen fra Vemmingbund (1911-1977) i Kær gift 1936 med *Anna Clausen* fra Ertebjerg (1913-1972) i Kær. De fik tre børn.

1938-1963 Søn *Niels Andresen Due* (1894-1963) gift 1921 med *Anne Marie Frost* fra Ulkebøl (1896-1985). De fik et barn.

1963-1991 Svigersøn *Christian Petersen Lausten* fra Gærup ved Visby (1918-1980) gift 1947 med *Katharine Marie Due* (1923-2003). De fik ingen børn.

De startede som forpagtere på gården i 1947. De drev gården videre med køer. Jorden blev solgt fra, og i haven blev der bygget boliger.

1970

1991-2005 *Design Ibeth Butik og Kliche Teknik ved Jørgen Dige.*

De ombyggede og renoverede gården totalt, næsten som den er udvendig i dag. Jørgen Dige producerede tryksager blandt andet til Danfoss, og Ibeth solgte. De havde arkitekt John Kronborg Christensen til at stå for restaureringen. Det blev en meget vellykket renovering.

2005- *Fonden Kær Bo*

Kær Bo er en selvejende institution og ledes overordnet af Fonden Kær Bo. Fonden er etableret i 2005 i henhold til gældende lovgivning. Fondens formål er at drive socialpædagogisk virksomhed for personer over 18 år med en psykisk lidelse eller andre sociale problemer. Der plads til ti beboere.

Fonden Kær Bo

Stuehuset 2014

Tidligere lade

Tidligere svinestald og bryggers

Tombølgårdvej 2

Matr. nr. 60 og 137, Kær
Areal: 2.027 m²

Huset blev opført i 1873 og blev brugt som skrædderværksted til 1909, hvor det blev udvidet til karet og hjulmagerværksted.

Karetmagerværkstedet forrest og stuehuset bagved

Ejere

1873-1900 *Hans Peter Jørgensen* fra Ulkebøl ved Kirken (1829-1901) gift 1854 med *Anne Marie (Vøgt) Føge* fra Kær (1826-1897). De fik ni børn. Hans Peter var skræddermester og opførte huset i 1873.

1900-1909 *Søn Friedrich Hansen Jørgensen* (1866 til efter 1925) gift 1893 med *Anne Dorothea Christine Johannsen* fra Dybbøl (1869 til efter 1925). De fik fire børn. Friedrich var også skrædder.

1909-1970 *Iver Hansen Dall* fra Lundsgårdsmark (1883-1969) gift 1908 med *Anne Marie Kock* fra Kær (1882-1940). De fik tre børn.

Iver var karetmager og hjulmager. Han byggede et værksted beliggende over for stuehuset. Bagved værkstedet lå en stor åben lade, hvor han opbevarede træstammer, som han savede op til eget brug. Han lavede også tømmer og skafter til omegnens bønder. Beliggenheden tæt ved smedeværkstedet var rigtig god.

Hjulmageren lavede mange træhjul til landbrugsvogne, og de skulle alle have sat en jernring omkring, som blev lavet af smeden.

1970-1971 *Sønnerne Jes* (1910 til efter 1970) og *Peter Dall* (1914-1990) gift 1945 med *Martha Margrethe Hartung* fra Frydendal, Vestermark (1919-1985) og svigersøn *Hermann Wilhelm Voerbæk* fra Sønderborg (1912 til efter 1970) gift 1938 med *Ellen Marie Dall* (1916 til efter 1970).

1971-1976 *Christian Hell* og *Birgit Holm*, automekaniker og kontorassistent. De byggede ud i haven.

1976-1982 *Mogens Galinski*

1982-1984 *Anitta Stuhr*

1984-

Poul Hyldegaard Madsen (1952) fra Vestermark gift 1985 med Elin Ryge Petersen (1956) fra Them. De har tre børn.

Poul er uddannet inden for kontor, revision og bank. Han har været ansat ved Andelskassen Alssund. Elin er uddannet inden for kontor og bank. og har været ansat hos Sydbank, Sønderborg.

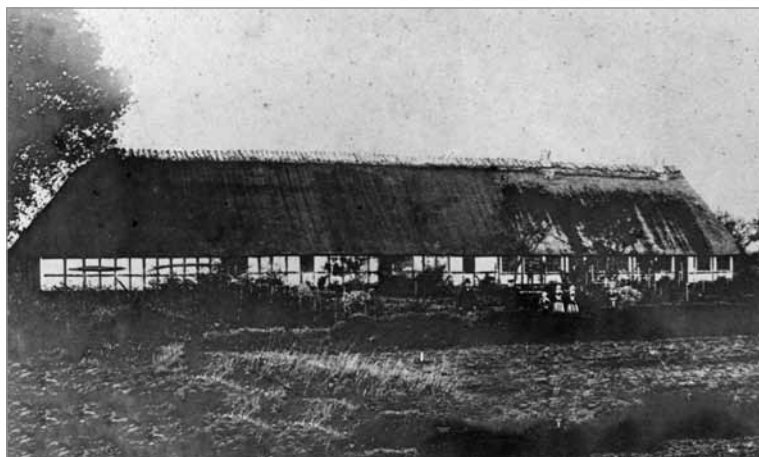

Tidligere værksted

Stuehuset i dag

Herover ses karetmagerværkstedet, der virkede indtil ca. 1970, derefter var der autoværksted i ca. 12 år.

1897

Matr. nr. 6, Ulkebøl
 Areal 1793: 36 tdr. land.
 Areal 1937: 31 ha
 Areal 2014: 49,2926 ha

Gårdens historie kan føres tilbage til 1706, hvor gårdens ejer hed Jørgen Jørgensen Fogt. Den næste var Jørgen Detlefsen, og derfra til i dag har alle heddet det samme: Jørgen Jørgensen Detlefsen. Man har desuden i seks generationer giftet sig med en, der hed Marie enten som for- eller mellemnavn.

Ejendommen har i 2016 været i slægtens eje i ni generationer, 310 år.

Tombølgaard er udflyttet fra Ulkebøldam i 1795. Den lå ved den nedlagte Borrevej, lige før Tvedgaard. Det var på den tid meget langt at flytte, og den Jørgen Jørgensen Detlefsen, som var ejer på det tidspunkt, græd af skuffelse, da han ved lodtrækning fik stedet tildelt. Ved udflytningen i 1795 var jordtilligendet på 31 ha heraf var de 2 ha skov.

Ejere før udflytningen

1706-1750 Jørgen Jørgensen Foged (ca.1680-1754) gift 1723 med Merret Jepsdatter (ca. 1690-1723). De fik et barn.

1750-1791 Svigersøn Jørgen Detlefsen (1724-1813) gift ca. 1750 med Margrethe Jørgensdatter (1723-1784). De fik seks børn. Gift anden gang 1785 med Marie Hansdatter fra Bagmose (1745-1813). De fik et barn.

Efter udflytningen

1791-1828 Søn Jørgen Jørgensen Detlefsen (1762-1830) gift 1791 med Marie Christensdatter fra Bagmose. De fik elleve børn. De udflyttede gården fra Ulkebøl i 1794. Dele af det nuværende stuehus er fra dengang.

1828-1865 Søn Jørgen Jørgensen Detlefsen (1804-1870) gift 1828 med Marie (Peters) Hansen "Vibæk" (1807-1864). De fik syv børn.

1865-1884 Søn Jørgen Jørgensen Detlefsen (1830-1885) gift 1856 med Mette Marie Iversen fra Vranglandgaard. De fik elleve børn.

1884-1912 Søn Jørgen Jørgensen Detlefsen (1857-1937) gift 1883 med Cathrine Marie Clausen fra Elholm (1856-1932). De fik ti børn. De byggede laden med garage og trimpel i 1896.

1900

- 1912-1931** Søn *Jørgen Jørgensen Detlefsen* (1885-1931) gift 1912 med *Christine Marie Brock* fra fra Vråbjerg, Klinting (1889-1961). De fik tre børn.
De ombyggede stuehuset med fast tag i 1919 og byggede en ny vinkelstaldbygning til køer, heste og grise i 1928.

1912

- 1931-1961** Enke *Christine Marie Detlefsen født Brock*.
Sønnen Jørgen forpagtede gården fra 1945, hans mor ville ikke gerne afhænde gården til sønnen.

1960

- 1961-1978** Søn *Jørgen Jørgensen Detlefsen* (1917-2004) gift 1945 med *Marie Christine Brock* fra Stenholt (1922-1958). De fik to børn.
Ejendommen blev gennem generationer drevet på traditionel vis med både malkekvæg, grise, høns, m.m. I 1937 var der 20 køer, en tyr, 23 ungdyr, fire heste, fem søer, leveret 130 slagtesvin og 40 høns. I 1974 var der 26 køer.
Der har altid været RDM køer på ejendommen. Jørgen Detlefsen (1961-78) havde avlsbesætning for RDM. Han var i mange år i bestyrelsen for Kvægavlsforeningen og udførte et stort arbejde der.
I 1976 blev der bygget en ny ristestald til 42 køer og et nyt malkerum, så stalden var klar til næste generation.
Jørgens kone, Marie Christine, døde i en alder af 36 år, så Jørgen ansatte en husbestyrerinde i 1959.

Det var *Anne Marie Iversen* fra Dybbøllund. Hun bor i aftægtsboligen på gården. Hun har været en trofast medarbejder på gården og gik meget op i gårdens drift.

- 1978-** Søn *Jørgen Jørgensen Detlefsen* (1952) gift med *Sanne Juhl* (1949) fra Brandrup.
De har adopteret to piger.
I 1992 blev kvægbesætningen solgt. Kostalden blev ombygget til en fuldspalte-slagtesvinestald, og der blev bygget en ny fuldspalte-ungsvinestald for enden af

Sanne og Jørgen Jørgensen
Detlefsen

kostalden. Samtidigt blev der bygget en gyllebeholder på 1.560 m³. Efterfølgende blev gården drevet med slagtesvinebesætning med plads til 750 slagtesvin. I 1984 blev der opsat et rundballefyrr i laden, og i 1985 et stort maskinhus.

I 2006 stoppede man med svineproduktionen, og staldene blev lejet ud i en årrække.

Ungsvinestalden blev ryddet i 2014, der kom en port i enden, så det blev et godt maskinhus.

I 1985 købte de 14 ha fra Kær Bygade 56 og i 1996 4 ha fra Kær Bygade 64.

Jørgen var i en årrække i repræsentantskabet for Alsisk Forsikring, Sønderjysk Forsikring. Sanne er med i Ulkebøl Kirkes menighedsråd som kirkeværge.

I 2016 solgte de gården til Hans Iversen, Vranglandgaard. De flytter til et parcelhus i Høruphav

2016-

Hans Iversen

Anetavle for Detlefsen-familien på Tombølgaard med ni generationer Detlefsen

Tvedmark

Tvedmarks historie

Tvedmark blev anlagt, da omfartsvejen blev anlagt i 1980, og Nørremarkvejen blev afskåret.

Der blev bygget en cykelbro over omfartsvejen, så cyklisterne fra Kær og Nørremark kunne komme sikkert til Ulkebøl og Sønderborg. Tvedmark 1 og 5 blev nyopført, og en privat fællesvej fra cykelbroen til Tvedmark 7 anlagt. Fællesvejen tilhører Tvedmark

5, 7, 7A og Saxgaard, Nørremark 7. Saxgaard har en mark for enden af vejen.

For enden af Tvedmark ligger der et afløbsbassin fra omfartsvejen. Der opførte Nis Kock i 1980 en halvtagslade, hvor han havde heste gående på et engareal, der tilhører Saxgaard.

Da Nis døde, overtog Harry Ernst bygningerne. Han har høns, duer, ænder og gæs på området og passer det godt.

Tvedmark 1

Matr. nr. 11, Ulkebøl ejerlav
Areal: 12,2042 ha,
deraf 5,43 ha skov

Ejer

1980- *Jørgen Jacobsen* fra Højgaard (1943) gift 1967 med *Birthe Gejlager* fra Hørup (1944). De fik to børn.

I forbindelse med anlæg af omfartsvejen nord for Ulkebøl blev jorden afskåret fra de oprindelige bygninger, Ulkebøldam 9, Højgaard.

Der blev bygget et nyt stuehus med garage og et maskinhus med plantørring til korn. Jørgen købte ejendommen af sin far Christen Jacobsen, Højgaard. Jørgen drev jorden ved siden af sit job.

Jørgen arbejdede ved TDC og Birthe hos Landboforeningen for Als og Sundeved. I 1994 frasolgtes 16 ha til naboen, Kresten Bonefeld på Norlund, Tvedmark 3, og der købtes mere skov i Moseskoven.

I 2014 er jorden udlejet til Jacob Sander-Larsen, Saxgaard.

I 2010 blev der etableret jordvarme og i 2012 opsat solceller på maskinhuset.

Tvedmark 2

Tvedgaard

Matr. nr. 13, Ulkebøl ejerlav
Areal 1793: 36 tdr, 6 sk.
Areal 2015: 3,2678 ha

Ejendommen har altid ligget her i udkanten af Ulkebøldam. Før havde den tilkørsel fra vest, fra Borrevej, som gik fra Ulkebøldam til Ormstoft.

1956

2015

Ejere

- 1756-1794** Bertel Lassen gift med Cathrine Bertels
- 1794-1816** Søn Lass Bertelsen gift med Anne Petersdatter
- 1816-1825** Søn Berthel Lassen gift med Anne Nicolaisen Kyd
- 1825-1852** Peter Iversen fra Ullerup (1801-1880) gift 1821 med Marie Nicolaisen Kyd fra Stødager (1801-1876). De fik et barn.
- 1852-1882** Søn Nicolai Peter Iversen (1822-1893) gift 1850 med Ellen Thomsen Ernst fra Asserballe (1820-1911). De fik to børn.
- 1882-1906** Søn Peter Iversen (1850-1922) gift 1880 med Anne Marie Thomsen fra Tandsgaard. De fik to børn. Gift anden gang 1883 med Anne Maries søster, Anne Cathrine Thomsen (1857-1904). De fik tre børn. Den yngste, Christen Iversen, døde 1916 i første verdenskrig i Frankrig.
- 1906-1937** Søn Hans Christian Iversen (1882-1937) gift 1906 med Marie Petersen fra Kær (1888-1950). De fik otte børn.

Marie og Hans Christian Iversen

1937-1944 Enkefru Marie "Mitte" Iversen. Hun havde en bestyrer til at drive ejendommen

1944-1981 Søn Peter Iversen (1906-1982) gift med Olga Kristensen (1912-2000) fra Nr. Vedby, Falster. De fik tre børn. Olga flyttede fra Ulkebøl i 1943. Gift anden gang 1948 med Karen Johanne Christoffersen Bro fra Avernakø (1923-2009). De fik tre børn.

Karen og Peter Iversen med deres børn, Poul, Aase og Kjeld

Peter kom hjem for at købe gården, da den var kørt ned økonomisk af bestyreren. Han havde i en årrække været forvalter på større gårde, blandt andet Store Restrup, så det var en omvæltning at komme hjem. Peter navngav gården Tvedgaard. Den havde fra gammel tid heddet Vestergaard, da det var den vestligste gård i Ulkebøldam.

Den gamle indkørsel fra den nedlagte vej, Borrevej

Den gamle svinestald, der nu er fjernet, havde oprindeligt været aftægthuset til gården. Peter var i mange år brandkaptajn for Ulkebøl Brandværn, der lå ved Ulkebøldam.

Peter var i mange år medlem af en studiekreds. Den blev oprettet 19. december 1940 af otte landmænd med lærer Poul Poulsen, Skovhuse, som leder. Arbejdet blev opretholdt indtil 1973, og kredsens endeligt opløst i 1975. Der blev omhyggeligt ført dagbog over behandlede emner gennem årene. Dagbogen ligger på Ulkebøl Arkiv.

*Mathias Petersen, Hestehavegaard,
Chresten Petersen, Kær Bygade 1,
Nicolai Clausen, Hestehave,
Andreas Petersen, Øst Hesselgaard,
Lærer Poulsen,
Peter Iversen, Tvedgaard,
Hans Christensen, Ulkebøldam
Johannes Clausen, Hestebjerggaard,
Hans Jacobsen, Løkkegaard*

1981-2005

Søn *Kjeld Torben Iwersen* (1952-2005). Kjeld var ugift og boede sammen med sin mor. Han var uddannet tømrer og drev ejendommen ved siden af arbejdet. Han drev kun planteavl og lejede bygningerne ud til blandt andet automobilværksted. Han fjernede også den gamle svinestald.

2005-

Pia Brun Jensen (1976) fra Sønderborg og *Michael Nansen Poulsen* (1977) fra Nybøl. De har to børn.

Pia er bioanalytiker og underviser på Sønderborg Sygehus. Michael er uddannet smed og er i dag teknisk chef på Petersens Tegl i Nybøl.

Boet efter Kjeld Iwersen solgte 18,1802 ha fra. Byzonejorden til kommunen og landbrugsjorden til Erik Iversen, Klinting.

Pia og Michael købte bygningerne og 4,8 ha.

De har ombygget hele stuehuset totalt. Der var lade i vestenden, der er nu en stor lejlighed, den gamle lejlighed er ombygget til værelser. Udbygningerne er udlejet til forskellige lejere. Den gamle branddam er gravet større, og der er udsat fisk. På marken nord for bygningerne er der udgravet en ny sø til fisk, og gården har en jordvold på to sider.

Ca. 1956

2016

Matr. nr. 206, Ulkebøl
Areal: 1132 m²

Ejere

- 1938** *Andreas Peter Christiansen* fra Ladelund (1904-?) gift 1931 med *Louise Auguste Christiansen* fra Kværs (1905-?). De fik et barn. Andreas blev kaldt "Andres Knækæg" eller "Andres Æg". Andreas og Luise byggede huset i 1938, det var da et træhus med paptag. Andreas kørte med æg for Als Ægekспорт, som lå på Saxgaard, derfor hans kæle-navn. Louise pakkede æg i pakkeriet. Én af de senere ejere satte en skalmur om trævæggene og lagde nyt tag i 1976.
- ? *Ria Christensen*, født Bjerring fra Ulkebøl
- ? *Inge og Jørgen Christensen*
- 1964-1984** *Paula og Jes Nielsen*
- ? *Et ungt par? Dan Speed?*
- 1999-2008** *Aage Thorvald Kock*
- 2008-** *Claus Marcussen*
Han har indlagt jordvarme i et stykke jord, han købte ved Tvedmark 1. Der er lagt nyt tag på huset i 2013, og tilbygningerne er ombygget.

Matr. nr. 2 Ulkebøl Ejerlav
Areal: 81,3326 ha.
Ejd.værdi 2006: 17,8 mio. kr.

Ejer

1980-

Kresten Bonfeld (1939) gift med *Mimi Christine Clausen* fra Vester Sottrup (1947). De fik to børn.

I forbindelse med anlæggelse af omfartsvejen med den nye Alsundbro blev Kresten Bonfelds ejendom, Renbæk på Vestermark, eksproprieret. Kresten købte jorden fra Ulkebøldam 21, som var ejet af hans kusine, Sofie Rasmussen og byggede en ny ejendom nord for omfartsvejen.

Der er en lade med en stålplansilo til 2.400 tdr. korn og maskinhus i nordenden, en slagtesvinestald og et maskinhus vinkelret på stuehuset.

Kresten og Mimi gav gården navnet Norlund efter vigen Kydsnor og gårdens lund (skov).

Senere er der købt jord fra Tvedmark 7 og 1. Der blev indlagt jordvarme i 2010 og solceller på staldtaget i 2012. Der er bygget en vinkel på stuehuset mod syd.

I 2012 er der ingen dyr på ejendommen, jord og lade med kornanlæg er lejet ud til Jacob Sander-Larsen, Saxgaard.

Matr. nr.14, Ulkebøl ejerlav
 Areal før: 42 ha
 Areal 2015: 1,7460 ha

Gården lå indtil 1980 i en afkrog af Ulkebøls ældste bydel, hvorfra der i 1794-95 blev foretaget en stor udflytning af gårde til Ulkebøl Nørremark, Ulkebølsskov og Kær Vestermark.

Kydsminde blev liggende. Over for Kydsminde mod syd lå dengang Saxgaard.

Til gården var der oprindeligt 10 ha god jord, 20 ha let jord, 10 ha lav jord og skov. 2 ha skov lå i Moseskoven i Ulkebølsskov. Der findes navnet Kydsminde, Kydsskov og Kydsnor, som er en lille vig af Augustenborg Fjord. Navnet "Kyd" kommer fra familien Kyd, der ejede gården i over 300 år.

I 1980 blev gården afskåret fra Ulkebøl af omfartsvejen til Augustenborg, og ligger nu ved den nye vej, Tvedmark.

Ejere

- Før 1680** *Peter Hansen Kyd*
- 1680-1720** *Søn Christen Kyd*
- 1720-1728** *Søn Hans Kyd*
- 1728-1766** *Søn Christen Hansen Kyd*
- 1766-1786** *Søn Hans Christensen Kyd (1736-1786) gift inden 1766 med Anne Nielsdatter Petersen fra Ulkebøl (1744-1828). De fik tre børn.*
- 1786-1794** *Enke Anne Nielsdatter Petersen (1744-1828) gift anden gang 1787 med Christen Davidsen (1752-1833).*
- 1794-1829** *Søn Christen Hansen Kyd (1770-1829) gift 1794 med Anna Clausdatter fra Kær (1777-1852). De fik to børn.*
- 1829-1862** *Søn Christen Christensen Kyd (1802-1884) gift 1828 med Mette Marie Frost fra Ulkebøl (1802-1894). De fik fire børn.*
- 1862-1896** *Søn Christen Christensen Kyd (1828-1907) gift 1856 med Anne Friederike Christensen fra Kær (1828-1873). De fik tolv børn, deraf døde fire tidligt. Gift anden gang 1874 med Anne Friederikes søster, Cathrine Marie Christensen (1832-1886).*

- 1896-1928** Søn *Christen Christensen Kyd* (1857-1928) gift 1896 med *Catharine Marie Kock* fra Bosagerdal (1857-1943). De fik to børn.
I 1912 flyttede de i aftægtsboligen og forpagtede gården ud. Han beholdt 2-3 tdr. land til en hest.
- 1912-1926** Forpagter *Jens Lydixen* fra Blans (1880-1930) gift 1903 med *Anna Dorothea Iversen* fra Vranglandgaard (1880-1930). De fik fem børn.
- 1926-1959** Forpagter *Mathias Hansen* fra Stenholt (1896-1984) gift 1926 med *Anne Frederikke Jørgensen Schmidt*, hvis mor var fra Kydsminde (1896-1952). De fik fire børn.
- 1928-1959** Svigersøn købmand *Hans Christian Johannes Hansen*, Sønderborg, født i Stoltelund (1899-1956) gift 1922 med *Anne Frederikke Christensen Kyd* (1897-1958).
De fik to børn.
De havde tøjforretningen Hans Hansen og Co. på Perlegade.
Deres to døtre solgte gården til Jes Petersen i 1959.
- 1959-1980** *Jes Petersen* fra Folehave 8 (1908-1998) gift 1932 med *Anne Christine Nielsen* fra Bokegegaard (1908-1990). De fik otte børn.
- 1980-1995** *Kurt Rasmussen* fra Stolbrolykke gift med *Kirsten Bonefeld* fra Skovby.
Kurt drev ejendommen med svinebesætning. Han solgte det meste af jorden til naboen, Kresten Bonefeld
- 1995-** *Lars Ingverht Schmidt*. Da Kurt solgte restejendommen til Lars Schmidt, solgte Lars ca. 3 ha til Helmer Sander-Larsen, Saxgaard, der havde jord i området.
Senere solgte Lars aftægtsboligen fra til Michael Jaurnik.

Tvedmark 7a

Matr. nr. 1034, Ulkebøl ejerlav
Areal: 0,1264 ha

Huset er opført i 1871 som
aftægtsbolig til Tvedmark 7
Christen Hansen Kyd.
Lars Schmidt frastykkede huset
fra Tvedmark 7 i 1999 og solgte
det.

2015

Ejere

1999-2015 *Michael Jauernik og Pia Blichert Lassen*

2015 Huset på tvangsauktion

2016- *John Fritz*

Han er i gang med at renovere huset, da den forrige ejer havde renoveret det dårligt.

Vestermark

Vestermark

Vestermark er betegnelsen for den sydvestlige del af Kær Halvø. Den strækker sig fra Kasernen til Kær Vig, mod øst er den afgrænset af Vestermarkvejen og vandtårnet. Inden udskiftningen blev den drevet af bønderne i Kær og Ulkebøl.

I 1794 blev 10 gårde udflyttet. Fra Ulkebøl kom Bosager, Engelshøj, Renbæk, Mølstedgaard, Frydendal, Fiskbækgaard, Bygegaard, fra Kær kom Løkkegaard og Lindegaard og fra Sundsmark kom Lysmosegaard.

Hele området hørte under den gamle Kær Kommune, men var delt i to ejerlav.

Fra Mølstedgaard til Kær Vig var det Kær ejerlav, og fra Rendbæk til Kasernen var det Ulkebøl ejerlav.

I den sydlige del opførte preusserne et stort forsvarsværk *Herwarth* efter 1864. Hele det område er nu opfyldt med sygehus, rensningsanlæg, boligbyggeri og til- og frakørselsveje til Allsundbroen og Omfartsvejen. Engelshøj, Lindegaard og Lysmosegaard blev fjernet for flere år siden og Bosager i forbindelse med udvidelse af Sygehuset og boligbyggeri.

Stonors vej

Lidt nord for Løkkegaard er der rejst en mindesten over premierløjtnant William Brown Stonor. I kampen om Løkkegaard den 29. juni 1864 blev han såret og døde den 19. juli på lazarettet i København. To dage før han døde, modtog han ridderkorset.

W.B. Stonor var født 1828 på Nygaard ved Tikøb. Han var ansat på et skibsmæglerkontor i Helsingør, da han som en af de første i 1848 meldte sig som frivillig til tjeneste i hæren, og i 1849 kæmpede han ved Fredericia. 1850 stod han ved 10. bataljon og blev 10. september udnævnt til premierløjtnant. To dage senere foretog han et vellykket angreb ved Mysunde.

1864 deltog han som kommandør for femte regiments første kompagni. Den 17. marts stod han i kampen ved Dybbøl-Ragebøl og udmærkede sig under Dybbøls forsvar.

Nu er en vej opkaldt efter ham.

Ekspropriationerne

I 1962 fik lodsejerne besked om, at militæret skulle bruge området til øvelsesplads. Man havde udset sig tre områder, Gammelgaard ved Miang, et område på Dybbøl vest for Dybbøl Banke og Vestermark. Man valgte Vestermark, som lå tæt ved Kasernen. I 1964

blev ekspropriationen gennemført. Den omfattede Gartneriet Kær Vig, Bygegaard, Fiskbækgaard, Løkkegaard, Frydendal, og Mølstedgaard. Området omfatter ca. 170 ha.

Ekspropriationerne foregik rimeligt smertefrit, man fik som hovedregel tre gange ejendomsvurderingen for ejendommen, løsøret beholdt man.

Militæret anlagde en skydebane og ny vej, Skydebanevej. En eksisterende vej blev døbt Stonorvej, opkaldt efter premierløjtnant William Brown Stonor.

Renbæk blev eksproprieret, da omfartsvejen og Allsundbroen blev lavet i 1979. Ejeren Kresten Bonefeld byggede en ny gård, Norlund, Tvedmark 5.

Politihundeforening

Skytteforening

Øvelseshuset som er fjernet i dag

Nyere tid

Øvelsespladsen er gennem årene blevet ændret med en del beplantning. Nogle landmænd har gennem årene avlet hø på arealet. Politihundeforeningen og Sønderborg Skyttekreds har bygget klubhuse ved skydebanen.

I 2014 blev Sønderborg Kaserne nedlagt, og sergentskolen blev flyttet til Varde Kaserne.

Sønderborg Kommune købte kaserne, soldaterhjemmet og øvelsespladsen med skydebane. Arealet skal fredes og bruges til rekreative formål.

Spejdernes Lejr 2017

I juli 2017 afholdes Spejdernes Lejr på området afgrænset af Kær Vig/Kær Bygade i nord, Nørre Havnegade/Omfartsvejen i syd, Alssund i vest og Nørreremark i øst.

Denne godt fem meter høje skulptur er placeret ved indkørslen til Kær Vestermark

Kommunen investerer over 30 mio. kr. i lejren. Man har lejet landmændenes jord mellem Kær Bygade og Omfartsvejen. Der blev udlagt græs i kornmarkerne i 2016, og her i 2017 er der avlet hø og ensilage, inden lejren startes.

Samtidig har kommunen anlagt nogle veje, etableret kloak og tekniske installationer i området. Installationerne på kommunes arealer vil blive liggende til fremtidige arrangementer. De lejede landbrugsarealer bliver leveret tilbage til landmændene i efteråret 2017.

Spejdernes Lejr vil blive etableret inden for området markeret med gråt

“Støvlen”

Spejdernes Lejr har mottoet “Vi sætter spor”, og med skulpturen såvel som “Støvlen” er der allerede sat varige spor på Kær Vestermark.

Støvlen kommer til at rumme udsigtstårn, borde og bænke, grill- og bålsted og toilet.

Spejderne vil under lejren bygge andre faciliteter, som bliver til glæde for brugerne af området i fremtiden: shelterpladser, fugleskjul og en bade-/fiskebro.

På lejrpladsen anlægges et stort sceneområde, som vil være tilgængeligt for arrangementer efter lejren.

Bosager

Matr. nr. 1, Ulkebøl og
738 af Sønderborg.
Areal 1793: 36 tdr, 4 sk, 33 r.
Slutareal: 86,4 ha

Navnet Bosager eller Baadsager kommer fra navnet Bo eller Baad.

Gården er udflyttet i 1794 fra Ulkebøldam 11 og var en fæstegård under Rønhave. Areal indtil 1864 var på ca. 28 ha. Slutareal 86,4 ha.

Gården har ikke været en speciel slægtsgård. Karberg-familien har haft den længst, fra 1864 til 1936, i alt 72 år. På et tidspunkt var den Ulkebøls største private gård.

Ejere

1680-1720 *Christian Kyed* overtog gården i 1680, betalte to speciedaler i 1695 og igen to speciedaler i 1707. Han døde i 1720, 70 år gammel. Enken Karen overdrog gården til sønnen Hans for 18 Rdl.

1720-1731 *Søn Hans Kyed*

1731-1748 *Christen Hansen* døde i 1748 og enken *Mette* giftede sig med *Peter Jørgensen* fra Ulkebøl.

1748-1787 *Peter Jørgensen* død 1782, *Mette* død 1770. Anden kone *Cathrine* død 1796

1787-1794 *Hans Christensen* død 1794 gift med *Marie Jørgensdatter* fra Kær død 1802

1794-1840 *Christen Hansen* (synsmand i 33 år) (1761-1843) gift 1795 med *Catrine Elley* fra Sundsmark (1773-1838). De fik syv børn.

I 1750 var der otte heste, fem køer, to kvier, tre kalve, et svin med to grise, syv får og tre lam.

I kirkebogen, 10. juni 1796 ved datteren Marie Sofies dåb står følgende:

Blev født på Bosager og døbt af mig i skibsbygger Thomas Godts hus, hvorhen den stakkels kone med hendes barn dagen forinden blev nedbragt, da en tordenstråle traf deres nye hus og inden to timer lagde

alle deres nybygninger i aske, som de forleden år, da de var flyttet fra Ulkebøl by, havde fået opsat på Bosager. Hans hustru og nyfødte datter blev bragt til skibsbygger Thomas Godts hus i Sønderborg.

1840-1864 *Søn Hans Christian Hansen* (1806-1868) gift i 1835 med *Dorothea Marie Tychsen* fra Skelde (1813-1845) død af tæring. De fik fem børn. Gift anden gang 1848 med *Anne Marie Lorenzen* fra Kettingskov (1827-1887). De fik seks børn.

I 1850 købtes Ulkebøl Kirkes døbefond, som var blevet "utidsvarende", den blev skiftevis brugt som blomsterkumme og hestevandingskumme. Den ses her i haven foran stuehuset.

I 1930 blev fonden givet tilbage til kirken. Bosagers bestyrer hr. Karberg fik *en godtgørelse for afsavn af 200 kr.* (Kirkens synsprotokol).

- 1864-1895** Købmand *Christian Karberg*, født 1804 i Sønderborg, død 1896 på Bosager. Gift 1835 med *Nicoline Johanne Margrethe Petersen* født 1814 i København, død 1851 på Bosager. De fik seks børn.

Købmand Christian Karberg og hustru Nicoline Johanne Margrethe Petersen

Han byggede i 1866 det stuehus, som er på billedet på foregående side. Karberg ejede også Lysmosegaard, den byttede han i 1864 med Lindegaard, der lå mellem Bosager og Renbæk. Lindegaard blev senere omdøbt til Bosagerdal. I 1874 købes Engelshøj. Således blev Bosager den største private gård i Ulkebøl Sogn.

- 1895-1922** Sønnen *Christian Karberg* (1846-1922) født på Frederiksberg, gift 1874 med *Emma Cecilie Frederikke Nielsen* født 1854 i Sønderborg, død 1945 i Skovshoved. De fik seks børn. Christian er begravet i Hellerup og Emma i Skovshoved.

Emma Cecilie Frederikke og Christian Karberg

Deres søn, *Christian Karberg* (1878-1965) født i Sønderborg, forpagtede gården i 1906 og fortsatte til 1946, da *Niels Aage Madsen* blev forpagter.

Christian Karberg blev gift første gang 1910 med *Helene Caroline Abildstedt*, født 1890 i Flensborg, død 1925. De fik to børn. De havde en søn, *Christian Karberg*, født 1914, som døde i 1937 ved selvmord.

Borgelig viet anden gang 1926 i Frederiksberg med *Toni Louise Pauline Asmussen*, født 1894 i Joldlund, Tyskland, død 1984.

- 1922-1936** Enken *Emma Cecilie Frederikke Karberg* (1854-1945) død i Skovshoved

- 1936-1965** Konsul *Knud Erichsen*.

Knud Erichsen var kulgrosserer på en større kulhandel, der lå ved Sønderborg Havn, den er nu fjernet. Både *Knud Erichsen senior* og *junior* var norsk konsul.

- 1965-1978** Enkefru *Erichsen* og sønnen *Knud Erichsen*.

I 1937 var der 40 malkekøer, en tyr og 40 ungdyr af sortbroget hollandsk race med en ydelse på ca. 4.000 kg mælk pr. ko. Der var ni arbejdsheste, ni søer med grise og ca. 200 høns.

I 1962 var besætningen på 55-60 malkekøer + opdræt. RDM race.

Familien Erichsen solgte gården til Sønderborg Kommune og Sønderjyllands Amt i 1978. Bygningerne blev fjernet i 1981. På arealerne er der i dag sygeplejerskeskole under UC Syddanmark. Endvidere er der udstykket og bygget parcelhuse og etageboliger.

Familien Erichsen havde følgende bestyrere:

1906-1946: Christian Karberg, forpagter

1946-1966: Niels Madsen, bestyrer. Han var en aktiv mand i sognet

1966-1968: Lorenz Nielsen, bestyrer

1968-1974: Hans Christian Brink, bestyrer

Derefter blev gården bortforpagtet til Peter Muusmann pr. 1. juli 1974.

Han flyttede til Sarup i 1981 og fortsatte med forpagtningen indtil efteråret 1988.

Anne Marie og Niels Madsen

Niels Madsen på traktor

Engelshøj

Areal 1793: 53 tdr, 5 sk 39 r.

Engelshøj er navnet på den høj, hvor gården lå. Navnet kommer af mands- eller slægtsnavnet Engel.

Lå oprindeligt på Ulkebøldam 1 og var en fæstegård under Rønhave. Udflyttet i 1794. Den blev skudt i brand i 1864 og genopbygget.

Ejere

- 1794-1805** *Claus Christensen* fra Ulkebøl (1738-1821) gift 1773 med *Karen Petersdatter* fra Fiskbækgaard. (1744-1820) De fik seks børn. De udflyttede gården i 1794.
- 1805-1849** Søn *Peter Clausen* (1781-1848) gift 1805 med *Ellen Jensesdatter* fra Dybbøl (1783-1859). De fik ti børn.
- 1849-1871** Søn *Christian Petersen Clausen* (1821-1899) gift 1849 med *Doris Friis* fra Egen (1826-1903). De fik fem børn. Den 4. maj 1864 blev der indkvarteret 120 soldater fra 18. kompagni, 18. regiment. Blandt andre menig 546, Hans Jensen fra Stubbom. Her byggede tyskerne senere et fæstningsanlæg.
- 1871-1874** Svigersøn *Christian Peter Jensen Frost* fra Sundsmark (1852-1924) gift 1868 med *Anne Helene Clausen* (1852-1922). De fik elleve børn. Familien Frost flyttede først til Sandbjerg, men overtog senere Christians slægtsgård i Sundsmark.
- 1874-** *Christian Karberg*, Bosager.
I 1874 blev Engelshøj solgt til Christian Karberg, der lagde gården til Bosager. Bygningerne blev benyttet af daglejere og fodermesterfamilier på Bosager. Den 28. august 1908 brændte gården, antændt af en pyroman ved navn Niels Madsen, men blev genopført igen af Karberg. Bygningerne blev fjernet, da Vesterkobbøl og Ringbakken blev udbygget.

Lindegaard

Matr. nr. 39, Ulkebøl
Areal 1793: 44 tdr, 7 sk, 19 r.

Lå før udflugt mellem
Bertelsminde og Kær Mølle på
Kær Bygade.
Blev placeret nord for Bosager.

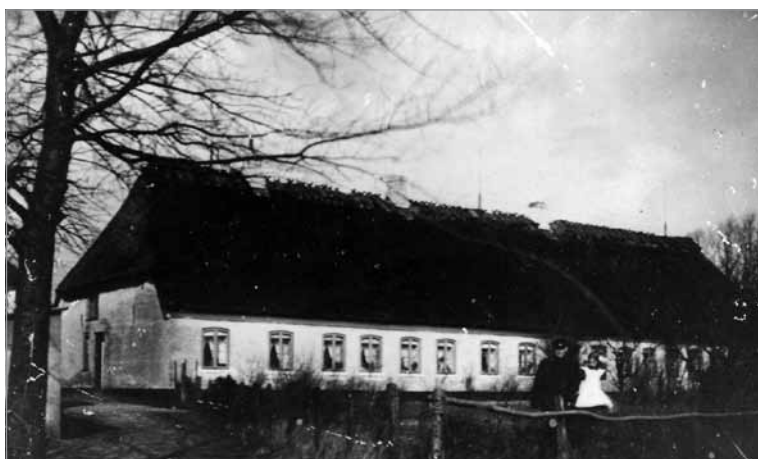
Ejere

- 1793-1812** *Christen Nielsen* fra Vollerup (1753-1811) gift 1774 med *Anne Jensdatter* fra Kær (1749-1779). De fik tre børn.
Gift anden gang 1780 med *Mette Davidsdatter* (1758-1829). De fik elleve børn.
- 1812-1843** Søn *Niels Christensen* (1775-1843) gift efter 1803 med *Christiane Eriksen* fra Sønderborg (1773-1855). De fik ingen børn.
- 1843-1857** Halvbroder *David Christensen* (1783-1857) gift 1825 med *Anne Marie (Cecilie?) Andresen* fra Sønderborg (1780 til før 1843). De fik et barn.
Gift anden gang 1843 med *Anne Marie Clausen* fra Kær (1787 til efter 1860).
De fik ingen børn.
David fik en datter uden for ægteskabet med *Anne Andreasdatter* født 1787 i Ormstoft. Datteren hed *Mette Marie Davidsen* født 1813.
- 1857-1857** Datter *Mette Cecilie Christensen* (1828-1857) gift 1853 med *Nis Peter Lorenzen* fra Tønder (1825-1853). De ejede gården fra den 9. februar til den 16. oktober.
- 1857-1867** *Johan Peter Møller* fra Kegnæs (1824 til efter 1872) gift 1857 med *Ellena Rasmussen Petersen* fra Bovrup (1839 til efter 1872). De fik ti børn.
I 1864 blev ejendommen skudt i brand af tyskerne.
- 1867-1936** *Christian Karberg* fra Bosager overtog Lindegaard i 1867, mod at *Johan Peter Møller* overtog Lysemosegaard. Lindegaard var på 44 tønder, syv skjepper og 19 kvadratroder land og blev lagt ind under Bosager. Lysemose var på 30 tønder og 128 kvadratroder. Lindegaard blev solgt med brandforsikringen. Overtagelsen skete 1. august 1864. Karberg byggede gården op igen og brugte den til daglejere. Han ændrede navnet til *Baadsagerdal*.

- 1936-1943** *Konsul Knud Eriksen*, Bosager.
Bygningerne blev fjernet i 1943 og jorden lagt til Bosager.

Rendbæk

Matr. nr. 2, Ulkebøl, Ulkebøl
Areal 1793: 38 tdr, 2 sk.
Areal 1970: 25 ha

Før udflytningen i 1794 lå gården ved Ulkebøldam 21. Navnet Rendbæk stammer fra bækken Rindebæk. Har også heddet Ringbæk. Registreret i 1793 som Reidbæk. Gården har været i samme slægts eje i syv generationer gennem 185 år.

1960'erne

Ejere

- 1794-1807** *Christen Clausen* (1749-1806) gift 1775 med *Maria Petersdatter* fra Vollerup (1755-1794). De fik to børn. Gift anden gang 1795 med *Marie Christensdatter* (1771-1838). De fik to børn. De udflyttede gården i 1794.
- 1807-1819** Enken *Maria Christensdatter*
- 1819-1850** Svigersøn *Christen Bonefeld* fra Tandsgaard (1785-1866) gift 1819 med *Anne Marie Christensdatter* (1797-1826). De fik tre børn. Gift anden gang i 1828 med *Kjerstine Marie Elholm* fra Tandslet (1787-1854). De fik ingen børn. Christen var med til at stifte "Selskabet til fremme af de danske sprog i Slesvig", var Stænderdeputeret og Dannebrogsmænd. I årene 1841-44 lå han i prices (strid) med hertugen af Augustenborg om indløsning af hans arvefæste.
- 1850-1980** Søn *Christen Bonefeld* (1820-1896) gift 1846 med *Marie Christine Andresen* fra Vollerup (1823-1883). De fik ni børn. Christen fik to børn født i 1870 og 1872 uden for ægteskabet med Anne Kirstine Iversen (1851-1941) i Skodsbøl. Den 15. april 1854 brændte Rendbæk med besætning. Der indebrændte en tjenestepige, Elisabeth Krumbein fra Sundsmark, Ulkebøl. Konen, Kristine Marie, blev så forbrændt, at hun døde af det den 22. maj 1854. Gården blev opbygget med stråtag, som blev ombygget til tegl i ca. 1920. Det var den eneste gård, der ikke brændte i 1864, ejeren gemte sig i bageovnen.

1880-1906 Søn *Peter Bonefeld* (1852-1926) gift 1877 med *Mette Marie Frost* fra huset Grynmøllen i Spang (1853-1926). De fik to børn.

Mette og Peter Bonefeld

Grynmøllen, Spang 29, blev oprettet i 1804 af Matthias Matthiesen ved Ulkebøl Kirke. Samme år fik han Concession på møllen i 10 år. Den blev trukket af en hestegang. Han gav en årlig afgift på 5 rigsdaler. Der blev samtidig truffet bestemmelse om, at møllen skulle nedbrydes, hvis tilladelsen efter de 10 år ikke blev fornyet. Han blev dræbt af en stor sten, da han gik over en stente.

I 1876 blev møllen overtaget af Christen Christensen Frost. Møllen var i brug til ca. 1880. I 1890 købte Peter Bonefeld, Vestermark, møllen. Den forblev i slægten Bonefelds eje indtil 1970, hvor huset blev solgt til Frede Tonnesen, der i 1984 solgte huset til Ole Harder Petersen, og jorden blev solgt til Sønderborg Kommune i 1972.

1906-1936 Søn *Christen Bonefeld* (1877-1949) gift 1905 med *Anne Marie Christensen* fra "Damgaard" i Ulkebøldam (1878-1929). De fik tre børn.

Anne Marie og Christen Bonefeld
Børnene er Mette og Peter

Dybbøl Posten, den 2. august 1917

I Gaar Formiddags trak et kun let Tordenvejr hen over Sønderborg-Eggen, men alligevel krævede det et Menneskeliv. To af Gaardejer Bonefelds Karle i Ulkebøl Vestermark blev på Marken ramte af Lynet.

Den i Danmark fødte Tjenestekarl Jens Peter Jacobsen blev dræbt på Stedet, den yngre Karl Olaf Nielsen af Sønderborg, blev bevidstløs liggende. Der er imidlertid Haab om, at Nielsen kan Komme sig.

Jens Peter Jacobsen var fra Magleby på Stevns. Efter familiens oplysninger var han bestyrer på Rendbæk, da ejeren Christen Bonefeld var med i første verdenskrig. Jens Peter bar et lommeur, som blev gennemboret af lynet. En nevø ejer uret i dag.

Lommeuret

Christen Bonefeld var født i 1877, samme år som Jens Peter Jacobsen, og døde i 1949. Han var først med i den tysk-franske krig om Alsace-Lothringen i 1899, 22 år gammel, og lå i Metz. Han blev indkaldt til første verdenskrig i 1917 og kom uskadt hjem igen.

Familien har stadig hans sabel liggende.

Christen Bonefeld var formand for Ulkebøl Sparekasse fra Genforeningen til 1947, hvor sønnen Peter Bonefeld blev formand.

1936-1970 Søn *Peter Christensen Bonefeld* (1912-1994) gift 1937 med *Ida Philipsen* fra Varnæs (1910-1998). De fik et barn.

Peter Bonefeld var formand for Ulkebøl Sparekasse i mange år.

Ida og Peter Bonefelds bryllup. Brudepiger er Christine Phillipsen og Midde, Mette og Sofie Rasmussen

1970-1979 Søn *Kresten Bonefeld* (1939) gift 1970 med *Mimi Christine Clausen* fra Vester Sottrup (1947). De fik to børn.

I 1979 blev ejendommen eksproprieret i forbindelse med bygning af den ny Alssundbro og omfartsvejen. Hele ejendommen blev fjernet, den lå der, hvor Vestermark krydser omfartsvejen med en bro.

Kresten og Mimi Bonefeld købte jorden til Sofie Rasmussens gård, Ulkebøldam, og byggede en ny gård nord for omfartsvejen ved Tvedmark 5, Norgaard. Sofie var Krestens kusine.

Matr. nr. 7, Kær
 Areal 1793: 39 tdr, 1 sk, 2 r.
 Areal: 27,5 ha

Udflyttet i 1794 og lå i Ulkebøldam ved siden af Peter Clausen. (Sønderjysk Forsikring).
 Gården er opkaldt efter en mark, der har navnet Frydendals Høj. Her ligger resterne af fem gravhøje.

Ejere

- 1715-1756** *Peter Jensen og Kirsten Petersdatter*
- 1756-1794** *Jens Petersen Hoy og Anna Clausdatter*. Gift anden gang med *Marie*, enke efter Hans Hansen.
- 1794-1839** Søn *Peter Jensen Hoy* (1760-1848) gift 1794 med *Christine Clausdatter* fra Klinting (1770-1800). De fik fire børn.
 Gift anden gang i 1800 med *Marie Christensdatter* fra Lindegaard (1777-1820). De fik fem børn.
 Gift tredje gang 1830 med *Helene Christensdatter Wademand* fra Vollerup (1782-1859). De fik ingen børn.
- 1839-1873** Søn *Christian Petersen Hoy* (1808-1890) gift 1837 med *Marie Kirstin Jørgensen* fra Nørremark (1817-1878). De fik tre børn.
 Den 14. april 1864 blev gården skudt i brand af preusserne. Der sidder en tavle på stuehuset. Gården blev genopbygget i 1864-65.

- 1873-1894** Søn *Peter Petersen Hoy* (1840-1913) gift 1873 med *Anne Christine Christensen* fra Højgaard (1850-1910). De fik ni børn.
- 1894-1903** *Claus Jørgen Clausen* fra Sundsmark (1840-1911) gift 1867 med *Catharine Dorothea Petersen* fra Hestehave (1844-1913). De fik tre børn.
- 1903-1938** *Jørgen Hansen Schmidt* fra Klansager (1869-1946) gift 1894 med *Martha Margaretha Clausen* fra Sundsmark (1872-1949). De fik to børn.
 Jørgen Schmidt var formand for Sønderborg Mejeri fra 1914 til 1929 og sognerådsformand for Ulkebøl Sogn fra 1920 til 1932. Sammen med Mathias Hell fra Sundsmark styrede han alene sognets økonomi og administration, men en fejl af en eller anden slags, som han måtte bøde for, blev afslutningen på hans levnedsløb.
- 1926-1938** Forpagter svigersøn *Leonhardt Martin Hartung* fra Ravsted (1890-1951) gift 1914 med *Dorothea Schmidt* (1896-1948). De fik tre børn.

*Jørgen Hansen Schmidt og familie,
ca. 1925*

1938-1962 *Christian Detlefsen fra Tombølgaard (1896-1962) gift 1921 med Anne Marie "Ami" Brock (1896-1976). De fik tre børn.*

1962-1964 *Enke Anne Marie Detlefsen*

1962-1964 *Bestyrer søn Christian Detlefsen (1939) gift 1963 med Jytte Marie Christiansen fra Sønderborg (1944). De har et barn. Ejendommen blev i 1964 eksproprieret til militær øvelsesplads. Christian Detlefsen købte en ejendom ved Kværns.*

1964-2014 *Militæret ved Sønderborg Kaserne. Bygningerne brugtes af militæret.*

2014- *Sønderborg Kommune*

Matr. nr. 14, Kær, Ulkebøl
Areal 1793: 38 tdr, 5 sk 17 r.
Areal: 36,8 ha

Udflyttet i 1794 fra Kær Bygade, hvor den lå nord for Hjemly, som måske er det gamle stuehus.

1915 Jacob Jacobsen med familie

Ejere

- 1794-1815** Nis Nissen (1753-1825) gift 1777 med Sille Marie Christensdatter Frost fra Sundsmark (1755-1826). De fik to børn. De udflyttede gården i 1794.
- 1815-1840** Søn Nis Christian Nissen (1785-1862) gift 1814 med Anne Christensen Kyd fra Ulkebøl (1795-1860). De fik fire børn.
- 1840-1858** Søn Christen Nissen (1817-1857) gift 1841 med Anne Marie Hansen fra Vibæk (1821-1842). Ingen børn.
Gift anden gang 1842 med Marie Dorothea Christiansdatter fra Kær (1805-1860). De fik ingen børn. Marie Dorothea havde været gift første gang med Claus Nielsen, Bokegegaard.
- 1858-1863** Bror Christian Peter Nissen (1824-1863) gift 1858 med Anne Kirstine Petersen fra Nordborg (1833 til efter 1863). De fik to børn.
- 1863-1893** Christian Lorenzen fra Miang (1828-1902) gift 1859 med Anne Marie Kaad fra Mommark (1833-1921). De fik ingen børn.
- 1893-1900** Hans Jacobsen fra Majbøl (1843-1916) gift 1864 med Marie Kirstine Lorentzen fra Hørup (1840-1910). De fik et barn.
- 1900-1946** Søn Jacob Jørgensen Jacobsen (1871-1956) gift 1895 med Anne Marie Blad fra Lambjergskov (1874-1943). De fik tre børn.
Den 8. januar 1928 brændte alle bygninger, opført igen næsten som de står i dag. Der indebrændte 25 kreaturer, en hest og henved 20 svin, desuden en stor mængde utærsket hvede og havre.

Dybbøl Posten, den 9. januar 1928

Branden startede en folkevandring fra Sønderborg ud af Engelshøjgade, forbi vandtårnet, for at overvære den store

gårdbrand. Stuehuset blev reddet. Ilden startede i kostalden og bredte sig til de to andre bygninger

Fra 1930 til 1934 var Jørgen Kæstel og Nanna Jessen forpagtere på ejendommen, hvorefter de købte Villinggaard på Nørreremark.

1946-1964 Søn *Hans Jacobsen* (1908-1978) gift 1934 med *Marie "Mie" Nøhr* (1912-2005) fra Lysabildskov. De fik fem børn, hvoraf den ældste pige, Vera, døde som niårig.

Tre generationer Hans, Jacob og Jacob

Mie og Hans Jacobsen

Hans Jacobsen var en meget aktiv mand inden for Landboforeningen og Venstres vælgerforening. Ejendommen blev eksproprieret i 1962. Efter ekspropriationen købte familien en gård i Frørup ved Christiansfeld, hvor de byggede en ny kostald. Sønnen Jacob overtog senere gården i Frørup.

1964-2014 *Militæret ved Sønderborg Kaserne.* Ejendommen blev eksproprieret til militær øvelsesplads. Bygningerne anvendtes af militæret.

2014- *Sønderborg Kommune.* Ved Spejdernes Lejr 2017 skal bygningerne bruges som lejrledelsens kommandocentral.

Ca. 1940

2013

Matr. nr. 1, Kær ejerlav, Ulkebøl
 Areal 1793: 35 tdr, 2 sk, 2 r.
 Areal efter udflytning: 26 ha

Blev før i tiden også kaldt Byggegaard. Udflyttet i 1794 fra Ulkebøldam 9.

Det er en gammel slægtsgård, der har været i samme slægts eje i 170 år, fra 1794 til ekspropriationen i 1964 (måske før udflytningen). Gården blev skudt i brand i 1864 og bygget op igen.

Ejere

- 1794-1807** Peter Nissen (1745-1816) gift 1771 med Karen Petersdatter (1746-1824). De fik syv børn. De udflyttede gården i 1794.
- 1807-1809** Søn Peter Petersen Nissen (1773-1830) gift 1802 med Elske Marie Petersdatter fra Sundsmark (1778-1849). De fik fire børn. De gik konkurs den 3. oktober 1809.
- 1809-1846** Svoger Jens Hansen Kock (1771-1852) gift 1809 med Ellen Petersdatter (1782-1858). De fik seks børn.
- 1846-1872** Søn Hans Peter Jensen Kock (1814-1872) gift 1846 med Marie Dorothea Madsen fra Kær (1823-1897). De fik otte børn.
- 1872-1881** Enke Marie Dorothea Kock
- 1881-1925** Søn Jørgen Peter Kock, "Jørn o e hoed" (1856-1929) gift 1889 med Anne Marie Kock fra Klinting (1854-1946). De fik to børn. Den 4. september 1908 brændte alle bygninger. Ilden var påsat af en pyroman, som havde hærget på egnen i flere år. Gården blev bygget op, som den ser ud i dag.

Dybbøl Posten, den 5. september 1908

Atter brandalarm i byens gader. Det var gårdejer Jørgen Kocks ejendom "o e høj" på Kær Vestermark. Ilden blev opdaget af en pige på gården, som vågede over en so, der skulle have grise. Omkring kl. halv et mærkede hun brandlugt. Hun vækkede gårdens karl. Det lykkedes ham at få hestene ud og tre svin og en del høns indebrændte. Tililende marinesoldater lykkedes at redde indboet. Ved firetiden

var hele gården, som bestod af fire store bygninger, fuldstændig nedbrændt.

Brandværnet fra Sønderborg og nærmeste byer var mødt op. Man mener at gerningsmanden er den samme, som har sat ild til de andre gårde i området. Nogle mener at have set en røgter ved navn Niels Madsen snige sig ind, og andre mener at vide, at røgteren ikke kunne være til stede ved de foregående ildebrande

Bygegård efter genopbygning 1910

1925-1964 Svigersøn *Mathias Petersen "Mathis o e hoed"* fra Lysabild (1892-1966) død i Hørup, gift 1920 med *Marie Dorothea Kock* (1890-1990) død i Hørup. De fik to børn.

I 1962 var der en RDM besætning på 15-18 malkekøer + opdræt.

1953-1964 Svigersøn *Peter Helge Andersen* fra Kegnæs (1927) gift 1952 med *Anne Marie Petersen* (1926). De fik to børn.

Helge og Marie var forpagtere på ejendommen. Hele ejendommen blev eksproprieret i 1964 til militært formål, og de flyttede til hans fødehjem i Lambjergskov.

1964-2014 *Forsvaret ved Sønderborg Kaserne.*

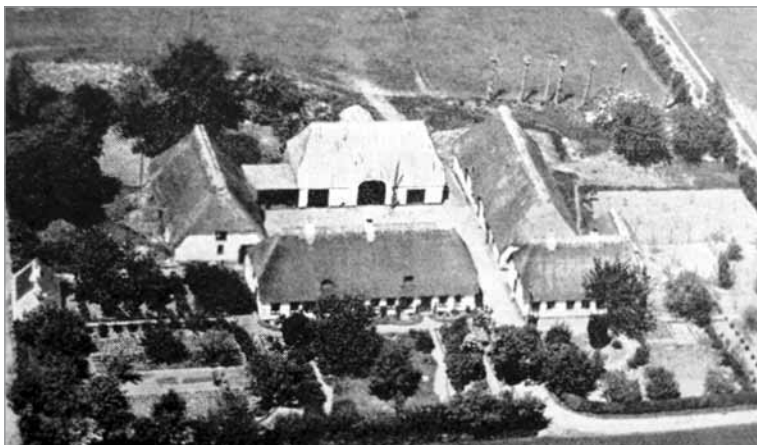
Bygningerne blev brugt af militæret som kommandocentral. De var indhegnede og meget velholdte.

2014- *Sønderborg Kommune.*

Bygningerne skal fremover benyttes af Hjemmeværnet.

Bygegård 2010

Matr. nr. 19 m.fl., Kær, Ulkebøl
 Areal 1793: 36 tdr, 6 sk, 22 r.
 Areal: 26,6 ha

Udflyttet i 1794. Gården lå ved Ulkebøldam 5, hvor gangbroen mellem Ulkebøldam og Tvedemark nu går over omfartsvejen. I 1798 er gården registreret som Fiskbækgaard. Navnet kommer fra den bæk, som løb i gårdens marker. Gården har også haft navnet Sovbyholt.

Fiskbækgaard er en gammel slægtsgård, som har været i familien Petersen eje i mange år. Der har været seks generationer, indtil ejendommen blev eksproprieret til militær øvelsesplads i 1963-64.

Gården var i sin tid en flot, gammel gård med stråtag over de fleste bygninger. Ejerne er altid blevet kaldt "Pæ Pæsen" i Vestermark.

Ejere

1765-1818 Peter Petersen (1742-1818) gift 1766 med Dorothea Christensdatter (1745-1794) fra Ulkebøl. De fik tolv børn.

Gift anden gang 1797 med Malene Marie Hansdatter fra Kær (1761-1833). De fik tre børn. Peter udflyttede gården i 1794 og flyttede med til Vestermark.

1818-1844 Søn Peter Petersen (1766-1848) gift 1816 med Kiestine Magdalene Maibøl fra Teglgaarden (1790-1846). De fik otte børn.

Hun var datter af landmand, skipper og skovfoged Hans Hansen Maibøl fra Teglgaarden i Sønderskoven.

1844-1874 Søn Peter Petersen (1816-1891) gift 1843 med Catharine Marie Duus fra Kær (1811-1880). De fik fem børn.

De byggede en firelænget gård i 1865, efter at den blev skudt i brand den 13. april 1864. Skiltet på billedet til venstre sad på laden. De fleste bygninger bestod endnu i 2012, men var meget forsømte.

1874-1906 Søn Peter Petersen (1846-1930) gift 1874 med Ellen Louise Frederikke Paulsen fra "Æ Sek" (1853-1917). De fik otte børn.

5. november 1889. Schenkingsurkunde (Gavebrev).

Peter P. og Ellen Louise, Peter, Mette Marie og Christian på vej til skole på æsel

Peter Petersen og Ellen Louise Frederikke f. Paulsen fra "Æ Sek"

1906-1937 Søn *Peter Petersen* (1879-1963) gift 1905 med *Mette Marie Detlefsen* fra Tombølgaard (1884-1966). De fik ni børn.

1937-1964 Søn *Peter Petersen* (1908-1978) gift 1939 med *Ragnhild Bjørn* fra Vinderslev (1915-2000). De fik et barn.

Ragnhild og Peter Petersen foran huset 1964

De opdrættede sortbrogede svin af "Old Spot" racen. Da Peter Petersen solgte ejendommen til militæret, byggede han to parcelhuse på Damtoften og flyttede ind i det ene. De afleverede en pæn gård med stråtag på næsten alle huse.

1964-2014 *Militæret ved Sønderborg Kaserne.*
Her boede i de første år garnisionskommandanten blandt andet Oberst Tillish. I 2014 var bygningerne faldefærdige.

2014- *Sønderborg Kommune.*
Naturområde. Kommunen har planlagt at fjerne bygningerne i 2016.

Lade 2010

Stuehus 2010

Aftægt 2010

Stuehus 2015

Skydebanevej 5

Kær Vig eller Kær Hoved

Matr. nr. 30, Kær, Ulkebøl
Areal: 2 ha

Det har altid været et lille landsted, der før har haft en færgeforbindelse til Sundeved ved siden af landbruget. Færgen var en robåd med sejl. Senere har ejerne været håndværkere, og til sidst var ejendommen et gartneri, inden det blev eksproprieret.

Kær Vig hus som skivedepot for militærets skydebane

Ejere

Før 1729 Bertel Hansen, kådner

1729-1753 Søn Jørgen Bertelsen, kådner (1687-1777) gift 1727 med Anna Christensdatter fra Kær (1696-1780). De fik seks børn. Hun var datter af Christen Clausen, Kær. De var gift i 50 år.

Jørgen Bertelsen fik stedet efter faderen i 1729 og betalte den 10. juni samme år sit fæstebrev med 3 rdl. I landegilde ydedes årligt 12 skill., og i 1739 svarede han hver fjerring år 2 skilling til sognets fattigkasse.

I 1754 var hans bygninger vurderet til 399 mark.

Besætning: Tre heste, to køer, en kvie, tre får, et svin, som havde en samlet værdi af 83 mark.

I tiden omkring 1550 fandt mange tiggere vej til Als, og myndighederne søgte på forskellig måde at komme dette uvæsen til livs. Byens forstander fik pålæg om at holde tiggere og omløbere, der søgte deres underhold ved musik, taskespiller, kunstner og deslige gøgleri, borte. Færgemændene ved Alssund, Høruphav, Mommark og Fynshav fik besked om ikke at tage sådanne landstrygere med i båden.

I 1756 havde myndighederne fra pålidelig kilde fået meddelelse om, at kådner

Jørgen Bertelsen "Auf der Høye", der ikke havde nogen færgerettigheder, førte allehånde tiggerpak fra Sundeved til Als.

I et brev af 28. august samme år blev dette uvæsen på det strengeste ham forbudt, og der truedes med en bøde på 5 rdl. for hvert tilfælde.

Historien melder intet, om Jørgen Bertelsen har indstillet sit private færgeri, men da 5 rdl. i hine tider var prisen på en ko, har han nok ikke ovovet at tage tiggere ombord herefter.

- 1753-1765** *Matthias Jacobsen* (1727-1773) gift 1753 med *Mette Matthiesen* (1728-1800). De fik ni børn.
- 1765-1801** *Hans Jørgensen Hoy* fra Ulkebøl (1732-1800) gift 1765 med *Kirstin Petersdatter* fra Kær (1739-1789). De fik otte børn.
Gift anden gang 1790 med *Anne Margrethe Christensdatter* fra Ulkebølsten (1758-1840). De fik et barn.
- 1801-1819** Søn *Jørgen Hansen Hoy* (1770-1818) gift 1792 med *Marie Povelsdatter* fra Dybbøl (1765-1826). De fik syv børn.
- 1819-1821** Søn *Hans Jørgensen Hoy* (1795-1821). Ugift.
- 1821-1854** *Christen Jacobsen* (1792-1854) gift 1822 med *Johanne Marie Jensen* fra Aalborg (1798-1883). De fik de fik syv børn.
- 1854-1874** Søn *Jacob Jacobsen* (1822-1898) gift 1854 med *Helene Petersen Clausen* fra Engelshøj (1821-1889). De fik fem børn.
- 1874-1884** Bror *Hans Peter Jacobsen* (1837-1885) gift 1865 med *Christine Marie Matthiesen* fra Lillemølle, Stovgaard (1837-1885). De fik otte børn.
Hans Peter var skipper og kådner.
- 1884-1894** Igen *Jacob Jacobsen* og *Helene Petersen Clausen*
- 1894-1924** Søn *Peter Jacobsen* (1864-1923) gift 1888 med *Anne Sophie Staugaard* fra Sjellerupskov (1864-1941). De fik fire børn.
Jacob var snedker og kådner. De fik en datter, *Helene Jacobsen*, i 1888. Hun blev en anerkendt litograf og kunstmaler. Hun døde i København på Frederiksberg Hospital i 1927, 38 år gammel. Kisten blev sejlet til Sønderborg.

*Jagtselskab ved Kær Vig, ca. 1895-1900.
Den tredje fra venstre er ejeren Hans Ewers, den fjerde er Peter Jacobsen, som forpagtede Kær Vig*

- 1924-1958** Søn *Jacob Jacobsen* (1892-1977) gift 1920 med *Cathrine Dorothea Wolf* fra Ulkebøl (1890-1973). De fik to børn.
Jacob var snedker og ansat på Idrætshøjskolen i Sønderborg og Kamgarnsspinderiet som snedker.
Cathrine havde været gift med *Christen Karstensen* fra Kær, som døde 1. maj 1917 i første verdenskrig i Frankrig. De fik et barn.
- 1958-1964** Svigersøn *Kaj Vigsø* fra Refsvindinge (1920-1993) gift 1946 med *Sophie Jacobsen* (1921-2010). De fik fire børn.

Han havde tidligere boet i Graderup på Fyn og var uddannet gartner. Sophie var datter af de tidligere ejere af Kær Vig. De startede gartneriet Kær Vig i 1950. De plantede frugttræer, og senere byggede de drivhus. Produktionen bestod af grøntsager og forskellige slags kål. I drivhuset blev der produceret tomater. Produktionen blev solgt gennem GASA i Sønderborg. Gartneriet lå jo lidt afsides, så der var ikke meget privat salg.

I starten brugte de deres Bedford lastbil til at trække ploven, senere købte de en brugt Ferguson traktor.

Kaj hjalp også til med at passe kirkegården ved Christianskirken i Sønderborg. Efter ekspropriationen flyttede familien til Stationsgade 16 i Vester Sottrup, hvor de havde et gartneri og en butik med salg af blomster med mere.

De er omtalt i bogen "Frugt og grønt i Ulkebøl Sogn"

1964-2014 *Militæret ved Sønderborg Kaserne.*

Ejendommen blev eksproprieret til militær øvelsesplads. Bygningerne blev brugt som depot til skydebanen.

2014- *Sønderborg Kommune*

Kær Vig med de tre nederste husmandssteder på Folehave i baggrunden

Matr. nr. 3, Kær, Ulkebøl
 Areal 1793: 27 tdr, 16 r. (33,3)
 Areal: 22,5 ha

Møllestedgaard er udflyttet i 1794 fra Krogvejen 8 i Ulkebøl. Den nye gård fik navn efter marken "Gammelmøllested". Gården var en slægtsgård for familien Brock fra 1822 til 1948, i alt 126 år.

Ejere

- 17xx-1743** *Hans Hinrichsen* (1687-1743) gift 1713 med *Karen Jacobsdatter* fra Ulkebøl (1697 til før 1744). De fik syv børn. Hun blev gift anden gang med *Peter Matzen*.
- 1743-1753** Sættemand *Peter Matzen* fra Ulkebøl (1710-1753) gift 1744 med enke *Karen Jacobsdatter* (1697-1744). De fik et barn. Gift anden gang før 1747 med *Maren Hansdatter* fra Ulkebøl (1715-1789). De fik to børn. Hun blev gift anden gang med *Christen Clausen*.
- 1753-1763** Sættemand *Christen Clausen* fra Sundsmark (1726-1789) gift 1753 med *Maren Hansdatter* (1715-1789). De fik to børn.
- 1763-1792** *Hans Hansen Jendresen* søn af første ejer *Hans Hinrichsen* (1723-1792) gift før 1753 med *Sophie Auguste Jørgensdatter* fra Kær (1724-1785). De fik ni børn.
- 1792-1794** Datter *Anne Sophie Hansdatter* fik gården efter sin far. Gården blev udflyttet til Vestermark i 1794.
- 1794-1822** Svigersøn *Jørgen Clausen Beck*, udflytter (1755-1832) gift 1792 med *Anne Sophie Hansdatter* (1756-1839). De fik fire børn.
- 1822** *Slægten Brock* starter på gården
- 1822-1857** *Jacob Hansen Brock* fra Vollerup (1799-1880) gift 1822 med *Marie Frost* fra Sundsmark (1799-1845). De fik seks børn.

1857-1884 Søn *Hans Jacob Hansen Brock* (1823-1888) gift 1855 med *Martha Jacobsen* fra Sundsmark (1824-1903). De fik to børn.

Gården blev skudt i brand 29. juni 1864. To mindesmærker over danske soldater, der faldt tæt ved gården, er sat op ved deres grave.

Det meget velproportionerede stuehus blev genopbygget på grunden med årstallet 1865 på gavlen.

1884-1934 Svigersøn *Jørgen Peter Karstensen* fra Kær (1855-1937) gift 1883 med *Sophie Cathrine Brock* (1858-1932). De fik tre børn.

1913-1914 Søn *Hans Jacob Karstensen* (1888-1915) blev forpagter af gården i 1913, men faldt i krigen to år senere. Han blev gift i 1912 med *Anne Cathrine Hell*, Sundsmark (1888-1962). De fik to børn.

1934-1936 Søn *Peter Karstensen* (1912 til efter 1936) gift ca. 1935 med *Sophie Cathrine* (ca. 1915 til efter 1935).

1936-1936 *Willy Peter Dohrn* fra Averlak, Holsten (1885 til efter 1939) giftede sig med Hans Jacob Carstensen's enke *Anne Cathrine Hell* i 1919. De fik fire børn. De må have boet på Møllestedgaard siden 1919, da alle deres børn blev født der.

1936-1938 *Mathias* og *Peter Carstensen*, børn af Hans Jacob og Anne Cathrine Carstensen. *Matthias* (1914 til efter 1939) gift 1939 med *Grethe Johannsen* fra København (1921 til efter 1939). *Peter Carstensen* (1912 til efter 1936) gift ca. 1935 med *Sophie Cathrine*.

1938-1939 *Willy Dohrn* igen

1939-1942 *Christen Michelsen* fra Klinting (1883-1942) gift 1913 med *Marie Dorothea Carstensen* (1885-1962). De fik to børn. Marie Dorothea var datter af Jørgen Peter og Sophie Marie Karstensen, ejere 1884-1934.

1942-1943 Enken *Marie Dorothea Michelsen*

1943-1948 Svigersøn *Laust Christensen* fra Sottrup (1914-1973) gift 1939 med *Sophie Cathrine Michelsen* fra Hørup (1917-1967). De fik fire børn.

Samme slægt havde gården fra 1822 til 1948. I alt ni generationer

1948-1964 *Eva Meta Marie Brock* fra Tyskland (1909 til efter 1964) gift 1929 med *Christian Arthur Traugot Møller* fra Flensborg (1904 til efter 1964). Christian startede firmaet Møller og Co. i Sønderborg. Den 21. maj 1953 var der en lynbrand på gården, den blev hurtigt slukket. Eva Meta Møller havde en bestyrer fra 1948 til 1964, som hed Anders Madsen.

1964-2014 *Militæret ved Sønderborg Kaserne*. Ejendommen blev eksproprieret til militær øvelsesplads. Politikompagniet i Sønderborg holdt til her. Bygningerne består endnu.

2014- *Sønderborg Kommune*. Foreningen Vedvarende Energi Sønderborg har lejet sig ind i aftægtshuset.

Vestermark 20

Matr. nr. 131, Kær
Areal: 1.000 m²

Det er et parcelhus bygget i 1936.

Ca. 1950

Ejere

- 1936-1938** *Hans Nissen* fra Hørup (1905-1972) gift 1927 med *Marie Kathrine Sofie Nielsen* fra Klinting (1909-1993). De boede senere på Kær Bygade 50 fra 1938 til 1967.
- 1938-1944** *Frederik Thomsen* fra Broager (1872 til efter 1944) gift 1895 med *Mathilde Christine Christensen* fra Holbøl (1876-1899). Gift anden gang med *Elisabeth Frost* fra Nørremark (1872 til efter 1944). De byggede og havde Folehave 7 fra 1925 til 1938.
- 1944-1948** *Hans Hansen*, skræddermester
- 1948-1954** *Ludvig Petersen* fra Nordborg (1904-1962) gift 1929 med *Cathrine Marie Clausen* fra Engelshøj (1909-1993). De fik et barn. Ludvig var arbejdsmand i Ulkebøl.
- 1954-1961** *Dagny Christensen* gift med *Lars Erik Paul Christensen*. De havde været gårdbestyrere på Rønhave 1951-1952.
- 1961-1981** *Andrea Valdemar*. Hun kom fra Gammelmark på Broager land. Hun var ugift og havde sin far boende en overgang. Hun arbejdede på Kamgarvspinderiet i Sønderborg, og hun havde 17 katte.
- 1981-** *Egon Børthy Vilsen* fra Læsø (1938) gift 1969 med *Gurli Jørgensen* fra Læsø (1945). De fik to børn.
Egon er uddannet tømrer, og parret flyttede til Sønderborg i 1971. Han var ved den kommunale vandforsyning i seks år, var pedel ved socialforvaltningen i 14 år og sluttede sit arbejdsliv på Danfoss. Gurli har arbejdet på hoteller og plejehjem. Egon har fortalt, at da han gravede ud til kloakken, fandt han en gammel tysk tromlepistol. Under krigen boede der en tysker til leje i huset. Der er lagt nyt tag på i 2017.

2017

Kær Halvøs udvikling gennem tiderne

Kær Halvø er et dejligt kulturlandskab med marker, skove og vand rundt om halvøen.

Halvøen har altid været et udpræget landbrugsområde med gårde og husmænd, der har drevet den gode landbrugsjord i umindelige tider. Halvøen er i dag, 2016, nærmest et boligområde med få landbrug i drift og to frugtplantager.

Tre ting har påvirket halvøen væsentligt:

1. Udflytningen af syv gårde fra Kær og 15 gårde fra Ulkebøldam til halvøen i 1793-94
2. Oprettelse af 27 husmandsbrug i 1926 og tre husmandsbrug i 1951 på en del af Rønnaves jorde
3. Anlæggelse af Sønderborg Lufthavn i 1968. I 1960'erne havde man lavet en landskabsplan med seks boligområder på halvøen. De blev ikke realiseret på grund af blandt andet "Støj cigaren"

Gunnar Solvang har i bogen om "Husmandsliv under Afvikling" på udmærket vis beskrevet udviklingen på Kær Halvø. Det efterfølgende er taget fra hans bog med mine suppleringer.

På Videnskabernes Selskabs konceptkort fra 1779 ser man Kær Halvø inden udflytningen i 1793-94. Der er ingen gårde på Nørremark og Vestermark. Jorden blev drevet af Rønhave og Bagmose samt gårdene der lå i Kær by og Ulkebøldam.

Vi ser Kær By med gårde liggende fra Bagmose gennem Kær, Hestehave og Arnkilmaj til Rønnaves skov.

Markerne hed dengang *Nørmarken*, der gik fra Ulkebøldam ud til Villinggaard, *Over* og *Neder Skov* var markerne ved Skelbækgaard, Bokegegaard og Veesebæk og *Vestermarken* var Kær Vestermark i dag.

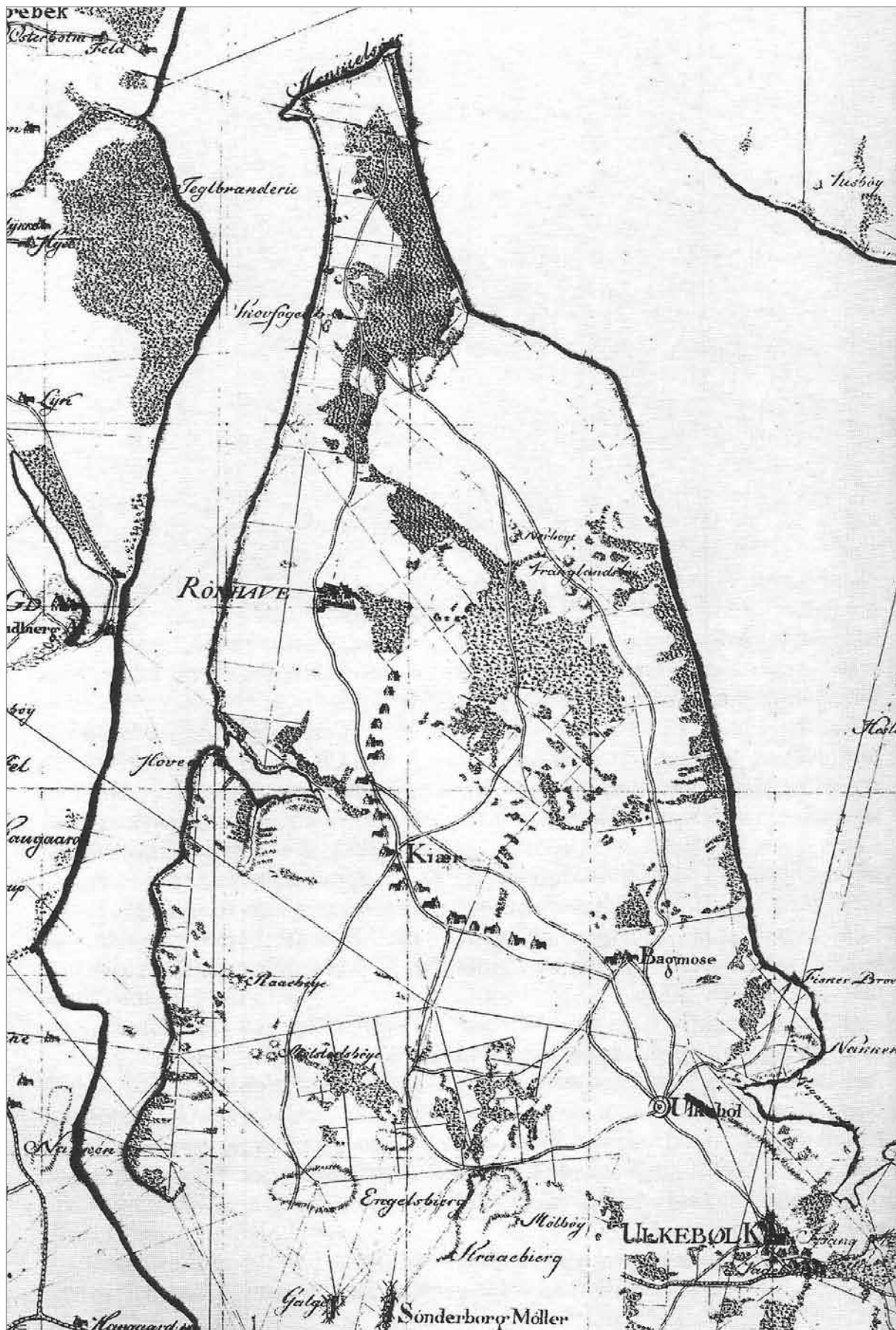
De fleste skove er mere eller mindre bevaret. Havskoven langs Augustenborg fjord, der hed *Fredeskov i Nørmarken ved Havet* og *Fredeskov i Veesebæk* blev fjernet, da lufthavnen blev bygget.

Skoven Galmose omkring Ellegaard blev fjernet, da flyvepladsen blev anlagt i 1950.

Moseskoven hed *Kolmosen*. Bagmose Skov hed *Præstens Sned* eller *H. Høegs Sned*. De eksisterer endnu.

Havskoven og Moseskoven blev opdelt i små parceller, så hver gård fik en parcel. Disse eksisterer endnu i dag.

Videnskabernes Selskabs konceptkort fra 1779

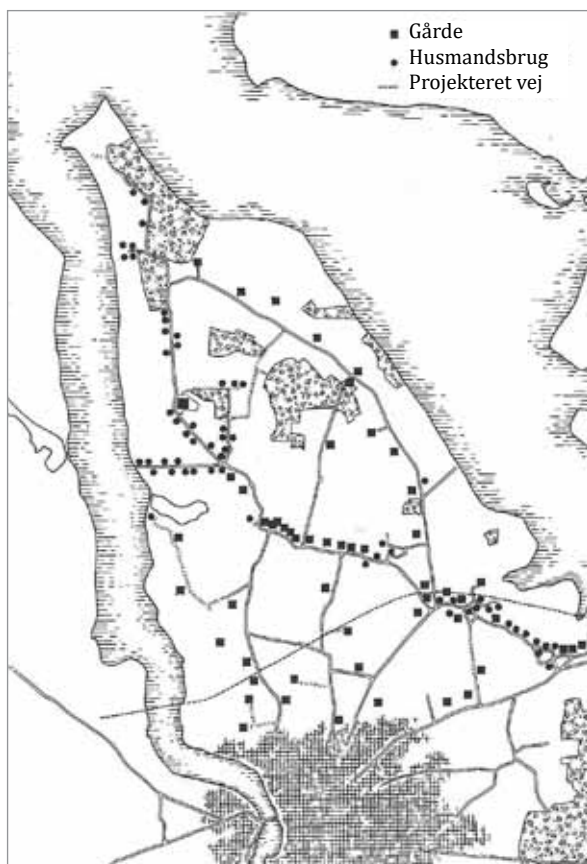

Placering af gårde og husmænd i 1877

Gunnar Solvangs kort viser placering af gårde og husmænd i 1877.

Da var der 42 gårde og 11 husmænd. Alle var i fuld drift og havde både køer og grise.

Den største gård var dengang Rønhave på 318 ha. Den havde 150 malkekøer og eget mejeri og leverede mælk til beboere i Sønderborg.

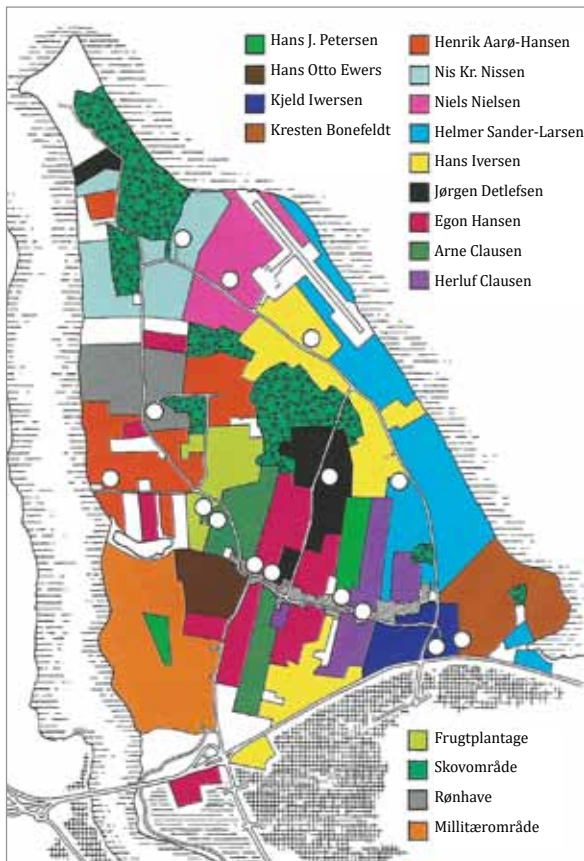

I 1960 var der flest landbrug i drift på Kær Halvø

Kortet til venstre er fra 1960, da der var flest landbrug i drift på Kær Halvø.

Dengang var alle husmandsbrug fra Rønhave udstykket, og alle var i fuld drift med køer og grise. Der var 40 gårde og 43 husmandsbrug.

Herefter begyndte nedlæggelsen af husmandsstederne og enkelte gårde. En del jord blev inddraget til byudvikling af Sønderborg, og mange husmænd afskaffede besætningen og tog arbejde i industri og håndværk.

I 1999 lavede Gunnar Solvang en opgørelse over aktive landmænd på halvøen.

Da var der 13 aktive landmænd, deraf kun ét husmandsbrug tilbage i drift. Dertil kom to frugtplantager, hvoraf den ene var et husmandsbrug, og Rønhave med planteavlfsforsøg.

I 2006 forsvandt så den sidste kvægbesætning fra Halvøen. Det var Hans Jørgen Petersen, Egegaard, Kær Bygade 28, der solgte sin SDM besætning, så var der kun grise tilbage på halvøen.

I 2015 er der yderligere sket en reduktion i bedrifterne. Der er otte aktive landmænd tilbage og de to frugtplantager, der har stald-dørssalg.

Af besætninger er der en sobesætning med 650 søer, tre slagtesvinebesætninger, en slagtekyllingebesætning og en klimastald, der er udlejet til karantænestald.

Der er stadig 23 ejendomme, der ejer over fem ha jord, de fleste har dog udlejet jorden.

Ordliste

- Arvefæste** Arve-fæste, arveligt fæste (indtil 1855 med ret til at sælge ell. pantsætte).
- Bol, boel eller fæstebol** Oprindeligt et dyrket jordstykke til underhold for en husstand, senere et jordmål. Inddeling i bol kendes især på Øerne og i Østjylland og antages gennemsnitligt at have udgjort ca. 40-80 tønder land. Måske stammer systemet fra vikingetiden, hvor man muligvis forsøgte at fordele offentlige byrder (militærtjeneste, skat m.m.) så retfærdigt som muligt gennem inddeling i bol.
- Boelsmand** Boelsmænd kan sammenlignes med gårdejere i dag. De var opdelt i bønder og landboere. Bønder var selvejere, og landboere var fæstebønder. I Ulkebøl Sogn var de under Sønderborg Ladegaard og Rønhave, som ejedes af hertugen i Augustenborg. Det mindste areal, de havde, var en "plov", det vil sige så megen jord, der kunne dyrkes med én plov. Landboere havde dog minimum $\frac{1}{16}$ plov. Boelsmænd var den førende gruppe i landsbyen, det var dem, der udgjorde landsbyernes grandelag, og det var også dem, der blev udnævnt til sande- og synsmænd. Boelsmænd havde omkring 1700-tallet ca. fem heste, fem køer + opdræt, to søer, fem svin og fem får.
- Frontispice** Et gavlformet, trekantet eller buet parti på en bygnings forside eller en tilsvarende gavllignende udsmykning over en dør eller et vindue.
- Hufner** Gammel sønderjysk/tysk betegnelse for gårdmand
- Indsidder** Tidligere en lejer af hus/lejlighed på landet eller evt. et værelse hos en bonde. Ofte havde indsidderen husrum på gården (huset) men havde egen husholdning.
- Inderste** Lejere af de mindste ejendomme på landet, som ernærede sig som daglejere, vævere, snedkere eller andre småerhverv. De ejede ingen jord, men hørte under en gård eller under præsten. Der var *gadeinderste* der fik tildelt lidt af landsbyens fællesareal, *bondeinderste* der havde bygget et hus på en boelsmands grund og arbejdede hos boelsmanden, og *præsteinderste* som havde bygget på præstens jord og hjalp til på præstegården. I Ulkebøl var Præstegården dengang sognets største gård. Indersterne havde en ko, en gris og et par får.
- Betegnelserne indsidder og inderste blev hyppigt brugt i flæng.
- Kataster-kontrollør** Kataster = matrikel
- Kåthner** Gammel sønderjysk/tysk betegnelse for kådner
- Kåd/kådner** Ældre betegnelse i Sønderjylland og på Ærø for mindre landbruger. Kådnerne kan sammenlignes med husmænd i dag. De havde oprindeligt meget lidt jord, men ved udskiftningen i 1795 fik de tillagt jord. Kådnerne var tit håndværkere ved siden af landbruget. De havde en-to køer, et par grise og to-tre får.
- Mergling** Forbedre landbrugsjords kvalitet ved at tilføje mergel. I dag tilfører man kalk
- Plovskat** Pengeskatt som blev indført i Danmark fra 1231 og skulle kompensere kongen for, at han fraskrev sig sin ret til jævnlig fornyelse af mønten og de afgifter, der fulgte heraf. Plovskatten blev pålagt efter en vurdering af landbrugsarealet i plove jord og betaltes af såvel bønder som herremænd og gejstlige.
- RDM** Rød Dansk Malcerace

- Rod** Rode, jordalen, gammelt dansk længdemål af varierende størrelse, der i middelalderen og frem til 1800-tallet blev brugt til opmåling af jord. Ved kongelig forordning af 1698 sattes 1 rode = 10 fod (3,14 m).
- Sandemand** En slags faste nævninge, som måske oprindeligt kun afgjorde sager om markskel, men som siden fik et betydeligt større virksomhedsområde. De beskikkedes for livstid af kongen, i senere tid dog ofte på vegne af denne eller af lensmanden. Sandemændene kaldtes også *de otte mænd*, idet der ifølge jyske lov skulle være otte i hvert herred. Deres opgave var som nævninge at virke i sager om fx manddrab, voldtægt, hærværk, sager om marskel og enkelte borgelige sager. Kun selvejere kunne blive sandemænd.
- SDM** Sortbroget Dansk Malkerace
- Sendemand** Sende-mand, udsending; sendebud; specielt om gesandt, ambassadør
- Skæppe** Måleenhed for rumfang: 1 skæppe = 17,39 liter
- SPF** "SPF" betyder *Specifik Patogen Fri*, dvs. svinene er fri for visse nærmere definerede sygdomsfremkaldende mikroorganismer.
- Synsmand** Synsmænd var under sandemænd, de fungerede som tingsvidner og assisterede husfogeden ved synsforretninger og sager angående mark og skel. De skulle også være selvejere.
- Sættemand** En sættemand er en mand, der gifter sig med enken på en ejendom. Han bliver ikke ejer, nærmere bestyrer, indtil en af arvingerne (enkens barn) kan overtage ejendommen. Når arvingen overtager, må han etablere sig et nyt sted med kone og børn, ellers bliver han aftægtsmand på ejendommen.
- Tolvmand** Om hver af de tolv sognebeboere, som deltog i styrelsen af visse sydjyske sognes verdslige og især gejstlige anliggender.
- Trimpel** Eller trempel. Trempel er en kort bjælke, der forbinder to udvekslingsbjælker. Trempel anvendes dels til væg-, dels til tagkonstruktioner. Der er tale om en støttestolpe (en lav stolpevæg) opført oven på den almindelige ydermur mellem øverste bjælkelag og det egentlige tagværk (spær) for at skaffe ekstra rumplads. Denne tagkonstruktion kaldes et trempeltag.
- Ørtug** Gammel nordisk vægt- og værdienhed; dansk regnemønt i middelalderen, 1/3 øre eller 10 penninge.

En del af ovenstående tekster er udarbejdet af Henning Matthiesen